

แผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP)

ในฐานะประเทศสมาชิกภาคีเครือข่ายภาครัฐระบบเปิด
(Open Government Partnership)

สารบัญ

	หน้า
1. บทนำ	3
2. รายการพันธกรณี (List of Commitments)	7
3. ร่างเบื้องต้นของแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ภายใต้การเป็นสมาชิกภาคีเครือข่ายภาครัฐระบบเปิด (Open Government Partnership : OGP)	9
ประเด็นการต่อต้านการทุจริต (Anti-Corruption)	10
พันธกรณี 1 : การปรับปรุงกระบวนการงานภาครัฐเพื่อการป้องกันการทุจริต	11
1) การสร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติราชการ	11
พันธกรณี 2 : การยกระดับการเปิดเผยข้อมูลและสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการป้องกันการทุจริต	15
2) การเปิดเผยชุดข้อมูล 25 ชุดเพื่อยกระดับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการป้องกันและต่อต้านการทุจริต (2570 – 2573) (Empowering People’s Anti-Corruption via 25 Data Sets Opening)	15
3) ความโปร่งใสในการก่อสร้างภาครัฐ (Infrastructure Transparency Initiative : CoST)	20
4) การพัฒนาศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อยกระดับคุณภาพข้อมูลเปิดของประเทศ	26
พันธกรณี 3 : การส่งเสริมการรวมพลังของพลเมืองในการต่อต้านการทุจริต	26
5) การยกระดับและบูรณาการเครือข่ายต่อต้านทุจริตระดับประเทศ	34
6) การปฏิรูประบบตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินสู่ระบบดิจิทัล	45
ประเด็นความยุติธรรม (Justice)	50
พันธกรณี 4 : การเสริมสร้างความเข้มแข็งของหลักนิติธรรมและธรรมาภิบาลภาครัฐผ่านรัฐบาลเปิด	51
7) การขับเคลื่อนระบบยุติธรรมที่ตอบโจทย์ประชาชนด้วยข้อมูลและหลักฐานเชิงประจักษ์ (Justice Needs to Justice Solutions)	51
ประเด็นสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม (Climate and Environment)	58
พันธกรณี 5 : การขับเคลื่อนเมืองคาร์บอนต่ำ	59
8) สาระบุรีแลนด์บ็อกซ์ เมืองต้นแบบคาร์บอนต่ำ	59
พันธกรณี 6 : การปรับตัวและสร้างความยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	78
9) การขับเคลื่อนการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสร้างเมืองยืดหยุ่นภายใต้การมีส่วนร่วม	78
10) ภาคิความร่วมมือเพื่อการจัดการป่านานอย่างมีส่วนร่วม และการเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจฐานธรรมชาติของจังหวัดน่าน	93

	หน้า
พันธกรณี 7 : การแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM2.5)	103
11) โครงการพัฒนาระบบนิเวศภาครัฐระบบเปิดและการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย (Open Government and Meaningful Participation Ecosystem: OG&MP) เพื่อขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM2.5) ในภาคเกษตรกรรมและภาคป่าไม้ ด้วยฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Data-Driven) ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่	103
พันธกรณี 8 : การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมทางทะเลแบบมีส่วนร่วม	122
12) การขับเคลื่อนการจัดการพื้นที่ทางทะเลอย่างเป็นธรรมและยั่งยืนในพื้นที่อ่าวพังงา	122
13) การเพิ่มพูนบริการทางระบบนิเวศและเศรษฐกิจเชิงบวกต่อธรรมชาติ ค้างบางกะเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ	129
ประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation)	136
พันธกรณี 9 : การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน	136
14) การแก้ไขปรับปรุงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วม ของประชาชน พ.ศ.	136
15) โครงการพัฒนาช่องทางกลางสำหรับรับฟังความคิดเห็นและข้อร้องเรียน	141

บทนำ

ภาคีเครือข่ายภาครัฐระบบเปิด (Open Government Partnership : OGP) เป็นความร่วมมือพหุภาคีระดับนานาชาติที่ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2554 โดยเริ่มต้นจากประเทศผู้ก่อตั้ง 8 ประเทศ จนถึงปัจจุบันที่มีประเทศร่วมเป็นสมาชิกแล้ว 74 ประเทศทั่วโลก มีเป้าหมายสำคัญเพื่อส่งเสริมให้ภาครัฐดำเนินงานอย่างเปิดกว้าง โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีความรับผิดชอบ และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานและการพัฒนาประเทศ โดยมีหน้าที่ที่สำคัญ เช่น กำหนดหลักการ มาตรฐาน และแนวทางการดำเนินงานด้านรัฐบาลเปิดสำหรับประเทศสมาชิก สนับสนุนการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ประสบการณ์ และแนวปฏิบัติที่ดีระหว่างประเทศสมาชิก

คณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2561 มีมติมอบหมายให้สำนักงาน ก.พ.ร. เป็นเจ้าภาพหลัก ในการดำเนินการสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิก OGP โดยหลักเกณฑ์ของการประเมินเข้าร่วมเป็นสมาชิก OGP จะต้องผ่านเกณฑ์การประเมินเบื้องต้น ประกอบด้วย 2 เกณฑ์หลัก ได้แก่

(1) Eligibility ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ ความโปร่งใสทางการเงิน (Fiscal Transparency) การเข้าถึงข้อมูล (Access to Information) การเปิดเผยทรัพย์สินทางเจ้าหน้าที่รัฐ (Public Official Asset Disclosure) และการมีส่วนร่วมของประชาชน (Citizen Engagement) โดยแต่ละตัวชี้วัดมีคะแนนเต็ม 4 คะแนน เกณฑ์การผ่านจะต้องได้คะแนนรวมไม่น้อยกว่าร้อยละ 75

(2) Value Check ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ การยอมให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วม (CSO Entry and Exit) เป็นการประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการดำเนินการของภาครัฐ และการต่อต้านภาคประชาสังคม (CSO Repression) โดยแต่ละตัวชี้วัดมีคะแนนเต็ม 4 คะแนน ซึ่งเกณฑ์การผ่านจะต้องมีตัวชี้วัดใดตัวชี้วัดตัวหนึ่งที่ได้คะแนนตั้งแต่ 3 คะแนนขึ้นไป

สำนักงาน ก.พ.ร. โดยคณะอนุกรรมการพัฒนาระบบราชการเกี่ยวกับการส่งเสริมการบริหารภาครัฐระบบเปิดและการมีส่วนร่วม ได้ดำเนินการผลักดันการเข้าร่วมเป็นสมาชิกภาคีเครือข่ายภาครัฐระบบเปิด (Open Government Partnership: OGP) มาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 โดยมีเป้าหมายในการยกระดับความโปร่งใส การมีส่วนร่วมของประชาชนและเสริมสร้างภาครัฐระบบเปิด โดยประเทศไทยมีผลการดำเนินงานที่สำคัญในการขับเคลื่อนภาครัฐระบบเปิด เช่น การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ ส่งเสริมการเปิดเผยข้อมูลผ่านแพลตฟอร์มสำคัญ เช่น ศูนย์รวมข้อมูลเพื่อการติดต่อราชการ (info.go.th) ศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ (data.go.th) โครงการ Open Contracting ที่เปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อ จัดจ้างอย่างครบถ้วน และทันทั่วทั้ง การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ผ่านการตราและผลักดัน กฎหมายสำคัญ เช่น พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 กฎหมายที่รับรองการสมรสระหว่างบุคคลทุกเพศ ร่างพระราชบัญญัติอากาศสะอาดเพื่อประชาชน พ.ศ. พระราชกฤษฎีกาการจัดตั้งป่าชุมชนในพื้นที่อื่นของรัฐ พ.ศ. 2567 การสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนและประชาสังคม ในโครงการต่าง ๆ เช่น โมเดลภาครัฐระบบเปิดและการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย (Open Government and Meaningful Participation : OG&MP) เพื่อแก้ปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) และการขับเคลื่อนโครงการสระบุรี Sandbox เมืองคาร์บอนต่ำ การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรม มาใช้เพื่อเสริมสร้างภาครัฐระบบเปิด โดยมีการพัฒนาแพลตฟอร์ม เช่น e-Participation, law.go.th สายด่วนรัฐบาล 1111 และศูนย์รับเรื่องร้องเรียน ทั้งนี้ ตัวอย่างผลงานสำคัญที่ขับเคลื่อนภาครัฐระบบเปิด สามารถเปิดได้จาก

<https://heyzine.com/flip-book/424332ad5c.html>

OGP ได้ประกาศว่าประเทศไทยผ่านเกณฑ์การประเมินคุณสมบัติเบื้องต้นในการเข้าร่วมเป็นสมาชิก OGP แล้วทั้ง 2 เกณฑ์ เมื่อเดือนกรกฎาคม 2568 รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินการเข้าร่วมเป็นสมาชิก OGP ของประเทศไทย ประจำปี พ.ศ. 2568

ลำดับ	ตัวชี้วัด	คะแนนเต็ม	เกณฑ์การผ่าน	คะแนนที่ได้รับ	สรุปผล
เกณฑ์ที่ 1 เกณฑ์คุณสมบัติ (Eligibility) ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด (คิดค่าคะแนนรวม)					
1	ตัวชี้วัดที่ 1 ความโปร่งใสทางการเงิน (Fiscal Transparency)	4	ค่าคะแนนรวมต้องได้อย่างน้อย 12 คะแนน (ร้อยละ 75)	4	ผ่านเกณฑ์ (ผลรวม 15 คะแนน)
2	ตัวชี้วัดที่ 2 การเข้าถึงข้อมูล (Access to Information)	4		4	
3	ตัวชี้วัดที่ 3 การเปิดเผยทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่รัฐ (Public Official Asset Disclosure)	4		4	
4	ตัวชี้วัดที่ 4 การมีส่วนร่วมของพลเมือง (Citizen Engagement)	4		3	
เกณฑ์ที่ 2 เกณฑ์ค่านิยม (Values Check) ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด (ต้องผ่านเกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่ง)					
1	ตัวชี้วัดที่ 1 การยอมให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วม (CSO Entry and Exit)	4	3	3	ผ่านเกณฑ์
2	ตัวชี้วัดที่ 2 การต่อต้านภาคประชาสังคม (CSO Repression)	4	3	2	ไม่ผ่านเกณฑ์
สรุปผลการดำเนินการ					ผ่าน

คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ในการประชุมครั้งที่ 3/2568 เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2568 มีมติเห็นชอบการสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิก OGP และมอบหมายให้สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอคณะรัฐมนตรีรับทราบผลการประเมินการเข้าร่วมเป็นสมาชิก OGP ของประเทศไทย ประจำปี พ.ศ. 2568 และพิจารณาแต่งตั้งผู้ที่จะทำหน้าที่ผู้ประสานงาน 2 ระดับหลัก คือ (1) ผู้บริหารระดับสูงฝ่ายการเมือง และ (2) ผู้บริหารระดับสูงฝ่ายข้าราชการพลเรือน พร้อมทั้งพิจารณาแผนการดำเนินการสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิก OGP ของประเทศไทย ประเด็นนโยบายที่สำคัญ (Policy Areas) และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ในการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP)

คณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2568 มีมติแต่งตั้งผู้ที่จะทำหน้าที่ผู้ประสานงาน 2 ระดับหลัก คือ (1) ผู้บริหารระดับสูงฝ่ายการเมือง ได้แก่ รองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน ก.พ.ร. หรือรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีกำหนดเป็นรองประธาน ก.พ.ร. และ (2) ผู้บริหารระดับสูงฝ่ายข้าราชการพลเรือน ได้แก่ เลขาธิการ ก.พ.ร. พร้อมทั้งเห็นชอบแผนการดำเนินการสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิก OGP ประเด็นนโยบายที่สำคัญ และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ในการจัดทำแผน NAP

ประเทศไทยได้รับการประกาศเข้าร่วมเป็นสมาชิก OGP อย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2569 ซึ่งเป็นก้าวสำคัญในการแสดงเจตนารมณ์ของประเทศไทยที่จะพัฒนาภาครัฐให้มีความโปร่งใส เปิดกว้าง และประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้มากขึ้น ซึ่งภายหลังจากการเข้าร่วมเป็นสมาชิก OGP ประเทศสมาชิกจะต้องดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมพหุภาคีเพื่อการบริหารงานภาครัฐระบบเปิด (Multi-stakeholder Forum : MSF) พร้อมทั้งจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

สำนักงาน ก.พ.ร. ได้ดำเนินการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นเพื่อประกอบการจัดทำร่างแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan: NAP) ภายใต้การเป็นสมาชิก OGP ของประเทศไทย รวมทั้งสิ้น 8 ครั้ง ครอบคลุมทั้งรูปแบบออนไซต์และออนไลน์ โดยมีผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมเข้าร่วม ประกอบด้วย การประชุมระดมความคิดเห็น ณ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2568 การลงพื้นที่รับฟังความคิดเห็น ณ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดสงขลา และจังหวัดขอนแก่น การประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผน NAP ณ กรุงเทพมหานคร และการประชุมรับฟังความคิดเห็นในประเด็นสำคัญ ได้แก่ การต่อต้านการทุจริต ความยุติธรรม และสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม เมื่อวันที่ 18 22 และ 29 พฤษภาคม 2569 ณ กรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ สำนักงาน ก.พ.ร. ยังได้จัดกิจกรรม Open Government Week 2026 ภายใต้แนวคิด “OPEN THAILAND: Co-Creating the Future” เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2569 ผ่านระบบ Zoom และ YouTube Live เพื่อสร้างความตระหนักรู้เรื่องภาครัฐระบบเปิด และนำข้อเสนอจากทุกภาคส่วนไปประกอบการจัดทำร่างแผน NAP ฉบับแรกของประเทศไทย

คณะกรรมการร่วมพหุภาคีเพื่อการบริหารงานภาครัฐระบบเปิด ในการประชุมครั้งที่ 1/2569 เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2569 มีมติเห็นชอบประเด็นนโยบายที่สำคัญ (Policy Areas) จำนวน 4 ประเด็น คือ ประเด็นด้านการต่อต้านการทุจริต (Anti-Corruption) ประเด็นด้านความยุติธรรม (Justice) ประเด็นด้านสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม (Climate and Environment) และประเด็นด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) ที่จะดำเนินการภายใต้แผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) และกระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) โดยให้สำนักงาน ก.พ.ร. จัดทำแผน NAP ฉบับสมบูรณ์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษเสนอต่อสำนักงานเลขาธิการ OGP (OGP Secretariat) ภายในเดือนธันวาคม 2569

สำนักงาน ก.พ.ร. ได้ดำเนินการจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ภายใต้กรอบการเป็นสมาชิกภาคีเครือข่ายภาครัฐระบบเปิด (Open Government Partnership : OGP) รวมทั้งสิ้น 4 ครั้ง โดยมีผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมเข้าร่วม ประกอบด้วย การจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผน NAP ภายใต้กรอบ

การเป็นสมาชิก OGP ประเด็นด้านการต่อต้านการทุจริต (Anti-Corruption) เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2569 เวลา 09.30 - 12.00 น. ณ ห้องประชุม 413 - 414 อาคารศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ การจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผน NAP ภายใต้กรอบการเป็นสมาชิก OGP ประเด็นด้านความยุติธรรม (Justice) เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2569 เวลา 13.00 - 15.30 น. ณ ห้องประชุม 201 ชั้น 2 อาคารศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ การจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผน NAP ภายใต้กรอบการเป็นสมาชิก OGP ประเด็นด้านสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม (Climate and Environment) เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2569 เวลา 09.30 - 12.00 น. ณ ห้องประชุม 201 ชั้น 2 อาคารศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ และผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (MS Team) และการจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผน NAP ภายใต้กรอบการเป็นสมาชิก OGP ประเด็นด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2569 เวลา 13.00 - 15.30 น. ณ ห้องประชุม 201 ชั้น 2 อาคารศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ และผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (MS Team) เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนร่วมให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อโครงการที่จะบรรจุไว้ในร่างแผน NAP เพื่อให้การกำหนดเป้าหมาย กิจกรรม ตัวชี้วัด และผลลัพธ์มีความชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

ภายหลังการดำเนินกระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติฉบับที่ 1 เป็นระยะเวลาประมาณ 1 ปี โดยเปิดโอกาสให้หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ และประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็น แลกเปลี่ยนข้อมูล และร่วมกำหนดแนวทางการดำเนินงาน รวมทั้งมีการหารือร่วมกับหน่วยงานเจ้าภาพและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาและปรับปรุงข้อเสนอโครงการให้มีความชัดเจน สามารถดำเนินการได้จริง และสอดคล้องกับหลักการของ OGP จนนำไปสู่การสร้างฉันทามติร่วมกัน ทั้งนี้ มีโครงการที่ผ่านกระบวนการพิจารณาและได้รับการคัดเลือกให้บรรจุเป็นข้อผูกพันภายใต้แผนปฏิบัติการแห่งชาติฉบับที่ 1 จำนวนทั้งสิ้น 15 โครงการ ครอบคลุมประเด็นนโยบายสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ การต่อต้านการทุจริต (Anti-Corruption) ความยุติธรรม (Justice) สภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม (Climate and Environment) และการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) โดยแต่ละโครงการจะกำหนดเป้าหมาย ผลผลิต ตัวชี้วัด ระยะเวลาดำเนินการ หน่วยงานรับผิดชอบ และกลไกการติดตาม ประเมินผลไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้

1. รายการพันธกรณี (List of Commitments)

ประเด็นนโยบายที่สำคัญ (Policy Areas)	พันธกรณี (Commitment)	ลำดับ	โครงการ/กิจกรรม	หน่วยงานเจ้าภาพหลัก
ประเด็นการต่อต้านการทุจริต (Anti-Corruption)	พันธกรณี 1 : การปรับปรุงกระบวนการงานภาครัฐเพื่อการป้องกันการทุจริต	1	การสร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติราชการ	สำนักงาน ก.พ.ร.
	พันธกรณี 2 : การยกระดับการเปิดเผยข้อมูลและสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการป้องกันการทุจริต	2	การเปิดเผยชุดข้อมูล 25 ชุด เพื่อยกระดับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการป้องกันและต่อต้านการทุจริต (2570 – 2573) (Empowering People's Anti-Corruption via 25 Data Sets Opening)	สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน)
		3	ความโปร่งใสในการก่อสร้างภาครัฐ (Infrastructure Transparency Initiative : CoST)	กรมบัญชีกลาง
		4	การพัฒนาศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ เพื่อยกระดับคุณภาพข้อมูลเปิดของประเทศ	สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)
	พันธกรณี 3 : การส่งเสริมการรวมพลังของพลเมืองในการต่อต้านการทุจริต	5	การยกระดับและบูรณาการเครือข่ายต่อต้านทุจริตระดับประเทศ	สำนักงาน ป.ป.ช.
		6	การปฏิรูประบบตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินสู่ระบบดิจิทัล	สำนักงาน ป.ป.ช.
ประเด็นความยุติธรรม (Justice)	พันธกรณี 4 : การเสริมสร้างความเข้มแข็งของหลักนิติธรรมและธรรมาภิบาลภาครัฐผ่านรัฐบาลเปิด	7	การขับเคลื่อนระบบยุติธรรมที่ตอบโจทย์ประชาชนด้วยข้อมูลและหลักฐานเชิงประจักษ์ (Justice Needs to Justice Solutions)	สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน)
ประเด็นสภาพภูมิอากาศและคาร์บอนต่ำ	พันธกรณี 5 : การขับเคลื่อนเมืองคาร์บอนต่ำ	8	สระบุรีแลนด์บ็อกซ์ เมืองต้นแบบคาร์บอนต่ำ	จังหวัดสระบุรี

ประเด็นนโยบายที่สำคัญ (Policy Areas)	พันธกรณี (Commitment)	ลำดับ	โครงการ/กิจกรรม	หน่วยงานเจ้าภาพหลัก
สิ่งแวดล้อม (Climate and Environment)	พันธกรณี 6 : การปรับตัวและสร้างความยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	9	การขับเคลื่อนการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสร้างเมืองยืดหยุ่นตัวภายใต้การมีส่วนร่วม	กรุงเทพมหานคร
		10	ภาคีความร่วมมือเพื่อการจัดการป่านานอย่างมีส่วนร่วมและการเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจฐานธรรมชาติของจังหวัดน่าน	มูลนิธิรักษ์เมืองน่าน
	พันธกรณี 7 : การแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM2.5)	11	การพัฒนาระบบนิเวศภาครัฐระบบเปิดและการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย (Open Government and Meaningful Participation Ecosystem: OG&MP) เพื่อขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM2.5) ในภาคเกษตรกรรมและภาคป่าไม้	จังหวัดเชียงใหม่
	พันธกรณี 8 : การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมทางทะเลแบบมีส่วนร่วม	12	การขับเคลื่อนการจัดการพื้นที่ทางทะเลอย่างเป็นธรรมและยั่งยืนในพื้นที่อ่าวพังงา	กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
		13	การเพิ่มพูนบริการทางระบบนิเวศและเศรษฐกิจเชิงบวกต่อธรรมชาติ ค้างบางกะเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ	สถาบันธรรมชาติรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม
	การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation)	14	การแก้ไขปรับปรุงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชน พ.ศ.	สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
		15	โครงการพัฒนาช่องทางกลางสำหรับรับฟังความคิดเห็นและข้อร้องเรียน	สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) และสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

2. ร่างเบื้องต้นของแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP)
ภายใต้การเป็นสมาชิกภาคีเครือข่ายภาครัฐระบบเปิด
(Open Government Partnership : OGP)

- ประเด็นด้านการต่อต้านการทุจริต (Anti-Corruption)
- ประเด็นด้านความยุติธรรม (Justice)
- ประเด็นด้านสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม (Climate and Environment)
- ประเด็นด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation)

การต่อต้านทุจริต (Anti-Corruption)

INTEGRITY
TRANSPARENCY
ACCOUNTABILITY

OPEN
DATA

AUDIT

 พันธกรณี 1 : การปรับปรุงกระบวนการงานภาครัฐเพื่อการป้องกันการทุจริต

1. โครงการ/กิจกรรมที่ 1 : การสร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติราชการ

ความเกี่ยวข้องกับคุณค่าของ OGP (Relevance to OGP Values) : ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Relevant Organization) :

- หน่วยงานเจ้าภาพหลัก : สำนักงาน ก.พ.ร.
- หน่วยงานสนับสนุน : หน่วยงานราชการระดับกรม จังหวัด รัฐวิสาหกิจ และองค์การมหาชน รวมถึงภาคเอกชน ภาคประชาสังคม คณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด องค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย) และเครือข่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ

3. ที่มาของพันธกรณี (How the Commitment Came to be):

- การประชุมระดมรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ กรุงเทพมหานคร (15 ธันวาคม 2569)
- การประชุมระดมรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ จังหวัดเชียงใหม่ (13 กุมภาพันธ์ 2569)
- การประชุมระดมรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ จังหวัดขอนแก่น (20 กุมภาพันธ์ 2569)
- การประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ภายใต้กรอบการเป็นสมาชิกภาคีเครือข่ายภาครัฐระบบเปิด (Open Government Partnership : OGP) ในประเด็นนโยบายการต่อต้านการทุจริต (Anti-Corruption) และความยุติธรรม (Justice) เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2569 ณ ห้องราชดำเนิน โรงแรมรอยันปริ้นเซสหลานหลวง กรุงเทพฯ
- งานประชุม Open Gov Week Thailand 2026 ภายใต้แนวคิดหลัก “OPEN THAILAND: Co-Creating the Future” เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2569 ผ่านระบบ Zoom และ YouTube Live
- การประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ในฐานะการเป็นสมาชิกภาคีเครือข่ายภาครัฐระบบเปิด (Open Government Partnership : OGP) ของประเทศไทย วันที่ 29 พฤษภาคม 2569 ณ ห้องกมลทิพย์ 1 ชั้น 2 โรงแรมเดอะ สุโกศล กรุงเทพฯ
- การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผน NAP ภายใต้กรอบการเป็นสมาชิก OGP ประเด็นด้านการต่อต้านการทุจริต (Anti-Corruption) เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2569 ณ ห้องประชุม 413 - 414 อาคารศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
- การรับฟังความคิดเห็นผ่านแพลตฟอร์มบอกเราถึงรัฐและช่องทางออนไลน์

4. ที่มาและความสำคัญ (Background)

สถานการณ์การทุจริตของประเทศไทยยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนและนักลงทุนจากผลคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ในปี 2568 ซึ่งประเทศไทยได้ 33 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน อยู่ในลำดับที่ 116 จาก 182 ประเทศ ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยทั่วโลกที่มีคะแนนเฉลี่ยที่ 42 คะแนน ประกอบกับดัชนีชี้วัดหลักนิติธรรม (Rule of Law Index) ปี 2568 ประเทศไทยมีคะแนนภาพรวมอยู่ที่ 0.50 จากคะแนนเต็ม 1 อยู่ในอันดับที่ 77 จาก 143 ประเทศ โดยปัจจัยด้านการปราศจากคอร์รัปชันมีคะแนนอยู่ที่ 0.45 จากคะแนนเต็ม 1 และผลสำรวจ Global Corruption Barometer ขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ พบว่า ประชาชนในประเทศไทยถึงร้อยละ 88 เชื่อว่าการทุจริตในภาครัฐเป็นปัญหาสำคัญซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของภูมิภาคเอเชียที่ร้อยละ 74 สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการทำงานของภาครัฐ ซึ่งสอดคล้องกับผลสำรวจความเห็นของภาคเอกชนเกี่ยวกับความโปร่งใสในการปฏิบัติราชการของรัฐบาลโดยคณะกรรมการร่วมภาคเอกชน 3 แห่ง (กกร.) ที่ระบุว่าร้อยละ 89.1 เห็นว่าปัญหาคอร์รัปชันเป็นอุปสรรคต่อการประกอบธุรกิจในระดับปานกลางถึงระย่มาก และร้อยละ 51.2 เห็นว่าสถานการณ์คอร์รัปชันมีแนวโน้มแย่ลงเมื่อเทียบกับช่วง 3 ปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ในรายงานผลการศึกษาพร้อมบทวิเคราะห์ผลการประเมินคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย ประจำปี พ.ศ. 2567 พบว่า สถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริตตั้งแต่ปี พ.ศ. 2565 - 2567 ของสำนักงาน ป.ป.ช. จำนวน 21,358 เรื่อง และสำนักงาน ป.ป.ท. จำนวน 1,394 เรื่อง รวม 22,752 เรื่อง มีมูลค่าความเสียหายรวม 48,283 ล้านบาท โดยรูปแบบการทุจริตที่พบมากที่สุด คือ การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ การทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง การเรียกรับสินบน การยกยอกทรัพย์สินของทางราชการ ประกอบกับองค์การภาคีเครือข่ายภาครัฐระบบเปิด (Open Government Partnership : OGP) กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินเบื้องต้นในการมีสิทธิ์สมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิก OGP ซึ่งหลักการสำคัญของความโปร่งใสในการปฏิบัติราชการ ได้แก่ การสร้างความโปร่งใส (Transparency) การมีส่วนร่วมของประชาชน (Participation) และความรับผิดชอบต่อสาธารณะ (Accountability) นอกจากนี้ ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก OGP เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2569 ซึ่งต้องจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) โดยมีเรื่องการต่อต้านการทุจริต (Anti-Corruption) เป็น 1 ใน 9 ประเด็นนโยบายที่สำคัญที่ต้องจัดทำแผนปฏิบัติการด้วย จึงจำเป็นต้องดำเนินโครงการสร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติราชการ (1 กรม 1 โปร่งใสไร้เทา) เพื่อแก้ไขปัญหาความไม่โปร่งใสในการปฏิบัติราชการให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

การดำเนินการที่ผ่านมาเพื่อแก้ไขปัญหา สำนักงาน ก.พ.ร. ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมาโดยการผลักดันให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการให้เป็นไปตามแนวทางของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558 อาทิ การลดระยะขั้นตอนและระยะเวลาการให้บริการ การพัฒนางานบริการ e-Service การยกเลิกการเรียกเอกสารของราชการเปิดเผยข้อมูล การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม การให้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การจัดให้มีศูนย์รวมข้อมูลการติดต่อราชการเพื่อเปิดเผยข้อมูลการติดต่อราชการให้ประชาชน

5. ข้อมูลโครงการ (Details of the Commitment)

5.1 วัตถุประสงค์ เพื่อยกระดับความโปร่งใสและป้องกันการทุจริตในหน่วยงานของรัฐ โดยให้แต่ละหน่วยงานคัดเลือกงานบริการหรือกระบวนการทำงานที่เสี่ยงต่อการทุจริตสูงมาพัฒนาเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม

5.2 ขอบเขตการดำเนินการ หน่วยงานของรัฐเป้าหมายจะต้องคัดเลือกกระบวนการมาพัฒนา โดยพิจารณาจากปัจจัยความเสี่ยง 6 ประการ คือ

5.2.1 ผลกระทบสูง (High Impact) หมายถึง งานบริการที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม หรือสิทธิของประชาชนในวงกว้าง

5.2.2 มีผู้ใช้บริการหรือผู้เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก (High Volume) สำหรับหน่วยงานด้านบริการ หมายถึง งานบริการที่มีผู้ใช้บริการเป็นจำนวนมาก และสำหรับหน่วยงานด้านนโยบาย หมายถึง งานบริการที่มีผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก

5.2.3 ความเสี่ยงสูง (High Risk) หมายถึง งานบริการที่อาจมีช่องโหว่ทำให้เกิดความไม่โปร่งใส หรือเสี่ยงต่อการทุจริต

5.2.4 มีการใช้ดุลพินิจในการพิจารณา หมายถึง งานบริการที่เจ้าหน้าที่มีอำนาจในการพิจารณาหรือตัดสินใจ ซึ่งอาจนำไปสู่การเลือกปฏิบัติ

5.2.5 การได้รับเรื่องร้องเรียน หมายถึง งานบริการที่เป็นประเด็นปัญหาและได้รับการร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตจากประชาชนหรือหน่วยงานของรัฐ

5.2.6 กระบวนการที่มีความเสี่ยงต่อการเรียนรับผลตอบแทนตามข้อเสนอของคณะกรรมการร่วมภาคเอกชน 3 สถาบัน (กกร.) ได้แก่ งานออกใบอนุญาต งานที่มีการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ งานด้านภาษี งานจัดซื้อจัดจ้าง งานต่อใบอนุญาต

5.3 กิจกรรมหลัก

5.3.1 การคัดเลือกและเสนอโครงการ หน่วยงานคัดเลือกอย่างน้อย 1 งานมาดำเนินการ จัดทำข้อเสนอโครงการระบุวิธีการป้องกันความเสี่ยง เช่น การนำเทคโนโลยี/ระบบดิจิทัลมาใช้ การลดการใช้ดุลพินิจ การสร้างจิตสำนึก การเปิดเผยข้อมูล (Open Data) หรือการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนเพื่อเป็นกลไกตรวจสอบจากภายนอก

5.3.2 การพิจารณาข้อเสนอโครงการ หน่วยงานจัดทำข้อเสนอ และจัดส่งให้สำนักงาน ก.พ.ร. ซึ่งต้องมีการเปิดรับฟังความเห็นต่อข้อเสนอการดำเนินการกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียผ่านช่องทางออนไลน์ โดยให้สำนักงาน ก.พ.ร. แต่งตั้งคณะกรรมการ พิจารณาให้ความเห็นชอบโครงการและการกำหนดแนวทางการวัดผลสำเร็จของการดำเนินการ

5.3.3 หน่วยงานดำเนินการตามแผนและข้อเสนอแผนงานที่ได้รับความเห็นชอบตามกรอบเวลา

5.3.4 สำนักงาน ก.พ.ร. ติดตามความก้าวหน้าประเมินผลสำเร็จ และพิจารณาผลงานเพื่อมอบรางวัล ซึ่งเป็นการสร้างแรงจูงใจและยกย่องหน่วยงานต้นแบบ

5.3.5 หน่วยงานแถลงผลต่อสาธารณะอย่างเป็นรูปธรรม และสำนักงาน ก.พ.ร. รายงานดำเนินการให้ ก.พ.ร. ทราบเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรี

5.4 กลุ่มเป้าหมาย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มหน่วยงานนำร่อง กำหนดระยะเวลาดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 6 เดือนนับตั้งแต่คณะรัฐมนตรีมีมติ 2) กลุ่มหน่วยงานทั่วไป หน่วยงานที่เหลือจากหน่วยงานนำร่อง โดยกำหนดระยะเวลาดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปี นับแต่คณะรัฐมนตรีมีมติ

6. ผลที่คาดว่าจะได้รับ (Potential for Result) การผลักดันข้อเสนอโครงการสร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติราชการ (1 กรม 1 โปร่งใสไร้เทา) ถือเป็นมาตรการที่ส่งเสริมความโปร่งใสในการปฏิบัติราชการในหน่วยงานของรัฐ โดยคาดว่าจะมีผลที่ได้รับดังนี้

6.1 ผลผลิต

- 1) การยกระดับความโปร่งใสและป้องกันการทุจริตอย่างเป็นรูปธรรม หน่วยงานรัฐจะมีกลไกในการแก้ไขปัญหาในจุดที่เสี่ยงต่อการทุจริตสูงได้อย่างชัดเจน โดยมีการปรับปรุงกระบวนการที่สำคัญเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาที่ตรงประเด็น
- 2) การสร้างหน่วยงานต้นแบบ ผ่านกลไกการมอบรางวัลเลิศรัฐ สาขาเสริมสร้างความโปร่งใส เพื่อเชิดชูเกียรติหน่วยงานที่มีผลการดำเนินงานโดดเด่นและใช้เป็นต้นแบบให้หน่วยงานอื่นนำไปศึกษาและขยายผลต่อไป

6.2 ผลลัพธ์

- 1) การสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน มุ่งเน้นการสร้างผลกระทบเชิงบวกและความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นกับประชาชนอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในกระบวนการที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม หรือสิทธิของประชาชนในวงกว้าง
- 2) การปรับปรุงภาพลักษณ์ในระดับสากล การดำเนินงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการยกระดับคะแนนดัชนีที่สำคัญของประเทศ ได้แก่ ดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) และ ดัชนีชี้วัดหลักนิติธรรม (Rule of Law Index) ให้ดีขึ้นกว่าค่าเฉลี่ยทั่วโลก รวมถึงเตรียมความพร้อมให้ประเทศไทยเป็นสมาชิก Open Government Partnership (OGP)

7. แผนการดำเนินงาน (Action Plans)

กิจกรรมสำคัญตามหมวดหมู่ที่มีผลผลิต ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ (Milestone Activity with a Verifiable Deliverable)	ระยะเวลาดำเนินการ	
	เริ่ม (Start)	เสร็จสิ้น (End)
ระยะที่ 1 กลุ่มหน่วยงานนำร่อง		
กิจกรรมที่ 1 การคัดเลือกและเสนอโครงการ	ก.ย. 69	ต.ค. 69
กิจกรรมที่ 2 การพิจารณาข้อเสนอ	พ.ย. 69	ธ.ค. 69
กิจกรรมที่ 3 การติดตามและประเมินผล	ธ.ค. 69	ก.พ. 70
กิจกรรมที่ 4 รายงานผลและประชาสัมพันธ์	ก.พ. 70	มี.ค. 70
ระยะที่ 2 กลุ่มหน่วยงานทั่วไป		
กิจกรรมที่ 1 การคัดเลือกและเสนอโครงการ	พ.ย. 70	ธ.ค. 70
กิจกรรมที่ 2 การพิจารณาข้อเสนอ	ม.ค. 70	ก.พ. 70
กิจกรรมที่ 3 การติดตามและประเมินผล	ส.ค. 70	ก.ย. 70
กิจกรรมที่ 4 รายงานผลและประชาสัมพันธ์	ต.ค. 70	ธ.ค. 70
ระยะต่อไป		
กิจกรรมที่ 1 ขยายผลความสำเร็จของหน่วยงานต้นแบบให้กับหน่วยงานที่มีลักษณะงานบริการใกล้เคียงกัน	ม.ค. 71	ก.ย. 71
กิจกรรมที่ 2 วางระบบควบคุมความเสี่ยงของหน่วยงานที่ได้จากข้อมูลการดำเนินการที่ผ่านมาเพื่อป้องกันการทุจริต	ต.ค. 71	ก.ย. 72
กิจกรรมที่ 3 ส่งเสริมให้หน่วยงานนำระบบควบคุมความเสี่ยงภายในหน่วยงานมาใช้จริง	ต.ค. 72	ก.ย. 73

8. ข้อมูลเพิ่มเติม (หากมี) ปัจจุบันโครงการสร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติราชการอยู่ระหว่างเสนอเรื่องให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ

 พันธกรณี 2 : การยกระดับการเปิดเผยข้อมูลและสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการป้องกันการทุจริต

โครงการ/กิจกรรมที่ 2 : การเปิดเผยชุดข้อมูล 25 ชุดเพื่อยกระดับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการป้องกันและต่อต้านการทุจริต (2570 – 2573) (Empowering People’s Anti-Corruption via 25 Data Sets Opening)
ความเกี่ยวข้องกับคุณค่าของ OGP (Relevance to OGP Values) : ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Relevant Organization) :

- **หน่วยงานเจ้าภาพหลัก :** สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) และหน่วยงานภาครัฐเจ้าของข้อมูลทั้ง 20 หน่วยงาน
- **หน่วยงานสนับสนุน :** สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตลอดจนภาคเอกชน ภาคประชาสังคม สื่อมวลชน สถาบันวิชาการ องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) และ World Justice Project (WJP)

2. ที่มาของพันธกรณี (How the Commitment Came to be):

- การประชุมระดมรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ กรุงเทพมหานคร (15 ธันวาคม 2569)
- การประชุมระดมรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ จังหวัดเชียงใหม่ (13 กุมภาพันธ์ 2569)
- การประชุมระดมรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ จังหวัดขอนแก่น (20 กุมภาพันธ์ 2569)
- การประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ภายใต้กรอบการเป็นสมาชิกภาคีเครือข่ายภาครัฐระบบเปิด (Open Government Partnership : OGP) ในประเด็นนโยบายการต่อต้านการทุจริต (Anti-Corruption) และความยุติธรรม (Justice) เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2569 ณ ห้องราชดำเนิน โรงแรมรอยันปรีนเซสหลานหลวง กรุงเทพฯ
- งานประชุม Open Gov Week Thailand 2026 ภายใต้แนวคิดหลัก “OPEN THAILAND: Co-Creating the Future” เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2569 ผ่านระบบ Zoom และ YouTube Live
- การประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ในฐานะการเป็นสมาชิกภาคีเครือข่ายภาครัฐระบบเปิด (Open Government Partnership : OGP) ของประเทศไทย วันที่ 29 พฤษภาคม 2569 ณ ห้องกมลทิพย์ 1 ชั้น 2 โรงแรมเดอะ สุโกศล กรุงเทพฯ
- การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผน NAP ภายใต้กรอบการเป็นสมาชิก OGP ประเด็นด้านการต่อต้านการทุจริต (Anti-Corruption) เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2569 ณ ห้องประชุม 413 - 414 อาคารศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ
- การรับฟังความคิดเห็นผ่านแพลตฟอร์มบอกเราถึงรัฐและช่องทางออนไลน์

3. ที่มาและความสำคัญ (Background)

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน) หรือ TIJ มีพันธกิจสำคัญในการส่งเสริมองค์ความรู้ พัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายและการขับเคลื่อนนวัตกรรมด้านความยุติธรรม เพื่อผลักดันให้หลักนิติธรรมเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน โดยที่ผ่านมา TIJ ได้ร่วมมือกับ World Justice Project (WJP) องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ภาควิชาการ และภาคประชาสังคม เพื่อพัฒนาแนวทางการยกระดับหลักนิติธรรมของประเทศไทยให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังเผชิญความท้าทายเชิงโครงสร้าง ทั้งปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ความซับซ้อนของกฎหมายและกฎระเบียบ ประสิทธิภาพของกลไกภาครัฐ และการบังคับใช้กฎหมายที่ขาดความสม่ำเสมอ ซึ่งล้วนส่งผลกระทบต่อขีดความสามารถในการแข่งขัน เพิ่มต้นทุนในการดำเนินธุรกิจ และบั่นทอนความเชื่อมั่นต่อประเทศ สถาบันฯ เล็งเห็นความจำเป็นในการจัดทำ “Thailand Rule of Law Policy Framework” เพื่อเป็นเข็มทิศเชิงนโยบายสำหรับการปฏิรูปประเทศในระยะยาว ซึ่งเชื่อมโยงหลักการของ WJP เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน และแนวทางของ OECD เข้ากับบริบทของประเทศไทย พร้อมมุ่งยกระดับผลการประเมิน Rule of Law Index โดยเฉพาะด้านการปลดปล่อยคอร์รัปชัน รัฐบาลเปิด การบังคับใช้กฎหมาย และประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม ขณะเดียวกัน การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐเพื่อป้องกันและต่อต้านการทุจริตถือเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้หลักนิติธรรมเกิดผลในทางปฏิบัติ TIJ จึงร่วมกับบริษัท แชนด์ วิสาหกิจเพื่อสังคม จำกัด ศึกษาและกำหนดชุดข้อมูลสำคัญจำนวน 25 ชุด จาก 20 หน่วยงานเจ้าของข้อมูล ตามแนวทาง Open Data Charter โดยผลการศึกษาพบว่า ข้อมูลจำนวนมากยังเปิดเผยไม่ครบถ้วน เข้าถึงได้ยาก และยังไม่อยู่ในรูปแบบที่สามารถประมวลผลหรือเชื่อมโยงข้ามหน่วยงานได้อย่างสมบูรณ์ การขับเคลื่อนโครงการจึงมุ่งยกระดับข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบ Machine-Readable และ Interoperable เพื่อให้ประชาชน สื่อ ภาควิชาการ และหน่วยงานตรวจสอบสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการป้องกัน ตรวจสอบ และสนับสนุนการบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันสอดคล้องกับหลัก Open Government ของ OECD ที่ให้ความสำคัญกับความโปร่งใส ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมของประชาชน และการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการกำหนดนโยบาย

นอกจากนี้ โครงการยังมุ่งผลักดันมาตรการ Quick Win เพื่อให้เกิดผลลัพธ์เชิงประจักษ์ในระยะเริ่มต้น ควบคู่กับการพัฒนากฎหมาย มาตรฐานข้อมูล ระบบกลาง และศักยภาพของผู้ใช้ข้อมูล เพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาล ลดความเสี่ยงด้านการทุจริต เพิ่มความรับผิดชอบต่อเจ้าหน้าที่รัฐ และเตรียมความพร้อมของประเทศไทยในการเข้าเป็นสมาชิก Open Government Partnership และ OECD อันจะนำไปสู่ระบบภาครัฐที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ คาดการณ์ได้ และช่วยยกระดับหลักนิติธรรมของประเทศไทยอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

4. การดำเนินการที่ผ่านมาเพื่อแก้ไขปัญหา

ที่ผ่านมา สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน) หรือ TIJ ได้ร่วมกับบริษัท แชนด์ วิสาหกิจเพื่อสังคม จำกัด ศึกษาสถานการณ์การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐเพื่อการต่อต้านคอร์รัปชัน โดยกำหนดชุดข้อมูลสำคัญจำนวน 25 ชุด จากหน่วยงานเจ้าของข้อมูล 20 หน่วยงาน ตามแนวทาง Open Data Charter และ Transparency International พร้อมประเมินความพร้อมของข้อมูลในด้านความครบถ้วน คุณภาพ การเข้าถึง การนำไปประมวลผล และการเชื่อมโยงข้ามหน่วยงาน ผลการศึกษาพบว่า ยังไม่มีชุดข้อมูลใดที่อยู่ในรูปแบบ Machines-Readable และ Interoperable อย่างสมบูรณ์ ขณะที่ข้อมูลบางส่วนเปิดเผยแล้วแต่ยังขาดสาระสำคัญ เข้าถึงได้ยาก หรือยังไม่มีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ

TIJ ได้นำผลการศึกษาและข้อเสนอเชิงนโยบายเสนอต่อคณะกรรมการขับเคลื่อนและพัฒนาการเสริมสร้างหลักนิติธรรมแห่งชาติ ในการประชุมครั้งที่ 2/2568 เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2568 ซึ่งที่ประชุมมีมติเห็นชอบในหลักการและแนวทางการขับเคลื่อนข้อมูลทั้ง 25 ชุด รวมถึงแนวทางดำเนินการในลักษณะ Quick Win และมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามภารกิจของตน โดยแนวทางแก้ไขในระยะต่อไปให้เน้นการทำงานร่วมกับหน่วยงานเจ้าของข้อมูลเพื่อปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานข้อมูล การทบทวนกฎหมายและระเบียบที่เป็นอุปสรรค การกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบข้อมูลที่ยังไม่มีเจ้าภาพ ตลอดจนการพัฒนาศักยภาพของผู้ใช้ข้อมูลให้สามารถนำข้อมูลไปใช้ตรวจสอบและป้องกันการทุจริตได้จริง

5. ข้อมูลโครงการ (Details of the Commitment)

โครงการเปิดเผยข้อมูล 25 ชุด เพื่อยกระดับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการป้องกันและต่อต้านการทุจริต มีวัตถุประสงค์เพื่อขับเคลื่อนการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐที่มีความสำคัญต่อการต่อต้านคอร์รัปชันให้มีความครบถ้วนเป็นปัจจุบัน เข้าถึงได้ง่าย และสามารถนำไปประมวลผลหรือเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานได้ รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชน สื่อ ภาวประชาสังคม ภาครัฐกิจ และหน่วยงานตรวจสอบสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการป้องกัน ตรวจจับ และตรวจสอบการทุจริต ตลอดจนสนับสนุนการยกระดับความเข้มแข็งของหลักนิติธรรม ตามหลักการและแนวทางในการจัดทำข้อมูลเปิดขององค์กร Open Data Charter และ Transparency International ทั้งนี้ เพื่อสนับสนุนการปลดคอร์รัปชันและรัฐบาลเปิดตามกรอบ Rule of Law Index และการเสริมความพร้อมของประเทศไทยในการดำเนินงานตามมาตรฐานของ OECD และ Open Government Partnership (OGP)

ขอบเขตการดำเนินงานประกอบด้วย

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายหลัก ได้แก่ หน่วยงานเจ้าของข้อมูลจำนวน 20 หน่วยงาน หน่วยงานกำกับดูแลด้านข้อมูลภาครัฐ หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม และหน่วยงานตรวจสอบการทุจริต ส่วนกลุ่มเป้าหมายผู้ใช้ประโยชน์จากข้อมูล ได้แก่ ประชาชน สื่อมวลชน นักข่าว องค์กรภาคประชาสังคม องค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน นักวิชาการ ภาครัฐกิจ

6. ผลที่คาดว่าจะได้รับ (Potential for Result)

ผลผลิต (Output)

1. แผน กลไกและกระบวนการความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการเปิดเผยข้อมูลสำคัญทั้ง 25 ชุด
2. แนวทางหรือมาตรฐานการจัดทำข้อมูลในรูปแบบ Machine-Readable และ Interoperable
3. หน่วยงานภาครัฐมีมาตรฐานและความรับผิดชอบในการจัดเก็บและเปิดเผยข้อมูลที่ชัดเจน ลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงาน
4. ชุดข้อมูลที่ได้รับการปรับปรุงและเผยแพร่ตามลำดับความพร้อม โดยมีความครบถ้วน เป็นปัจจุบัน และเข้าถึงได้ง่ายขึ้น
5. กิจกรรมพัฒนาศักยภาพ เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และกรณีตัวอย่างการนำข้อมูลไปใช้ต่อต้านคอร์รัปชัน
6. ข้อเสนอด้านกฎหมาย ระเบียบ นโยบาย และงบประมาณ เพื่อแก้ไขอุปสรรคต่อการเปิดเผยและเชื่อมโยงข้อมูล
7. เอกสารข้อเสนอเชิงนโยบายหรือสมุดปกขาวสำหรับการขยายผลการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐอย่างเป็นระบบ

ผลลัพธ์ (Outcome)

1. ประชาชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงและนำข้อมูลภาครัฐไปใช้ในการป้องกัน ตรวจสอบ และตรวจสอบความเสี่ยงด้านการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น
2. เกิดการตรวจสอบการใช้ทรัพยากรสาธารณะ การจัดซื้อจัดจ้าง การใช้อำนาจรัฐ และผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้อง โดยภาคประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และแพร่หลายมากขึ้น ลดโอกาส และเพิ่มต้นทุนทางสังคมของการทุจริต และยกระดับประสิทธิภาพในการการแก้ไข และป้องปรามการคอร์รัปชัน
3. ประชาชน เจ้าหน้าที่รัฐ ภาคธุรกิจ และนักลงทุนมีความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม เคารพกฎหมาย และมีส่วนร่วมในการดำเนินการต่อต้านการคอร์รัปชัน (“ไม่ทำ ไม่ทน”) มากขึ้น
4. ประเทศไทยมีการคอร์รัปชันลดลงอย่างต่อเนื่อง (อันดับใน Rule of Law Index ดีขึ้น, เกิดความพร้อมของ ประเทศไทยในการเข้าเป็นสมาชิก OECD, ฯลฯ)

7. แผนการดำเนินงาน (Action Plans)

กิจกรรมสำคัญตามหมวดหมู่ที่มีผลผลิต ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ (Milestone Activity with a Verifiable Deliverable)	ระยะเวลาดำเนินการ	
	เริ่ม (Start)	เสร็จสิ้น (End)
กิจกรรมชุดที่ 1 ศึกษาและยกย่องกรอบแนวทางการดำเนินโครงการ และดำเนินการร่วมกับ กพร. DGA, 20 หน่วยงานเจ้าของข้อมูล และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ยกย่องแผนปฏิบัติการเปิดเผยชุดข้อมูล 25 ชุดเพื่อยกระดับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการป้องกันและต่อต้านการทุจริต (2570 – 2573) สำหรับการขับเคลื่อนการเปิดเผยข้อมูลทั้ง 25 ชุด ในช่วงปี 2570 – 2573 ครอบคลุม • การประเมินสถานะความพร้อมของชุดข้อมูลหลักและชุดข้อมูลย่อย • การรับฟังความต้องการและอุปสรรคในการเข้าถึงข้อมูลของกลุ่มผู้ใช้งาน	กรกฎาคม 2569	ธันวาคม 2569 - มีนาคม 2570
กิจกรรมชุดที่ 2 ดำเนินการสำรวจความพร้อมของข้อมูล (การมีอยู่ นิยาม ความครอบคลุมครบถ้วน ความถูกต้องแม่นยำ กำหนดเวลาและรูปแบบการจัดเก็บและเผยแพร่ที่เหมาะสม ฯลฯ) แนวทางการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน ตลอดจนศึกษาข้อจำกัดด้านกฎหมายและข้อมูลส่วนบุคคล และพัฒนามาตรฐานการจัดทำข้อมูลในรูปแบบ Machine-Readable และ Interoperable รวมทั้งดำเนินการพัฒนาและเปิดเผยข้อมูลเพื่อเป็นตัวอย่าง Quick Win	ตุลาคม 2569 - มกราคม 2570	ธันวาคม 2570
กิจกรรมชุดที่ 3 หน่วยงานเจ้าของข้อมูล 20 หน่วยงานดำเนินการพัฒนาและเปิดเผยข้อมูลของตนเอง (ตามมาตรฐานการจัดทำข้อมูลในรูปแบบ Machine-Readable และ Interoperable และหลักการและแนวทางในการจัดทำข้อมูลเปิดของ องค์กร Open Data Charter และ Transparency International) ตามลำดับหมวดหมู่ (milestone) ที่กำหนดไว้ใน “แผนปฏิบัติ	มกราคม 2571	ธันวาคม 2573

การเปิดเผยชุดข้อมูล 25 ชุดเพื่อยกระดับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการป้องกันและต่อต้านการทุจริต (2570 – 2573)” ขยายผลการเปิดเผยข้อมูลและส่งเสริมการใช้ประโยชน์ โดยภาคประชาชน ขยายการดำเนินงานไปยังชุดข้อมูลที่มีความพร้อมเพิ่มเติม พร้อมจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นและกิจกรรมพัฒนาศักยภาพแก่ประชาชน สื่อ ภาครัฐประชาสังคม นักวิชาการ และผู้พัฒนาเทคโนโลยี เพื่อสนับสนุนการนำข้อมูลไปใช้ป้องกันและตรวจสอบการทุจริต		
กิจกรรมชุดที่ 4 พัฒนาระบบข้อมูล และขยายผลการเปิดเผยข้อมูลและส่งเสริมการใช้ประโยชน์ โดยภาคประชาชน (ต่อเนื่อง) พัฒนากลไกเชื่อมโยงข้อมูลและสร้างความต่อเนื่องเชิงสถาบัน ส่งเสริมการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน การกำหนดผู้รับผิดชอบและรอบเวลาการปรับปรุงข้อมูล ตลอดจนบูรณาการการดำเนินงานกับนโยบายรัฐบาลเปิดแผนต่อต้านการทุจริต และพันธกรณีที่เกี่ยวข้องกับ OECD และ Open Government Partnership (OGP)	มกราคม 2572	ธันวาคม 2572
กิจกรรมชุดที่ 5 พัฒนาระบบข้อมูล และขยายผลการเปิดเผยข้อมูลและส่งเสริมการใช้ประโยชน์โดยภาคประชาชน (ต่อเนื่อง) เพื่อให้เกิดการเปิดเผยข้อมูลเพื่อการต่อต้านคอร์รัปชันอย่างเป็นอัตโนมัติต่อเนื่องขับเคลื่อนให้หน่วยงานเจ้าของข้อมูลเปิดเผยข้อมูลสำคัญทั้ง 25 ชุดอย่างครบถ้วน เป็นปัจจุบัน เข้าถึงได้โดยสาธารณะ และอยู่ในรูปแบบที่เครื่องสามารถอ่านและประมวลผลได้ รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานตามมาตรฐานที่กำหนด พร้อมจัดให้มีกลไกกำกับคุณภาพ รอบระยะเวลาการปรับปรุง และการติดตามการใช้ประโยชน์จากข้อมูลอย่างต่อเนื่อง	มกราคม 2573	ธันวาคม 2573
8. ข้อมูลเพิ่มเติม (หากมี) โครงการมี Guiding Principles สำหรับดำเนินการโครงการ โดยยึดตามหลักการและแนวทางในการจัดทำข้อมูลเปิดขององค์กร Open Data Charter และ Transparency International คือ “เปิดเผยเป็นหลักปกปิดเป็นข้อยกเว้น” (Open By Default) และมีการเก็บข้อมูล และข้อมูลมีคุณภาพ (Availability & Quality) นิยามมีความครอบคลุมครบถ้วน ถูกต้องแม่นยำ มีกำหนดเวลาและรูปแบบการจัดเก็บและเผยแพร่ที่เหมาะสม ฯลฯ, ข้อมูลอยู่ในรูปแบบที่สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยี (Machine-Readable) และสามารถใช้งานข้ามหน่วยงานได้อย่างสมบูรณ์ (Interoperable) รวมทั้งสามารถ Download ข้อมูลได้, ข้อมูลเปิดเผยให้สาธารณะชนเข้าถึงได้โดยสะดวก (Easy to Access at efficient Cost) ไม่ยุ่งยาก ไม่ซับซ้อน, ข้อมูลมีการปรับปรุงให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง (Consistently Up to date), และดำเนินการภายใต้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และคำนึงถึงการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พร้อมกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบ มาตรฐานข้อมูล รอบการปรับปรุง และกลไกตรวจสอบคุณภาพอย่างชัดเจน		

 พันธกรณี 2 : การยกระดับการเปิดเผยข้อมูลและสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการป้องกันการทุจริต

1. โครงการ/กิจกรรมที่ 3 : ความโปร่งใสในการก่อสร้างภาครัฐ (Infrastructure Transparency Initiative: CoST)
ความเกี่ยวข้องกับคุณค่าของ OGP (Relevance to OGP Values) : ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Relevant Organization) :

- หน่วยงานเจ้าภาพหลัก : กรมบัญชีกลาง

- หน่วยงานสนับสนุน :

● หน่วยงานของรัฐ ได้แก่ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานงบประมาณ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ

● หน่วยงานภาคเอกชน ได้แก่ สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมอุตสาหกรรมก่อสร้างแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมาคมนักบริหารพัสดุแห่งประเทศไทย

● หน่วยงานภาคประชาสังคม ได้แก่ องค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย) มูลนิธิองค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย มูลนิธิต่อต้านการทุจริต

3. ที่มาของพันธกรณี (How the Commitment Came to be):

- การประชุมระดมรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ กรุงเทพมหานคร (15 ธันวาคม 2569)
- การประชุมระดมรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ จังหวัดเชียงใหม่ (13 กุมภาพันธ์ 2569)
- การประชุมระดมรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ จังหวัดขอนแก่น (20 กุมภาพันธ์ 2569)
- การประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ภายใต้กรอบการเป็นสมาชิกภาคีเครือข่ายภาครัฐระบบเปิด (Open Government Partnership : OGP) ในประเด็นนโยบายการต่อต้านการทุจริต (Anti-Corruption) และความยุติธรรม (Justice) เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2569 ณ ห้องราชดำเนิน โรงแรมรอยันปริ้นเซสหลานหลวง กรุงเทพฯ
- งานประชุม Open Gov Week Thailand 2026 ภายใต้แนวคิดหลัก “OPEN THAILAND: Co-Creating the Future” เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2569 ผ่านระบบ Zoom และ YouTube Live
- การประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ในฐานะการเป็นสมาชิกภาคีเครือข่ายภาครัฐระบบเปิด (Open Government Partnership : OGP) ของประเทศไทย วันที่ 29 พฤษภาคม 2569 ณ ห้องกมลทิพย์ 1 ชั้น 2 โรงแรมเดอะ สุโกศล กรุงเทพฯ
- การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผน NAP ภายใต้กรอบการเป็นสมาชิก OGP ประเด็นด้านการต่อต้านการทุจริต (Anti-Corruption) เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2569 ณ ห้องประชุม 413 - 414 อาคารศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
- การรับฟังความคิดเห็นผ่านแพลตฟอร์มบอกเราถึงรัฐและช่องทางออนไลน์

4. ที่มาและความสำคัญ (Background)

โครงการ CoST เป็นโครงการที่ริเริ่มโดย Department for International Development ของประเทศอังกฤษ ภายใต้การสนับสนุนจากธนาคารโลกในปี พ.ศ. 2550 โดยประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก CoST เมื่อวันที่ 22 กันยายน 2557 และมีดำเนินการภายใต้มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2560 และต่อมาคณะกรรมการความร่วมมือป้องกันการทุจริต (คณะกรรมการ ค.ป.ท.) ได้ประกาศให้โครงการ CoST เข้าดำเนินการตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ตามมาตรา 17 วรรคสอง และประกาศคณะกรรมการความร่วมมือป้องกันการทุจริต เรื่อง โครงการความโปร่งใสในการก่อสร้างภาครัฐ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2566 ส่งผลให้โครงการก่อสร้างของหน่วยงานภาครัฐที่เข้าเกณฑ์ตามประกาศฯ ทุกโครงการต้องดำเนินการเปิดเผยข้อมูลรายละเอียดโครงการตามแนวทางของ CoST และประกาศฯ ยังได้กำหนดให้มีคณะอนุกรรมการเพื่อส่งเสริมความโปร่งใสในการก่อสร้างภาครัฐ (คณะอนุกรรมการ CoST) ซึ่งมีอธิบดีกรมบัญชีกลางเป็นประธาน ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนร่วมเป็นกรรมการ และกรมบัญชีกลางเป็นกรรมการและเลขานุการ ทำหน้าที่เป็น MSG กำกับกับการดำเนินงานโครงการ CoST ของประเทศไทย ได้แก่ การพิจารณาคัดเลือกโครงการ รูปแบบการเปิดเผยข้อมูล ช่องทางการเปิดเผยข้อมูล การดำเนินงานของคณะทำงานตรวจสอบข้อมูล และการประเมินผล

ปัจจุบัน CoST มีสมาชิก 21 สมาชิก ได้แก่ กัวเตมาลา เซกันตี - ตาโกราดิ (กานา) คอสตาริกา ซานเตียโกเดกาลิ (โคลอมเบีย) โบโกตา (โคลอมเบีย) แซมเบีย คานูนา (ไนจีเรีย) ปานามา มาลาวี รัฐฮาลิสโก (เม็กซิโก) โมซัมบิก ยูกันดา ยูเครน สาธารณรัฐโดมินิกัน เขตปกครองลอมบอกตะวันตก (อินโดนีเซีย) นูซาเต็งการาตะวันตก (อินโดนีเซีย) หมู่เกาะบังกาเบลีตุง (อินโดนีเซีย) เอกวาดอร์ เอธิโอเปีย เอลซัลวาดอร์ และไทย

5. การดำเนินการที่ผ่านมาเพื่อแก้ไขปัญหา

กรมบัญชีกลางในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการเพื่อส่งเสริมความโปร่งใสในการก่อสร้างภาครัฐ ได้ดำเนินการตามหลักการของ CoST International เพื่อมุ่งสร้างความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนในโครงการก่อสร้างภาครัฐ โดยเฉพาะโครงการก่อสร้างระบบโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 การทำงานร่วมกันของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทุกภาคส่วน (Multi-Stakeholders Group: MSG)

โดยโครงการ CoST ประเทศไทยได้กำหนดให้มีคณะอนุกรรมการ CoST ซึ่งอยู่ภายใต้คณะกรรมการความร่วมมือป้องกันการทุจริตตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ทำหน้าที่เป็น MSG ขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการ CoST และมีผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และหน่วยงานภาคประชาสังคม โดยมีองค์ประกอบดังนี้

1. อธิบดีกรมบัญชีกลาง	ประธานอนุกรรมการ
2. ที่ปรึกษา หรือรองอธิบดีกรมบัญชีกลาง ที่กำกับดูแลกองความร่วมมือและความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ	อนุกรรมการ
3. ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด	อนุกรรมการ
4. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	อนุกรรมการ
5. ผู้แทนสำนักงบประมาณ	อนุกรรมการ
6. ผู้แทนกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	อนุกรรมการ
7. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ	อนุกรรมการ

8. ผู้แทนสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย	อนุกรรมการ
9. ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	อนุกรรมการ
10. ผู้แทนสมาคมอุตสาหกรรมก่อสร้างไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์	อนุกรรมการ
11. ผู้แทนวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์	อนุกรรมการ
12. ผู้แทนสภาสถาปนิก	อนุกรรมการ
13. ผู้แทนองค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย)	อนุกรรมการ
14. ผู้แทนองค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย	อนุกรรมการ
15. ผู้แทนมูลนิธิต่อต้านการทุจริต	อนุกรรมการ
16. ผู้แทนสมาคมนักบริหารพัสดุแห่งประเทศไทย	อนุกรรมการ
17. ผู้แทนกรมบัญชีกลาง	อนุกรรมการและเลขานุการ
18. ผู้แทนกรมบัญชีกลาง	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

องค์ประกอบที่ 2 การเปิดเผยข้อมูลโครงการก่อสร้างภาครัฐ (Disclosure)

โดย CoST International ได้กำหนดให้ประเทศสมาชิกมีระบบการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับโครงการก่อสร้างสู่สาธารณชนในทุก ๆ ระยะของการดำเนินการ โดยมีการเปิดเผยข้อมูลใน 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การเปิดเผยข้อมูลเชิงรุก (Proactive Disclosure) โดยจะต้องมีการเปิดเผยข้อมูลอย่างน้อย 40 รายการ ตาม CoST Infrastructure Data Standard (CoST IDS) ซึ่งจะเป็นการเปิดเผยข้อมูลแบบ Real time และมีการแสดงผลทั้งในรูปแบบของ Dashboard ตาราง นอกจากนี้ยังสามารถดาวน์โหลดข้อมูลได้หลากหลายรูปแบบด้วย ทั้งนี้ ประเทศไทยได้จัดให้มีช่องทางการเปิดเผยข้อมูล ได้แก่ เว็บไซต์ CoST Thailand และ 2) การเปิดเผยข้อมูลเชิงรับ (Reactive Disclosure) ซึ่งเป็นรายละเอียดของโครงการก่อสร้าง โดยหน่วยงานเจ้าของโครงการจะต้องเปิดเผยเมื่อมีการร้องขอ

องค์ประกอบที่ 3 ต้องมีการตรวจสอบความครบถ้วนและถูกต้องและจัดทำรายงานผลการตรวจสอบข้อมูลให้อยู่ในรูปของภาษาที่เข้าใจง่าย (Assurance)

โดยมีคณะทำงานตรวจสอบข้อมูล (Assurance Team) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์เกี่ยวกับโครงการก่อสร้างเป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่เปิดเผย และนำข้อมูลมาจัดทำรายงานดังกล่าว เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มสามารถเข้าใจและใช้ข้อมูลเหล่านี้ เพื่อเรียกร้องให้เกิดการมีส่วนร่วมตรวจสอบจากภาคส่วนต่าง ๆ ได้ในกรณีที่มีความผิดปกติเกิดขึ้นกับโครงการก่อสร้างซึ่งจะส่งผลให้หน่วยงานเจ้าของโครงการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพลดข้อผิดพลาด และเพิ่มความคุ้มค่าในการใช้งบประมาณ

องค์ประกอบที่ 4 ต้องจัดให้มีส่วนร่วมจากภาคประชาชน (Social Accountability)

เพื่อสร้างการตระหนักรู้ให้กับประชาชนซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงจากโครงการก่อสร้างของภาครัฐ และสร้างกลไกการรับผิดชอบต่อสาธารณะของหน่วยงานของรัฐเจ้าของโครงการ เพื่อเป้าหมายการยกระดับโครงการก่อสร้างของภาครัฐให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาประเทศและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน เช่น การแสดงความคิดเห็นผ่านเวทีภาคประชาชน การติดตามตรวจสอบข้อมูลโครงการ และการมีส่วนร่วมผ่าน Facebook CoST Thailand เป็นต้น

5. ข้อมูลโครงการ (Details of the Commitment)

โครงการ CoST เป็นโครงการที่มุ่งสร้างความโปร่งใสและสร้างกลไกการมีส่วนร่วมในโครงการก่อสร้างภาครัฐ เพื่อยกระดับโครงการก่อสร้างของภาครัฐให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาประเทศและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน กรมบัญชีกลางจึงได้ดำเนินกิจกรรมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ สรุปได้ดังนี้

1) การคัดเลือกโครงการก่อสร้างภาครัฐเพื่อเข้าร่วมมีโครงการ CoST โดยปัจจุบันมีโครงการเข้าร่วมโครงการ CoST แล้วทั้งสิ้น 9,309 โครงการ วงเงินงบประมาณรวม 498,106.95 ล้านบาท แบ่งเป็นโครงการของส่วนราชการ จำนวน 900 โครงการ รัฐวิสาหกิจ จำนวน 138 โครงการ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 7,992 โครงการ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (กรุงเทพมหานครและพัทยา) จำนวน 192 โครงการ ประหยัดงบประมาณได้ร้อยละ 8.13 และมีโครงการก่อสร้างแล้วเสร็จทั้งสิ้น 6,706 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 72

2) ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 คณะทำงานตรวจสอบข้อมูลและสำนักงานคลังจังหวัด (คณะทำงาน CoST จังหวัด) มีการสุ่มตรวจโครงการก่อสร้างที่เข้าร่วมโครงการ CoST ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 รวมทั้งสิ้นจำนวน 180 โครงการ ซึ่งเป็นการลงพื้นที่สุ่มตรวจโครงการก่อสร้างพร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็นจากภาคประชาชน แบ่งเป็นการลงพื้นที่โดยคณะทำงานตรวจสอบข้อมูลจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 18 โครงการ และเป็นการดำเนินการโดยคณะทำงาน CoST จังหวัดทั่วประเทศ จำนวน 162 โครงการ

3) ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 กรมบัญชีกลางในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการ CoST หรือ MSG ของประเทศไทย ได้มอบหมายให้คณะทำงาน CoST จังหวัดทั่วประเทศดำเนินการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์โครงการ CoST เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการตรวจสอบโครงการก่อสร้างในพื้นที่ของตน รวมทั้งเพื่อให้การประชาสัมพันธ์โครงการ CoST ในส่วนภูมิภาคแพร่หลายมากขึ้น ทั้งนี้ กิจกรรมดังกล่าวได้เพิ่มการรับรู้และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับโครงการ CoST เป็นอย่างมาก ซึ่งจะเห็นได้จากการที่มีประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมประชาสัมพันธ์โครงการ CoST จำนวน 15,715 คน ทำให้ปัจจุบัน Facebook CoST Thailand มีผู้ติดตามเป็นจำนวนกว่า 22,877 ผู้ติดตาม

4) กรมบัญชีกลางในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการ CoST หรือ MSG ของประเทศไทย ได้ร่วมมือกับสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) หรือ สพร. ในการเชื่อมโยงข้อมูลจากโครงการ CoST มาเผยแพร่ยังระบบภาษีไปไหน (Thailand Government Spending) และศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ (data.go.th) ทำให้ทุกภาคส่วนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลโครงการก่อสร้างภาครัฐ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญอย่างหนึ่งที่จะสร้างมาตรฐานในการเปิดเผยข้อมูลจากหน่วยงานเจ้าของโครงการสู่สาธารณะ อันเป็นการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับโครงการก่อสร้างภาครัฐ และสร้างการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ ส่งผลให้การใช้จ่ายงบประมาณของภาครัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5) กรมบัญชีกลางได้พัฒนาสื่อการเรียนการสอนการใช้งานระบบ CoST Thailand แบบ Interactive จำนวน 3 บทเรียน ได้แก่ บทเรียนสำหรับเจ้าหน้าที่ CoST ของหน่วยงานเจ้าของโครงการ บทเรียนสำหรับเจ้าหน้าที่ CoST ของสำนักงานคลังจังหวัด และบทเรียนสำหรับเจ้าหน้าที่ CoST ของสำนักงานคลังเขต เพื่ออำนวยความสะดวกและส่งเสริมให้ผู้ใช้งานสามารถใช้งานระบบ CoST Thailand ได้อย่างถูกต้องและเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานโครงการ CoST ให้ดียิ่งขึ้น โดยเปิดให้ใช้งานเมื่อวันที่ 15 กันยายน 2568

6. ผลที่คาดว่าจะได้รับ (Potential for Result)

โครงการ CoST เป็นโครงการที่มุ่งสร้างความโปร่งใสและสร้างกลไกการมีส่วนร่วมในโครงการก่อสร้างภาครัฐ เพื่อยกระดับโครงการก่อสร้างของภาครัฐให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาประเทศและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน โดยมีผลผลิตและผลลัพธ์ที่คาดหวังดังนี้

	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
ผลผลิต (Output)	1. โครงการก่อสร้างภาครัฐมีประสิทธิภาพหรือประสิทธิผล รวมทั้งสอดคล้องกับความต้องการของภาคประชาชน 2. การเปิดเผยข้อมูลโครงการก่อสร้างเป็นไปตามแนวทางของ CoST International	1. จำนวนโครงการก่อสร้างภาครัฐที่มีประสิทธิภาพหรือประสิทธิผล รวมทั้งสอดคล้องกับความต้องการของภาคประชาชน 2. ร้อยละการเปิดเผยข้อมูล
ผลลัพธ์ (Outcome)	1. ประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลของโครงการก่อสร้างที่เข้าร่วมโครงการ CoST สอดคล้องกับความต้องการของภาคประชาชน 2. โครงการก่อสร้างภาครัฐที่เข้าร่วมโครงการ CoST มีการเปิดเผยข้อมูลเป็นไปตามแนวทางของ CoST International ทุกโครงการ	1. จำนวนประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าร่วมการตรวจสอบข้อมูลโครงการผ่านเว็บไซต์ CoST Thailand 2. ร้อยละการเปิดเผยข้อมูลเฉลี่ยของโครงการก่อสร้างที่เข้าร่วมโครงการ CoST มากกว่าร้อยละ 95

7. แผนการดำเนินงาน (Action Plans)

กิจกรรมสำคัญตามหมวดหมู่ที่มีผลผลิต ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ (Milestone Activity with a Verifiable Deliverable)	ระยะเวลาดำเนินการ	
	เริ่ม (Start)	เสร็จสิ้น (End)
กิจกรรมที่ 1 การคัดเลือกโครงการก่อสร้างเข้าร่วมโครงการ CoST	เป็นประจำทุกปีงบประมาณ	-
กิจกรรมที่ 2 การเปิดเผยข้อมูลโครงการก่อสร้างที่เข้าร่วมโครงการ CoST	มกราคม/2560	-
กิจกรรมที่ 3 การลงพื้นที่สุ่มตรวจ (Site-visit) โครงการก่อสร้างที่เข้าร่วมโครงการ CoST	ทุกปี ช่วงกลางปีงบประมาณ	ก่อนสิ้นปีงบประมาณ
กิจกรรมที่ 4 การจัดทำรายงานผลการตรวจสอบข้อมูลประจำปี	ทุกปีช่วงต้นปีปฏิทิน	ก่อนสิ้นปีปฏิทิน

8. ข้อมูลเพิ่มเติม (หากมี) การดำเนินการโครงการความโปร่งใสในการก่อสร้างภาครัฐ (Infrastructure Transparency Initiative: CoST) เป็นการดำเนินการตามภารกิจของกองความร่วมมือและความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ กรมบัญชีกลาง จึงได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 และคาดว่าจะดำเนินการต่อไป จึงไม่มีกำหนดระยะเวลาการดำเนินการในบางกิจกรรม

 พันธกรณี 2 : การยกระดับการเปิดเผยข้อมูลและสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการป้องกันการทุจริต

โครงการ/กิจกรรมที่ 4 : การพัฒนาศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อยกระดับคุณภาพข้อมูลเปิดของประเทศ

ความเกี่ยวข้องกับคุณค่าของ OGP (Relevance to OGP Values) : ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Relevant Organization) :

- หน่วยงานเจ้าภาพหลัก : สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)
- หน่วยงานสนับสนุน : กรมบัญชีกลาง สำนักงานงบประมาณ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ)

2. ที่มาของพันธกรณี (How the Commitment Came to be):

- การประชุมระดมรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ กรุงเทพมหานคร (15 ธันวาคม 2569)
- การประชุมระดมรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ จังหวัดเชียงใหม่ (13 กุมภาพันธ์ 2569)
- การประชุมระดมรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ จังหวัดขอนแก่น (20 กุมภาพันธ์ 2569)
- การประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ภายใต้กรอบการเป็นสมาชิกภาคีเครือข่ายภาครัฐระบบเปิด (Open Government Partnership : OGP) ในประเด็นนโยบายการต่อต้านการทุจริต (Anti-Corruption) และความยุติธรรม (Justice) เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2569 ณ ห้องราชดำเนิน โรงแรมรอยันปริ้นเซสหลานหลวง กรุงเทพฯ
- งานประชุม Open Gov Week Thailand 2026 ภายใต้แนวคิดหลัก “OPEN THAILAND: Co-Creating the Future” เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2569 ผ่านระบบ Zoom และ YouTube Live
- การประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ในฐานะการเป็นสมาชิกภาคีเครือข่ายภาครัฐระบบเปิด (Open Government Partnership : OGP) ของประเทศไทย วันที่ 29 พฤษภาคม 2569 ณ ห้องกมลทิพย์ 1 ชั้น 2 โรงแรมเดอะ สุโกศล กรุงเทพฯ
- การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผน NAP ภายใต้กรอบการเป็นสมาชิก OGP ประเด็นด้านการต่อต้านการทุจริต (Anti-Corruption) เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2569 ณ ห้องประชุม 413 - 414 อาคารศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
- การรับฟังความคิดเห็นผ่านแพลตฟอร์มบอกเราถึงรัฐและช่องทางออนไลน์

3. ที่มาและความสำคัญ (Background)

3.1 ความสอดคล้องกับแผนระดับชาติ

โครงการพัฒนาศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อยกระดับคุณภาพข้อมูลเปิดของประเทศ มีความสอดคล้องกับแผนระดับชาติที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566–2580)

โครงการสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติด้านที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยมุ่งพัฒนาภาครัฐให้มีความทันสมัย โปร่งใส ตรวจสอบได้ และใช้ข้อมูลเป็นฐานในการบริหารงานและให้บริการประชาชน

2) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566–2580) ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

โครงการสอดคล้องกับ ประเด็นที่ 20 การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ

3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13

โครงการสอดคล้องกับหมวดหมายที่ 13 ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัยและตอบโจทย์ประชาชน

4) แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2566–2570

โครงการสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและการเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐ

3.2 หลักการและเหตุผล

ในโลกปัจจุบันที่ข้อมูลถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การเปิดเผยและใช้ประโยชน์จากข้อมูลภาครัฐ อย่างมีประสิทธิภาพไม่ได้เป็นเพียงแค่การตอบสนองความโปร่งใส แต่ยังเป็นกลไกสำคัญที่ขับเคลื่อนนวัตกรรม การตัดสินใจเชิงนโยบาย และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล หรือ สพร. ได้ดำเนินการส่งเสริมการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ ผ่านศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ (data.go.th) ซึ่งทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมข้อมูลเปิด (Open Data) ที่สำคัญของประเทศ โดยเชื่อมโยงข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐมาให้บริการแก่ประชาชน ภาคเอกชน และภาครัฐ

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาในปี 2568 พบว่าศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐมีผู้เข้าใช้บริการสะสมมากกว่า 38 ล้านครั้ง (เพิ่มขึ้น 46%) และชุดข้อมูลเปิดสะสมรวม 33,552 ชุดข้อมูล (เพิ่มขึ้น 22% เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า) ตัวเลขเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงการเติบโตของปริมาณการใช้ข้อมูลเปิดในประเทศไทย และการตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลเปิดในกลุ่มผู้ใช้งานอย่างกว้างขวาง

แม้ว่าศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ (data.go.th) จะประสบความสำเร็จอย่างมากในเชิงปริมาณ ทั้งด้านจำนวนผู้ใช้งานและจำนวนชุดข้อมูลที่เปิดเผยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ระบบในปัจจุบันยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการในเชิงคุณภาพได้อย่างครบถ้วน โดยเฉพาะด้านการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน การวิเคราะห์เชิงลึก และการเข้าถึงข้อมูลที่มีความซับซ้อนของประชาชนและนักวิเคราะห์ข้อมูล อีกทั้งปริมาณข้อมูลที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและหลากหลายจากหน่วยงานภาครัฐ จำเป็นต้องได้รับการบริหารจัดการและประมวลผลอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มศักยภาพ

เพื่อตอบโจทยดังกล่าว โครงการจึงมุ่งยกระดับการพัฒนา open data ของประเทศในเชิงระบบ ครอบคลุมตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ โดยในระดับต้นน้ำให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างกลไกการกำกับดูแลข้อมูลภาครัฐผ่าน

การพัฒนาเครื่องมือบริหารจัดการข้อมูลภายใต้กรอบธรรมาภิบาลข้อมูล (D-Governance) สอดคล้องกับแนวนโยบายที่หน่วยงานภาครัฐได้จัดทำและเชื่อมโยงระบบบัญชีข้อมูลของหน่วยงาน (Agency Data Catalog) มายังศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ (data.go.th) แล้วมากกว่า 327 หน่วยงาน ด้วยแนวทางการพัฒนาดังกล่าว สพร. จึงได้ดำเนินการส่งเสริมการบริหารจัดการข้อมูลภายใต้กรอบธรรมาภิบาลข้อมูลแบบอัตโนมัติ สำหรับหน่วยงานภาครัฐ (Data Governance Management System for Public Sector: D-Governance) เพื่อเป็นเครื่องมือกลางด้านการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐ ที่หน่วยงานสามารถใช้งานร่วมกันได้ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาส่วนต่อขยาย (Extension) ให้สามารถทำงานร่วมกับระบบบัญชีข้อมูลของหน่วยงาน (CKAN Agency Data Catalog) ให้รองรับการตรวจสอบคุณภาพข้อมูล (D-Quality) ตามคุณลักษณะข้อมูลเปิดภาครัฐ และการบริหารจัดการข้อมูลตามวงจรชีวิตข้อมูล (D-Approval) บันทึกกิจกรรมร้องขอชุดข้อมูล ให้หน่วยงานภาครัฐนำไปติดตั้งและใช้งาน

ในระดับกลางน้ำ โครงการมุ่งพัฒนาและยกระดับศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาและยกระดับศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐให้ก้าวข้ามจาก “ศูนย์กลางการเผยแพร่ เพื่อให้บริการดาวน์โหลดชุดข้อมูล” สู่ “แพลตฟอร์มการพัฒนาและใช้ประโยชน์ข้อมูล (Data Innovation Platform)” ที่ประชาชน หน่วยงานภาครัฐ นักพัฒนา และนักวิจัยสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ข้อมูลได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และมีคุณค่าเชิงนโยบายมากขึ้น โดยมุ่งพัฒนาผ่าน 2 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การพัฒนา Insight-D ผู้ช่วยอัจฉริยะด้านข้อมูลภาครัฐที่ใช้เทคโนโลยี AI และ Knowledge Graph เพื่อเชื่อมโยง วิเคราะห์ และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจากหลายแหล่งอย่างอัตโนมัติ และ ระบบบริหารจัดการคำร้องขอข้อมูล (Data Request Management System) เพื่ออำนวยความสะดวกในการติดตามสถานะการขอใช้ข้อมูลภาครัฐอย่างโปร่งใส และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการใช้ประโยชน์จากข้อมูล พร้อมระบบวิเคราะห์สถิติคำร้องที่ช่วยในการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างแท้จริง

นอกจากนี้ การพัฒนาศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐยังมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการใช้ประโยชน์ข้อมูลในระดับปลายน้ำ โดยมุ่งส่งเสริมการนำข้อมูลเปิดไปใช้ในการกำหนดนโยบายระดับชาติ การวัดผลเชิงกลยุทธ์ และการกำหนดแนวทางพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในมิติของการพัฒนานวัตกรรมจากข้อมูล (Data-Driven Innovation) โครงการมุ่งยกระดับการให้บริการข้อมูลภาครัฐด้านการใช้จ่ายงบประมาณและการจัดซื้อจัดจ้าง ผ่านระบบข้อมูลการใช้จ่ายภาครัฐ (ภาษีไปไหน) ให้ประชาชนสามารถเข้าถึง วิเคราะห์ และติดตามได้อย่างโปร่งใส ควบคู่กับการยกระดับคุณภาพข้อมูลเอกสารด้วยเทคโนโลยี OCR เพื่อแปลงเอกสารสำคัญให้เป็นข้อมูลดิจิทัลที่พร้อมใช้งาน นอกจากนี้ยังประยุกต์ใช้เทคโนโลยี AR ร่วมกับระบบแผนที่ เพื่อแสดงตำแหน่งโครงการบนพื้นที่จริง เชื่อมโยงข้อมูลโครงการและงบประมาณ และเปิดโอกาสให้ประชาชนตรวจสอบข้อมูลและสะท้อนความคิดเห็นจากพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม

ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐจึงไม่ใช่เพียงแค่การปรับปรุงระบบ แต่เป็นการวางรากฐานสำคัญเพื่อส่งเสริมความโปร่งใสของภาครัฐ ยกระดับนวัตกรรมอย่างยั่งยืน และสร้างความเชื่อมั่นในระบบบริหารงานภาครัฐของประเทศไทย อีกทั้งยังเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในเวทีโลก พร้อมสร้างความมั่นคงและยั่งยืนในยุคดิจิทัลอย่างแท้จริง

4. การดำเนินการที่ผ่านมาเพื่อแก้ไขปัญหา

ที่ผ่านมา สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (สพร.) ได้ดำเนินการพัฒนาและยกระดับการเปิดเผยและการใช้ประโยชน์ข้อมูลภาครัฐอย่างต่อเนื่อง เพื่อแก้ไขข้อจำกัดสำคัญที่เกิดขึ้นทั้งในด้านคุณภาพข้อมูล การเข้าถึงข้อมูล และการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ โดยครอบคลุมการดำเนินงานใน 3 ระดับ ได้แก่ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ดังนี้

- **ด้านต้นน้ำ (Data Governance & Data Quality)**

เพื่อแก้ไขปัญหาคุณภาพข้อมูลภาครัฐ สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (สพร.) ได้พัฒนาเครื่องมือกลางด้านการบริหารจัดการข้อมูลที่สามารถใช้งานร่วมกันได้ โดยพัฒนาส่วนต่อขยายให้เชื่อมต่อกับระบบบัญชีข้อมูลของหน่วยงาน (CKAN Agency Data Catalog) และรองรับการตรวจสอบคุณภาพข้อมูล (D-Quality) ตามมาตรฐานข้อมูลเปิดภาครัฐ ส่งผลให้ข้อมูลมีความครบถ้วน ถูกต้อง และน่าเชื่อถือมากขึ้น หน่วยงานสามารถบริหารจัดการข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ ลดความซ้ำซ้อน และเพิ่มประสิทธิภาพในการเชื่อมโยงข้อมูลภายใต้มาตรฐานธรรมาภิบาลข้อมูลเดียวกัน

- **ด้านกลางน้ำ (Data Platform)**

เพื่อแก้ไขข้อจำกัดด้านการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกและการเข้าถึงข้อมูล สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (สพร.) จึงได้พัฒนาระบบ INSIGHT-D เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการสืบค้น วิเคราะห์ และแสดงผลข้อมูลเชิงลึกอย่างชาญฉลาด รองรับการใช้วิเคราะห์เชิงบริบท (Contextual Analysis) และการสร้าง Insight แบบอัตโนมัติ ช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ข้อมูลได้สะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

- **ด้านปลายน้ำ (Data Utilization)**

เพื่อแก้ไขข้อจำกัดด้านการใช้ประโยชน์จากข้อมูล สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (สพร.) ได้พัฒนาระบบข้อมูลการใช้จ่ายภาครัฐ (ภาษีไปไหน) เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึง วิเคราะห์ และติดตามการใช้จ่ายงบประมาณ รวมถึงตรวจสอบตำแหน่งโครงการบนพื้นที่จริง พร้อมแสดงรายละเอียดโครงการในรูปแบบโต้ตอบ (Interactive) ได้อย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน และยกระดับความโปร่งใสและความเชื่อมั่นต่อภาครัฐ

5. ข้อมูลโครงการ (Details of the Commitment)

5.1) วัตถุประสงค์โครงการ

วัตถุประสงค์โครงการ

1.	เพื่อยกระดับขีดความสามารถศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี รองรับปริมาณและความซับซ้อนของข้อมูลที่เพิ่มขึ้น พร้อมตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานทั้งภาครัฐ และประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2.	เพื่อยกระดับการให้บริการด้านข้อมูลเปิดของภาครัฐทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัย และตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานได้อย่างครบถ้วน
3.	เพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล (Data-Driven Organization) ผ่านกิจกรรมและการพัฒนาทักษะ เพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมที่ตอบโจทย์ความต้องการของภาครัฐและประชาชน และยกระดับดัชนีรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (EGDI) ของประเทศอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ
4.	เพื่อพัฒนาการใช้ประโยชน์จากข้อมูลเปิด ผ่านการให้บริการระบบข้อมูลการใช้จ่ายภาครัฐ (ภาษีไปไหน) และเป็นเครื่องมือให้ประชาชนเข้าถึงและเข้าใจในเรื่องการใช้จ่ายภาครัฐ

5.2) กิจกรรมหลัก/กิจกรรมย่อย

กิจกรรมที่ 1 : พัฒนาศักยภาพศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐอัจฉริยะ

กิจกรรมย่อยที่ 1.1 : พัฒนาและปรับปรุงศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ (data.go.th) ให้เป็นแพลตฟอร์มการพัฒนาและใช้ประโยชน์ข้อมูล (Data Innovation Platform) ที่รองรับการเชื่อมโยง วิเคราะห์

กิจกรรมย่อยที่ 1.2 : พัฒนาเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลแบบโต้ตอบอัจฉริยะ (Insight-D) และการแสดงผลข้อมูลเชิงภาพ (Dashboard / Visualization) เพื่อสนับสนุนการเข้าถึง เข้าใจ และการใช้ข้อมูลภาครัฐในการกำหนดนโยบายและการตรวจสอบภาครัฐ

กิจกรรมย่อยที่ 1.3 : พัฒนาและปรับปรุงระบบบริหารจัดการคำร้องขอข้อมูล (Data Request Management System) เพื่ออำนวยความสะดวกในการยื่นคำขอ ติดตามสถานะ และสร้างความโปร่งใสในการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ

กิจกรรมที่ 2 : พัฒนาเครื่องมือบริหารจัดการข้อมูลแบบอัตโนมัติภายใต้กรอบ ธรรมาภิบาลข้อมูล (D-Governance)

กิจกรรมย่อยที่ 2.1 : พัฒนาระบบตรวจสอบและควบคุมคุณภาพข้อมูลอัตโนมัติ (D-Quality): เครื่องมือสามารถวิเคราะห์ ตรวจสอบข้อผิดพลาด แจ้งเตือนปัญหา และสร้างรายงานคุณภาพข้อมูลให้ผู้บริหารเห็นภาพรวมได้อย่างรวดเร็ว ช่วยให้การจัดการข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ พร้อมรองรับการเปิดเผยและเชื่อมโยงข้อมูลแบบคุณภาพสูง (High-Quality Data)

กิจกรรมย่อยที่ 2.2 : พัฒนาระบบบริหารจัดการข้อมูลตามวงจรชีวิตข้อมูล (D-Approval): เครื่องมือบริหารจัดการข้อมูลตามนโยบายการจัดการข้อมูลของหน่วยงาน (Data Management Policy) รองรับการจัดการข้อมูลตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดวงจรชีวิตข้อมูล (Data Life Cycle) ผ่าน Workflow การอนุมัติที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ รองรับการกำหนดบทบาทผู้เกี่ยวข้อง การจัดระดับชั้นข้อมูลตามมาตรฐานภาครัฐ

กิจกรรมย่อยที่ 2.3 : ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐนำเครื่องมือบริหารจัดการข้อมูลภายใต้กรอบ D-Governance ไปใช้งานจริง ผ่านการสื่อสาร การแนะนำแนวทางการใช้งาน และการสนับสนุนเชิงเทคนิค เพื่อขยายการใช้งานในระดับประเทศ

กิจกรรมที่ 3 : พัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพระบบข้อมูลการใช้จ่ายภาครัฐ

กิจกรรมย่อยที่ 3.1 : พัฒนาการแสดงผลข้อมูลโครงการด้วยเทคโนโลยี AR ร่วมกับระบบแผนที่ เพื่อให้ประชาชนสามารถเห็นตำแหน่งโครงการบนพื้นที่จริง ตรวจสอบรายละเอียดโครงการแบบโต้ตอบ และส่งข้อมูลสะท้อนจากพื้นที่จริงได้อย่างสะดวก

กิจกรรมย่อยที่ 3.2 : พัฒนาระบบนำเข้าข้อมูลด้วยเทคโนโลยี OCR เพื่อแปลงเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้าง เช่น TOR และเอกสารสัญญา ให้เป็นข้อมูลดิจิทัลที่พร้อมใช้งาน เพิ่มความถูกต้อง และสนับสนุนการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการจัดซื้อจัดจ้างได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ผลที่คาดว่าจะได้รับ (Potential for Result)

6.1) ผลผลิต (Output)/ผลลัพธ์ (Outcome)

	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
ผลผลิต (Output)	พัฒนาและเปิดให้บริการแพลตฟอร์ม ศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐในฐานะ โครงสร้างพื้นฐานข้อมูลระดับประเทศ ที่รองรับการเปิดเผยข้อมูล การกำกับดูแล และควบคุมคุณภาพข้อมูล และการให้บริการเครื่องมือสำหรับการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม	จำนวนการเข้าใช้บริการแพลตฟอร์ม ศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐในภาพรวมของประเทศ ไม่น้อยกว่า 15 ล้านครั้งต่อปี
ผลลัพธ์ (Outcome)	ระบบข้อมูลเปิดภาครัฐมีคุณภาพและมาตรฐานสูงขึ้น สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง และสนับสนุนการดำเนินงานของภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้	ภาพรวมคุณภาพข้อมูลเปิดภาครัฐจาก ศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ มีการยกระดับ โดยสัดส่วนชุดข้อมูลเปิดบนศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ ที่มีคุณภาพการเปิดเผย (Openness) ระดับ 3 ดาวขึ้นไป และอยู่ในรูปแบบที่เครื่องสามารถอ่านและประมวลผลได้ (Machine Readable) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของชุดข้อมูลทั้งหมด

6.2) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการดำเนินโครงการ

- 1) ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการของศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ สะดวก รวดเร็ว และสอดคล้องกับความต้องการที่หลากหลาย
- 2) เกิดนวัตกรรมจากการใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐให้เกิดประโยชน์ และสามารถต่อยอดนวัตกรรมบริการให้สอดคล้องกับความต้องการของภาครัฐและภาคประชาชนในการใช้งานบริการรัฐบาลดิจิทัล
- 3) หน่วยงานรัฐเกิดความเชื่อมั่นพร้อมผลักดันการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ เพื่อต่อยอดให้เกิดการสร้างระบบนิเวศข้อมูลแบบเปิดอย่างเป็นรูปธรรม
- 4) สนับสนุนการยกระดับรัฐบาลดิจิทัล (Digital Government) โดยการให้บริการข้อมูลผ่านระบบดิจิทัล เพื่อเพิ่มความโปร่งใส ประสิทธิภาพ และความสอดคล้องกับความต้องการในยุคดิจิทัล
- 5) เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศผ่านการใช้ข้อมูล (Data-Driven Competitiveness) เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ นวัตกรรม และความยั่งยืน
- 6) เสริมสร้างความโปร่งใสระหว่างประชาชนและภาครัฐ พร้อมทั้งลดโอกาสการทุจริตในกระบวนการดำเนินงานของภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพ
- 7) ผลักดันประเทศไทยสู่การเป็นศูนย์กลางข้อมูลเปิดในภูมิภาค (Regional Data Hub) โดยส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศในเวทีสากล ดังนั้น โครงการนี้

จะช่วยยกระดับประเทศไทยในทุกมิติ ตั้งแต่การบริหารภาครัฐ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ไปจนถึงการสร้างนวัตกรรม ยกระดับความโปร่งใส และเสริมศักยภาพการแข่งขันในระดับสากล โดยส่งเสริมให้ข้อมูลเปิดเป็นทรัพยากรสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนประเทศไปสู่ความยั่งยืนและความก้าวหน้าทางดิจิทัลในยุคสมัยใหม่

7. แผนการดำเนินงาน (Action Plans)

7.1) ระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดโครงการ/ ปีงบประมาณ : ปีงบประมาณ 70

7.2) กิจกรรมสำคัญ

กิจกรรมสำคัญตามหมวดหมู่	ระยะเวลาดำเนินการ	
	เริ่ม (Start)	เสร็จสิ้น (End)
กิจกรรมที่ 1 : พัฒนาศักยภาพศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐอัจฉริยะ กิจกรรมย่อยที่ 1.1 : พัฒนาและปรับปรุงศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ (data.go.th) ให้เป็นแพลตฟอร์มการพัฒนาและใช้ประโยชน์ข้อมูล (Data Innovation Platform) ที่รองรับการเชื่อมโยง วิเคราะห์ กิจกรรมย่อยที่ 1.2 : พัฒนาเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลแบบโต้ตอบอัจฉริยะ (Insight-D) และการแสดงผลข้อมูลเชิงภาพ (Dashboard / Visualization) เพื่อสนับสนุนการเข้าถึง เข้าใจ และการใช้ข้อมูลภาครัฐในการกำหนดนโยบายและการตรวจสอบภาครัฐ กิจกรรมย่อยที่ 1.3 : พัฒนาและปรับปรุงระบบบริหารจัดการคำร้องขอข้อมูล (Data Request Management System) เพื่ออำนวยความสะดวกในการยื่นคำขอติดตามสถานะ และสร้างความโปร่งใสในการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ	ตุลาคม / 2570	กันยายน / 2571
กิจกรรมที่ 2 : พัฒนาเครื่องมือบริหารจัดการข้อมูลแบบอัตโนมัติภายใต้กรอบ ธรรมาภิบาลข้อมูล (D-Governance) กิจกรรมย่อยที่ 2.1 : พัฒนาระบบตรวจสอบและควบคุมคุณภาพข้อมูลอัตโนมัติ (D-Quality): เครื่องมือสามารถวิเคราะห์ ตรวจจับข้อผิดพลาด แจ้งเตือนปัญหา และสร้างรายงานคุณภาพข้อมูลให้ผู้บริหารเห็นภาพรวมได้อย่างรวดเร็ว ช่วยให้การจัดการข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ	ตุลาคม / 2570	กันยายน / 2571

พร้อมรองรับการเปิดเผยและเชื่อมโยงข้อมูลแบบคุณภาพสูง (High-Quality Data) <u>กิจกรรมย่อยที่ 2.2</u> : พัฒนาระบบบริหารจัดการข้อมูลตามวงจรชีวิตข้อมูล (D-Approval): เครื่องมือบริหารจัดการข้อมูลตามนโยบายการจัดการข้อมูลของหน่วยงาน (Data Management Policy) รองรับการจัดการข้อมูลตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดวงจรชีวิตข้อมูล (Data Life Cycle) ผ่าน Workflow การอนุมัติที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ รองรับกำหนัดบทบาทผู้เกี่ยวข้อง การจัดระดับชั้นข้อมูลตามมาตรฐานภาครัฐ <u>กิจกรรมย่อยที่ 2.3</u> : ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐนำเครื่องมือบริหารจัดการข้อมูลภายใต้กรอบ D-Governance ไปใช้งานจริง ผ่านการสื่อสารการแนะนำแนวทางการใช้งาน และการสนับสนุนเชิงเทคนิค เพื่อขยายการใช้งานในระดับประเทศ		
<u>กิจกรรมที่ 3 : พัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพระบบข้อมูลการใช้จ่ายภาครัฐ</u> <u>กิจกรรมย่อยที่ 3.1</u> : พัฒนาการแสดงผลข้อมูลโครงการด้วยเทคโนโลยี AR ร่วมกับระบบแผนที่ เพื่อให้ประชาชนสามารถเห็นตำแหน่งโครงการบนพื้นที่จริง ตรวจสอบรายละเอียดโครงการแบบโต้ตอบ และส่งข้อมูลสะท้อนจากพื้นที่จริงได้อย่างสะดวก <u>กิจกรรมย่อยที่ 3.2</u> : พัฒนาระบบนำเข้าข้อมูลด้วยเทคโนโลยี OCR เพื่อแปลงเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้าง เช่น TOR และเอกสารสัญญา ให้เป็นข้อมูลดิจิทัลที่พร้อมใช้งาน เพิ่มความถูกต้อง และสนับสนุนการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการจัดซื้อจัดจ้างได้อย่างมีประสิทธิภาพ	ตุลาคม / 2570	กันยายน / 2571
8. ข้อมูลเพิ่มเติม (หากมี) -		

 พันธกรณี 3 : การส่งเสริมการรวมพลังของพลเมืองในการต่อต้านการทุจริต

โครงการ/กิจกรรมที่ 5 : การยกระดับและบูรณาการเครือข่ายต่อต้านทุจริตระดับประเทศ

ความเกี่ยวข้องกับคุณค่าของ OGP (Relevance to OGP Values) : ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Relevant Organization) :

- หน่วยงานเจ้าภาพหลัก : สำนักงาน ป.ป.ช.
- หน่วยงานสนับสนุน : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

2. ที่มาของพันธกรณี (How the Commitment Came to be):

- การประชุมระดับรัฐมนตรีรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ กรุงเทพมหานคร (15 ธันวาคม 2569)
- การประชุมระดับรัฐมนตรีรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ จังหวัดเชียงใหม่ (13 กุมภาพันธ์ 2569)
- การประชุมระดับรัฐมนตรีรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ จังหวัดขอนแก่น (20 กุมภาพันธ์ 2569)
- การประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ภายใต้กรอบการเป็นสมาชิกภาคีเครือข่ายภาครัฐระบบเปิด (Open Government Partnership : OGP) ในประเด็นนโยบายการต่อต้านการทุจริต (Anti-Corruption) และความยุติธรรม (Justice) เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2569 ณ ห้องราชดำเนิน โรงแรมรอยันปริ้นเซสหลานหลวง กรุงเทพฯ
- งานประชุม Open Gov Week Thailand 2026 ภายใต้แนวคิดหลัก “OPEN THAILAND: Co-Creating the Future” เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2569 ผ่านระบบ Zoom และ YouTube Live
- การประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ในฐานะการเป็นสมาชิกภาคีเครือข่ายภาครัฐระบบเปิด (Open Government Partnership : OGP) ของประเทศไทย วันที่ 29 พฤษภาคม 2569 ณ ห้องกมลทิพย์ 1 ชั้น 2 โรงแรมเดอะ สุโกศล กรุงเทพฯ
- การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผน NAP ภายใต้กรอบการเป็นสมาชิก OGP ประเด็นด้านการต่อต้านการทุจริต (Anti-Corruption) เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2569 ณ ห้องประชุม 413 - 414 อาคารศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสุขภาพ
- การรับฟังความคิดเห็นผ่านแพลตฟอร์มบอกเราถึงรัฐและช่องทางออนไลน์

3. ที่มาและความสำคัญ (Background)

การทุจริตและประพฤติมิชอบยังคงเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการใช้อำนาจโดยมิชอบ การแสวงหาผลประโยชน์ทับซ้อน และการทุจริตในเชิงนโยบายและเชิงพื้นที่ ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรของรัฐ ลดทอนความเชื่อมั่นของประชาชนต่อระบบราชการและสถาบันภาครัฐ ตลอดจนส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และดัชนีการรับรู้

การทุจริต (Corruption Perceptions Index: CPI) ของประเทศไทยในระดับสากล ดังนั้น การป้องกันและปราบปรามการทุจริตจึงมิใช่ภารกิจของหน่วยงานภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว หากแต่จำเป็นต้องอาศัย “การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน” ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ สื่อมวลชน เยาวชน และภาคประชาชนในการร่วมกันเฝ้าระวัง ตรวจสอบ และสร้างวัฒนธรรมสุจริตในสังคมไทยอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 63 ได้บัญญัติให้รัฐมีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างเข้มงวด ตลอดจนส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ ให้ความรู้ ต่อต้าน หรือชี้เบาะแสการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า “ภาคประชาชนและเครือข่ายภาคี” ถือเป็นกลไกสำคัญของการสร้างสังคมสุจริตตามหลักธรรมาภิบาลและการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

ขณะเดียวกัน พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 33 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในด้านการป้องกันการทุจริต โดยให้ดำเนินการเพื่อส่งเสริม สนับสนุน และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเฝ้าระวังและตรวจสอบการใช้ อำนาจรัฐ ตลอดจนพัฒนาองค์ความรู้ ระบบข้อมูล และกลไกการป้องกันการทุจริตในรูปแบบต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งถือเป็นฐานอำนาจสำคัญในการขับเคลื่อน “เครือข่ายต่อต้านการทุจริต” ให้เกิดการบูรณาการร่วมกันทั้งในระดับพื้นที่ ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ

ที่ผ่านมา แม้ว่าประเทศไทยจะมีเครือข่ายหรือองค์กรภาคีด้านการต่อต้านการทุจริตเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ทั้งในรูปแบบชมรม เครือข่ายภาคประชาชน เครือข่ายเยาวชน องค์กรด้านธรรมาภิบาล และกลุ่มเฝ้าระวังทางสังคม แต่การดำเนินงานของเครือข่ายจำนวนมากยังมีลักษณะ “ต่างคนต่างทำ” ขาดกลไกการเชื่อมโยงข้อมูล การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และการประสานความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์ระหว่างกัน ส่งผลให้การขับเคลื่อนงานต่อต้านการทุจริตในหลายพื้นที่ยังไม่สามารถเชื่อมโยงพลังทางสังคมให้เกิดผลลัพธ์เชิงระบบได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ อีกทั้งยังขาดกลไกการตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างเครือข่าย รวมถึงขาดฐานข้อมูลกลางด้านความเสี่ยงการทุจริตที่สามารถนำไปใช้ในการเฝ้าระวัง วิเคราะห์ และติดตามสถานการณ์ได้อย่างเป็นรูปธรรม

ภายใต้บริบทดังกล่าว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนิน “โครงการยกระดับและบูรณาการเครือข่ายต่อต้านทุจริตระดับประเทศ” เพื่อสร้างกลไกกลางในการเชื่อมโยงเครือข่ายต่อต้านการทุจริตจากทุกภาคส่วนให้สามารถทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยยังคงรักษาอัตลักษณ์ เอกลักษณ์ และพันธกิจเฉพาะของแต่ละเครือข่ายไว้ พร้อมทั้งพัฒนารูปแบบการตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างเครือข่าย การยกระดับองค์ความรู้เฉพาะด้าน การสร้างความร่วมมือกับองค์กรภายนอก และการพัฒนาระบบฐานข้อมูลความเสี่ยงต่อการทุจริตผ่านการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้เกิด “ระบบเฝ้าระวังการทุจริตภาคประชาชน” ที่มีประสิทธิภาพ เชื่อมโยงข้อมูลได้แบบเครือข่าย และสามารถสนับสนุนการทำงานเชิงป้องกันการทุจริตของประเทศได้อย่างยั่งยืน

- นอกจากนี้ โครงการดังกล่าวยังสอดคล้องกับนโยบายการบริหารงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ช. ซึ่งให้ความสำคัญกับการป้องกันการทุจริตเชิงรุก การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน การขับเคลื่อนองค์กรด้วยข้อมูลและเทคโนโลยี ตลอดจนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อยกระดับการต่อต้านการทุจริตของประเทศให้สามารถวัดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม อันจะนำไปสู่การสร้าง “สังคมสุจริต” และการพัฒนาระบบธรรมาภิบาลของประเทศไทยให้มีความเข้มแข็ง โปร่งใส และได้รับความเชื่อมั่นจากประชาชนและนานาชาติอย่างยั่งยืนต่อไป

4. การดำเนินการที่ผ่านมาเพื่อแก้ไขปัญหา

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 สำนักงาน ป.ป.ช. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการยกระดับภาคีเครือข่ายภาคประชาสังคม “พลังสุจริต” เพื่อการต่อต้านการทุจริต ระหว่างวันที่ 16–17 กรกฎาคม 2569 ณ โรงแรมแกรนด์ ริชมอนด์ สไตลิส คอนเวนชัน โฮเทล จังหวัดนนทบุรี โดยมีนายสุรพงษ์ อินทรถาวร เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นประธานในพิธีเปิด พร้อมด้วยนางวาณี สุริยวรรณ ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้บริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิ เจ้าหน้าที่ และผู้แทนภาคประชาสังคมจากทั่วประเทศเข้าร่วม โดยกิจกรรมดังกล่าวถือเป็นก้าวสำคัญในการต่อยอดเครือข่าย STRONG-จิตพอเพียงต้านทุจริต สู่การเชื่อมโยงองค์กรภาคประชาสังคมหลากหลายสาขาภายใต้ชื่อ “พลังสุจริต” โดยมีสมาชิกเครือข่าย STRONG และเครือข่ายสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนจาก 76 จังหวัดและกรุงเทพมหานคร รวมประมาณ 320 คน ตลอดจนเจ้าพนักงานป้องกันการทุจริตจากสำนักงาน ป.ป.ช. ภาค 1–9 และสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดทั่วประเทศ เข้าร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กำหนดทิศทาง และวางแผนการทำงานร่วมกัน

สืบเนื่องจากที่สำนักงาน ป.ป.ช. เล็งเห็นว่า สถานการณ์ทุจริตในปัจจุบันมีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกับหลายมิติ ทั้งการใช้งบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การบริหารจัดการภาครัฐ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การศึกษา สาธารณสุข การคุ้มครองผู้บริโภค และคุณภาพชีวิตของประชาชน การแก้ไขปัญหาจึงไม่อาจอาศัยเพียงการบังคับใช้กฎหมายภายหลังเกิดความเสียหาย หรือฝากไว้กับหน่วยงานรัฐเพียงฝ่ายเดียว แต่จำเป็นต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและภาคประชาสังคม ซึ่งมีความใกล้ชิดกับปัญหาและเข้าใจบริบทของพื้นที่ เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การสร้างความตื่นรู้ การปลูกฝังค่านิยมสุจริต การเฝ้าระวังโครงการและพื้นที่เสี่ยง ไปจนถึงการแจ้งข้อมูลและเบาะแส ทั้งนี้ แนวคิด “พลังสุจริต” ไม่ใช่การยกเลิกหรือเข้ามาทดแทนเครือข่าย STRONG แต่เป็นการต่อยอดจากรากฐานเดิมให้เชื่อมโยงกับเครือข่ายด้านเด็กและเยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ชุมชน สิ่งแวดล้อม สุขภาพ การศึกษา แรงงาน เกษตรกรรม สื่อมวลชน ธุรกิจ เพื่อสังคม และองค์กรสาธารณประโยชน์ โดยแต่ละองค์กรยังคงรักษาอัตลักษณ์ ความเชี่ยวชาญ บทบาท และความเป็นอิสระของตนเอง

สำหรับแนวนโยบายการขับเคลื่อน “พลังสุจริต” ให้ความสำคัญกับ 5 ประเด็นหลัก ได้แก่

- 1) การเปิดพื้นที่เชื่อมโยงเครือข่ายภาคประชาสังคมอย่างกว้างขวาง โดยนำความแตกต่างมาเสริมพลังซึ่งกันและกัน
- 2) การจัดทำแผนงานจากปัญหาและความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจริงในแต่ละจังหวัดและภูมิภาค
- 3) การเปลี่ยนจากการมุ่งเน้นกิจกรรมและผู้เข้าร่วมไปสู่การวัดผลลัพธ์และความเปลี่ยนแปลงที่ประชาชนสัมผัสได้
- 4) การพัฒนากลไกสนับสนุนทั้งด้านองค์ความรู้ เครื่องมือ วิทยากร การประสานงาน และงบประมาณจาก

กองทุน ป.ป.ช. อย่างโปร่งใส คุ่มค่า และตรวจสอบได้

5) การสร้างความร่วมมืออย่างต่อเนื่องในระยะยาว โดยย้ำว่าการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพไม่ได้หมายถึงการลงโทษอย่างเข้มงวดเพียงอย่างเดียว แต่ต้องดำเนินการอย่างโปร่งใส เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และสามารถอธิบายต่อประชาชนได้ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่ากฎหมายถูกใช้เพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมอย่างแท้จริง

โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 สำนักงาน ป.ป.ช. ได้ดำเนินการถ่ายทอดนโยบายความสำคัญของ “พลังความร่วมมือ สู่การบังคับใช้กฎหมายที่โปร่งใส เป็นธรรม และได้รับความเชื่อมั่นจากประชาชน” ผ่านกระบวนการชี้แจงแนวทางยกระดับภาคีเครือข่าย ตลอดจนแนวทางการจัดทำคำขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุน ป.ป.ช. และมี

การประชุมในระดับพื้นที่ 4 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคกลาง โดยมีเครือข่ายต่าง ๆ เข้าร่วมจากทุกจังหวัดทั่วประเทศรวมมากกว่า 1,000 คน เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและบริบทของพื้นที่ จัดทำแผนปฏิบัติการ พร้อมนำเสนอและรับฟังข้อวิพากษ์จากผู้บริหารและผู้ทรงคุณวุฒิ

เป้าหมายสำคัญคือทำให้แผนที่เกิดขึ้นไม่จบลงเพียงเอกสารประกอบการประชุม แต่สามารถนำไปดำเนินการได้จริง โดยมีผู้รับผิดชอบ กรอบเวลา เป้าหมาย และผลลัพธ์ที่ชัดเจน นำเสนอในรูปแบบโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนเงินจากกองทุน ป.ป.ช. เพื่อดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2570 ทั้งการเพิ่มความตื่นตัวของประชาชน การเฝ้าระวังพื้นที่เสี่ยง การพัฒนาคุณภาพข้อมูลและเบาะแส ตลอดจนการผลักดันให้หน่วยงานรัฐเปิดเผยข้อมูลและรับฟังเสียงประชาชนมากขึ้น โดยสำนักงาน ป.ป.ช. คาดหวังว่า เมื่อเครือข่ายภาคประชาชน เจ้าหน้าที่รัฐ และองค์กรภาคประชาสังคมร่วมมือกันอย่างจริงจัง “พลังสุจริต” จะไม่เป็นเพียงชื่อของเครือข่าย แต่จะกลายเป็นพลังทางสังคมที่ช่วยปกป้องประโยชน์ส่วนรวม สร้างการบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาค และเพิ่มความเชื่อมั่นของประชาชนต่อภาครัฐอย่างยั่งยืน

5. ข้อมูลโครงการ (Details of the Commitment)

1. เพื่อสร้างกลไกการสร้างความเชื่อมโยงและยกระดับเครือข่ายเพื่อร่วมกันทำงานในการสร้างสังคมสุจริตและต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบจากภาคส่วนต่างๆ โดยยังคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์เอกลักษณ์ และพันธกิจของเครือข่าย
2. เพื่อสร้างกลไกการร่วมกันตรวจสอบการทำงานของเครือข่าย ในรูปแบบการตรวจสอบถ่วงดุลการทำงานซึ่งกันและกัน ระหว่างเครือข่ายต่างๆ ซึ่งมีการดำเนินการในพื้นที่
3. เพื่อเชื่อมโยงความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กร เครือข่าย หรือชมรมอื่น ๆ ที่มีวัตถุประสงค์ในการต่อต้านการทุจริต รวมทั้งการดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ ทั้งนี้ โดยไม่ดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเมือง
4. เพื่อยกระดับการทำงานในประเด็นความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในประเด็นที่มีนัยสำคัญกับการสร้างสังคมสุจริตและต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ
5. เพื่อให้เกิดกลไกเครือข่ายสนับสนุนการดำเนินงานของสำนักงาน ป.ป.ช. สำนักงาน ป.ป.ช. ในส่วนภูมิภาค คณะกรรมการผลักดันการดำเนินงานตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ จังหวัด 76 จังหวัด คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริต ประจำปีภาค 1-9 และพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นกลไกเชิงยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนระดับพื้นที่ และเสนอผลการดำเนินงานของชมรมในภาพรวมทั่วประเทศต่อคณะกรรมการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริต (คณะกรรมการ สปท.)

กลุ่มเป้าหมาย

1. ระดับองค์กร ได้แก่ หน่วยงานบูรณาการต่อต้านการทุจริต ซึ่งมีเครือข่ายในระดับพื้นที่
2. ระดับบุคคล ได้แก่ เครือข่าย STRONG-จิตพอเพียงต้านทุจริต ภาคีเครือข่ายภาคประชาชน และเครือข่ายภาคประชาสังคม ในพื้นที่ใน 76 จังหวัด และกรุงเทพมหานคร
3. ระดับนโยบาย ได้แก่ คณะกรรมการ สปท. คณะอนุกรรมการ สปท.ประจำปีภาค 1-9 และพื้นที่กรุงเทพมหานคร ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ สำนักงาน ป.ป.ช. (ส่วนกลาง) สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

สถานที่ดำเนินการ

สถานที่ราชการและสถานที่เอกชนในกรุงเทพมหานครหรือปริมณฑล และต่างจังหวัด

แผนงานและกิจกรรม

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2569

1. กิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการยกระดับภาคีเครือข่ายภาคประชาสังคม “พลังสุจริต” เพื่อการต่อต้านการทุจริต

เป้าหมาย : ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. ส่วนกลาง สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค 1-9

และสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด 76 จังหวัด เครือข่าย STRONG-จิตพอเพียงต้านทุจริต ในพื้นที่ 76 จังหวัด และ กรุงเทพมหานคร และ เครือข่ายสภาองค์กรชุมชน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

วิธีดำเนินการ : การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อรับทราบนโยบายจากผู้บริหารสำนักงาน ป.ป.ช. และเปิดตัว เครือข่าย “พลังสุจริต” ชี้แจงแนวทางการดำเนินงาน และแนวทางการยกระดับและบูรณาการเครือข่ายต่อต้านทุจริต ระดับประเทศ และการจัดทำแผนการขยายเครือข่ายในแต่ละพื้นที่

2. กิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการขับเคลื่อนในระดับพื้นที่ เพื่อการยกระดับและบูรณาการเครือข่ายต่อต้านการทุจริต ระดับประเทศ และการจัดทำ “ร่างแผนปฏิบัติการเครือข่าย “พลังสุจริต” และจัดทำคำของบประมาณกองทุน ป.ป.ช. พ.ศ. 2570”

เป้าหมาย : ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. ส่วนกลาง สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค 1-9 และสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด 76 จังหวัด และเครือข่าย STRONG-จิตพอเพียงต้านทุจริต ภาคีเครือข่ายภาคประชาชน และเครือข่ายอื่น ในพื้นที่ 76 จังหวัด และกรุงเทพมหานคร รวมทั้งสิ้น 76 จังหวัด จังหวัดละ 10 คน กรุงเทพมหานคร 6 กลุ่มโซน กลุ่มโซนละ 10 คน รวมจำนวน 4 ครั้ง แบ่งตามพื้นที่ ดังนี้

ครั้งที่ 1 25 จังหวัด และกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานคร โดยสำนักพัฒนาวิชาการด้านการศึกษาและกระบวนการมีส่วนร่วมต้านทุจริต

สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค 1 (นนทบุรี): ดูแลพื้นที่ภาคกลาง (นนทบุรี, ปทุมธานี, พระนครศรีอยุธยา, สระบุรี, อ่างทอง, สิงห์บุรี, ชัยนาท, ลพบุรี, สมุทรปราการ)

สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค 2 (ชลบุรี): ดูแลพื้นที่ภาคตะวันออก (ชลบุรี, ระยอง, จันทบุรี, ตราด, ฉะเชิงเทรา, ปราจีนบุรี, สระแก้ว, นครนายก)

สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค 7 (นครปฐม): ดูแลพื้นที่ภาคตะวันตก (นครปฐม, สมุทรสาคร, สมุทรสงคราม, ราชบุรี, กาญจนบุรี, สุพรรณบุรี, เพชรบุรี, ประจวบคีรีขันธ์)

ครั้งที่ 2 17 จังหวัด

สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค 5 (เชียงใหม่): ดูแลพื้นที่ภาคเหนือตอนบน (เชียงใหม่, เชียงราย, แม่ฮ่องสอน, ลำพูน, ลำปาง, พะเยา, น่าน, แพร่)

สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค 6 (พิษณุโลก): ดูแลพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง (พิษณุโลก, สุโขทัย, ตาก, กำแพงเพชร, พิจิตร, นครสวรรค์, อุทัยธานี, เพชรบูรณ์, อุตรดิตถ์)

ครั้งที่ 3 20 จังหวัด

สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค 3 (นครราชสีมา): ดูแลพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง (นครราชสีมา, บุรีรัมย์, สุรินทร์, ศรีสะเกษ, อุบลราชธานี, ยโสธร, ชัยภูมิ, อ่างทองเจริญ)

สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค 4 (ขอนแก่น): ดูแลพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน (ขอนแก่น, อุดรธานี, เลย, หนองคาย, มหาสารคาม, ร้อยเอ็ด, กาฬสินธุ์, สกลนคร, นครพนม, มุกดาหาร, หนองบัวลำภู, บึงกาฬ)

ครั้งที่ 4 14 จังหวัด

สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค 8 (สุราษฎร์ธานี): ดูแลพื้นที่ภาคใต้ตอนบน (สุราษฎร์ธานี, นครศรีธรรมราช, ภูเก็ต, พังงา, กระบี่, ระนอง, ชุมพร)

สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค 9 (สงขลา): ดูแลพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง (สงขลา, สตูล, ตรัง, พัทลุง, ปัตตานี, ยะลา, นราธิวาส)

วิธีดำเนินการ : การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อรับทราบนโยบายจากผู้บริหารสำนักงาน ป.ป.ช.และชี้แจงแนวทางการดำเนินงาน และแนวทางการยกระดับและบูรณาการเครือข่ายต่อต้านทุจริตระดับประเทศ และการจัดทำแผนการขยายเครือข่ายในแต่ละพื้นที่ และการจัดทำ “ร่างแผนปฏิบัติการเครือข่าย “พลังสุจริต” และจัดทำคำของบประมาณกองทุน ป.ป.ช. พ.ศ. 2570”

3. กิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการหน่วยบูรณาการต้นสังกัดภาคีเครือข่ายต่อต้านทุจริตระดับประเทศ

เป้าหมาย : ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. ส่วนกลาง ผู้แทนหน่วยงานต้นสังกัดเครือข่าย

วิธีดำเนินการ : การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อรับทราบนโยบายจากผู้บริหารสำนักงาน ป.ป.ช.และเปิดตัวเครือข่าย “พลังสุจริต” ชี้แจงแนวทางการดำเนินงาน และแนวทางการยกระดับและบูรณาการเครือข่ายต่อต้านทุจริตระดับประเทศ และการจัดทำแผนการขยายเครือข่ายในแต่ละพื้นที่กับหน่วยงานต้นสังกัดภาคีเครือข่ายต่อต้านทุจริตระดับประเทศ

4. กิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการวิพากษ์และตรวจสอบ “ร่างแผนปฏิบัติการเครือข่าย “พลังสุจริต” และจัดทำคำของบประมาณกองทุน ป.ป.ช. พ.ศ. 2570” ผ่านระบบสารสนเทศออนไลน์

เป้าหมาย : ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. ส่วนกลาง สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค 1-9 และสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด 76 จังหวัด และเครือข่าย STRONG-จิตพอเพียงต้านทุจริต ภาคีเครือข่ายภาคประชาชน และเครือข่ายอื่นในพื้นที่ 76 จังหวัด และกรุงเทพมหานคร และผู้แทนหน่วยงานต้นสังกัดเครือข่าย หน่วยละ 5 คน

วิธีดำเนินการ : การประชุมเชิงปฏิบัติการวิพากษ์และตรวจสอบ “ร่างแผนปฏิบัติการเครือข่าย “พลังสุจริต” และจัดทำคำของบประมาณกองทุน ป.ป.ช. พ.ศ. 2570”ในแต่ละพื้นที่ ร่วมกับหน่วยงานต้นสังกัดภาคีเครือข่ายต่อต้านทุจริตระดับประเทศ

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2570

1. กิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพ “ผู้สอบโครงการ” ภาคิเครือข่ายภาคประชาสังคม “พลังสุจริต” เพื่อการสนับสนุนการตรวจสอบโครงการภาคประชาสังคม

เป้าหมาย : ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. ส่วนกลาง สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค 1-9 สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด 76 จังหวัด สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์กรมหาชน) และเครือข่ายพลังสุจริต ในพื้นที่ใน 76 จังหวัด และกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการ : การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อรับมอบนโยบายจากผู้บริหารสำนักงาน ป.ป.ช.และพัฒนาศักยภาพ “ผู้สอบโครงการ” ภาคิเครือข่ายภาคประชาสังคม “พลังสุจริต” เพื่อการสนับสนุนการตรวจสอบโครงการภาคประชาสังคม

2. กิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการสมัชชาภาคิเครือข่ายภาคประชาสังคม “พลังสุจริต” เพื่อการต่อต้านการทุจริตระดับชาติ

เป้าหมาย : ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. ส่วนกลาง สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค 1-9 สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด 76 จังหวัด สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์กรมหาชน) และเครือข่ายพลังสุจริต ในพื้นที่ใน 76 จังหวัด และกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการ : การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อรับมอบนโยบายจากผู้บริหารสำนักงาน ป.ป.ช.และชี้แจงแนวทางการดำเนินงาน และแนวทางการยกระดับและบูรณาการเครือข่ายต่อต้านทุจริตระดับประเทศ เพื่อการจัดทำ “ร่างแผนปฏิบัติการเครือข่าย “พลังสุจริต” และจัดทำคำของบประมาณกองทุน ป.ป.ช. พ.ศ. 2570”

3. กิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการหน่วยบูรณาการต้นสังกัดภาคิเครือข่ายต่อต้านทุจริตระดับประเทศ

เป้าหมาย : ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. ส่วนกลาง สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค 1-9 สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด 76 จังหวัด สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์กรมหาชน) ผู้แทนหน่วยงานต้นสังกัดเครือข่าย

วิธีดำเนินการ : การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อรับมอบนโยบายจากผู้บริหารสำนักงาน ป.ป.ช.และเปิดตัวเครือข่าย “พลังสุจริต” ชี้แจงแนวทางการดำเนินงาน และแนวทางการยกระดับและบูรณาการเครือข่ายต่อต้านทุจริตระดับประเทศ และการจัดทำแผนการขยายเครือข่ายในแต่ละพื้นที่ กับหน่วยงานต้นสังกัดภาคิเครือข่ายต่อต้านทุจริตระดับประเทศ

4. กิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการวิพากษ์และตรวจสอบ “ร่างแผนปฏิบัติการเครือข่าย “พลังสุจริต” และจัดทำคำของบประมาณกองทุน ป.ป.ช. พ.ศ. 2571” ผ่านระบบสารสนเทศออนไลน์

เป้าหมาย : ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. ส่วนกลาง สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค 1-9 สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด 76 จังหวัด สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์กรมหาชน) และเครือข่ายพลังสุจริต และผู้แทนหน่วยงานต้นสังกัดเครือข่าย

วิธีดำเนินการ : การประชุมเชิงปฏิบัติการวิพากษ์และตรวจสอบ “ร่างแผนปฏิบัติการเครือข่าย “พลังสุจริต” และจัดทำคำของบประมาณกองทุน ป.ป.ช. พ.ศ. 2571”ในแต่ละพื้นที่ ร่วมกับหน่วยงานต้นสังกัดภาคิเครือข่ายต่อต้านทุจริตระดับประเทศ

5. กิจกรรมการกำกับติดตามการขับเคลื่อนการยกระดับและบูรณาการเครือข่ายต่อต้านทุจริตระดับประเทศ ตามแผน “พลังสุจริต” ปีงบประมาณ พ.ศ. 2570 และการจัดทำ “ร่างแผนปฏิบัติการเครือข่าย “พลังสุจริต” และจัดทำคำของบประมาณกองทุน ป.ป.ช. พ.ศ. 2571”

เป้าหมาย : ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. ส่วนกลาง สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค 1-9 สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด 76 จังหวัด สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์กรมหาชน) และเครือข่ายพลังสุจริต และผู้แทนหน่วยงานต้นสังกัดเครือข่าย

วิธีดำเนินการ : เป็นการให้คำปรึกษาและการกำกับติดตามการขับเคลื่อนการยกระดับและบูรณาการเครือข่ายต่อต้านทุจริตระดับประเทศ และการจัดทำ “ร่างแผนปฏิบัติการเครือข่าย “พลังสุจริต” และจัดทำคำของบประมาณกองทุน ป.ป.ช. พ.ศ. 2571”

6. กิจกรรมจัดทำแผนปฏิบัติการเครือข่าย “พลังสุจริต” และคำของบประมาณกองทุน ป.ป.ช. พ.ศ. 2571”

เป้าหมาย : ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. ส่วนกลาง สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค 1-9 สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด 76 จังหวัด สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์กรมหาชน) และเครือข่ายพลังสุจริต และผู้แทนหน่วยงานต้นสังกัดเครือข่าย

วิธีดำเนินการ : จัดจ้างและเรียบเรียงแผนปฏิบัติการเครือข่าย “พลังสุจริต” และคำของบประมาณกองทุน ป.ป.ช. พ.ศ. 2571”

6. ผลที่คาดว่าจะได้รับ (Potential for Result)

เป้าหมายของโครงการ

โครงการยกระดับและบูรณาการเครือข่ายต่อต้านทุจริตระดับประเทศ มีเป้าหมายเพื่อพัฒนากลไกความร่วมมือและการเชื่อมโยงเครือข่ายด้านการป้องกันและต่อต้านการทุจริตจากทุกภาคส่วนทั่วประเทศให้สามารถดำเนินงานร่วมกันได้อย่างเป็นระบบ มีเอกภาพ และเกิดประสิทธิภาพเชิงบูรณาการ ภายใต้การคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์และบทบาทเฉพาะของแต่ละเครือข่าย พร้อมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเฝ้าระวัง ตรวจสอบ และถ่วงดุลการดำเนินงานด้านการป้องกันการทุจริตในระดับพื้นที่ ตลอดจนยกระดับศักยภาพและองค์ความรู้เฉพาะด้านของเครือข่ายให้สามารถรับมือกับปัญหาการทุจริตที่มีความซับซ้อนในยุคปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ โครงการยังมุ่งพัฒนาระบบฐานข้อมูลและนวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการวิเคราะห์ ติดตาม และประเมินความเสี่ยงต่อการทุจริตในทุกพื้นที่ทั่วประเทศ อันจะนำไปสู่การสร้าง “สังคมสุจริต” ที่ประชาชนทุกภาคส่วนมีความตื่นตัว ไม่ทนต่อการทุจริต และร่วมกันขับเคลื่อนประเทศไทยให้มีความโปร่งใส เป็นธรรม และมีธรรมาภิบาลอย่างยั่งยืนตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและยุทธศาสตร์ชาติด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตต่อไป รวมถึงสนับสนุนการดำเนินงานของสำนักงาน ป.ป.ช. สำนักงาน ป.ป.ช. ในส่วนภูมิภาค คณะกรรมการผลักดันการดำเนินงานตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ จังหวัด 76 จังหวัด คณะอนุกรรมการ สปท. ประจำภาค 1-9 และพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นกลไกเชิงยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนระดับพื้นที่ และเสนอผลการดำเนินงานของชมรมในภาพรวมทั่วประเทศต่อคณะกรรมการ สปท.

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกิดกลไกการเชื่อมโยงและบูรณาการความร่วมมือระหว่างเครือข่าย องค์กร และภาคส่วนต่าง ๆ ในการร่วมกันขับเคลื่อนการสร้างสังคมสุจริตและต่อต้านการทุจริตอย่างเป็นระบบ โดยแต่ละเครือข่ายยังคงสามารถดำรงอัตลักษณ์ เอกลักษณ์ และพันธกิจเฉพาะของตนเองได้อย่างเหมาะสม

2. เกิดระบบการตรวจสอบ ถ่วงดุล และติดตามการดำเนินงานระหว่างเครือข่ายภาคประชาชนและภาคีต่าง ๆ ในพื้นที่ ซึ่งช่วยเสริมสร้างความโปร่งใส ความน่าเชื่อถือ และธรรมาภิบาลในการดำเนินงานของเครือข่ายต่อต้านการทุจริต

3. เกิดความร่วมมือและการบูรณาการการดำเนินงานระหว่างหน่วยงาน องค์กร เครือข่าย และชมรมต่าง ๆ ที่มีวัตถุประสงค์ในการต่อต้านการทุจริต อันนำไปสู่การพัฒนากิจกรรมและการขับเคลื่อนงานด้านการป้องกันการทุจริตที่มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อสังคมในวงกว้าง

4. เครือข่ายต่อต้านการทุจริตได้รับการยกระดับองค์ความรู้ ศักยภาพ และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและต่อต้านการทุจริต ส่งผลให้สามารถดำเนินงานเฝ้าระวังและป้องกันการทุจริตเชิงลึกได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสนับสนุนการดำเนินงานของสำนักงาน ป.ป.ช. สำนักงาน ป.ป.ช. ในส่วนภูมิภาค คณะกรรมการผลักดันการดำเนินงานตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ จังหวัด 76 จังหวัด คณะอนุกรรมการ สปท. ประจําภาค 1-9 และพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นกลไกเชิงยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนระดับพื้นที่ และเสนอผลการดำเนินงานของชมรมในภาพรวมทั่วประเทศต่อคณะกรรมการ สปท.

ตัวชี้วัดของผลผลิต /ผลลัพธ์การดำเนินโครงการ

ผลผลิต (Output)/ผลลัพธ์ (Outcome)	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย	ระยะเวลา
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2569			
ผลผลิต : การประชุมเชิงปฏิบัติการยกระดับ ภาคีเครือข่ายภาคประชาสังคม “พลังสุจริต” เพื่อการต่อต้านการทุจริต	จำนวนเครือข่าย ที่เข้าร่วม	ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 จากจำนวนทั้งสิ้น 77 หน่วย	ไตรมาส 4 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2569
ภาคีเครือข่ายที่เข้าร่วมในการ ขับเคลื่อนในระดับพื้นที่เพื่อการ ยกระดับและบูรณาการเครือข่ายต่อต้าน ทุจริตระดับประเทศ	เครือข่ายที่เข้าร่วมในการขับเคลื่อน ในระดับพื้นที่เพื่อการยกระดับและ บูรณาการเครือข่ายต่อต้านทุจริต ระดับประเทศ	ไม่น้อยกว่า 1 เครือข่าย/ สปจ.,สปว. โครงสร้างการบริหาร เครือข่ายฯ	ไตรมาส 4 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2569
การประชุมเชิงปฏิบัติการหน่วยบูรณาการ ต้นสังกัดภาคีเครือข่ายต่อต้านทุจริต ระดับประเทศ	จำนวนหน่วยบูรณาการต้นสังกัด ภาคีเครือข่ายต่อต้านทุจริต ระดับประเทศ	ไม่น้อยกว่า 10 หน่วยงาน	ไตรมาส 4 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2569
ผลลัพธ์ : เครือข่าย “พลังสุจริต” ที่เข้าร่วมสามารถ จัดทำ “ร่างแผนปฏิบัติการเครือข่าย “พลังสุจริต” และจัดทำคำขอ งบประมาณของปปช. กองทุน ป.ป.ช. พ.ศ. 2570”	“ร่างแผนปฏิบัติการเครือข่าย “พลัง สุจริต” และจัดทำคำขอ งบประมาณกองทุน ป.ป.ช. พ.ศ. 2570”	จำนวน 1 ฉบับ	ไตรมาส 4 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2569

โครงการ/กิจกรรมภายใต้ “ร่างแผนปฏิบัติการเครือข่าย “พลังสุจริต” และจัดทำคำของงบประมาณกองทุน ป.ป.ช. พ.ศ. 2570” ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุน ป.ป.ช. พ.ศ. 2570	ร้อยละของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร เมื่อเทียบกับคำของงบประมาณจากกองทุน ป.ป.ช. พ.ศ. 2570	ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10	ไตรมาสที่ 1 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2570
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2570			
ผลผลิต : การพัฒนาศักยภาพ “ผู้สอบโครงการ” ภาควิชาเครือข่ายภาคประชาสังคม “พลังสุจริต” เพื่อการสนับสนุนการตรวจสอบโครงการภาคประชาสังคม	จำนวน “ผู้สอบโครงการ” ที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพ	ไม่น้อยกว่า 200 คน จาก 76 จังหวัด และ กทม. 6 โซน	ไตรมาสที่ 1 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2570
การประชุมเชิงปฏิบัติการสมัชชาภาควิชาเครือข่ายภาคประชาสังคม “พลังสุจริต” เพื่อการต่อต้านการทุจริต ระดับชาติ	จำนวนเครือข่ายที่เข้าร่วม	ไม่น้อยกว่า 231 เครือข่าย	ไตรมาสที่ 3 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2570
ภาควิชาเครือข่ายที่เข้าร่วมในการขับเคลื่อนในระดับพื้นที่ เพื่อการยกระดับและบูรณาการเครือข่ายต่อต้านทุจริตระดับประเทศ	เครือข่ายที่เข้าร่วมในการขับเคลื่อนในระดับพื้นที่ เพื่อการยกระดับและบูรณาการเครือข่ายต่อต้านทุจริตระดับประเทศ	ไม่น้อยกว่า 1 เครือข่าย/ สปจ.,สพว. โครงสร้างการบริหารเครือข่ายฯ	ไตรมาสที่ 4 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2570
การประชุมเชิงปฏิบัติการหน่วยบูรณาการต้นสังกัดภาควิชาเครือข่ายต่อต้านทุจริตระดับประเทศ	จำนวนหน่วยบูรณาการต้นสังกัดภาควิชาเครือข่ายต่อต้านทุจริตระดับประเทศ	ไม่น้อยกว่า 10 หน่วยงาน	ไตรมาสที่ 4 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2570
ผลลัพธ์ : เครือข่าย “พลังสุจริต” ที่เข้าร่วมสามารถจัดทำ “ร่างแผนปฏิบัติการเครือข่าย “พลังสุจริต” และจัดทำคำของงบประมาณกองทุน ป.ป.ช. พ.ศ. 2571”	“ร่างแผนปฏิบัติการเครือข่าย “พลังสุจริต” และจัดทำคำของงบประมาณกองทุน ป.ป.ช. พ.ศ. 2571”	จำนวน 1 ฉบับ	ไตรมาสที่ 4 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2570
โครงการ/กิจกรรมภายใต้ “ร่างแผนปฏิบัติการเครือข่าย “พลังสุจริต” และจัดทำคำของงบประมาณกองทุน ป.ป.ช. พ.ศ. 2571” ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุน ป.ป.ช. พ.ศ. 2571	ร้อยละของงบประมาณที่ขอรับการ จัดสรร เมื่อเทียบกับคำของงบประมาณจากกองทุน ป.ป.ช. พ.ศ. 2571 ในส่วนของเครือข่าย “พลังสุจริต”	ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10	ไตรมาสที่ 1 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2571

7. แผนการดำเนินงาน (Action Plans)

ขั้นตอนการดำเนินงาน	พ.ศ. 2568			พ.ศ. 2569								
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2569												
กิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการยกระดับภาคีเครือข่ายภาคประชาสังคม “พลังสุจริต” เพื่อการต่อต้านการทุจริต										✓		
กิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการขับเคลื่อนในระดับพื้นที่ เพื่อการยกระดับและบูรณาการเครือข่ายต่อต้านทุจริตระดับประเทศ และการจัดทำ “ร่างแผนปฏิบัติการเครือข่าย “พลังสุจริต” และจัดทำคำของบประมาณกองทุน ป.ป.ช. พ.ศ. 2570”											✓	
กิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการหน่วยบูรณาการต้นสังกัดภาคีเครือข่ายต่อต้านทุจริตระดับประเทศ												✓
กิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการวิพากษ์และตรวจสอบ “ร่างแผนปฏิบัติการเครือข่าย “พลังสุจริต” และจัดทำคำของบประมาณกองทุน ป.ป.ช. พ.ศ. 2570” ผ่านระบบสารสนเทศออนไลน์												✓

ขั้นตอนการดำเนินงาน	พ.ศ. 2569			พ.ศ. 2570								
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2570												
กิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพ “ผู้สอบโครงการ” ภาคีเครือข่ายภาคประชาสังคม “พลังสุจริต” เพื่อการสนับสนุนการตรวจสอบโครงการภาคประชาสังคม	✓	✓	✓									
กิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการสมัชชาภาคีเครือข่ายภาคประชาสังคม “พลังสุจริต” เพื่อการต่อต้านการทุจริต ระดับชาติ						✓	✓					
กิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการหน่วยบูรณาการต้นสังกัดภาคีเครือข่ายต่อต้านทุจริตระดับประเทศ									✓	✓		
กิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการวิพากษ์และตรวจสอบ “ร่างแผนปฏิบัติการเครือข่าย “พลังสุจริต” และจัดทำคำของบประมาณกองทุน ป.ป.ช. พ.ศ. 2571” ผ่านระบบสารสนเทศออนไลน์										✓	✓	
กิจกรรมการกำกับติดตามการขับเคลื่อนการยกระดับและบูรณาการเครือข่ายต่อต้านทุจริตระดับประเทศ ตามแผน “พลังสุจริต” ปีงบประมาณ พ.ศ. 2570 และการจัดทำ “ร่างแผนปฏิบัติการเครือข่าย “พลังสุจริต” และจัดทำคำของบประมาณกองทุน ป.ป.ช. พ.ศ. 2571”				✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
กิจกรรมจัดทำแผนปฏิบัติการเครือข่าย “พลังสุจริต” และคำของบประมาณกองทุน ป.ป.ช. พ.ศ. 2571”										✓	✓	✓

8. ข้อมูลเพิ่มเติม (หากมี) หน่วยงานที่รับผิดชอบ : สำนักพัฒนาวิชาการด้านการศึกษาระบบการมีส่วนร่วมด้านทุจริต (สพว.)

 พันธกรณี 3 : การส่งเสริมการรวมพลังของพลเมืองในการต่อต้านการทุจริต

โครงการ/กิจกรรมที่ 6 : การปฏิรูประบบตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินสู่ระบบดิจิทัล

ความเกี่ยวข้องกับคุณค่าของ OGP (Relevance to OGP Values) : ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Relevant Organization) :

- หน่วยงานเจ้าภาพหลัก : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.)
- หน่วยงานสนับสนุน : สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ในฐานะโครงสร้างพื้นฐาน

Government Data Exchange (GDX), กรมการปกครอง, กรมสรรพากร, กรมที่ดิน, กรมการขนส่งทางบก, กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, สถาบันการเงิน/ธนาคารพาณิชย์, สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) ตลอดจนหน่วยงานเจ้าของฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสำคัญ ได้แก่ ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน เจ้าหน้าที่ตรวจสอบของสำนักงาน ป.ป.ช. หน่วยงานภาครัฐเจ้าของข้อมูล ภาคประชาสังคม สื่อมวลชน และประชาชนผู้ใช้ข้อมูลสาธารณะ

2. ที่มาของพันธกรณี (How the Commitment Came to be):

- การประชุมระดมรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ กรุงเทพมหานคร (15 ธันวาคม 2569)
- การประชุมระดมรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ จังหวัดเชียงใหม่ (13 กุมภาพันธ์ 2569)
- การประชุมระดมรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ จังหวัดขอนแก่น (20 กุมภาพันธ์ 2569)
- การประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ภายใต้กรอบการเป็นสมาชิกภาคีเครือข่ายภาครัฐระบบเปิด (Open Government Partnership : OGP) ในประเด็นนโยบายการต่อต้านการทุจริต (Anti-Corruption) และความยุติธรรม (Justice) เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2569 ณ ห้องราชดำเนิน โรงแรมรอยันปริ้นเซสหลานหลวง กรุงเทพฯ
- งานประชุม Open Gov Week Thailand 2026 ภายใต้แนวคิดหลัก “OPEN THAILAND: Co-Creating the Future” เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2569 ผ่านระบบ Zoom และ YouTube Live
- การประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ในฐานะการเป็นสมาชิกภาคีเครือข่ายภาครัฐระบบเปิด (Open Government Partnership : OGP) ของประเทศไทย วันที่ 29 พฤษภาคม 2569 ณ ห้องกมลทิพย์ 1 ชั้น 2 โรงแรมเดอะ สุโกศล กรุงเทพฯ
- การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผน NAP ภายใต้กรอบการเป็นสมาชิก OGP ประเด็นด้านการต่อต้านการทุจริต (Anti-Corruption) เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2569 ณ ห้องประชุม 413 - 414 อาคารศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
- การรับฟังความคิดเห็นผ่านแพลตฟอร์มบอกเราถึงรัฐและช่องทางออนไลน์

3. ที่มาและความสำคัญ (Background)

การยืนยันบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน รวมทั้งการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินเป็นกลไกสำคัญในการป้องกันความขัดแย้งทางผลประโยชน์ ตรวจสอบความร้ายวผิดปกติ และสร้างความโปร่งใสในการใช้อำนาจรัฐ โดยประเทศไทยกำหนดให้เป็นหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) ซึ่งเป็นองค์กรอิสระ เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมากระบวนการยืนยันบัญชีและระบบการตรวจสอบเดิมยังมีข้อจำกัดสำคัญ ได้แก่ กระบวนการล่าช้า พึ่งพางานเอกสาร และการตรวจสอบโดยเจ้าหน้าที่ การทำงานเชิงรับ การทำงานแบบแยกส่วน ข้อมูลไม่เชื่อมโยงกัน มีข้อจำกัดในการมองเห็นความสัมพันธ์ที่ซ่อนเร้น เช่น การถือครองทรัพย์สินผ่านบุคคลอื่น บริษัทอำพราง หรือโครงสร้างธุรกรรมที่ซับซ้อน ส่งผลให้การตรวจจับความผิดปกติและการติดตามทรัพย์สินทำได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ

การปฏิรูประบบตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของสำนักงาน ป.ป.ช. จึงมุ่งเปลี่ยนสู่การเป็น Data-Driven Agency โดยเปลี่ยนเอกสารเป็นข้อมูลที่ประมวลผลได้ เชื่อมโยงฐานข้อมูลภาครัฐผ่าน GDX และ API ใช้ AI/OCR สร้าง Clean Data Pipeline ใช้ Risk Scoring, Anomaly Detection, Automated Cross-Check และ Social/Network Analysis เพื่อคัดกรองบัญชีความเสี่ยงสูงและตรวจจับ Red Flag อย่างเป็นระบบ ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับหลักความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และมาตรฐานสากลด้านการเปิดเผยและตรวจสอบทรัพย์สิน และเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลกับการเปิดเผยข้อมูลที่จำเป็นต่อการตรวจสอบสาธารณะ

4. การดำเนินการที่ผ่านมาเพื่อแก้ไขปัญหา

- 1) เพื่อยกระดับระบบการยืนยันบัญชีและการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินจากงานเอกสารและการตรวจสอบเชิงรับ สู่ระบบดิจิทัลที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล (Data Intelligence) และการตรวจจับเชิงรุก
- 2) เพื่อบูรณาการและเชื่อมโยงฐานข้อมูลที่จำเป็นต่อการตรวจสอบผ่าน GDX/API ให้สามารถตรวจสอบข้อมูลด้านบุคคล รายได้ ทรัพย์สิน ยานพาหนะ นิติบุคคล และเส้นทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) เพื่อพัฒนา NACC Intelligence Platform และประยุกต์ใช้ AI/ACAS, Risk Scoring, Anomaly Detection, Automated Cross-Check และ Network Analysis ในการคัดกรองบัญชีความเสี่ยงสูงและตรวจจับ Red Flag
- 4) เพื่อเพิ่มความรวดเร็ว ความแม่นยำ และความเป็นมาตรฐานของกระบวนการตรวจสอบ ลดภาระงานซ้ำซ้อน และสนับสนุนการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ด้วยข้อมูลเชิงลึก
- 5) เพื่อยกระดับความโปร่งใสและการเข้าถึงข้อมูลสาธารณะในรูปแบบที่เหมาะสมและตรวจสอบได้ โดยคำนึงถึงสมดุลระหว่างประโยชน์สาธารณะกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ขอบเขตการดำเนินงานและกิจกรรมหลัก

- 1) ปรับกฎหมาย ระเบียบ แบบรายการยืนยันบัญชี และแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง เพื่อรองรับกระบวนการงานดิจิทัล การใช้ข้อมูล และการตรวจสอบตามระดับความเสี่ยง
- 2) สะสมและจัดโครงสร้างข้อมูลบัญชีเดิม พร้อมแปลงข้อมูลเอกสารเป็นข้อมูลดิจิทัลที่มีโครงสร้างผ่าน AI/OCR และ Clean Data Pipeline

- 3) พัฒนา/ยกระดับแพลตฟอร์มดิจิทัลสำหรับการยื่นบัญชีและการตรวจสอบ โดยให้ข้อมูลรองรับการประมวลผลแบบ Machine-Readable และลดการพึ่งพาไฟล์ PDF ที่ค้นหรือวิเคราะห์ได้ยาก
- 4) เชื่อมโยงข้อมูลกับฐานข้อมูลภายนอกผ่าน GDX/API เช่น ข้อมูลบุคคล รายได้ อสังหาริมทรัพย์ ยานพาหนะ นิติบุคคล และข้อมูลทางการเงินที่กฎหมายอนุญาต
- 5) พัฒนาระบบ AI เพื่อจัดอันดับความเสี่ยง ตรวจจับความผิดปกติ ตรวจสอบข้ามฐานข้อมูล และวิเคราะห์เครือข่ายความสัมพันธ์ รวมถึงการตรวจหา Ultimate Beneficial Owner ในกรณีที่มีโครงสร้างการถือครองซับซ้อน
- 6) พัฒนา Risk Dashboard และระบบแจ้งเตือน Red Flag เพื่อสนับสนุนการตรวจสอบเชิงลึกในบัญชีหรือกรณีที่มีความเสี่ยงสูง
- 7) พัฒนากลไกการเปิดเผยและเข้าถึงข้อมูลสาธารณะที่เหมาะสม โดยมุ่งสู่ข้อมูลที่ค้นหา ดาวน์โหลด และนำไปใช้ตรวจสอบได้สะดวกขึ้น ภายใต้ข้อจำกัดทางกฎหมายและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
- 8) พัฒนาศักยภาพบุคลากรจากบทบาทผู้ตรวจเอกสารสู่บทบาทนักวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก และปรับ Mindset ไปสู่ Proactive Detection, Data Intelligence และ Network Analysis

กลุ่มเป้าหมาย

- 1) ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามกฎหมาย
- 2) เจ้าหน้าที่และผู้บริหารสำนักงาน ป.ป.ช. ที่ปฏิบัติงานด้านการรับ การตรวจสอบ การวิเคราะห์ และการติดตามทรัพย์สิน
- 3) หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานเจ้าของฐานข้อมูลที่ร่วมเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูล
- 4) ประชาชน ภาคประชาสังคม สื่อมวลชน และผู้ใช้ข้อมูลสาธารณะเพื่อการตรวจสอบ

5. ข้อมูลโครงการ (Details of the Commitment)

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อยกระดับระบบการยื่นบัญชีและการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินจากงานเอกสารและการตรวจสอบเชิงรับ สู่ระบบดิจิทัลที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล (Data Intelligence) และการตรวจจับเชิงรุก
- 2) เพื่อบูรณาการและเชื่อมโยงฐานข้อมูลที่เป็นต่อการตรวจสอบผ่าน GDX/API ให้สามารถตรวจสอบข้อมูลด้านบุคคล รายได้ ทรัพย์สิน ยานพาหนะ นิติบุคคล และเส้นทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) เพื่อพัฒนา NACC Intelligence Platform และประยุกต์ใช้ AI/ACAS, Risk Scoring, Anomaly Detection, Automated Cross-Check และ Network Analysis ในการคัดกรองบัญชีความเสี่ยงสูงและตรวจจับ Red Flag
- 4) เพื่อเพิ่มความรวดเร็ว ความแม่นยำ และความเป็นมาตรฐานของกระบวนการตรวจสอบ ลดภาระงานซ้ำซ้อน และสนับสนุนการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ด้วยข้อมูลเชิงลึก
- 5) เพื่อยกระดับความโปร่งใสและการเข้าถึงข้อมูลสาธารณะในรูปแบบที่เหมาะสมและตรวจสอบได้ โดยคำนึงถึงสมดุลระหว่างประโยชน์สาธารณะกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ขอบเขตการดำเนินงานและกิจกรรมหลัก

- 1) ปรับกฎหมาย ระเบียบ แบบรายการยื่นบัญชี และแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง เพื่อรองรับกระบวนการงานดิจิทัล การใช้ข้อมูล และการตรวจสอบตามระดับความเสี่ยง
- 2) สะสมและจัดโครงสร้างข้อมูลบัญชีเดิม พร้อมแปลงข้อมูลเอกสารเป็นข้อมูลดิจิทัลที่มีโครงสร้างผ่าน AI/OCR และ Clean Data Pipeline
- 3) พัฒนา/ยกระดับแพลตฟอร์มดิจิทัลสำหรับการยื่นบัญชีและการตรวจสอบ โดยให้ข้อมูลรองรับการประมวลผลแบบ Machine-Readable และลดการพึ่งพาไฟล์ PDF ที่ค้นหรือวิเคราะห์ได้ยาก
- 4) เชื่อมโยงข้อมูลกับฐานข้อมูลภายนอกผ่าน GDX/API เช่น ข้อมูลบุคคล รายได้ อสังหาริมทรัพย์ ยานพาหนะ นิติบุคคล และข้อมูลทางการเงินที่กฎหมายอนุญาต
- 5) พัฒนาระบบ AI เพื่อจัดอันดับความเสี่ยง ตรวจจับความผิดปกติ ตรวจสอบข้ามฐานข้อมูล และวิเคราะห์เครือข่ายความสัมพันธ์ รวมถึงการตรวจหา Ultimate Beneficial Owner ในกรณีที่มีโครงสร้างการถือครองซับซ้อน
- 6) พัฒนา Risk Dashboard และระบบแจ้งเตือน Red Flag เพื่อสนับสนุนการตรวจสอบเชิงลึกในบัญชีหรือกรณีที่มีความเสี่ยงสูง
- 7) พัฒนากลไกการเปิดเผยและเข้าถึงข้อมูลสาธารณะที่เหมาะสม โดยมุ่งสู่ข้อมูลที่ค้นหา ดาวน์โหลด และนำไปใช้ตรวจสอบได้สะดวกขึ้น ภายใต้ข้อจำกัดทางกฎหมายและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
- 8) พัฒนาศักยภาพบุคลากรจากบทบาทผู้ตรวจเอกสารสู่บทบาทนักวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก และปรับ Mindset ไปสู่ Proactive Detection, Data Intelligence และ Network Analysis

กลุ่มเป้าหมาย

- 1) ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามกฎหมาย
- 2) เจ้าหน้าที่และผู้บริหารสำนักงาน ป.ป.ช. ที่ปฏิบัติงานด้านการรับ การตรวจสอบ การวิเคราะห์ และการติดตามทรัพย์สิน
- 3) หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานเจ้าของฐานข้อมูลที่ร่วมเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูล
- 4) ประชาชน ภาคประชาสังคม สื่อมวลชน และผู้ใช้ข้อมูลสาธารณะเพื่อการตรวจสอบ

6. ผลที่คาดว่าจะได้รับ (Potential for Result)

ผลผลิต (Output)

- 1) ระบบ/แพลตฟอร์มข้อมูลการยื่นและตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินที่รองรับข้อมูลดิจิทัลแบบมีโครงสร้างและเชื่อมโยงฐานข้อมูลภายนอกได้
- 2) ฐานข้อมูลทรัพย์สินและหนี้สินที่ได้รับการจัดระเบียบ และพร้อมใช้ในการวิเคราะห์ (Clean Data Pipeline)
- 3) เครื่องมือ Risk Scoring, Anomaly Detection, Automated Cross-Check, Network Analysis และ Risk Dashboard สำหรับสนับสนุนการตรวจสอบ
- 4) แนวทาง/ระเบียบและกระบวนการใหม่ที่รองรับการตรวจสอบตามความเสี่ยงและการใช้เทคโนโลยี
- 5) บุคลากรด้านตรวจสอบที่ได้รับการพัฒนาทักษะด้าน Data Intelligence และการวิเคราะห์ความเสี่ยง

ผลลัพธ์ (Outcome)

- 1) การตรวจสอบบัญชีมีความรวดเร็ว แม่นยำ และมุ่งทรัพยากรไปยังบัญชีความเสี่ยงสูงได้มากขึ้น ลดข้อผิดพลาดและภาระจากงานเอกสาร
- 2) สำนักงาน ป.ป.ช. สามารถตรวจจับความผิดปกติ ความร้ายแรงผิดปกติ ความเชื่อมโยงของบุคคล/นิติบุคคล และทรัพย์สินที่อาจถูกซ่อนหรือถือแทนได้เชิงรุกมากขึ้น
- 3) เกิดระบบนิเวศข้อมูลที่เชื่อมโยงหน่วยงานภาครัฐและแหล่งข้อมูลสำคัญ ช่วยให้การยืนยันข้อเท็จจริงและการติดตามทรัพย์สินมีประสิทธิภาพ
- 4) ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลที่เปิดเผยได้สะดวกและนำไปใช้ตรวจสอบได้ดีขึ้น ส่งเสริมความโปร่งใสและความเชื่อมั่นต่อระบบตรวจสอบทรัพย์สิน
- 5) ในระยะยาว ระบบสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแบบรู้ล่วงหน้า (Predictive) และมุ่งสร้างระบบนิเวศที่ทำให้การซ่อนทรัพย์สินและการทุจริตทำได้ยากขึ้น

7. แผนการดำเนินงาน (Action Plans)

กิจกรรมสำคัญตามหมวดหมู่ที่มีผลผลิต ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ (Milestone Activity with a Verifiable Deliverable)	เริ่ม (Start)	เสร็จสิ้น (End)
ระยะที่ 1 - ปรับกฎหมาย/ระเบียบ และสะสางบัญชีเก่า - วาง Data Architecture และฐานข้อมูลกลาง - บูรณาการฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร์ (ThailID) เลิกใช้สำเนาเอกสาร - เชื่อมโยงฐานข้อมูลเพื่อการตรวจสอบผ่าน GDX/API	พ.ศ.2569	พ.ศ.2570
ระยะที่ 2 - พัฒนา Digital Platform/ODS ให้รองรับข้อมูลแบบ Machine-Readable - ประยุกต์ใช้ AI/ACAS ตรวจสอบเชิงรุก - ติดตั้งโมเดล AI คัดกรองและวิเคราะห์ความเสี่ยง Anomaly Detection และ Network Analysis - พัฒนาระบบแสดงผล Red Flag พร้อม Risk Dashboard	พ.ศ.2570	พ.ศ.2571
ระยะที่ 3 - ก้าวสู่ระบบการยืนยันบัญชีและการเปิดเผยบัญชีที่โปร่งใส - ระบบ Pre-filled กรอกข้อมูลล่วงหน้าลดภาระผู้ยื่นบัญชี - การเปิดเผยข้อมูล Open Data เต็มรูปแบบ	พ.ศ.2571	พ.ศ.2572

8. ข้อมูลเพิ่มเติม (หากมี) -

ความยุติธรรม (Justice)

 พันธกรณี 4 : การเสริมสร้างความเข้มแข็งของหลักนิติธรรมและธรรมาภิบาลภาครัฐผ่านรัฐบาลเปิด

โครงการ/กิจกรรมที่ 7 : การขับเคลื่อนระบบยุติธรรมที่ตอบโจทย์ประชาชนด้วยข้อมูลและหลักฐานเชิงประจักษ์ (JuStice Needs to JuStice Solutions)

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Relevant Organization) :

- **หน่วยงานเจ้าภาพหลัก :** สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ
- **หน่วยงานสนับสนุน :** สำนักงานกิจการยุติธรรม สำนักงานสถิติแห่งชาติ ตลอดจนภาคเอกชน ภาคประชาสังคม สถาบันวิชาการ สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) และ World Justice Project (WJP)

2. ที่มาของพันธกรณี (How the Commitment Came to be):

- การประชุมระดมรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ กรุงเทพมหานคร (15 ธันวาคม 2569)
- การประชุมระดมรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ จังหวัดเชียงใหม่ (13 กุมภาพันธ์ 2569)
- การประชุมระดมรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ จังหวัดขอนแก่น (20 กุมภาพันธ์ 2569)
- การประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ภายใต้กรอบการเป็นสมาชิกภาคีเครือข่ายภาครัฐระบบเปิด (Open Government Partnership : OGP) ในประเด็นนโยบายการต่อต้านการทุจริต (Anti-Corruption) และความยุติธรรม (Justice) เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2569 ณ ห้องราชดำเนิน โรงแรมรอยันปรีนเซสหลานหลวง กรุงเทพฯ
- งานประชุม Open Gov Week Thailand 2026 ภายใต้แนวคิดหลัก “OPEN THAILAND: Co-Creating the Future” เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2569 ผ่านระบบ Zoom และ YouTube Live
- การประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ในฐานะการเป็นสมาชิกภาคีเครือข่ายภาครัฐระบบเปิด (Open Government Partnership : OGP) ของประเทศไทย วันที่ 29 พฤษภาคม 2569 ณ ห้องกมลทิพย์ 1 ชั้น 2 โรงแรมเดอะ สุโกศล กรุงเทพฯ
- การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผน NAP ภายใต้กรอบการเป็นสมาชิก OGP เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2569 ณ ห้องประชุม 201 ชั้น 2 อาคารศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสุขภาพ
- การรับฟังความคิดเห็นผ่านแพลตฟอร์มบอกเราถึงรัฐและช่องทางออนไลน์

3. ที่มาและความสำคัญ (Background)

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน) หรือ TIJ มีพันธกิจในการส่งเสริมความยุติธรรมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง โดยมุ่งพัฒนาองค์ความรู้และข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อสนับสนุนการกำหนดนโยบาย การออกแบบบริการ และการจัดสรรทรัพยากรด้านความยุติธรรมให้ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่ใช้ในการบริหารระบบยุติธรรมของประเทศไทยในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นข้อมูลจากคดีที่เข้าสู่กระบวนการอย่างเป็นทางการ ซึ่งเป็นข้อมูลการบริหารจัดการ (Administrative Data) หรือข้อมูลฝั่งอุปทาน ทำให้ระบบยุติธรรมไทยกำลังเผชิญภาวะ “ข้อมูลมากแต่สารสนเทศน้อย” (Data rich, but information poor) จึงยังไม่ครอบคลุมปัญหาที่ประชาชนไม่ได้แจ้งต่อหน่วยงาน ไม่สามารถเข้าถึงความช่วยเหลือ หรือยุติการดำเนินการเนื่องจากข้อจำกัดด้านข้อมูล เวลา ค่าใช้จ่าย และความเชื่อมั่นต่อระบบ

ผลการศึกษาของ TIJ ร่วมกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยพบว่า ประชาชนแต่ละกลุ่มและแต่ละพื้นที่ประสบปัญหาความยุติธรรมแตกต่างกันตามเพศ อายุ สถานะทางเศรษฐกิจ และถิ่นที่อยู่อาศัย ขณะที่อุปสรรคสำคัญในการเข้าถึงบริการ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายสูง ขั้นตอนซับซ้อน และการขาดข้อมูลที่เพียงพอ สะท้อนว่าการจัดบริการรูปแบบเดียวกันทั่วประเทศยังไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ กลุ่มเปราะบางยังเผชิญข้อจำกัดด้านความรู้เกี่ยวกับสิทธิ การเตรียมหลักฐาน เวลา และทรัพยากร ส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมยังมีลักษณะ “ยุ่ง ยาก และแพง” และเพิ่มความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงความยุติธรรม

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาต้นแบบระบบฐานข้อมูล Justice Needs Survey ของประเทศไทย พ.ศ. 2570–2573 เพื่อเป็นโครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูลเชิงนโยบายสำหรับสำรวจปัญหาความยุติธรรม เส้นทางการแก้ไขปัญหาลดอุปสรรค ต้นทุน ผลลัพธ์ และความเชื่อมั่นของประชาชนอย่างเป็นระบบ โดยประยุกต์ใช้กรอบการวัดผลระบบยุติธรรมของ OECD มาเป็นแกนหลัก ซึ่งสามารถจำแนกตามกลุ่มประชากรและพื้นที่ ฐานข้อมูลดังกล่าวจะช่วยให้หน่วยงานภาครัฐสามารถจัดลำดับปัญหา กำหนดพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย ออกแบบบริการ และจัดสรรงบประมาณบนฐานความต้องการที่แท้จริง (Demand-side) ตลอดจนติดตามและประเมินผลการปฏิรูประบบยุติธรรมได้อย่างต่อเนื่อง

โครงการนี้จึงเป็นกลไกสำคัญในการเปลี่ยนผ่านจากการบริหารระบบยุติธรรมที่เน้นข้อมูลของหน่วยงาน ไปสู่การกำหนดนโยบายที่ยึดประสบการณ์และผลลัพธ์ของประชาชนเป็นศูนย์กลาง สอดคล้องกับแนวทาง People-Centred Justice ขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) และสนับสนุนการลดช่องว่างในการเข้าถึงความยุติธรรม การยกระดับหลักนิติธรรม และการเสริมสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อระบบยุติธรรมอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

4. การดำเนินการที่ผ่านมาเพื่อแก้ไขปัญหา

ที่ผ่านมา สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน) หรือ TIJ ได้ร่วมกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยดำเนินโครงการศึกษาความยุติธรรมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลางอย่างต่อเนื่อง โดยในระยะแรกได้สำรวจปัญหา ประสบการณ์ อุปสรรค ต้นทุน และความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม ผลการศึกษพบว่า ความต้องการด้านความยุติธรรมแตกต่างกันตามเพศ อายุ และภูมิภาค ขณะที่อุปสรรคสำคัญ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายสูง ขั้นตอนซับซ้อน และการขาดข้อมูลหรือความช่วยเหลือที่เพียงพอ ต่อมาได้ศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับเส้นทางการเข้าถึงความยุติธรรม

ของกลุ่มเปราะบาง โดยเฉพาะคนจนเมืองและคนจนในชนบท ในประเด็นข้อพิพาทที่ดิน ความรุนแรง และการฉ้อโกง ผ่านการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มกับประชาชน หน่วยงานรัฐ และภาคประชาสังคม เพื่อระบุจุดวิกฤตและแนวทางลดปัญหากระบวนการยุติธรรมที่ “ยุ่ง ยาก และแพง”

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานที่ผ่านมายังเป็นการศึกษาเฉพาะช่วงเวลาและกลุ่มเป้าหมาย จึงยังไม่สามารถสะท้อนสถานการณ์ความต้องการด้านความยุติธรรมของประชาชนในระดับประเทศได้อย่างต่อเนื่อง แนวทางแก้ไขในระยะต่อไปจึงมุ่งพัฒนาต้นแบบ Justice Needs Survey ที่มีกรอบคำถาม ระเบียบวิธีสำรวจ มาตรฐานข้อมูล และระบบฐานข้อมูลกลางที่ชัดเจน ทดลองเก็บข้อมูลในพื้นที่และกลุ่มประชากรที่หลากหลาย ก่อนขยายเป็นการสำรวจระดับประเทศ โดยบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานด้านยุติธรรม หน่วยงานด้านสถิติ สถาบันวิชาการ และภาคประชาสังคม เพื่อให้ผลสำรวจสามารถนำไปใช้กำหนดนโยบาย ออกแบบบริการ จัดสรรทรัพยากร และติดตามผลการเข้าถึงความยุติธรรมของประชาชนได้อย่างเป็นระบบ

5. ข้อมูลโครงการ (Details of the Commitment)

โครงการขับเคลื่อนระบบยุติธรรมที่ตอบโจทย์ประชาชนด้วยข้อมูลและหลักฐานเชิงประจักษ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการจัดเก็บข้อมูลและระบบข้อมูลระดับประเทศสำหรับสำรวจปัญหาและความต้องการด้านความยุติธรรมจากประสบการณ์ของประชาชน ตามกรอบการวัดผลระบบยุติธรรมของ OECD (Measurement Framework for People-Centred Justice Systems) โดยบูรณาการร่วมกับกรอบแนวคิดของ Hiil (Justice Needs, Journey, Supply และ Gap) โดยครอบคลุมทั้งผู้ที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นทางการและผู้ที่ไม่ได้เข้าสู่ระบบ เพื่อให้รัฐสามารถมองเห็นปัญหาที่ซ่อนอยู่ ช่องว่างในการเข้าถึงบริการ เส้นทางการแก้ไขปัญหา ต้นทุนด้านเวลาและค่าใช้จ่าย ผลลัพธ์ที่ประชาชนได้รับ ตลอดจนระดับความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม

กิจกรรมหลัก

กิจกรรมที่ 1: ศึกษาและพัฒนากรอบแนวคิด ตัวชี้วัด และระเบียบวิธีวิจัยในการจัดทำแบบสำรวจ JNS ให้เป็นมาตรฐานกลางระดับประเทศ โดยพัฒนาแบบสำรวจครอบคลุมปัญหาที่มีมิติทางกฎหมายและความยุติธรรมในชีวิตประจำวัน โดยใช้ taxonomy 11 กลุ่มปัญหา พร้อมรหัสเทียบกับ taxonomy ของ Hiil และ World Justice Project เพื่อให้เปรียบเทียบระหว่างประเทศได้

กิจกรรมที่ 2: ดำเนินการสำรavnาร่องและเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรทั่วไปทั่วประเทศ จำนวน 4,200 ตัวอย่าง เพื่อวิเคราะห์เส้นทางการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม การแก้ไขปัญหา อุปสรรค ต้นทุน และผลลัพธ์ รวมถึงประเมินความแม่นยำของแบบสำรวจ โดยกำหนดเป้าหมายความคลาดเคลื่อนไม่เกิน ± 12 จุดร้อยละ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

กิจกรรมที่ 3: พัฒนาด้านแบบระบบฐานข้อมูลและเครื่องมือแสดงผลข้อมูล (JNS Map) ที่สามารถจำแนกตามพื้นที่และกลุ่มเปราะบาง เพื่อใช้ระบุช่องว่างในการเข้าถึงบริการ โดยยกระดับเป็นชั้นข้อมูล 5 มิติ ได้แก่ ชั้นข้อมูลปัญหา (Needs Map) ชั้นข้อมูลบริการ (Service Map) ชั้นข้อมูลเส้นทาง (Journey Map) ชั้นข้อมูลช่องว่าง (Gap Map) และชั้นข้อมูลการเข้าถึงเชิงพื้นที่ (Accessibility Map)

กิจกรรมที่ 4: จัดทำรายงานสถานการณ์ความต้องการด้านความยุติธรรม พร้อมจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายตามแนวทาง People-Centred Justice เพื่อสนับสนุนการปรับแผนงานและจัดสรรงบประมาณของหน่วยงาน

กิจกรรมที่ 5: กำหนดแนวทางด้านธรรมาภิบาลข้อมูล การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และกลไกเชิงระบบสำหรับการดำเนินการสำรวจและดูแลระบบ JNS อย่างต่อเนื่องในระยะยาว

กิจกรรมที่ 6: จัดกิจกรรมสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานผู้ผลิตและผู้ใช้ข้อมูล เพื่อหารือ กำหนดมาตรฐาน วิเคราะห์ปัญหา และเชื่อมโยงข้อมูลสู่การตัดสินใจระดับนโยบาย

ขอบเขตการดำเนินงาน

ดำเนินการสำรวจครอบคลุมทุกภูมิภาคทั่วประเทศ โดยกำหนดพื้นที่นำร่องอย่างน้อยภาคละ 2 จังหวัด กระจายทั้งในเขตเมืองและชนบท โดยมีการกำหนดน้ำหนักตัวอย่างให้สะท้อนโครงสร้างประชากรไทยใน 5 มิติ ได้แก่ เพศ กลุ่มอายุ เขตการปกครอง ระดับการศึกษา และสถานภาพการทำงาน

กลุ่มเป้าหมาย

ประชาชนทั่วประเทศอายุ 18 ปีขึ้นไป ทั้งผู้ที่เคยและไม่เคยเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ครอบคลุมกลุ่มประชาชนที่มักจะเผชิญข้อจำกัดในการเข้าถึงความยุติธรรม เช่น ผู้มีรายได้น้อย คนจนเมืองและชนบท ผู้สูงอายุ เด็กและเยาวชน ผู้พิการ ผู้หญิง ผู้เสียหายจากความรุนแรง และประชาชนในพื้นที่ห่างไกล รวมถึงหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ผู้กำหนดนโยบาย หน่วยงานด้านสถิติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันวิชาการ และภาคประชาสังคม ซึ่งจะเป็นผู้ใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลในการออกแบบนโยบายและบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างเหมาะสม

6. ผลที่คาดว่าจะได้รับ (Potential for Result)

ผลผลิต (Output)

1. กรอบแนวคิด ตัวชี้วัด แบบสำรวจ และระเบียบวิธีการจัดทำ Justice Needs Survey ที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย เป็นมาตรฐานกลางในการวัดปัญหาและความต้องการด้านความยุติธรรมของประชาชนอย่างเป็นระบบและน่าเชื่อถือ ช่วยให้ข้อมูลจากพื้นที่ กลุ่มประชากร และช่วงเวลาต่าง ๆ สามารถเปรียบเทียบและนำไปใช้ร่วมกันได้ พร้อมจัดทำตารางเทียบข้อกำหนดการจัดแบ่งประเภทปัญหา (Taxonomy) ของ Hiil และ World Justice Project เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบข้อมูลในระดับสากลได้

2. ผลการสำรวจนำร่องและชุดข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา ความต้องการ เส้นทางในการแก้ไขปัญหา อุปสรรค ต้นทุน และผลลัพธ์ด้านความยุติธรรมของประชาชน ที่ทำให้เห็นปัญหาที่ประชาชนประสบจริง รวมถึงปัญหาที่ไม่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นทางการ และช่วยตรวจสอบว่าแบบสำรวจสามารถสะท้อนเส้นทาง อุปสรรค และต้นทุนในการเข้าถึงความยุติธรรมได้อย่างถูกต้องเพียงใด โดยจะจัดทำเป็นชุดข้อมูลที่ผ่านการทำให้ไม่สามารถระบุตัวบุคคลได้ (Anonymized Open Dataset) พร้อมคู่มือรหัสข้อมูล (Codebook) เอกสารระเบียบวิธี และไฟล์น้ำหนักตัวอย่าง เพื่อเป็นข้อมูลเปิดสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์ต่อยอด

3. ต้นแบบระบบฐานข้อมูลและเครื่องมือแสดงผลที่สามารถจำแนกข้อมูลตามพื้นที่ เพศ อายุ รายได้ และกลุ่มเปราะบาง ที่ช่วยเปลี่ยนข้อมูลจำนวนมากให้เป็นภาพที่เข้าใจและนำไปใช้ได้ง่าย สามารถระบุพื้นที่หรือกลุ่มประชากรที่มีปัญหารุนแรงหรือมีช่องว่างในการเข้าถึงบริการ เพื่อสนับสนุนการกำหนดเป้าหมายเชิงนโยบายได้แม่นยำขึ้น ผ่านการนำเสนอในรูปแบบชั้นข้อมูล 5 มิติ ได้แก่ แผนที่ปัญหา (Needs Map) แผนที่บริการ (Service Map) แผนที่เส้นทาง (Journey Map) แผนที่ช่องว่าง (Gap Map) และแผนที่การเข้าถึงเชิงพื้นที่ (Accessibility Map)

4. รายงานสถานการณ์ความต้องการด้านความยุติธรรมของประเทศไทย พร้อมข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุมปัญหาเร่งด่วน กลุ่มเป้าหมาย และประเด็นที่ควรได้รับการแก้ไขบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ พร้อมเสนอแนวทางที่หน่วยงานสามารถนำไปใช้ปรับแผนงาน บริการ และการจัดสรรทรัพยากรได้อย่างเป็นรูปธรรม

5. แนวทางด้านธรรมาภิบาลข้อมูล การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และกลไกการจัดทำสำรวจและดูแลระบบอย่างต่อเนื่องในระดับประเทศ ที่กำหนดหลักเกณฑ์ในการเก็บ ใช้ เชื่อมโยง และเปิดเผยข้อมูลอย่างปลอดภัยและรับผิดชอบ รวมทั้งวางบทบาทของหน่วยงานและรอบการสำรวจที่ชัดเจน เพื่อให้ระบบสามารถดำเนินการต่อเนื่องและเปรียบเทียบแนวโน้มได้ในระยะยาว

6. เครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม หน่วยงานด้านสถิติ สถาบันวิชาการ และภาคประชาสังคม ที่เป็นกลไกให้ผู้ผลิตข้อมูล ผู้ใช้ข้อมูล และผู้แทนประชาชนร่วมกันกำหนดมาตรฐาน วิเคราะห์ปัญหา และนำผลไปใช้จริงได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งช่วยลดการทำงานแยกส่วนและเพิ่มโอกาสที่ข้อมูลจะเชื่อมโยงกับการตัดสินใจในระดับนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลลัพธ์ (Outcome)

1. ประเทศไทยมีโครงสร้างพื้นฐานและระบบนิเวศข้อมูลด้านความยุติธรรมที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง เกิดการบูรณาการระบบข้อมูลกลางที่สะท้อนปัญหาและความต้องการด้านความยุติธรรม ผ่านเครื่องมือสำรวจระดับชาติ (National Justice Needs Survey) ที่ได้มาตรฐานและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมทั้งปัญหาที่เข้าสู่และไม่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางการ สามารถจำแนกเชิงลึกตามพื้นที่ ลักษณะประชากร และกลุ่มเปราะบางได้ ซึ่งช่วยยกระดับกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐ จากการพึ่งพาเพียงข้อมูลสถิติการดำเนินงานของหน่วยงาน ไปสู่การกำหนดนโยบายบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สะท้อนประสบการณ์จริงของประชาชน และสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม หน่วยงานด้านนโยบาย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถยกระดับประสิทธิภาพการให้บริการและลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ผ่านการนำข้อมูลเชิงวิเคราะห์ มาใช้กำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ ออกแบบบริการ และจัดสรรงบประมาณได้อย่างแม่นยำตรงตามสภาพปัญหาของแต่ละพื้นที่ และกลุ่มประชากร ส่งผลให้ประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง สามารถเข้าถึงกลไกการยุติธรรมที่เหมาะสม ทันเวลา โดยมีอุปสรรคด้านต้นทุนและขั้นตอนลดลงอย่างมีนัยสำคัญ

3. ประเทศไทยสามารถใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูล Justice Needs Survey ในการติดตามและประเมินผลการปฏิรูประบบยุติธรรม ทำให้สามารถติดตามการเปลี่ยนแปลงของปัญหา ความต้องการ ช่องว่างในการเข้าถึงความยุติธรรม และผลลัพธ์ที่ประชาชนได้รับในแต่ละช่วงเวลา อันเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนานโยบายและบริการด้านความยุติธรรมที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นต่อระบบยุติธรรมและหลักนิติธรรมของประเทศอย่างเป็นรูปธรรม

7. แผนการดำเนินงาน (Action Plans)

กิจกรรมสำคัญตามหมวดหมู่ที่มีผลผลิตซึ่งสามารถตรวจสอบได้ (Milestone Activity with a Verifiable Deliverable)	ระยะเวลาดำเนินการ	
	เริ่ม (Start)	เสร็จสิ้น (End)
กิจกรรมที่ 1 การจัดทำสำรวจฐานข้อมูลหลักระดับชาติ (National Core Baseline Survey) และพัฒนาระบบ - ศึกษาและพัฒนารอบแนวคิด ตัวชี้วัด และระเบียบวิธีวิจัยในการจัดทำแบบสำรวจ JNS ให้เป็นมาตรฐานกลางระดับประเทศ - ดำเนินการสำรวจนำร่องและเก็บข้อมูลระดับประเทศ (National Baseline) เชิงปริมาณและคุณภาพ จากกลุ่มตัวอย่างประชากร ไม่น้อยกว่า 4,000 คน เพื่อวิเคราะห์เส้นทางการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม การแก้ไข ปัญหา อุปสรรค ต้นทุน และผลลัพธ์ - พัฒนาต้นแบบระบบข้อมูลเชิงพื้นที่ (Justice Needs Map) ที่สามารถจำแนกตามพื้นที่และกลุ่มเปราะบาง เพื่อใช้ระบุช่องว่างในการเข้าถึงบริการ - จัดทำรายงานผลการสำรวจระดับประเทศฉบับสมบูรณ์ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) พร้อมจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายตามแนวทาง People-Centred Justice	มกราคม 2570	ธันวาคม 2570
กิจกรรมที่ 2 การจัดทำสำรวจส่วนขยาย (Booster Survey) ระยะที่ 1 และการขับเคลื่อนนโยบาย - ดำเนินการเก็บข้อมูลเจาะลึก โดยคัดเลือกเป้าหมายจาก กลุ่มเปราะบาง พื้นที่ที่มีปัญหาสูง หรือประเภทปัญหาเฉพาะ (ประเด็นจะถูกกำหนดภายหลังจากผลวิเคราะห์ National Baseline) - จัดทำรายงานสถานการณ์ความต้องการด้านความยุติธรรม พร้อมข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อสนับสนุนการปรับแผนและงบประมาณ - จัดกิจกรรมสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานผู้ผลิตและผู้ใช้ข้อมูล เพื่อหารือ วิเคราะห์ปัญหา และเชื่อมโยงข้อมูลสู่การพัฒนาข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	มกราคม 2571	ธันวาคม 2571
กิจกรรมที่ 3 การจัดทำสำรวจส่วนขยาย (Booster Survey) ระยะที่ 2 และการขยายผลเครือข่าย - ดำเนินการเก็บข้อมูลเจาะลึก เพิ่มเติมในประเด็นปัญหาเฉพาะลำดับถัดไป - จัดทำรายงานสถานการณ์และข้อเสนอเชิงนโยบายระยะที่ 2 บนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ - จัดกิจกรรมเครือข่ายความร่วมมืออย่างต่อเนื่องเพื่อร่วมกันกำหนดมาตรฐานและนำผลไปใช้ในการบูรณาการการทำงานร่วมกัน	มกราคม 2572	ธันวาคม 2572

กิจกรรมที่ 4 การกำหนดธรรมาภิบาลข้อมูล การเสริมสร้างขีดความสามารถ และการถ่ายโอนระบบ ● กำหนดแนวทางด้านธรรมาภิบาลข้อมูล การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และวางกลไกเชิงระบบสำหรับการดำเนินการสำรวจและดูแลระบบ JNS อย่างต่อเนื่องในระยะยาว ● จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ (Training) เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านระเบียบวิธีวิจัย การจัดเก็บข้อมูล และการบริหารจัดการคลังข้อมูล ให้แก่บุคลากรของหน่วยงานรับผิดชอบหลักและเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ● ถ่ายโอนระบบนิเวศข้อมูลและเครื่องมือจัดเก็บข้อมูล ให้หน่วยงานที่ผ่านการเตรียมความพร้อม รับผิดชอบดำเนินการต่อไป	มกราคม 2573	ธันวาคม 2573
8. ข้อมูลเพิ่มเติม (หากมี) โครงการจะดำเนินการโดยยึดหลักความสมัครใจ การรักษาความลับ และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยนำเสนอผลในภาพรวมและไม่เปิดเผยข้อมูลที่สามารถระบุตัวบุคคลได้ ทั้งนี้ จะมีการกำหนดมาตรฐานข้อมูล หน่วยงานรับผิดชอบ และรอบการสำรวจที่ชัดเจน เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบแนวโน้มความต้องการด้านความยุติธรรมได้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงเชื่อมโยงผลสำรวจกับการกำหนดนโยบาย แผนงาน และงบประมาณของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภายใต้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาควิชาการ และภาคประชาสังคมอย่างเป็นระบบ		

สภาพภูมิอากาศ และสิ่งแวดล้อม

(Climate and Environment)

 พันธกรณี 5 : การขับเคลื่อนเมืองคาร์บอนต่ำ

โครงการ/กิจกรรมที่ 8 : สระบุรีแลนด์บ็อกซ์ เมืองต้นแบบคาร์บอนต่ำ

- กิจกรรม :**
- 1) การเปลี่ยนผ่านสู่พลังงานสะอาด
 - 2) อุตสาหกรรมสีเขียว
 - 3) การจัดการของเสีย
 - 4) เกษตรคาร์บอนต่ำ
 - 5) การเพิ่มพื้นที่สีเขียว

ความเกี่ยวข้องกับคุณค่าของ OGP (Relevance to OGP Values) : ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Relevant Organization) :

1.1 หน่วยงานเจ้าภาพหลัก : จังหวัดสระบุรี

- 1.2 หน่วยงานสนับสนุน :**
- 1) สมาคมอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ไทย (TCMA)
 - 2) สมาคมอุตสาหกรรมจังหวัดสระบุรี (FTI)
 - 3) สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสระบุรี
 - 4) สำนักงานพลังงานจังหวัดสระบุรี
 - 5) สำนักงานขนส่งจังหวัดสระบุรี
 - 6) สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสระบุรี
 - 7) สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดสระบุรี
 - 8) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสระบุรี
 - 9) เครือข่ายภาคประชาสังคม และภาคประชาชน ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี

2. ที่มาของพันธกรณี (How the Commitment Came to be):

- การประชุมระดับรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ กรุงเทพมหานคร (15 ธันวาคม 2569)
- การประชุมระดับรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ จังหวัดเชียงใหม่ (13 กุมภาพันธ์ 2569)
- การประชุมระดับรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ จังหวัดขอนแก่น (20 กุมภาพันธ์ 2569)
- การประชุมการขับเคลื่อนสระบุรี ต้นแบบเมืองคาร์บอนต่ำ เชื่อมโยงการจัดทำแผน NAP ภายใต้กรอบ OGP และ C3Labs ณ (5 มีนาคม 2569)
- การประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อต่างแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ภายใต้กรอบการเป็นสมาชิกภาคีเครือข่ายภาครัฐระบบเปิด (Open Government Partnership : OGP) ในประเด็นนโยบายสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม (Climate and Environment)

เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2569 ณ ห้องประชุม Function Six AB ชั้น 6 โรงแรม สยาม แอท สยาม ดีไซน์ กรุงเทพฯ และผ่านระบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์

- งานประชุม Open Gov Week Thailand 2026 ภายใต้แนวคิดหลัก “OPEN THAILAND: Co-Creating the Future” เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2569 ผ่านระบบ Zoom และ YouTube Live

- การประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP)

ในฐานะการเป็นสมาชิกภาคีเครือข่ายภาครัฐระบบเปิด (Open Government Partnership : OGP)

ของประเทศไทย วันที่ 29 พฤษภาคม 2569 ณ ห้องกมลทิพย์ 1 ชั้น 2 โรงแรมเดอะ สุโกศล กรุงเทพฯ

- การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผน NAP ภายใต้กรอบการเป็นสมาชิก OGP เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2569 ณ ห้องประชุม 201 ชั้น 2 อาคารศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ การรับฟังความคิดเห็นผ่านแพลตฟอร์มบอกเราถึงรัฐและช่องทางออนไลน์

3. ที่มาและความสำคัญ (Background)

การประชุมรัฐภาคีกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention on Climate Change Conference of the Parties : UNFCCC) ตกลงร่วมกันดำเนินการภายใต้ความตกลงปารีส (Paris Agreement) แห่งอนุสัญญาสหประชาชาติ ที่จะจำกัดการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิเฉลี่ยของโลก ในศตวรรษนี้ให้ต่ำกว่า 2 องศาเซลเซียส เมื่อเทียบกับยุคก่อนอุตสาหกรรม และพยายามรักษาการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกไม่ให้เกิน 1.5 องศาเซลเซียส ประเทศไทยได้เข้าร่วมขับเคลื่อนกับประชาคมโลก และแสดงเจตจำนงในการประชุม COP ครั้งที่ 26 ในการยกระดับเป้าหมายลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเป็นร้อยละ 40 ในปี 2030 (พ.ศ. 2573) ด้วยการสนับสนุนด้านการพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี การเงิน และการเสริมสร้างศักยภาพจากต่างประเทศ ผ่านการมีส่วนร่วมที่ประเทศกำหนดโดยจังหวัดสระบุรีได้บูรณาการความรับผิดชอบ และการกำกับดูแล สร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาสังคม ภายใต้รูปแบบ Public – Private – People Partnership (PPPP) โดยผู้ว่าราชการจังหวัดสระบุรีมีอำนาจบริหารจัดการแบบ Area - Basedผ่านโครงการ “สระบุรีแซนด์บ็อกซ์” ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศไทย (Nationally Determined Contribution : NDC) คลอบคลุม 5 ด้านหลัก ได้แก่ ภาคพลังงานภาคกระบวนการอุตสาหกรรมและการใช้ประโยชน์ผลิตภัณฑ์ ภาคการจัดการของเสีย ภาคเกษตรกรรม และภาคการใช้พื้นที่และป่าไม้ อย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2566 โดยโครงการ “สระบุรีแซนด์บ็อกซ์” เป็นหนึ่งในโครงการที่ได้ไปนำเสนอแนวทางการดำเนินงาน และผลการดำเนินการในเวทีการประชุมรัฐภาคีกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติ ว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ COP28 และ COP29 อย่างต่อเนื่อง เพื่อแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของประเทศไทย ตามเป้าหมายการมีส่วนร่วมที่จะลดการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ร้อยละ 40 ภายในปี ค.ศ. 2030 (พ.ศ. 2573) ตามการมีส่วนร่วมที่ประเทศกำหนด (Nationally Determined Contribution: NDC) ฉบับที่ 1 นอกจากนี้ ในการประชุมรัฐภาคี COP30 ประเทศไทยนำเสนอ 3 ประเด็นสำคัญ ได้แก่

1. ตั้งเป้าหมายลดก๊าซเรือนกระจกให้ได้ร้อยละ 47 ภายในปี 2573 โดยประเทศไทยยืนยันว่าจะลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลงเกือบครึ่งจากระดับปี 2562 หรือราว 152 ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า ตามเป้าหมายการลด

การปล่อยก๊าซเรือนกระจก (NDC) ฉบับที่ 3.0 ซึ่งเดินไปในทิศทางเดียวกับเป้าหมายโลกภายใต้ความตกลงปารีส (Paris Agreement) ในการจำกัดอุณหภูมิโลกไม่ให้เกิน 1.5 องศาเซลเซียส ทั้งยังสนับสนุนการเดินหน้าสู่การปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ภายในปี 2593 ตามทิศทางนโยบายของรัฐบาลและแนวทางของกรอบอนุสัญญา UNFCCC

2. การเดินหน้ากฎหมายโลกร้อนฉบับแรกของประเทศไทยกำลังผลักดันกฎหมายด้านสภาพภูมิอากาศ โดยมีหัวใจสำคัญคือ การจัดตั้งกองทุนสภาพภูมิอากาศ และการกำหนดราคาคาร์บอนหรือภาษีคาร์บอน เพื่อให้ทุกภาคส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการลดก๊าซเรือนกระจกอย่างเป็นระบบ 3. ขับเคลื่อนการเปลี่ยนผ่านผ่านเวที TCAC ไทยใช้การประชุมภาคีขับเคลื่อนการปฏิบัติงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของไทย (Thailand Climate Action Conference: TCAC) เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนการทำงานในประเทศ และคาดหวังว่าผลลัพธ์จาก COP30 จะช่วยเร่งให้ “ทศวรรษแห่งการเปลี่ยนผ่าน” เกิดขึ้นจริง โดยพร้อมร่วมมือกับทุกภาคีในการดำเนินงานด้านสภาพภูมิอากาศอย่างเร่งด่วน นอกจากนี้วันที่ 18 พฤศจิกายน 2568 ใน Thailand Pavilion ได้จัดเวทีเสวนาหลากหลายประเด็น โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ส่งเสริมการอนุรักษ์ป่าไม้ การใช้สินทรัพย์ดิจิทัลเข้าถึงตลาดคาร์บอน และพลังงานสะอาด พร้อมผลักดันให้ภาคเอกชนมองความยั่งยืนเป็นแหล่งมูลค่าทางธุรกิจ สะท้อนวิสัยทัศน์ว่า “ประเทศไทยเติบโตอย่างยั่งยืนด้วยเศรษฐกิจคาร์บอนต่ำและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน”

จากกรอบข้อตกลงความร่วมมือดังกล่าวข้างต้น ประกอบการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ของประเทศในทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ดังนั้น ในการจัดงาน ESG SYMPOSIUM 2023 ซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งที่ 11 ในหัวข้อ “ร่วม เร่ง เปลี่ยน สู่สังคมคาร์บอนต่ำ” (Accelerating Changes towards Low – Carbon Society) ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ ซึ่งผู้เข้าร่วมงานประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน CEO บริษัทชั้นนำ และภาคประชาสังคม จำนวน 2,200 คน ได้ร่วมระดมสมองเพื่อหาแนวทางพัฒนาเศรษฐกิจไทยให้เติบโตอย่างต่อเนื่อง เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน พร้อมกับลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยมีข้อสรุปจากการระดมสมอง นำเสนอต่อนายกรัฐมนตรี 4 แนวทาง “ร่วม เร่ง เปลี่ยนประเทศไทย สู่สังคมคาร์บอนต่ำ” ซึ่ง 1 ใน 4 แนวทางที่สำคัญดังกล่าว ได้แก่ “ร่วมสร้างสระบุรีแลนด์บ็อกซ์ เมืองต้นแบบคาร์บอนต่ำแห่งแรกของไทย” เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินการภายใต้กรอบแผน NDC ของประเทศไทย

จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นายอนุทิน ชาญวีรกูล นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 9 เมษายน 2569 ได้มีการกำหนดกรอบภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องและเชื่อมโยงกับการขับเคลื่อนโครงการสระบุรีแลนด์บ็อกซ์ ดังนี้

ด้านภัยพิบัติและสิ่งแวดล้อม

ข้อ 18 ผลักดันให้ประเทศบรรลุเป้าหมายการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิให้เป็นศูนย์ภายในปี พ.ศ. 2593 (ค.ศ. 2050) เพื่อรับมือกับการค้าระหว่างประเทศ และลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศ โดย

18.1 พัฒนาระดับวิถีเกษตรกรรมสู่เกษตรกรรมใหม่ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม : โดยเน้นการเพาะปลูกที่ลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ป้องกันและลดการเผาในภาคการเกษตร เพื่อแก้ปัญหาฝุ่นละออง PM2.5 และส่งเสริมการทำการเกษตรที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ (Zoning by Agri-Map) โดยสนับสนุนการเข้าถึงสินเชื่อต้นทุนต่ำสำหรับการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิต การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อให้ผลผลิตมีความสม่ำเสมอทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ การกำจัดเศษวัสดุทางการเกษตรที่มีต้นทุนต่ำ และการพัฒนาอุตสาหกรรมถ่านชีวภาพ (Biochar) เพื่อการส่งออก

18.2 ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้พลังงานสะอาดควบคู่กับการวางรากฐานการปรับโครงสร้างตลาดพลังงานไปสู่การเปิดตลาดไฟฟ้าเสรี : ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องให้รองรับสัญญาซื้อขายพลังงานไฟฟ้าโดยตรงระหว่างผู้ผลิตและผู้ใช้งาน (Direct PPA) สนับสนุนให้มีการผลิตไฟฟ้าโดยผู้บริโภค (Prosumer) พัฒนาระบบโครงข่ายไฟฟ้าอัจฉริยะ (Smart Grid) และดำเนินโครงการโซลาร์ฟาร์มชุมชนเพื่อลดภาระค่าไฟฟ้าให้แก่ประชาชน/ชุมชนอย่างยั่งยืน พร้อมทั้งสร้างความมั่นคงทางพลังงานในภาพรวมของประเทศและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานในภาคการขนส่งและอุตสาหกรรม

18.3 ส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการขนส่งและโลจิสติกส์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม : อาทิ การให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำแก่ผู้ประกอบการขนส่งและส่งเสริมประชาชนให้จัดซื้อรถยนต์ใหม่ที่มีปล่อยมลพิษต่ำทดแทนการผลิตจักรยานยนต์ไฟฟ้าภายในประเทศที่มีคุณภาพและราคาถูก การพัฒนาระบบขนส่งทางราง ทางน้ำ และระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมืองที่มีประสิทธิภาพ และการส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมขนส่งที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อาทิ การพัฒนาบรรจุกฎสำหรับการขนส่งที่ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงการบริหารจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์อย่างมีประสิทธิภาพ

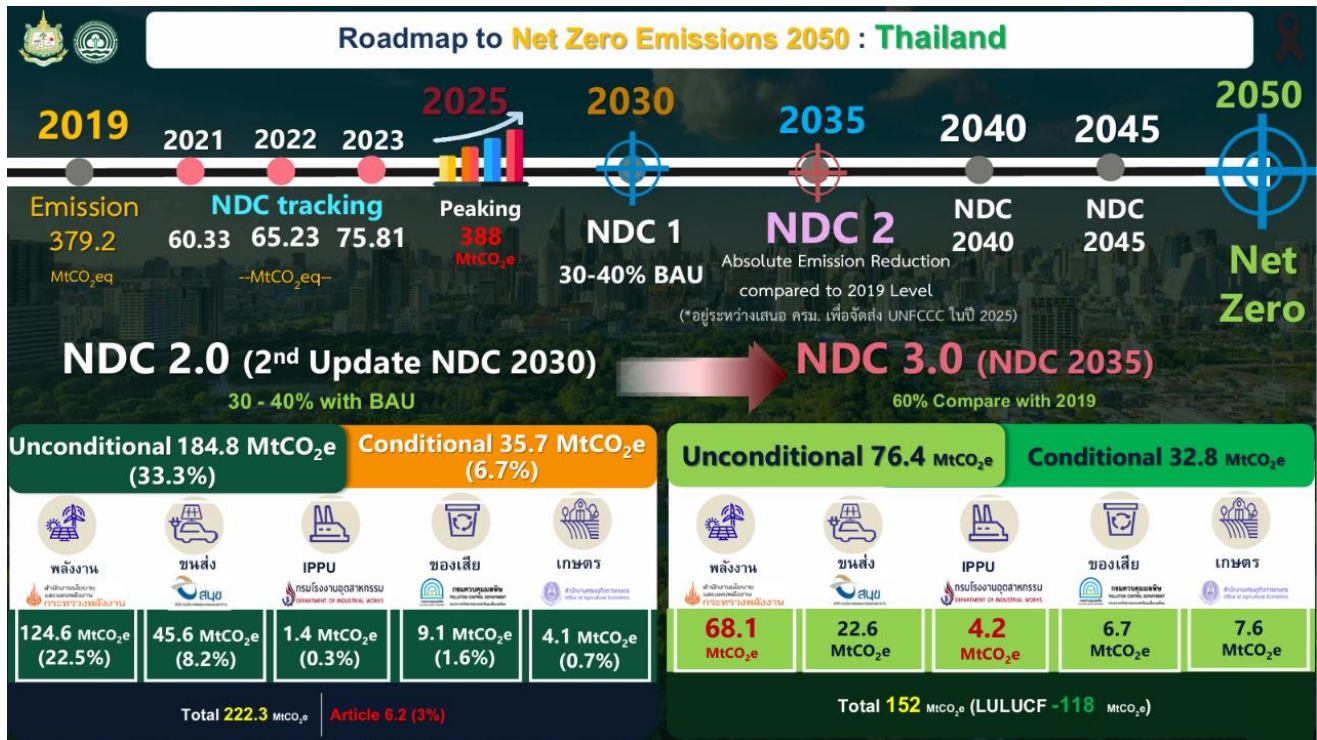
18.4 จัดตั้งตลาดซื้อขายคาร์บอนเครดิตที่ได้มาตรฐานสากลและผลักดันกฎหมายสิ่งแวดล้อมที่สำคัญให้มีผลบังคับใช้โดยเร็ว : อาทิ ร่างพระราชบัญญัติการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. จัดทำระบบฐานข้อมูลเพื่อรองรับการให้สินเชื่อทางการเงินสีเขียวเพื่อเพิ่มโอกาสให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนต่ำ จัดทำระบบการตรวจวัดและปริมาณการปล่อย การลด และการกักเก็บก๊าซเรือนกระจกตามหลักมาตรฐานสากล เพื่อให้สามารถซื้อขายคาร์บอนเครดิตของไทยในตลาดสากลได้ ซึ่งจะช่วยสร้างโอกาสในการหารายได้จากคาร์บอนเครดิตให้กับชุมชนและผู้ประกอบการไทยในระยะยาว

18.5 เพิ่มพื้นที่ดูดซับก๊าซเรือนกระจก : โดยการฟื้นฟูและขยายพื้นที่สีเขียวทั้งในส่วนในพื้นที่ป่าต้นน้ำ พื้นที่ป่าชายเลน พื้นที่สีเขียว พื้นที่สาธารณะ และพื้นที่นันทนาการในเขตเมืองผ่านกลไกการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน ประชาชน

ข้อ 19 การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีคุณค่าและสมดุล : เร่งจัดสรรที่ดินทำกินควบคู่กับการสร้างงาน สร้างอาชีพให้แก่ชุมชน เพื่อลดการบุกรุกและรักษาพื้นที่ป่า จัดทำผังเมืองที่สนับสนุนการใช้ประโยชน์ที่ดินตามศักยภาพและทรัพยากรในพื้นที่ และบังคับใช้กฎหมายเพื่อรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

โดยรัฐบาลกำหนดให้มีกลไกการบริหารราชการแผ่นดินภายใต้แนวคิดการบริหารภาครัฐด้วยระบบบูรณาการแบบกลุ่มยุทธศาสตร์ (Cluster) ซึ่งระยะเริ่มต้น ข้อ 3 ด้านโครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม : เร่งขับเคลื่อน

สู่ Net Zero ภายในปี พ.ศ. 2593 (ค.ศ. 2050) เพื่อให้คนไทยสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงสามารถแข่งขันภายใต้กติกาใหม่ของโลก

4. การดำเนินการที่ผ่านมาเพื่อแก้ไขปัญหา

ปี พ.ศ. 2563 จังหวัดสระบุรี สมาคมอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ไทย สมาคมอุตสาหกรรมจังหวัดสระบุรี และพันธมิตรทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม (Public – Private – People - Partnership) ได้ร่วมกันจัดทำ “โครงการสระบุรีแซนด์บ็อกซ์ เมืองต้นแบบคาร์บอนต่ำแห่งแรกของประเทศไทย” ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีความก้าวหน้าของการดำเนินการตามลำดับ ครอบคลุม 5 + 1 มิติ ประกอบด้วย

- 1) การเปลี่ยนสู่พลังงานสะอาด และการขนส่ง (Energy & Transport)
- 2) การผลักดันอุตสาหกรรมสีเขียว (Industrial Processes and Product Use หรือ IPPU)
- 3) การบริหารจัดการขยะ (Waste Management)
- 4) การส่งเสริมเกษตรคาร์บอนต่ำ (Low-Carbon Agriculture)
- 5) การเพิ่มพื้นที่สีเขียว (Land Use, Land – Use Change, and Forestry, LULUCF)

โดยจังหวัดสระบุรี มีความมุ่งมั่น และพร้อมเป็นจังหวัดนำร่องในการเป็นพื้นที่เพื่อทดลองการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ผ่านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมคาร์บอนต่ำ รวมถึงกลไกการเงินสีเขียว (Green Finance Mechanism) กลไกการกำกับดูแลด้านนโยบาย กฎหมาย กฎ และระเบียบที่เกี่ยวข้อง (Policy Regulatory and Governance) ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานที่รับผิดชอบในระดับจังหวัด และภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องของภาครัฐ ภาคเอกชน และ ภาคประชาสังคม ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี ให้ได้รับประโยชน์ มีกิน มีใช้ มีรายได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และกำหนดกลไกการบริหารจัดการ ผ่านคณะทำงานขับเคลื่อนโครงการสระบุรีแซนด์บ็อกซ์

ทั้งนี้ คณะทำงานขับเคลื่อนโครงการสระบุรีแซนด์บ็อกซ์ ได้ร่วมกับขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดยมีสรุปผลการดำเนินงาน ดังนี้

1. โครงการ/กิจกรรมที่มีความก้าวหน้า และประสบผลสำเร็จ

1.1 การเป็นคลัสเตอร์อุตสาหกรรมต้นแบบในการเปลี่ยนผ่านสู่อุตสาหกรรมคาร์บอนต่ำ ภายใต้ “สระบุรีแซนด์บ็อกซ์” ได้รับการคัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการริเริ่มการเปลี่ยนผ่านกลุ่มอุตสาหกรรม (Transitioning Industrial Clusters Initiative) โดย World Economic Forum ซึ่งนับเป็นคลัสเตอร์กลุ่มอุตสาหกรรมแรกของไทยเป็นลำดับที่ 3 ของอาเซียน และเป็นลำดับที่ 21 ของโลก ในการเสริมพลังความร่วมมือแห่งการลงมือทำ นำอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์และคอนกรีต เร่งเปลี่ยนผ่านด้านพลังงาน (Energy Transition) สนับสนุนเป้าหมายเมืองคาร์บอนต่ำ

1.2 เครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก อาทิ สมาคมอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ไทย (TCMA) สมาคมอุตสาหกรรมคอนกรีตแห่งประเทศไทย (TCA) สมาคมอุตสาหกรรมจังหวัดสระบุรี หอการค้าจังหวัดสระบุรี สมาคมธนาคารไทยจังหวัดสระบุรี สมาคมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดสระบุรี สมาคมการท่องเที่ยวสระบุรี บริษัทในเครือ SCG บริษัทในเครือ CP บริษัท เคมีแมน (จำกัด) มหาชน บริษัท ทีพีโอ โพลีน (จำกัด) มหาชน บริษัทเบทาโกร บริษัท Bluekoff บริษัทสยามฟลูกราวา FB BATTER บริษัท สยามคูโบต้า บริษัท น้ำตาลสระบุรี จำกัด หน่วยงานในสังกัด กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพลังงาน กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงกลาโหม กระทรวงคมนาคม มหาวิทยาลัยพริ้นซ์ตัน สหรัฐอเมริกา สถาบันเพื่อการพัฒนาที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโลก (Global Green Growth Institute : GGGI) องค์การพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Industrial Development Organization, UNIDO)

1.3 การสนับสนุนเงินทุนเพื่อสิ่งแวดล้อม (Green Funding) จากภาคส่วนต่างๆ ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ เพื่อสนับสนุนการดำเนินการในสระบุรีแซนด์บ็อกซ์

1.4 กระทรวงการต่างประเทศ มอบหมายให้สถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลไทยในต่างประเทศ สนับสนุนการดำเนินโครงการสระบุรีแซนด์บ็อกซ์ โดยแสวงหาโอกาสในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างไทยกับภาคส่วนในต่างประเทศที่มีศักยภาพในด้านเงินทุนสีเขียว และนวัตกรรม เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

1.5 การจัดเก็บตัวเลขของคณะทำงานขับเคลื่อนโครงการสระบุรีแซนด์บ็อกซ์ พบว่าจากการดำเนินกิจกรรมภายใต้แผนงาน/โครงการต่างๆ สามารถลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในพื้นที่จังหวัดสระบุรี จากการขับเคลื่อนการดำเนินโครงการสระบุรีแซนด์บ็อกซ์ ปี พ.ศ. 2567 - สิงหาคม 2568 จำนวน 6.87 ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า (ไม่รวมปริมาณการลดก๊าซเรือนกระจกจากการผลิตปูนลัดโลกร้อน ซึ่งสามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ 1 ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่าจากกระบวนการผลิตปูนซีเมนต์ทั้งประเทศ ซึ่งจังหวัดสระบุรีเป็นแหล่งผลิตปูนซีเมนต์ที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย โดยมีกำลังการผลิตคิดเป็นร้อยละ 80 ของประเทศไทย)

2. โครงการที่ได้ดำเนินการแล้วเสร็จและประสบผลสำเร็จด้านการเปลี่ยนสู่พลังงานสะอาด (Energy Transition) และการขนส่ง (Transportation) และสามารถใช้เป็นแนวทางเพื่อการขยายผลไปยังจังหวัดอื่น

2.1 ศึกษาการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ศักยภาพเพื่อผลิตพลังงานไฟฟ้าสะอาดจากแสงอาทิตย์ ความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยพรินซ์ตัน สหรัฐอเมริกา โดยพบว่าพื้นที่จังหวัดสระบุรีมีศักยภาพในการผลิตไฟฟ้ามากกว่า 17,000 เมกะวัตต์

แสดงศักยภาพพื้นที่ของจังหวัดสระบุรี เพื่อเปลี่ยนผ่านสู่พลังงานสะอาด โดยมหาวิทยาลัยพรินซ์ตัน

ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	300,233	12.77
พื้นที่เกษตรกรรม	1,148,047	51.35
พื้นที่ป่าไม้	586,461	26.25
พื้นที่น้ำ	57,947	2.59
พื้นที่เปิดโล่ง	142,616	6.39
พื้นที่อื่น ๆ	137,078	6.14
รวมทั้งหมด	2,235,304	100.00

พื้นที่ที่ต้องการเพื่อผลิตพลังงาน
แสงอาทิตย์ 17,130 MW
ตามเป้า Net Zero จังหวัดสระบุรี:

< 14% ของพื้นที่รวม

พื้นที่ (ไร่)	% การใช้	พื้นที่ที่ใช้สำหรับ PV (ไร่)	PV (MW)
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	20%	60,047	3,420
พื้นที่เกษตรกรรม-พืชไร่	30%	149,681	8,525
พื้นที่เกษตรกรรม-ทุ่งหญ้าและโรงเลี้ยงสัตว์	15%	5,969	340
พื้นที่ป่า	30%	17,384	990
พื้นที่เปิดโล่ง - พื้นที่ลุ่ม	35%	1,938	110
พื้นที่เปิดโล่ง - พื้นที่อื่นๆ	50%	68,539	3,904
รวม	29%	303,558	17,289
พื้นที่ที่ต้องการสำหรับการติดตั้งพลังงานแสงอาทิตย์ เพื่อให้บรรลุเป้า Net Zero ของจังหวัดสระบุรี		300,787	17,131

ข้อมูล: กรมพัฒนาที่ดิน, http://www1.ddd.go.th/web_OLP/Lu_62/Lu62_C/mapC62/SRI2562.jpg

พื้นที่ศักยภาพเพื่อผลิตพลังงานไฟฟ้าสะอาดจากแสงอาทิตย์

2.2 ลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในพื้นที่จังหวัดสระบุรี จากการขับเคลื่อนการดำเนินโครงการ สระบุรีแซนด์บ็อกซ์ ปี พ.ศ. 2567 จำนวน 700,000 ต้นคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า

2.3 ได้รับการคัดเลือกจากบริษัทโตโยต้าให้เข้าร่วมโครงการ “TOYOTA 60 ปี 60 ชุมชนสิ่งแวดล้อมยั่งยืน Phase 3” ซึ่งเป็นโครงการความร่วมมือระหว่างสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย และบริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด เพื่อพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ด้านการลดและดูดซับก๊าซเรือนกระจก เพื่อมุ่งสู่สังคม Carbon Neutrality ซึ่งปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการประเมินศักยภาพและได้รับการสนับสนุนงบประมาณ จำนวน 7 ล้านบาท เพื่อสนับสนุนการดำเนินการด้านพลังงานสะอาดในพื้นที่ชุมชนบ้านหนองโป่ง “กลุ่มวิสาหกิจชุมชนภูริธาราพรรณ (สวนเพิ่มบุญ)” อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

2.4 การเปิดเส้นทางรถโดยสารประจำทางใหม่โดยใช้รถยนต์ไฟฟ้า จำนวน 2 เส้นทาง ซึ่งขณะนี้ อยู่ระหว่างกรมการขนส่งทางบกนำเรื่องเข้าสู่คณะกรรมการขนส่งทางบกกลาง อนุมัติ ให้กำหนดเส้นทางเป็นเส้นทางขนส่งผู้โดยสารกลาง

3. โครงการที่ได้ดำเนินการแล้วเสร็จและประสบผลสำเร็จ ด้านอุตสาหกรรมสีเขียว: กระบวนการทางอุตสาหกรรมและการใช้ผลิตภัณฑ์ (Industrial Processes and Product Use sector : IPPU) และสามารถใช้เป็นแนวทางเพื่อการขยายผลไปยังจังหวัดอื่น

3.1 ลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในพื้นที่จังหวัดสระบุรี จากการขับเคลื่อนการดำเนินโครงการสระบุรีแซนด์บ็อกซ์ ปี พ.ศ. 2567 จำนวน 2.6649 ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า

3.2 ปี พ.ศ. 2567 ได้รับการสนับสนุนทุนจากหน่วยงานในประเทศ และต่างประเทศ เพื่อขับเคลื่อนงานด้านอุตสาหกรรมสีเขียว ดังนี้

1) ทุนจากรัฐบาลแคนาดา จำนวน 6 ล้านเหรียญแคนาดา หรือประมาณ 143 ล้านบาท เพื่อมาสนับสนุนการทำเครื่องดักจับคาร์บอนแบบเคลื่อนย้ายได้ (Mobile Carbon Capture Unit) ซึ่งเป็นโครงการนำร่อง ในการศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนผ่านของภาคอุตสาหกรรมคาร์บอนต่ำ จาก UNIDO ทั้งนี้ UNIDO ร่วมกับ TCMA และสถานเอกอัครราชทูตไทยในแคนาดา ได้จัดประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น พร้อมทั้งติดตั้ง/ทดสอบระบบ และอบรมผู้ปฏิบัติงาน (ณ ศูนย์วิจัยและนวัตกรรม เอสซีจี แก่งคอย) ระหว่างวันที่ 29 มิถุนายน – 5 กรกฎาคม 2569

2) ทุนจากหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาพื้นที่ (บพท.) จำนวน 13 ล้านบาท เพื่อสนับสนุนการปลูกหญ้าเนเปียร์

3) ทุนจากสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) จำนวน 1.5 ล้านบาท เพื่อศึกษาการตลาดเมทานอลในประเทศไทย

3.3 ยกระดับผู้ประกอบการภาคอุตสาหกรรมเข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมสีเขียว ระดับ 2 – 5 เพิ่มขึ้นร้อยละ 16.45

3.4 โครงการปูนซีเมนต์ลดโลกร้อน ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตปูนซีเมนต์ของบริษัทปูนซีเมนต์ทั่วประเทศมาผลิตปูนไฮดรอลิก หรือปูนลดโลกร้อน 100% ทั้งนี้ การผลิตและส่งเสริมการใช้ “ปูนไฮดรอลิก” ในปี 2568 เป็นไปตามแผนของประเทศไทยที่ต้องการ ลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ จากอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ โดยประมาณ 50 กิโลกรัมต่อปูนไฮดรอลิก 1 ตัน ปัจจุบันสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ได้กำหนดมาตรฐาน มอก.2594-2567 และอยู่ระหว่างดำเนินการให้เป็นสินค้าควบคุม เพื่อส่งเสริมให้ใช้งานอย่างแพร่หลายในภาคอุตสาหกรรมก่อสร้าง

3.5 การศึกษาทดลองใช้หญ้าเนเปียร์เป็นพลังงานทดแทนในภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ เพื่อลดการใช้ถ่านหิน

3.6 การขยายผลการดำเนินการกลุ่มปลูกหญ้าเนเปียร์ ในพื้นที่ ตำบลทับทิม จังหวัดสระบุรี เพื่อจัดตั้ง Social Enterprise โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น และมีการดำเนินการเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

4. โครงการที่ได้ดำเนินการแล้วเสร็จและประสบผลสำเร็จ ด้านการจัดการของเสีย (Waste Management) สามารถใช้เป็นแนวทางเพื่อการขยายผลไปยังจังหวัดอื่น

4.1 รางวัล Carbon Credit Award จากโครงการถังขยะเปียกลดโลกร้อน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.2 โครงการถังขยะเปียกลดโลกร้อนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ 3,495.67 ตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า โดยสมาคมอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ไทย (TCMA) รับซื้อคาร์บอนเครดิตดังกล่าวในราคาตันละ 280 บาท คิดเป็นเงิน จำนวน 978,787 บาท โดยรายได้ดังกล่าวจะถูกจัดสรรคืนสู่ชุมชนนำไปบริหารจัดการเพื่อจัดสวัสดิการในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่

4.3 โครงการธนาคารขยะ (Recyclable Waste Bank) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยจังหวัดสระบุรีมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 108 แห่ง มีการจัดตั้งธนาคารขยะ 126 แห่ง

1) ปัจจุบันมีธนาคารขยะที่มีการจัดสวัสดิการให้แก่ชุมชนแล้ว จำนวน 40 แห่ง โดยจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก จำนวน 1,664 ราย เป็นเงิน 2,632,942 บาท ช่วยค่าฌาปนกิจ

2) จำนวน 1,518 ราย เป็นเงิน 1,241,813 บาท ช่วยค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ทุนการศึกษา สิ่งของเยี่ยมเด็ก เล็กแรกเกิด สิ่งของเยี่ยมผู้สูงอายุ จำนวน 339 ราย เป็นเงิน 1,575,641 บาท

3) จำนวนสมาชิกธนาคารขยะ 86,367 ราย ปริมาณขยะที่จำหน่ายได้ จำนวน 884,808 กิโลกรัม เป็นเงิน 5,847,875 บาท

4) เกิดเครือข่ายความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการขับเคลื่อนการดำเนินการด้านการบริหารจัดการขยะในพื้นที่จังหวัดสระบุรี

5. โครงการที่ได้ดำเนินการแล้วเสร็จและประสบผลสำเร็จ ด้านเกษตรคาร์บอนต่ำ (Low-Carbon Agriculture) สามารถใช้เป็นแนวทางเพื่อการขยายผลไปยังจังหวัดอื่น

5.1 ผลผลิตข้าวไร่จากกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมการดำเนินการปลูกข้าวแบบเปียกสลับแห้ง เชื่อมโยงเครือข่ายผู้ผลิต OTOP และสร้างช่องทางการตลาดร่วมกัน

5.2 การจัดทำไบโอแก๊สในฟาร์มเลี้ยงสุกร จำนวน 14 แห่ง

5.3 การใช้โซลาร์เซลล์ในการผลิตไฟฟ้าในฟาร์มเพราะเลี้ยงสัตว์น้ำ จำนวน 8 ฟาร์ม

5.4 ลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในพื้นที่จังหวัดสระบุรี จากการขับเคลื่อนการดำเนินโครงการสระบุรีแซนด์บ็อกซ์ ปี พ.ศ. 2567 จำนวน 18,620 ตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า

6. โครงการที่ได้ดำเนินการแล้วเสร็จและประสบผลสำเร็จ ด้านการเพิ่มพื้นที่สีเขียว : ปลูกป่าไม้และการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Use, Land-Use change and Forestry sector : LULUCF)

6.1 ราววัลเครือข่ายป่าชุมชนต้นแบบสู่ความยั่งยืน ประจำปี 2568 จากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

6.2 พ.ศ. 2568 ได้รับการสนับสนุนทุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 4.2 ล้านบาท เพื่อดำเนินโครงการการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนบ้านถ้ำน้ำพุ

6.3 ลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในพื้นที่จังหวัดสระบุรี จากการขับเคลื่อนการดำเนินโครงการสระบุรีแซนด์บ็อกซ์ ปี พ.ศ. 2567 จำนวน 30,000 ตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า

6.4 เพิ่มพื้นที่ป่าชุมชนจากเดิม 38 ป่าชุมชน เป็น 43 ป่าชุมชน

6.5 เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศรูปแบบใหม่ในพื้นที่ป่าชุมชน และพื้นที่ป่าอนุรักษ์ อาทิ อาบป่า ถ้ำทะลุถ้ำ

6.6 การ Matching บริษัทภาคเอกชนกับป่าชุมชนในพื้นที่ เช่น บริษัท เคมีแมน กับป่าชุมชนบ้านถ้ำน้ำพุ , บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) สนับสนุนการดำเนินการป่าชุมชนบ้านพระพุทธบาทน้อย, บริษัทเบทาโกร สนับสนุนป่าชุมชนบ้านเขาน้อยจอมสวรรค์ เป็นต้น

ทั้งนี้ การดำเนินโครงการสระบุรีแซนด์บ็อกซ์ มีความคืบหน้ามาโดยลำดับ และยังได้เข้าร่วมเป็น 1 ใน 38 “Transitioning Industrial Clusters” ของ World Economic Forum เพื่อเป็นตัวอย่างของความร่วมมือในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจควบคู่กับการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

5. ข้อมูลโครงการ (Details of the Commitment)

โครงการสระบุรีแลนด์บ็อกซ์ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อรวบรวมปัญหา ข้อจำกัด โอกาส ปัจจัยความสำเร็จ และไม่สำเร็จ และร่วมกันหาแนวทางแก้ไข ถอดบทเรียน และขยายผลสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ การยกระดับคุณภาพชีวิต พัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน และขยายผลไปยังพื้นที่อื่น ในมิติต่างๆ ตามกรอบภารกิจภายใต้แผนปฏิบัติการลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศไทย (NDC) ใน 5 + 1 มิติหลัก ดังนี้

1) เปลี่ยนสู่พลังงานสะอาด (Energy Transition) ส่งเสริมการใช้พื้นที่ว่าง เพื่อผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ เช่น โซลาร์ลอยน้ำ (Floating Solar) โซลาร์บนพื้นดิน (Solar Farm) และโซลาร์บนหลังคา (Rooftop Solar) โดยภาครัฐ และเอกชนใช้เครือข่ายไฟฟ้าร่วมกันด้วยระบบโครงข่ายไฟฟ้าอัจฉริยะ (Smart Grid) เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงพลังงานได้สะดวกยิ่งขึ้น รวมไปถึงการส่งเสริมและเปลี่ยนผ่านภาคขนส่งจากการใช้พลังงานฟอสซิลสู่พลังงานสะอาด

2) ส่งเสริมอุตสาหกรรมสีเขียว และผลิตภัณฑ์เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (IPPU : Industrial Processes and Product Use) สระบุรีเป็นฐานการผลิตปูนซีเมนต์ มีกำลังการผลิตกว่าร้อยละ 70 ของประเทศ ผู้ผลิตทุกรายจะเปลี่ยนการผลิตปูนซีเมนต์เป็นแบบคาร์บอนต่ำ (Hydraulic Cement) โดยตั้งแต่ปี 2567 กำหนดให้ทุกงานก่อสร้างใช้ปูนคาร์บอนต่ำ ลงทุนในเทคโนโลยีดักจับกักเก็บคาร์บอน (Carbon Capture Utilization/Storage : CCUS)

3) การจัดการของเสีย (Waste to Value) จัดตั้งศูนย์จัดเก็บและรับซื้อวัสดุที่ไม่ใช้แล้วจากชุมชน เกษตร และอุตสาหกรรม นำมาเป็นวัตถุดิบหรือพลังงานตามแนวทางเศรษฐกิจหมุนเวียน

4) เกษตรคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Agriculture) เน้นการเกษตรตามโมเดล BCG เช่น การทำนาแบบเปียกสลับแห้ง ลดการใช้น้ำ ลดต้นทุน และลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ลดการเผา ส่งเสริมการปลูกพืชพลังงาน เช่น หญ้าเนเปียร์แปรรูปเป็นพลังงานทดแทน สร้างรายได้ให้ชุมชน

5) เพิ่มพื้นที่สีเขียว (Land Use, Land Use Change & Forestry) ยกระดับป่าชุมชน 38 แห่ง สู่ 45 ป่าชุมชน โดยจัดตั้งป่าชุมชนเพิ่ม 7 แห่ง ทั่วจังหวัด เพื่อช่วยดูดซับคาร์บอน ขยายผลสู่การซื้อขายคาร์บอนเครดิต ช่วยเพิ่มรายได้ให้ชุมชน

นอกจากนี้จังหวัดสระบุรียังได้ขยายผลการดำเนินโครงการสระบุรีแลนด์บ็อกซ์ สู่ “สระบุรีแลนด์บ็อกซ์ กินได้” เพื่อพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ผ่านการสร้างงาน ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน/ประชาชน ซึ่งจะส่งผลให้โครงการสระบุรีแลนด์บ็อกซ์เกิดความยั่งยืนในการดำเนินการ ผ่านภารกิจกรมเพื่อพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ เช่น

- การจับคู่ผู้ประกอบการภาคเอกชนเพื่อสนับสนุนป่าชุมชนในพื้นที่ (Matching)
- การส่งเสริมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ในพื้นที่ป่าชุมชน : ถ้าทะเลถ้า กิจกรรมอาบป่า กิจกรรมค่ายศึกษาทรัพยากรธรรมชาติและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ฯลฯ
- โครงการสร้างป่าสร้างครัว โดยการปลูกพืชกินได้ และเพิ่มแหล่งกักเก็บน้ำในพื้นที่ป่า เพื่อให้ประชาชนร่วมกันดูแล บำรุงรักษาป่า ใช้ประโยชน์จากป่าอย่างเหมาะสม รวมถึงเป็นการเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ป่า
- โครงการจัดการน้ำชุมชนอย่างยั่งยืน ในพื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง (อำเภอแก่งคอย อำเภอมวกเหล็ก) ด้วยความร่วมมือของสมาคมอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ไทย สมาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาอุตสาหกรรมจังหวัดสระบุรี สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน) จังหวัดสระบุรี และเครือข่ายภาคประชาชนในพื้นที่
- โครงการ Learn to Earn Sandbox ซึ่งขับเคลื่อนการดำเนินการร่วมกับโครงการคุณภาพชีวิตดีคนสระบุรี ไม่ทอดทิ้งกัน โดยการฝึกอบรมเพื่อสร้างอาชีพให้กับประชาชนกลุ่มเปราะบางในพื้นที่

- โครงการจัดการอาหารส่วนเกินจังหวัดสระบุรี เพื่อกลุ่มเปราะบางและผู้ด้อยโอกาส (Food Surplus) ในการบริหารจัดการอาหารส่วนเกินจากร้านสะดวกซื้อสู่กลุ่มเปราะบางในชุมชน
- การสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ ผ่านการยกระดับผลิตภัณฑ์ให้ได้รับการรับรองมาตรฐาน ออ. รวมถึงการขยายตลาดให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน/ท้องถิ่น
- การบริหารจัดการขยะในชุมชน/สถานศึกษา เพื่อส่งต่อขยะให้ผู้ประกอบการภาคเอกชนนำไปบริหารจัดการและพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์จากขยะรีไซเคิล ภายใต้โครงการเก็บกลับบรรจุภัณฑ์กล่องนม โครงการโรงเรียนไร้ขยะ (Zero Waste School) ปฏิบัติการ “หยุดทิ้ง” เปลี่ยนขยะเป็นรายได้
- การพัฒนาศักยภาพและทักษะของเยาวชนในสถานศึกษา ผ่านการแข่งขันหุ่นยนต์จนได้รับรางวัลถ้วยพระราชทานระดับประเทศ

6. ผลที่คาดว่าจะได้รับ (Potential for Result)

- ประเทศไทยสามารถบรรลุเป้าหมายการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ ภายในปี พ.ศ. 2593 (ค.ศ. 2050)
- หน่วยงานภาครัฐสามารถปลดล็อกข้อจำกัดด้านกฎหมาย กฎ ระเบียบ ที่เป็นอุปสรรคและมีความซ้ำซ้อน เพื่อให้ประเทศไทยสามารถเปลี่ยนผ่านสู่สังคมคาร์บอนต่ำได้อย่างรวดเร็วและยั่งยืน
- สระบุรีแซนด์บ็อกซ์ได้รับการรับรองให้เป็นเมืองต้นแบบคาร์บอนต่ำแห่งแรกของประเทศไทย และขยายผลการดำเนินกิจกรรมเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกไปยังพื้นที่จังหวัดอื่นๆ
- สระบุรีได้รับการยกระดับจาก Province Agenda เป็น National Agenda เพื่อนำตัวอย่างผลการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมภายใต้โครงการสระบุรีแซนด์บ็อกซ์ ไปใช้เป็นกลไกในการขอรับการสนับสนุน Climate Funding จากต่างประเทศ เพื่อมาสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมเพื่อการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมคาร์บอนต่ำของประเทศไทย
- ประชาชนในพื้นที่มีอาชีพ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ควบคู่กับการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

7. แผนการดำเนินงาน (Action Plans)

กิจกรรมสำคัญตามหมวดหมู่ที่มีผลผลิต ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ (Milestone Activity with a Verifiable Deliverable)	ระยะเวลาดำเนินการ		ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย			
	เริ่ม (Start)	เสร็จสิ้น (End)		ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4
กิจกรรมที่ 1 อุตสาหกรรมสีเขียว							
1.1 การพัฒนาและส่งเสริมการใช้ปูนซีเมนต์คาร์บอนต่ำ (ปูนซีเมนต์ไฮดรอลิก) - ส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาครัฐ และภาคเอกชน ใช้งานปูนซีเมนต์คาร์บอนต่ำ (ปูนซีเมนต์ไฮดรอลิก)	พ.ศ. 2570	พ.ศ. 2573	ปริมาณการลดการปล่อย ก๊าซเรือนกระจกจากการใช้ ปูนซีเมนต์ไฮดรอลิกทด แทนปูนซีเมนต์ปอร์ตแลนด์	≥ 1 MtCO ₂ eq/ปี	≥ 1 MtCO ₂ eq/ปี	≥ 1 MtCO ₂ eq/ปี	≥ 1 MtCO ₂ eq/ปี
1.2 การส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานประกอบการ ภาคอุตสาหกรรมลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจาก การประกอบกิจการ โดยผ่านระบบอุตสาหกรรมสีเขียว - ส่งเสริมมาตรการลดการใช้พลังงาน เช่น ปรับปรุงเครื่องจักร มอเตอร์ ระบบปรับอากาศ ระบบไอน้ำ/หม้อไอน้ำ - ส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทน เช่น Solar Rooftop/พลังงานชีวมวล - ส่งเสริมการจัดการของเสีย/เศรษฐกิจหมุนเวียน เช่น ลดของเสีย ใช้วัสดุเหลือใช้/แลกเปลี่ยนของเสีย	พ.ศ. 2570	พ.ศ. 2573	ปริมาณการลดการปล่อย ก๊าซเรือนกระจกจากการ ดำเนินกิจกรรมการลดก๊าซ เรือนกระจกของสถาน ประกอบการ ภาคอุตสาหกรรม	≥ 2.5 MtCO ₂ eq/ปี	≥ 2.75 MtCO ₂ eq/ปี	≥ 3 MtCO ₂ eq/ปี	≥ 3.25 MtCO ₂ eq/ปี

กิจกรรมสำคัญตามหมวดหมู่ที่มีผลผลิต ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ (Milestone Activity with a Verifiable Deliverable)	ระยะเวลาดำเนินการ		ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย			
	เริ่ม (Start)	เสร็จสิ้น (End)		ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4
1.3 การส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนจากหญ้าเนเปียร์ - สนับสนุนเกษตรกร/ผู้ประกอบการให้ใช้พื้นที่ปลูกหญ้าเนเปียร์ พัฒนาและเพิ่มพื้นที่เพาะปลูกพืชพลังงาน โดยนำพื้นที่ของรัฐในความรับผิดชอบของสำนักงานธนากรักษ์จังหวัดหรือพื้นที่เอกชน มาใช้ประโยชน์ - ส่งเสริมและถ่ายทอดองค์ความรู้ เรื่องพันธุ์ การเตรียมดิน การปลูก การให้น้ำ การเก็บเกี่ยว และการจัดการผลผลิต	พ.ศ. 2570	พ.ศ. 2573	พื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาเพื่อปลูกหญ้าเนเปียร์สำหรับผลิตพลังงานทดแทนเพิ่มขึ้น	≥ 500 ไร่/ปี	≥ 500 ไร่/ปี	≥ 500 ไร่/ปี	≥ 500 ไร่/ปี
กิจกรรมที่ 2 พลังงานสะอาด และการขนส่ง							
2.1 โครงการนำร่องผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์บนพื้นที่ราชการ - เปลี่ยนพื้นที่ว่างและแหล่งน้ำของภาครัฐให้เป็นแหล่งผลิตพลังงานสะอาด	พ.ศ. 2569	พ.ศ. 2573	ผลสำเร็จของการผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์บนพื้นที่ อาคาร ลานจอดรถ และแหล่งน้ำของหน่วยงานราชการในจังหวัดสระบุรี พิจารณาจากจำนวนพื้นที่ดำเนินการ กำลังผลิตติดตั้งสะสม ปริมาณไฟฟ้าสะอาดที่ผลิตได้ และปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ลดได้	1) 0.50 MWp สะสม 2) 0.70 ล้าน kWh/ปี 3) ลด 350 tCO ₂ eq/ปี	1) 1.00 MWp สะสม 2) 1.40 ล้าน kWh/ปี 3) ลด 700 tCO ₂ eq/ปี	1) 5.00 MWp สะสม 2) 7.00 ล้าน kWh/ปี 3) ลด 1,400 tCO ₂ eq/ปี	1) 10.00 MWp สะสม 2) 14.00 ล้าน kWh/ปี 3) ลด 7,000 tCO ₂ eq/ปี

กิจกรรมสำคัญตามหมวดหมู่ที่มีผลผลิต ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ (Milestone Activity with a Verifiable Deliverable)	ระยะเวลาดำเนินการ		ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย			
	เริ่ม (Start)	เสร็จสิ้น (End)		ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4
2.2 Grid Modernization ของ 4 คลัสเตอร์กลุ่ม อุตสาหกรรม อำเภอพระพุทธรบาท อำเภอแก่งคอย อำเภอบ้านหมอ และอำเภอหนองแค - เพิ่มการใช้พลังงานไฟฟ้าจากพลังงานสะอาด ในจังหวัดสระบุรี โดยใช้พื้นที่หน่วยงานราชการที่มี ศักยภาพ	พ.ศ. 2569	พ.ศ. 2573	ความก้าวหน้าของการพัฒนา โครงข่ายไฟฟ้าใน 4 คลัส เตอร์อุตสาหกรรม พิจารณา จากจำนวนคลัสเตอร์ที่จัดทำ ฐานข้อมูลและประเมิน Grid Capacity จำนวนคลัสเตอร์ที่ มีแผน Grid Modernization และจำนวนคลัสเตอร์ที่นำ แผนไปดำเนินการจริง	- สำรวจและ จัดทำ ฐานข้อมูล 1 คลัสเตอร์	- จัดทำ ฐานข้อมูล สะสม 2 คลัส เตอร์	- จัดทำ ฐานข้อมูลครบ 4 คลัสเตอร์ - มีแผน รายละเอียด อย่างน้อย 1 คลัสเตอร์	- มีโครงการ Grid Modernization - นำร่องอย่าง น้อย 1 คลัสเตอร์
2.3 Third Party Access ระหว่างภาครัฐกับเอกชน เอกชนและเอกชน ภายใต้สระบุรีแลนด์บ็อกซ์ - รูปแบบการลงทุนระหว่างรัฐกับเอกชน และรัฐ กับประชาชน (PPPP - Public-Private Partnership)	พ.ศ. 2569	พ.ศ. 2573	ผลสำเร็จของการพัฒนาระบบ Third Party Access พิจารณาจากจำนวนคู่ผู้ผลิต- ผู้ใช้ไฟฟ้าสะอาด กำลังผลิต ที่เข้าร่วม ปริมาณไฟฟ้า สะอาดที่ซื้อขายผ่านโครงข่าย และปริมาณก๊าซเรือนกระจก ที่ลดได้	- จัดทำกรอบ โครงการนำ ร่อง 1 ชุด - คัดเลือกคู่ ผู้ผลิต-ผู้ใช้ เบื้องต้นอย่าง น้อย 2 คู่	ศึกษาความ เหมาะสมเชิง ลึกละเอียดน้อย 2 คู่	สมเชิงลึกอย่าง น้อย 2 คู่ มีคู่มือโครงการที่ พร้อมด้าน เทคนิคและ รูปแบบสัญญา อย่างน้อย 1 คู่	มีโครงการนำร่อง พร้อมทดสอบ หรือซื้อขายจริง อย่างน้อย 1 คู่ ภายใต้หลักเกณฑ์ ที่ได้รับความ เห็นชอบ
2.4 ปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ลดลงจากการเปลี่ยน ผ่านสู่พลังงานสะอาดทั้งจังหวัด	พ.ศ. 2570	พ.ศ. 2573	ปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ ลดลงจากการเปลี่ยนผ่านสู่ พลังงานสะอาดทั้งจังหวัด	1.47 tCO ₂ eq/ปี	1.50 tCO ₂ eq/ปี	1.53 tCO ₂ eq/ปี	1.56 tCO ₂ eq/ปี

กิจกรรมสำคัญตามหมวดหมู่ที่มีผลผลิต ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ (Milestone Activity with a Verifiable Deliverable)	ระยะเวลาดำเนินการ		ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย			
	เริ่ม (Start)	เสร็จสิ้น (End)		ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4
กิจกรรมที่ 3 การจัดการของเสีย							
3.1 โครงการถังขยะเปียก ลดโลกร้อนขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น - ประชาชนมีการคัดแยกขยะครัวเรือนโดยมีการ จัดทำถังขยะเปียก ลดโลกร้อนอย่างถูกวิธี ต่อเนื่อง และเกิดเป็นวิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นอย่าง ยั่งยืน	พ.ศ. 2570	พ.ศ. 2573	จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วม โครงการถังขยะเปียก ลดโลกร้อน	174,999 ครัวเรือน	174,999 ครัวเรือน	174,999 ครัวเรือน	174,999 ครัวเรือน
3.2 การขับเคลื่อนธนาคารขยะ (Recyclable Waste Bank) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - อปท. มีการขับเคลื่อนธนาคารขยะของ อปท. ตามแนวทางของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	พ.ศ. 2570	พ.ศ. 2573	จำนวน อปท. ดำเนินการ ขับเคลื่อนธนาคารขยะตาม แนวทางที่ สก. กำหนด	108 อปท.	108 อปท.	108 อปท.	108 อปท.
3.3 การจัดตั้งธนาคารขยะ ในสถานศึกษาสังกัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (School Recyclable Waste Bank) ขยายผลทุกสถานศึกษา	พ.ศ. 2570	พ.ศ. 2573	จำนวนสถานศึกษาสังกัด อปท. ที่จัดการศึกษาระดับ ประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นต้นไป	25 แห่ง	25 แห่ง	25 แห่ง	25 แห่ง
3.4 โรงเรียนไร้ขยะ - เป็นการเสริมสร้างจิตสำนึกและความรู้ความเข้าใจ ถึงแนวทางในการลดปริมาณขยะ การคัดแยกขยะ ตั้งแต่ต้นทางและการนำขยะไปใช้ประโยชน์ รวมทั้งการ รวบรวมขยะเพื่อนำไปกำจัดอย่างถูกวิธี ให้กับเครือข่าย สถานศึกษา	พ.ศ. 2570	พ.ศ. 2573	จำนวนโรงเรียนสังกัด สพฐ. และ สังกัด อปท. เข้าร่วม โครงการโรงเรียนไร้ขยะ	15 แห่ง	17 แห่ง	19 แห่ง	20 แห่ง

กิจกรรมสำคัญตามหมวดหมู่ที่มีผลผลิต ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ (Milestone Activity with a Verifiable Deliverable)	ระยะเวลาดำเนินการ		ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย			
	เริ่ม (Start)	เสร็จสิ้น (End)		ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4
3.5 การจัดการอาหารส่วนเกิน (Food Surplus) และ ขยะอาหาร (Food Waste) จังหวัดสระบุรี - เกิดความร่วมมือและระบบการบริจาคอาหาร ส่วนเกินจากผู้ประกอบการด้านอาหารไปยัง กลุ่มเปราะบางและกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ตามแนวปฏิบัติ เพื่อความปลอดภัยอาหารสำหรับการบริจาคอาหาร	พ.ศ. 2570	พ.ศ. 2573	จำนวนผู้ประกอบการที่เข้า ร่วมการดำเนินการจัด อาหารส่วนเกินและขยะ อาหาร	53 สาขา	58 สาขา	90 แห่ง	100 แห่ง
กิจกรรมที่ 4 เกษตรคาร์บอนต่ำ							
4.1 การสร้างการรับรู้และส่งเสริมการทำนาเปียกสลับ แห้ง เพื่อขับเคลื่อน PPP-SABURI SANDBOX - เกษตรกรตระหนักรู้และทำนาแบบใช้น้ำน้อย และลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก เกษตรกรที่ทำ นาแบบเปียกสลับแห้ง	พ.ศ. 2567	พ.ศ. 2570	จำนวนพื้นที่ทำนาเปียก สลับแห้ง	≥ 500 ไร่/ปี	≥ 1,000 ไร่/ปี	≥ 1,500 ไร่/ปี	≥ 2,000 ไร่/ปี
กิจกรรมที่ 5 การเพิ่มพื้นที่สีเขียว							
5.1 สร้างเครือข่ายยกระดับเครือข่ายป่าชุมชน เพื่อเป็นแหล่งกักเก็บคาร์บอน แหล่งอาหาร แหล่งสมุนไพร อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ - เสริมสร้างความเข้มแข็งป่าชุมชน 45 แห่ง 15,000 ไร่	พ.ศ. 2570	พ.ศ. 2573	- ป่าชุมชนไม่น้อยกว่า 40 แห่ง ได้รับการดูแล จากเครือข่ายป่าชุมชน	45,000	45,000	45,000	45,000

กิจกรรมสำคัญตามหมวดหมู่ที่มีผลผลิต ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ (Milestone Activity with a Verifiable Deliverable)	ระยะเวลาดำเนินการ		ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย			
	เริ่ม (Start)	เสร็จสิ้น (End)		ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4
5.2 ส่งเสริมภาครัฐและเอกชน บำรุงรักษาปลูกป่า ป้องกันไฟป่า และเพิ่มพื้นที่สีเขียว ในพื้นที่ป่า - ป่าอนุรักษ์ 185,288 ไร่ - ป่าสงวน 392,859 ไร่ รวม 578,147 ไร่	พ.ศ. 2570	พ.ศ. 2573	- ได้รับรายงานผลการ ปฏิบัติงานป้องกันและ ปราบปรามบุกรุกทำลายท ทรัพยากรป่าไม้ (ป่าอนุรักษ์) จาก สำนักบริหารพื้นที่ อนุรักษ์ที่ 1 ทุกเดือน - มีการลาดตระเวนในพื้นที่ ป่าสงวนของสำนักจัดการ ทรัพยากรป่าไม้ที่ 5 (สระบุรี) จำนวนไม่น้อยกว่า 336,000 ไร่/ปี	1,734,000	1,734,000	1,734,000	1,734,000

8. ข้อมูลเพิ่มเติม (หากมี)

ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลกทวีความรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเผชิญและรับมือกับปัญหาวิกฤตด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อาทิ การเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบและข้อกำหนดทางด้านการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาศักยภาพ และเตรียมความพร้อมทุกภาคส่วนเพื่อรับมือความเสี่ยงที่เกิดขึ้น ประกอบกับประเทศต้องดำเนินการตามพันธกรณีระหว่างประเทศต่างๆ เช่น กรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศ และความร่วมมือกับประชาคมโลกในการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการบรรลุเป้าหมายการลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศ ดังนั้น ทุกภาคส่วนจึงต้องร่วมกันดำเนินการเพื่อปลดล็อกข้อจำกัด รวมถึงกำหนดมาตรการหรือแนวทางเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เช่น

การปลดล็อกข้อจำกัดเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนผ่านประเทศไทยสู่สังคมคาร์บอนต่ำ

1. รับรอง “สระบุรีแซนด์บ็อกซ์” เป็น Test Area เพื่อให้อำนาจหน่วยงานรัฐในท้องถิ่นในการทำงานในพื้นที่สระบุรี และนำแนวปฏิบัติในรูปแบบ ERC sandbox ที่มีระยะเวลาโครงการค้ำหนุน รวมถึงได้รับโควตาโครงการรัฐต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นตามนโยบาย Net Zero พร้อมทั้งยกระดับ “สระบุรีแซนด์บ็อกซ์” สู่ National Agenda เพื่อดึงดูด Climate Funding เพื่อแก้ไขปัญหาหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

2. การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ภาครัฐเพื่อนำพื้นที่ (พื้นน้ำ พื้นดิน) ที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงานมาใช้ประโยชน์เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนผ่านสู่พลังงานสะอาด

3. การใช้ประโยชน์สายส่งที่มีอย่างเต็มประสิทธิภาพ โดยการให้ข้อมูล Grid Cap อย่างรวดเร็วและสม่ำเสมอ และสนับสนุนโครงการรัฐทั้งจังหวัดในกระบวนการใช้สายส่งที่ลดการลงทุนสายส่งใหม่ รวมถึงการสนับสนุนข้อกำหนดรวมถึงแนวปฏิบัติในการสร้างระบบ Grid modernization ในจังหวัดให้สำเร็จโดยเร็ว

4. การสร้างมาตรฐานกระบวนการส่งเสริมภาคเอกชนในการเป็นหลักสร้างพลังงานสะอาดผ่าน ESCO model ภายในสัญญาตามอัยการสูงสุด

5. การปลดล็อกข้อจำกัดและอนุญาตให้มีการทำ Direct PPA ผ่าน Third Party Access ด้วย Wheeling Charge ที่ทำให้ค่าไฟฟ้าสำหรับผู้บริโภคมีความสามารถในการแข่งขันจากไฟฟ้าสะอาดในพื้นที่ Sandbox

6. การตั้งป่าชุมชน ในพื้นที่ส่วนราชการอื่น ได้แก่ ในพื้นที่สปก.(เป็นป่าและยังไม่ออกสปก.4-01) ในพื้นที่นิคมสร้างตนเองพระพุทธรบาท (ยังมีสภาพเป็นป่า) ที่ดินสาธารณะประโยชน์ (นสล.) กฎหมายเปิดให้จัดตั้งได้ แต่ในทางปฏิบัติยังต้องยื่นเรื่องเพื่อให้ส่วนกลางพิจารณาอนุญาต ทำให้การดำเนินการเกิดความล่าช้า ควรมอบอำนาจให้จังหวัด เนื่องจากเป็นกิจกรรมอนุรักษ์ รักษา ไม่ได้เปลี่ยนแปลงพื้นที่ใดๆ จะทำให้เกิดป่าชุมชนร่วมแสนไร่ ตามที่ตั้งเป้าไว้

7. กลไกการรับเงินสนับสนุนจากภาคเอกชน โดยตรงให้เครือข่ายป่าชุมชน

8. การกระจายอำนาจการพิจารณาอนุมัติ/อนุญาต จากส่วนกลางสู่ส่วนภูมิภาค โดยอาจดำเนินการในรูปแบบของคณะทำงาน หรือคณะกรรมการในระดับจังหวัด

การกำหนดมาตรการ/แนวทางเพื่อส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจเพื่อการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมคาร์บอนต่ำ

ภาครัฐควรกำหนดมาตรการทางด้านสิทธิประโยชน์ หรือมาตรการสนับสนุน สำหรับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ที่มีการขับเคลื่อนขยายผลหรือต่อยอดการดำเนินงานจากโครงการที่ประสบผลสำเร็จภายใต้โครงการสระบุรีแลนด์บ็อกซ์ หรือโครงการด้านการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมคาร์บอนต่ำ อาทิ

1. สิทธิประโยชน์ทางด้านภาษี (Tax Benefits) : การลดหย่อนภาษีเพิ่มเติมสำหรับค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนผ่านของผู้ประกอบการ โดยเฉพาะผู้ประกอบการ SMEs เช่น ค่าใช้จ่ายในการจ้างที่ปรึกษา ค่าใช้จ่ายในการตรวจประเมิน ค่าพัฒนาระบบเพื่อเปลี่ยนผ่านของผู้ประกอบการ

2. สิทธิประโยชน์จากการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ของผู้ประกอบการรายใหญ่ รวมถึง SMEs ที่ร่วมทำกิจกรรมเพื่อการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมคาร์บอนต่ำ

3. การเข้าถึงแหล่งเงินทุนและการตลาด (Financing & Market Access) การลดอัตราดอกเบี้ยสินเชื่อสีเขียว (Green loan) (ไม่ควรเกินร้อยละ 2 : ปัจจุบันอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 3 – 5)

4. เงินสนับสนุน/เงินสบทบ จากหน่วยงานภาครัฐ เพื่อการเปลี่ยนผ่านของผู้ประกอบการ (60/40 หรือ 70/30)

5. การกำหนดมาตรการของหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ผลิตภัณฑ์หมุนเวียน/ผลิตภัณฑ์คาร์บอนต่ำของผู้ประกอบการ

6. จัดให้มี One Stop Service ของหน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงานที่มีกรอบภารกิจเกี่ยวกับการพิจารณาอนุมัติ/อนุญาต หรือให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมคาร์บอนต่ำ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเปลี่ยนผ่านของผู้ประกอบการ/เครือข่าย ในทุกระดับ

7. การสนับสนุนโปรแกรมหรือแอปพลิเคชันสำหรับการคำนวณปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ที่มีหน่วยงานภาครัฐรับรอง สามารถจัดส่งรายงานให้กับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องสำหรับเป็นเอกสารอ้างอิงเพื่อประกอบการประเมินด้านต่าง ๆ ให้ผู้ประกอบการสามารถใช้งานได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย

8. รายได้จากการซื้อ - ขาย คาร์บอนเครดิต

9. การสนับสนุน และสร้างองค์ความรู้เพื่อการเปลี่ยนผ่านอย่างยั่งยืนให้กับกลุ่มเครือข่าย

 พันธกรณี 6 : การปรับตัวและสร้างความยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

โครงการ/กิจกรรมที่ 9 : การขับเคลื่อนการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสร้างเมืองยืดหยุ่น
ภายใต้การมีส่วนร่วม

ความเกี่ยวข้องกับคุณค่าของ OGP (Relevance to OGP Values) : ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Relevant Organization) :

- หน่วยงานเจ้าภาพหลัก : กรุงเทพมหานคร
- หน่วยงานสนับสนุน : กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงคมนาคม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) จังหวัดนครนายก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน) บริษัท จัสท์ ทรานส์ชั่นส์ อินคิวเบเตอร์ จำกัด We!Park, Big Trees, 30x30 Thailand Coalition สภามหาใจ ภาควิชาความหลากหลายทางชีวภาพเมืองกรุงเทพฯ (Bangkok Urban Biodiversity Alliance: BUBA) อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน เครือข่ายเยาวชนด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และหน่วยงานความร่วมมือระหว่างประเทศ เช่น JICA, World Bank, Vital Strategies, UNDP, UN-Habitat, Breathe Cite, ADB เป็นต้น

2. ที่มาของพันธกรณี (How the Commitment Came to be):

- การประชุมระดมรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ กรุงเทพมหานคร (15 ธันวาคม 2569)
- การประชุมระดมรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ จังหวัดเชียงใหม่ (13 กุมภาพันธ์ 2569)
- การประชุมระดมรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ จังหวัดขอนแก่น (20 กุมภาพันธ์ 2569)
- การประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ภายใต้กรอบการเป็นสมาชิกภาคีเครือข่ายภาครัฐระบบเปิด (Open Government Partnership : OGP) ในประเด็นนโยบายสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม (Climate and Environment) เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2569 ณ ห้องประชุม Function Six AB ชั้น 6 โรงแรม สยาม แอท สยาม ดีไซน์ กรุงเทพ และผ่านระบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์
- งานประชุม Open Gov Week Thailand 2026 ภายใต้แนวคิดหลัก “OPEN THAILAND: Co-Creating the Future” เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2569 ผ่านระบบ Zoom และ YouTube Live
- การประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ในฐานะการเป็นสมาชิกภาคีเครือข่ายภาครัฐระบบเปิด (Open Government Partnership : OGP) ของประเทศไทย วันที่ 29 พฤษภาคม 2569 ณ ห้องกมลทิพย์ 1 ชั้น 2 โรงแรมเดอะ สุโกศล กรุงเทพฯ

- การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผน NAP ภายใต้กรอบการเป็นสมาชิก OGP เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2569 ณ ห้องประชุม 201 ชั้น 2 อาคารศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
- การรับฟังความคิดเห็นผ่านแพลตฟอร์มบอกเราถึงรัฐและช่องทางออนไลน์

3. ที่มาและความสำคัญ (Background)

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลกระทบต่อกรุงเทพมหานครเผชิญกับความเสี่ยงจากภัยพิบัติและผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่ทวีความรุนแรงขึ้น อาทิ อุทกภัย ปรากฏการณ์เกาะความร้อนในเมือง มลพิษฝุ่นละออง PM_{2.5} และการกัดเซาะชายฝั่ง ซึ่งล้วนเป็นความท้าทายเชิงโครงสร้างที่ส่งผลกระทบต่อการตั้งถิ่นฐานและความมั่นคงของมนุษย์ ระบบสาธารณสุข และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของเมือง อีกทั้งกรุงเทพมหานครยังได้รับการจัดให้เป็นหนึ่งในมหานครที่มีความเสี่ยงสูงต่อภัยธรรมชาติและอุทกภัยของโลก จึงมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของเมืองให้สามารถปรับตัว มีความยืดหยุ่น และฟื้นตัวจากผลกระทบของภัยพิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยในปีที่ผ่านมา กรุงเทพมหานครได้รับความร่วมมือกับองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น (Japan International Cooperation Agency: JICA) เพื่อสนับสนุนจัดทำแผนแม่บทกรุงเทพมหานครว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2564-2573 โดยตัวเป้าหมายลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 19 เทียบกับกรณีปกติ (BAU) หรือ 10.15 ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า (MtCO_{2e}) ภายในปี พ.ศ. 2573 พร้อมทั้งกำหนดแนวทางการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Adaptation) ของกรุงเทพมหานครให้สอดคล้องกับเป้าหมายของแผนระดับชาติ (Thailand's National Adaptation Plan: NAP) ครอบคลุม 6 สาขาหลัก ได้แก่ 1) การจัดการน้ำ 2) การเกษตรและความมั่นคงทางอาหาร 3) การท่องเที่ยว 4) สาธารณสุข 5) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และ 6) การตั้งถิ่นฐานและความมั่นคงของมนุษย์ นอกจากนี้ ยังได้กำหนดวิสัยทัศน์ระยะยาว พ.ศ. 2593 (ค.ศ. 2050) คือ "กรุงเทพมหานครเมืองน่าอยู่ มุ่งพยายามในการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ มีนวัตกรรมที่ยั่งยืน พร้อมรับและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทุกมิติ" แม้ว่ากรุงเทพมหานครได้ดำเนินมาตรการด้านการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างต่อเนื่อง อาทิ การพัฒนาการเชื่อมต่อของระบบขนส่งสาธารณะ การกำหนดเขตควบคุมมลพิษ การส่งเสริมการใช้พลังงานสะอาด การเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเมือง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อป้องกันน้ำท่วม แต่ยังคงเผชิญข้อจำกัดด้านการบูรณาการและการเชื่อมโยงข้อมูล กลไกธรรมาภิบาลดิจิทัล ตลอดจนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและภาคประชาสังคมอย่างทั่วถึง

ดังนั้น โครงการ “การขับเคลื่อนการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสร้างเมืองยืดหยุ่นตัวภายใต้ การมีส่วนร่วม” จึงให้ความสำคัญต่อการมุ่งเน้นการขับเคลื่อนนโยบายและเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม มุ่งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน บูรณาการข้อมูล องค์ความรู้ และนวัตกรรม ตลอดจนพัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อยกระดับขีดความสามารถของกรุงเทพมหานครในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างเป็นระบบ โดยให้ความสำคัญกับการดำเนินงานด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Adaptation) มุ่งจัดการความเสี่ยงสำคัญของกรุงเทพมหานคร ได้แก่ น้ำท่วม ความร้อนเมือง และการกัดเซาะชายฝั่ง ควบคู่กับการดำเนินงานด้านการลดก๊าซเรือนกระจกและการยกระดับคุณภาพสิ่งแวดล้อมเมืองผ่านการแก้ไขปัญหาฝุ่นละออง PM_{2.5} และการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ นอกจากนี้ โครงการยังมุ่งพัฒนาศักยภาพของกรุงเทพมหานครให้สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Response) รวมทั้งฟื้นฟูและฟื้นคืนสู่ภาวะปกติหลังเกิดภัยพิบัติ (Recovery) ได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ เพื่อลดความสูญเสียต่อชีวิต ทรัพย์สิน ระบบบริการสาธารณะ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนเสริมสร้างความต่อเนื่องของการให้บริการภาครัฐและการดำรงชีวิตของประชาชน อันจะนำไปสู่การเสริมสร้าง韋韋ียัดหยุ่นของเมือง (Urban Resilience) ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และสนับสนุนการพัฒนากรุงเทพมหานครให้เป็นเมืองที่ยั่งยืน พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระยะยาว

โครงการดังกล่าวมีความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) บริบทที่ 2.3 การพัฒนาประเทศในมิติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มิติความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2566 - 2570) ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาสิ่งแวดล้อมยั่งยืน และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งสอดคล้องกับนโยบายของผูว้าราชการกรุงเทพมหานครด้านเมืองน่าอยู่และยุทธศาสตร์การพัฒนากรุงเทพมหานครที่มุ่งสร้างเมืองสิ่งแวดล้อมดี เมืองที่ใช้ข้อมูลในการบริหารจัดการ และเมืองที่ประชาชนมีส่วนร่วม นอกจากนี้ โครงการยังมีความสอดคล้องกับเสาหลักของการเข้าร่วมเป็นสมาชิกภาคีเครือข่ายภาครัฐระบบเปิด (Open Government Partnership: OGP) โดยยึดหลักความโปร่งใส (Transparency) การมีส่วนร่วมของพลเมือง (Inclusive Participation) และความรับผิดชอบของภาครัฐ (Public Accountability) เป็นกรอบในการขับเคลื่อนการดำเนินงานภายใต้ประเด็นมุ่งเน้นด้านสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม (Climate and Environment) เป็นร่มใหญ่ พร้อมทั้งบูรณาการหลักการสำคัญของ OGP ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เปิดพื้นที่ภาคพลเมือง (Civic Space) ธรรมาภิบาลดิจิทัล (Digital Governance) การมีส่วนร่วมของทุกกลุ่ม (Inclusion) การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) และสิทธิในการเข้าถึงข้อมูล (Right to Information) เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินโครงการให้เกิดความโปร่งใส เปิดกว้าง มีส่วนร่วม และสามารถตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การดำเนินการที่ผ่านมาเพื่อแก้ไขปัญหา

4.1 ด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศภายใต้แผนแม่บทา

กรุงเทพมหานครได้กำหนดมาตรการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยมีมาตรการสำคัญ คือ

1) การเพิ่มประสิทธิภาพระบบป้องกันและบริหารจัดการน้ำท่วมแบบบูรณาการ เพื่อรองรับปริมาณน้ำหลาก น้ำฝน และน้ำหนุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมการเฝ้าระวัง การคาดการณ์ การป้องกัน และการแจ้งเตือนประชาชน โดยมีการดำเนินงานสำคัญ ดังนี้

- การเฝ้าระวังและการคาดการณ์สถานการณ์น้ำ ได้แก่ ระบบเรดาร์ตรวจอากาศ ระบบตรวจวัดระดับน้ำในคลอง และแม่น้ำแบบอัตโนมัติ และศูนย์ป้องกันน้ำท่วม กรุงเทพมหานคร เพื่อประเมินสถานการณ์และสั่งการได้อย่างทันท่วงที

- การเพิ่มประสิทธิภาพโครงสร้างพื้นฐานด้านการป้องกันและระบายน้ำ ได้แก่ อุโมงค์ระบายน้ำ พื้นที่รับน้ำ และแก้มลิง การล้างทำความสะอาดท่อระบายน้ำและคูคลองรวมประมาณ 3,800 กิโลเมตรต่อปี การติดตั้งเครื่องสูบน้ำ และเครื่องผลักดันน้ำ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำในช่วงฝนตกหนัก นอกจากนี้ กรุงเทพมหานครได้ดำเนินการแก้ไขจุดเสี่ยงน้ำท่วมแล้ว 516 จุด จากทั้งหมด 737 จุด คิดเป็นร้อยละ 70 ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำและลดผลกระทบจากอุทกภัยในพื้นที่

- การสื่อสารและแจ้งเตือนประชาชน ผ่านแอปพลิเคชัน BMA Traffic ซึ่งแสดงข้อมูลสถานการณ์น้ำท่วมบนถนนแบบเรียลไทม์ รวมถึงช่องทางสื่อสารอื่นของกรุงเทพมหานคร เช่น LINE ALERT และสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้ประชาชนสามารถติดตามสถานการณ์และวางแผนการเดินทางได้อย่างเหมาะสม

2) ส่งเสริมให้เกษตรกรลดการใช้สารเคมีในกระบวนการเพาะปลูกและแปรรูปสินค้าทางการเกษตร โดยสนับสนุนการทำเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ ควบคู่กับการส่งเสริมการผลิตทางการเกษตรที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ ความพร้อมด้านทรัพยากรน้ำ และความต้องการของตลาด เพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหารและสร้างความยั่งยืนของภาคเกษตร ทั้งนี้ กรุงเทพมหานครได้จัดทำนโยบายอาหารกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2566-2570 เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนกรุงเทพมหานครสู่การเป็นเมืองอาหารแห่งความเสมอภาค มีคุณภาพ และยั่งยืนสำหรับทุกคน

3) การเตรียมความพร้อมและพัฒนาระบบบริหารความต่อเนื่องของการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุขที่วางกรอบแนวทางปฏิบัติให้สามารถสนับสนุน บุคลากร ทรัพยากร และภาคีเครือข่ายในการจัดการภาวะฉุกเฉินทางการแพทย์และสาธารณสุข ให้มีความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ ควบคู่กัน ด้านแรก คือ การส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ ประชาชนต้องสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการ และรู้วิธีป้องกันตนเองจากความเสี่ยง ไม่ว่าจะเป็นคลื่นความร้อน ฝุ่น PM_{2.5} หรือน้ำท่วม กรุงเทพมหานครจึงพัฒนาการสื่อสารความเสี่ยงผ่านหลายช่องทาง ทั้งสื่อออนไลน์ และ Line Alert แจ้งเตือนภัยที่มีผลต่อสุขภาพ เช่น ฝุ่น PM_{2.5} ความร้อน และการทำงานร่วมกับชุมชน ขณะเดียวกัน ยังมุ่งสร้างชุมชนที่มีความเข้มแข็ง เพื่อให้สามารถช่วยเหลือกันเองได้เมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน

4) สร้างแนวป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งแบบถาวร เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล บางขุนเทียนอย่างยั่งยืน โดยก่อสร้างแนวป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งแบบถาวร เช่น แนวคันหินป้องกันคลื่น ควบคู่กับการอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศชายฝั่งผ่านการส่งเสริมการปลูกและฟื้นฟูป่าชายเลน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันการกัดเซาะ ลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และเสริมสร้างความยืดหยุ่นของพื้นที่ชายฝั่ง

5) พัฒนาและเพิ่มพื้นที่สีเขียว พร้อมปรับปรุงภูมิทัศน์ให้ร่มรื่น สวยงาม และเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่และชุมชน โดยประยุกต์ใช้แนวทางการแก้ไขปัญหาที่อาศัยธรรมชาติ (Nature-based Solutions: NbS) ควบคู่กับการพัฒนาพื้นที่ให้สามารถรองรับและกักเก็บน้ำในช่วงฝนตก ลดความเสี่ยงจากน้ำท่วม เพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพ และเสริมสร้างความยืดหยุ่นของเมืองต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

4.2 ด้านการสร้างความยืดหยุ่นตัวของเมือง (Make City Resilience 2030)

กรุงเทพมหานครได้จัดทำกรอบประเมินความพร้อมต่อการสร้างความยืดหยุ่นตัวของเมืองภายใต้กรอบ The Making City Resilience 2030 (MCR2030) ใน 10 มิติหลัก (Essential) เพื่อความเข้มแข็งควบคู่กับลดข้อจำกัดหรือจุดอ่อน เพื่อเตรียมความพร้อมของกรุงเทพมหานครต่อการสร้างความยืดหยุ่นตัวต่อภัยพิบัติเมือง โดยพิจารณาใน 3 กรอบหลัก คือ

1. การเตรียมความพร้อมของเมืองก่อนภัยพิบัติ: โครงสร้าง/เงิน/องค์กร/เครื่องมือ
2. การเผชิญเหตุ: การตอบสนองรวดเร็ว
3. การฟื้นฟูหลังเกิดเหตุ: เน้นให้รวดเร็วและออกแบบให้ดียิ่งขึ้น

ซึ่งการนำ 10 Essentials มาจัดวางตามวงจรภัยพิบัติแบบ Pre-Disaster (ก่อนเกิดเหตุ) During-Disaster (ขณะเกิดเหตุ) และ Post-Disaster (หลังเกิดเหตุ) จะช่วยให้เมืองเห็นลำดับการบริหารจัดการได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

1. Pre-Disaster (ระยะก่อนเกิดเหตุ: เตรียมพร้อมและลดความเสี่ยง) เน้นการวางรากฐานทางกฎหมาย การเงิน การวางผังเมือง และการวิเคราะห์ข้อมูลความเสี่ยงล่วงหน้า ประกอบด้วย

- Essential 1 (องค์กรและการกำกับดูแล): จัดตั้งคณะกรรมการภัยพิบัติเมืองและผ่านข้อบัญญัติท้องถิ่นรองรับการทำงาน

- Essential 2 (ประเมินความเสี่ยง): ทำแผนที่เสี่ยงภัย (Hazard Mapping) จุดน้ำท่วม ดินสไลด์ และอัปเดตข้อมูลกลุ่มเปราะบาง

- Essential 3 (การเงิน): จัดสรรงบประมาณสะสมฉุกเฉิน และทำประกันภัยความเสี่ยงทรัพย์สินส่วนกลางของเมือง
- Essential 4 (ผังเมืองและการออกแบบ): บังคับใช้กฎหมายผังเมือง กำหนดเขตห้ามก่อสร้างในพื้นที่เสี่ยง และปรับปรุงข้อบังคับอาคารทนภัยพิบัติ
- Essential 5 (ระบบนิเวศธรรมชาติ): ฟื้นฟูพื้นที่ชุ่มน้ำ ขุดลอกแก้มลิง และปลูกป่าชายเลนเพื่อเป็นกำแพงธรรมชาติลดแรงปะทะ
- Essential 6 (ขีดความสามารถสถาบัน): ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่เมือง วิศวกร และบุคลากรทางการแพทย์ในหลักสูตรจัดการภัยพิบัติสากล
- Essential 7 (ศักยภาพทางสังคม): จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ภัยพิบัติในชุมชน ชักซ้อมแผนในโรงเรียน และสร้างเครือข่ายอาสาสมัครชุมชน
- Essential 8 (โครงสร้างพื้นฐานยืดหยุ่น): ก่อสร้างผนังกันน้ำ เสริมความแข็งแรงของเสาไฟฟ้า และระบบสำรองไฟในโรงพยาบาล

2. During-Disaster (ระยะขณะเกิดเหตุ: เผชิญเหตุและบรรเทาภัย) เน้นการใช้ระบบแจ้งเตือน การสั่งการที่รวดเร็ว และการรักษาชีวิตของประชาชนรวมถึงโครงสร้างพื้นฐานหลักของเมือง ประกอบด้วย

- Essential 8 (โครงสร้างพื้นฐานยืดหยุ่น): ปกป้องไม่ให้ระบบตัดไฟ/น้ำประปาส่วนกลางล่ม เพื่อให้โรงพยาบาลและศูนย์อพยพทำงานได้ต่อเนื่อง

- Essential 9 (การตอบสนองและเตือนภัย): เปิดระบบแจ้งเตือนล่วงหน้า (Early Warning) ผ่าน SMS หอกระจายข่าว หรือแอปพลิเคชันเมือง เปิดศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ (Emergency Operations Center: EOC) อพยพประชาชนตามเส้นทางที่กำหนดไว้ ส่งทีมกู้ภัยเข้าช่วยเหลือกลุ่มเปราะบาง (ผู้สูงอายุ ผู้พิการ) ตามฐานข้อมูลความเสี่ยง

3. Post-Disaster (ระยะหลังเกิดเหตุ: ฟื้นฟูและสร้างใหม่ให้ดีกว่าเดิม) เน้นการเยียวยา การถอดบทเรียน และการบูรณะเมืองโดยไม่ทำความผิดพลาดซ้ำเดิม ประกอบด้วย

- Essential 3 (การเงิน): อนุมัติเบิกจ่ายงบประมาณฉุกเฉินและเงินเยียวยา เพื่อแจกจ่ายให้ประชาชน และร้านค้าฟื้นฟูทางเศรษฐกิจได้เร็ว

- Essential 10 (Build Back Better): ประเมินความเสียหายเชิงโครงสร้างเพื่อถอดบทเรียนว่าจุดใดเป็นจุดอ่อนของเมืองซ่อมแซมบ้านเรือน ถนน และระบบระบายน้ำ โดยยกระดับมาตรฐานให้สูงกว่าเดิม (ไม่สร้างให้กลับไปพังแบบเดิม) ฟื้นฟูสภาพจิตใจคนในชุมชนและปรับปรุงแผนเผชิญเหตุเพื่อเตรียมรับมือในรอบถัดไป

ตารางสรุปการเชื่อมโยงความรับผิดชอบระยะการเกิดภัย 10 Essentials ที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายสำคัญของเมือง

Pre-Disaster	During-Disaster	Post-Disaster
1 - องค์กรและการกำกับดูแล 2 - ประเมินความเสี่ยง 3 - การเงิน (สะสมทุน) 4 - ผังเมืองและการออกแบบซ่อมแผน 5 - ระบบนิเวศธรรมชาติ 6 - ขีดความสามารถสถาบัน 7 - ศักยภาพทางสังคม 8 - โครงสร้างพื้นฐานยืดหยุ่น	8 - โครงสร้างพื้นฐานยืดหยุ่น 9 - การตอบสนองและเตือนภัย	3 - การเงิน (จ่ายเงินเยียวยาเร็ว) 10 - Build Back Better

5. ข้อมูลโครงการ (Details of the Commitment)

ภาพที่ 1 กรอบแนวทางการขับเคลื่อนกรุงเทพฯ สู่ Resilient City

ภาพที่ 2 โครงการสำคัญเพื่อการตั้งรับปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความยืดหยุ่นตัวเมือง

หมายเหตุ: หน่วยงานในสังกัดกรุงเทพมหานครที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย สำนักงานระบายน้ำ (สนน.), สำนักสิ่งแวดล้อม (สส.), สำนักอนามัย (สนอ.), สำนักการแพทย์ (สนพ.), สำนักการโยธา (สนย.), สำนักการวางผังและพัฒนาเมือง (สว.), สำนักการจราจรและขนส่ง (สจ.), สำนักพัฒนาสังคม (สผ.), สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว (สวท.).

กรุงเทพมหานครวางกรอบแนวทางโครงการในการขับเคลื่อนการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติอย่างเป็นระบบโดยยกระดับการมีส่วนร่วม เพื่อขับเคลื่อนกรุงเทพมหานครสู่ Resilient City ครอบคลุม 5 มิติหลัก ได้แก่

5.1 ด้านการจัดการน้ำท่วม

กรุงเทพมหานครมีลักษณะเป็นพื้นที่ราบลุ่มและมีพื้นที่บางส่วนอยู่ในระดับต่ำ ประกอบกับการขยายตัวของเมืองและการเพิ่มขึ้นของพื้นที่สิ่งปลูกสร้างและพื้นผิวลาดแข็ง ส่งผลให้ความสามารถในการซึมลงดินและการหน่วงน้ำตามธรรมชาติลดลง กรุงเทพมหานครจึงมีความเสี่ยงต่อการเกิดน้ำท่วม โดยเฉพาะเมื่อเกิดฝนตกหนักในระยะเวลาสั้น ๆ (Rain bomb) ดังนั้น การบริหารจัดการน้ำท่วมจึงจำเป็นต้องดำเนินการทั้งในด้านการเตรียมความพร้อม การป้องกัน การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัย การเพิ่มประสิทธิภาพระบบระบายน้ำ ตลอดจนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและพื้นที่รองรับน้ำ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของกรุงเทพมหานครในการรับมือกับความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภายใต้กิจกรรม ดังนี้

1) จัดทำและเตรียมความพร้อมตามแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วม โดยจัดตั้งและเตรียมความพร้อมศูนย์ป้องกันน้ำท่วมกรุงเทพมหานคร เพื่อเฝ้าระวัง ติดตาม และประเมินสถานการณ์น้ำและฝนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งตรวจสอบความพร้อมของระบบโทรมาตร ระบบเรดาร์ตรวจอากาศ ระบบติดตามสถานการณ์น้ำ และระบบสนับสนุนการปฏิบัติงานภายในศูนย์ป้องกันน้ำท่วม ให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง

2) ติดตามและประเมินสถานการณ์ฝน น้ำท่วม และระดับน้ำในพื้นที่เสี่ยง พร้อมแจ้งเตือนประชาชนล่วงหน้าผ่านช่องทางการสื่อสารออนไลน์ของกรุงเทพมหานคร รวมทั้งจัดทำรายงานสรุปสถานการณ์ประจำวัน

3) เตรียมความพร้อมและเพิ่มประสิทธิภาพระบบระบายน้ำ โดยตรวจสอบและบำรุงรักษาสถานีสูบน้ำ ประตูระบายน้ำ บ่อสูบน้ำ บึงรับน้ำ และแนวป้องกันน้ำท่วม รวมทั้งตรวจสอบและซ่อมบำรุงท่อระบายน้ำ ทำความสะอาดและขุดลอกคูคลอง กำจัดวัชพืชและสิ่งกีดขวางทางน้ำ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำและเปิดทางน้ำให้สามารถระบายน้ำได้อย่างรวดเร็วเมื่อเกิดฝนตกหนัก

4) จัดเตรียมเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ และกำลังเจ้าหน้าที่ให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงาน โดยตรวจสอบและซ่อมบำรุงเครื่องสูบน้ำ จัดเตรียมและติดตั้งเครื่องสูบน้ำเพิ่มเติมในพื้นที่เสี่ยง สนับสนุนเครื่องสูบน้ำและวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นให้แก่สำนักงานเขต ติดตั้งเครื่องผลักดันน้ำในพื้นที่ที่เหมาะสม รวมทั้งจัดเตรียมรถเครื่องกำเนิดไฟฟ้า กระสอบทราย และอุปกรณ์สำหรับป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมให้เพียงพอและพร้อมใช้งาน

5) เตรียมความพร้อมหน่วยเคลื่อนที่ (Bangkok Emergency Service Team: BEST) ให้สามารถเข้าปฏิบัติการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ โดยบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและจังหวัดปริมณฑล

6) พัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถของโครงสร้างพื้นฐานด้านการป้องกันและระบายน้ำ โดยดำเนินการก่อสร้างและปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น อาทิ อุโมงค์ระบายน้ำ สถานีสูบน้ำ ประตูระบายน้ำ เขื่อนและแนวป้องกันน้ำริมแม่น้ำและลำคลอง ตลอดจนพัฒนาและจัดหาพื้นที่สำหรับเป็นแหล่งพักน้ำหรือพื้นที่หน่วงน้ำ เช่น แก้มลิง และพื้นที่รับน้ำชั่วคราว เพื่อเพิ่มความสามารถในการรองรับและระบายน้ำในช่วงที่เกิดฝนตกหนัก

แผนงานด้านการจัดการน้ำท่วม

กิจกรรมสำคัญตามหมวดหมู่ที่มีผลผลิตซึ่งสามารถตรวจสอบได้ (Milestone Activity with a Verifiable Deliverable)	ระยะเวลาดำเนินการ	
	เริ่ม (Start)	เสร็จสิ้น (End)
1. จัดทำและเตรียมความพร้อมตามแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วม	ต.ค. 69	ก.ย. 73
2. ติดตามและประเมินสถานการณ์ฝน น้ำท่วม และระดับน้ำในพื้นที่เสี่ยง	ต.ค. 69	ก.ย. 73
3. เตรียมความพร้อมและเพิ่มประสิทธิภาพระบบระบายน้ำ	ต.ค. 69	ก.ย. 73
4. จัดเตรียมเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ และกำลังเจ้าหน้าที่ให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงาน	ต.ค. 69	ก.ย. 73
5. เตรียมความพร้อมหน่วยเคลื่อนที่ (BEST)	ต.ค. 69	ก.ย. 73
6. พัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถของโครงสร้างพื้นฐานด้านการป้องกันและระบายน้ำ	ต.ค. 69	ก.ย. 73

5.2 ด้านการจัดการความร้อนเมือง

ปัญหาความร้อนเมืองเป็นความท้าทายสำคัญของกรุงเทพมหานครที่มีแนวโน้มทวีความรุนแรงขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและปรากฏการณ์เกาะความร้อนเมือง (Urban Heat Island) ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง กรุงเทพมหานครจึงบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อม สาธารณสุข การวางผังและพัฒนาเมือง โครงสร้างพื้นฐาน ภาคประชาชน และภาคีเครือข่าย เพื่อยกระดับการจัดการความร้อนตั้งแต่การเฝ้าระวังและแจ้งเตือน การดูแลประชาชน ไปจนถึงการปรับสภาพแวดล้อมเมืองในระยะยาว โดยมีแนวทางสำคัญ 3 ระยะ ดังนี้

1) ระยะแรก การรับมือและลดผลกระทบจากความร้อน กรุงเทพมหานครดำเนินการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนสถานการณ์ผ่านการติดตามค่าดัชนีความร้อน (Heat Index) พร้อมเผยแพร่ข้อมูลระดับความรุนแรงและคำแนะนำในการปฏิบัติตนแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการเตรียมความพร้อมด้านสาธารณสุข อาทิ การเฝ้าระวังอาการและโรคจากความร้อน การเตรียมเวชภัณฑ์และอุปกรณ์ทางการแพทย์ ระบบส่งต่อผู้ป่วย และหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ในกรณีที่สถานการณ์อยู่ในระดับอันตราย นอกจากนี้ ได้จัดตั้งเครือข่ายห้องหลบร้อน (BKK Cooling Center) และจุดหลบร้อน (BKK Cooling Spot) โดยใช้สถานที่ของกรุงเทพมหานครที่มีอยู่เดิม เช่น โรงเรียน ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์นันทนาการ และสำนักงานเขต ในปี พ.ศ. 2569 เปิดให้บริการห้องหลบร้อน 313 แห่ง และจุดหลบร้อน 279 แห่ง รวม 592 แห่ง พร้อมมีแนวทางขยายห้องหลบร้อนให้ครอบคลุม 500 แห่ง โดยส่งเสริมความร่วมมือจากภาคเอกชนและภาคีเครือข่าย เพื่อเพิ่มการเข้าถึงพื้นที่ปลอดภัยจากความร้อน

2) ระยะกลาง การจัดการความร้อนเชิงพื้นที่โดยใช้ข้อมูลเป็นฐาน กรุงเทพมหานครนำข้อมูลการเฝ้าระวังสถานการณ์และสถิติผู้ป่วยที่ได้รับผลกระทบจากความร้อนมาประกอบการวิเคราะห์และวางแผน รวมถึงใช้ข้อมูลจาก Microclimate Data Platform ซึ่งสามารถวิเคราะห์การซึมผ่านของลม (Wind Permeability) ความเข้มข้นของความร้อนในเมือง (Urban Heat Intensity) และความเข้มรังสีดวงอาทิตย์ในระดับพื้นที่ละเอียดถึงระดับตารางเมตร เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์เป็นรายซอยและรายถนน และพัฒนาและปรับปรุงแผนที่ความเสี่ยงความร้อน (Heat Risk Map)

โดยใช้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิพื้นผิวในพื้นที่กรุงเทพมหานคร สำหรับกำหนดพื้นที่และมาตรการที่มีความเสี่ยงสูงอย่างตรงจุด โดยเฉพาะการพัฒนาแนวระบายลม (Wind Corridor) การลดสิ่งกีดขวางทางลม และการจัดการพืชพรรณให้เหมาะสมกับการไหลเวียนของอากาศ ทั้งนี้ มีแนวทางนำร่องการจัดการความร้อนในรูปแบบ “Cool Neighborhood” ในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ โดยบูรณาการมาตรการเพิ่มร่มเงาและพื้นที่สีเขียว การพัฒนาแนวระบายลม การใช้พื้นผิวเย็น (Cool Pavement) และวัสดุที่ช่วยสะท้อนความร้อน เพื่อพัฒนาเป็นต้นแบบสำหรับขยายผลไปยังพื้นที่อื่น

3) ระยะยาว การปรับปรุงสภาพแวดล้อมและโครงสร้างพื้นฐานเพื่อลดความร้อนเมือง กรุงเทพมหานคร มุ่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสีเขียว-ฟ้า (Blue-Green Infrastructure) เพิ่มพื้นที่สีเขียวและพื้นที่ร่มเงา พัฒนาแนวระบายสีเขียว (Green Corridor) และทางเดินมีหลังคา (Covered Walkway) ตลอดจนส่งเสริมการใช้พื้นผิวเย็น (Cool Pavement) และมาตรการลดการสะสมความร้อนของอาคาร โดยเฉพาะแนวคิด “หลังคาสามสี” ได้แก่ หลังคาเขียว (Green Roof) หลังคาขาวหรือหลังคาสีอ่อน (Cool Roof) และหลังคาโซลาร์เซลล์ (Solar Roof) ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อลดการสะสมความร้อน เพิ่มพื้นที่สีเขียว ส่งเสริมการใช้พลังงานสะอาด และลดการใช้พลังงานสำหรับการปรับอากาศ โดยมีแนวทางพิจารณากำหนดเงื่อนไขสำหรับอาคารสาธารณะและอาคารขนาดใหญ่ โดยเฉพาะอาคารก่อสร้างใหม่ที่อยู่ในกระบวนการ EIA ขณะเดียวกัน กรุงเทพมหานครส่งเสริมให้ชุมชนมีศักยภาพในการรับมือกับความร้อนด้วยตนเอง ผ่านการสนับสนุนจากกองทุนหลักประกันสุขภาพกรุงเทพมหานคร ภายใต้แนวคิด “แฟ้มเกจสู้ร้อน” ซึ่งประกอบด้วยเทอร์โมมิเตอร์กระเปาะเปียก จุดเติมน้ำดื่ม สื่อและสัญลักษณ์แจ้งเตือนสถานการณ์ความร้อน เช่น “ธงสู้ร้อน” รวมถึงพัดลมไอน้ำและอุปกรณ์ที่เหมาะสม เพื่อให้ชุมชนสามารถติดตามสถานการณ์ประเมินความเสี่ยง และดูแลกลุ่มเปราะบางได้อย่างเหมาะสม

การดำเนินงานดังกล่าวสะท้อนการยกระดับการจัดการความร้อนของกรุงเทพมหานครจากการรับมือเมื่อเกิดสถานการณ์ไปสู่การบริหารจัดการเชิงพื้นที่ที่ใช้ข้อมูลเป็นฐาน และการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและสภาพแวดล้อมเมืองในระยะยาว เพื่อให้สามารถกำหนดมาตรการได้สอดคล้องกับระดับความเสี่ยงและบริบทของแต่ละพื้นที่ ลดผลกระทบต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชน และเพิ่มขีดความสามารถของกรุงเทพมหานครในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

แผนงานด้านการจัดการความร้อนเมือง

กิจกรรมสำคัญตามหมวดหมู่ที่มีผลผลิตซึ่งสามารถตรวจสอบได้ (Milestone Activity with a Verifiable Deliverable)	ระยะเวลาดำเนินการ	
	เริ่ม (Start)	เสร็จสิ้น (End)
1. แจ้งเตือนสถานการณ์ความร้อนและเผยแพร่ข้อมูลคำแนะนำในการปฏิบัติตนแก่ประชาชน	ต.ค. 69	ก.ย. 73
2. ขยายเครือข่ายห้องหลบร้อนและจุดหลบร้อนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร	ต.ค. 69	ก.ย. 73
3. เตรียมความพร้อมด้านสาธารณสุขเพื่อรองรับผลกระทบจากความร้อน	ต.ค. 69	ก.ย. 73
4. พัฒนา Microclimate Data Platform และบูรณาการข้อมูลเพื่อเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์ความร้อน รวมถึงข้อมูลผู้ป่วยจากความร้อน เพื่อสนับสนุนการวางแผนและบริหารจัดการ	ต.ค. 69	ก.ย. 73
5. ปรับปรุงสภาพแวดล้อมและโครงสร้างพื้นฐานเพื่อลดความร้อนเมือง	ต.ค. 69	ก.ย. 73

5.3 ด้านการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีแนวโน้มเพิ่มความเสี่ยงต่อพื้นที่ชายฝั่งจากการเพิ่มขึ้นของระดับน้ำทะเล คลื่นลมที่รุนแรงขึ้น และการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศและสมดุลตะกอนชายฝั่ง ประกอบกับกรุงเทพมหานครมีพื้นที่ชายฝั่งทะเลบริเวณเขตบางขุนเทียน ซึ่งเป็นพื้นที่ชายฝั่งทะเลและป่าชายเลนที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศและเป็นพื้นที่รองรับผลกระทบจากคลื่นและน้ำทะเล จึงมีความจำเป็นต้องดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งควบคู่กับการฟื้นฟูระบบนิเวศชายฝั่ง เพื่อเพิ่มความสามารถในการปรับตัวและลดความเปราะบางของพื้นที่ต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ กรุงเทพมหานครจึงดำเนินการทั้งมาตรการด้านโครงสร้างและมาตรการทางธรรมชาติ ได้แก่ การก่อสร้างแนวคันหิน (Groins) เพื่อชะลอและควบคุมการเคลื่อนตัวของตะกอนและลดผลกระทบจากการกัดเซาะ การฟื้นฟูและเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อทำหน้าที่เป็นแนวป้องกันตามธรรมชาติ ภายใต้กิจกรรม ดังนี้

1) โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร และศูนย์สำรวจและเฝ้าระวังชายฝั่ง โดยก่อสร้างแนวคันหิน (Groins) เพื่อป้องกันและลดการกัดเซาะชายฝั่ง ควบคู่กับการก่อสร้างศูนย์สำรวจและเฝ้าระวังชายฝั่ง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการติดตามและบริหารจัดการพื้นที่ชายฝั่งอย่างเป็นระบบ ปัจจุบันอยู่ระหว่างดำเนินการ

2) ฟื้นฟูและเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลนบริเวณชายฝั่งบางขุนเทียน โดยส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และชุมชนในพื้นที่ ในการปลูกและฟื้นฟูป่าชายเลน เพื่อฟื้นฟูระบบนิเวศชายฝั่ง เพิ่มพื้นที่สีเขียวและแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ ตลอดจนเสริมสร้างความสามารถของป่าชายเลนในการทำหน้าที่เป็นแนวป้องกันตามธรรมชาติ ช่วยลดแรงปะทะของคลื่น ชะลอการเคลื่อนตัวของตะกอน และลดความเสี่ยงจากการกัดเซาะชายฝั่ง

แผนงานด้านการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง

กิจกรรมสำคัญตามหมวดหมู่ที่มีผลผลิตซึ่งสามารถตรวจสอบได้ (Milestone Activity with a Verifiable Deliverable)	ระยะเวลาดำเนินการ	
	เริ่ม (Start)	เสร็จสิ้น (End)
1. โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร และศูนย์สำรวจและเฝ้าระวังชายฝั่ง	ก.ย. 68	ก.ย. 72
2. ส่งเสริมการปลูกป่าชายเลน	ต.ค. 69	ก.ย. 73

5.4 ด้านการแก้ไขปัญหาฝุ่นละออง PM_{2.5}

คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้ประกาศให้กรุงเทพมหานครเป็นเขตควบคุมมลพิษในช่วงเดือนพฤศจิกายน - มีนาคมของทุกปี เมื่อวันที่ 8 กันยายน 2568 กรุงเทพมหานครจึงได้จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษในเขตควบคุมมลพิษ พ.ศ. 2570 - 2575 เพื่อบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาฝุ่นละออง PM_{2.5} ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะการควบคุมแหล่งกำเนิดฝุ่นละออง PM_{2.5} ซึ่งมีแหล่งกำเนิดหลักมาจากภาคการจราจร และในช่วงวิกฤตฝุ่น (เดือนพฤศจิกายน - มีนาคม) มักพบการเผาภาคเกษตรจากจังหวัดข้างเคียงและจังหวัดต้นลมของกรุงเทพมหานคร และลมตะวันออกหรือตะวันออกเฉียงเหนือพัดพาฝุ่นควันเข้ากรุงเทพมหานคร ประกอบกับสภาพอุตุนิยมวิทยาในฤดูหนาวที่มีความกดอากาศต่ำ อัตราการระบายอากาศไม่ดี จึงส่งผลให้เกิดการสะสมของฝุ่นละออง PM_{2.5} เพิ่มสูงขึ้น ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาฝุ่นละออง PM_{2.5} กรุงเทพมหานครจึงมุ่งเน้นการบริหารจัดการที่แหล่งกำเนิด ทั้งภาคการจราจร และการเผาภาคเกษตร ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดที่สามารถบริหารจัดการได้ ภายใต้กิจกรรม ดังนี้

๑) มาตรการเขตมลพิษต่ำ (Low Emission Zone) เพื่อลดปัจจัยต้นตอที่สำคัญของฝุ่นละออง PM_{2.5} โดยกรุงเทพมหานครจะพิจารณาออกประกาศกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร โดยใช้อำนาจตามมาตรา 29 ประกอบกับมาตรา 37 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 เมื่อสถานการณ์ฝุ่นละออง PM_{2.5} และการพยากรณ์ล่วงหน้า 2 วัน ประกอบกับอัตราการระบายอากาศเป็นไปตามหลักเกณฑ์

ที่กำหนด ซึ่งปี พ.ศ. 2569 กรุงเทพมหานครได้กำหนดเงื่อนไขรถตั้งแต่ 6 ล้อขึ้นไป ห้ามเข้าพื้นที่กรุงเทพมหานครทั้ง 50 เขต ยกเว้น รถที่ผ่านกระบวนการบำรุงรักษาตามระยะเวลาที่กำหนดและลงทะเบียนสีเขียว (Green List) เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนและผู้ประกอบการมีส่วนร่วมในการลดมลพิษจากยานพาหนะ ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดหลักของฝุ่นละออง PM_{2.5} ในกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ ในปี พ.ศ. 2570 กรุงเทพมหานครได้พิจารณาขยายกลุ่มประเภทรถเป็นรถตั้งแต่ 6 ล้อขึ้นไป และรถ 4 ล้อ ที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และในปีถัดไปอาจขยายกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ ที่เป็นสาเหตุของการเกิดฝุ่นละออง PM_{2.5} ต่อไป นอกจากนี้ ได้มีการใช้เทคโนโลยี CCTV เพื่อสนับสนุน การบริหารจัดการเขตปล่อยมลพิษต่ำ โดยมีจุดติดตั้งกล้อง จำนวน 448 กล้อง

๒) การบริหารจัดการเผาภาคเกษตรร่วมกับจังหวัดต้นลมของกรุงเทพมหานคร โดยตั้งศูนย์ติดตามการเผาและช่วยเหลือเกษตรกรครบวงจร เพื่อเฝ้าระวังการเผาแบบเรียลไทม์จากข้อมูลเทคโนโลยีภาพถ่ายดาวเทียม และประสานความร่วมมือกับจังหวัดต้นลม เช่น นครนายก ฉะเชิงเทรา เป็นต้น เพื่อร่วมกันบริหารจัดการเผาภาคเกษตร รวมทั้งการสร้างมูลค่าเพิ่มให้เศรษฐกิจทางการเกษตร เพื่อสนับสนุนให้ลดการเผาอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ กรุงเทพมหานครจัดหารถอัดฟางจำนวน 6 คัน เพื่อให้บริการเกษตรกรในกรุงเทพมหานครใช้ทดแทนการเผาตอซังและฟางข้าว นอกจากนี้ ได้ดำเนินโครงการจัดงานรณรงค์ส่งเสริมการลดการเผาตอซังข้าวและวัสดุทางการเกษตร โดยลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์และสร้างความรู้ความเข้าใจแก่เกษตรกรเกี่ยวกับการลดการเผาตอซัง ฟางข้าว และวัสดุทางการเกษตร พร้อมทั้งส่งเสริมการใช้จุลินทรีย์เพื่อช่วยย่อยสลายวัสดุทางการเกษตร ตลอดจนเผยแพร่ความรู้และสร้างความตระหนักถึงผลกระทบของฝุ่นละออง PM_{2.5} ที่มีต่อสุขภาพ นอกจากนี้ ยังส่งเสริมการประกอบอาชีพและการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์จากฟางข้าวและวัสดุทางการเกษตร เพื่อสร้างรายได้ กระตุ้นเศรษฐกิจ และเพิ่มช่องทางการตลาดให้แก่เกษตรกร

แผนงานด้านการแก้ไขปัญหาฝุ่นละออง PM_{2.5}

กิจกรรมสำคัญตามหมวดหมู่ที่มีผลผลิตซึ่งสามารถตรวจสอบได้ (Milestone Activity with a Verifiable Deliverable)	ระยะเวลาดำเนินการ	
	เริ่ม (Start)	เสร็จสิ้น (End)
มาตรการเขตมลพิษต่ำ (Low Emission Zone)		
1. ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบการและเจ้าของรถเตรียมบำรุงรักษารถในช่วงเดือนตุลาคม - มีนาคม และลงทะเบียนบัญชีสีเขียว (Green List)	ก.ย. ของทุกปี	มี.ค. ของทุกปี
2. เปิดระบบลงทะเบียนบัญชีสีเขียว (Green List) และตรวจสอบเอกสารหลักฐานการลงทะเบียน	ต.ค. ของทุกปี	มี.ค. ของทุกปี
3. ติดตามสถานการณ์ฝุ่นละออง PM _{2.5} หากเป็นไปตามหลักเกณฑ์จะดำเนินการประกาศห้ามรถเข้าพื้นที่กรุงเทพมหานครภายใต้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนด	ต.ค. ของทุกปี	มี.ค. ของทุกปี
4. ติดตามตรวจสอบผู้ฝ่าฝืนประกาศและดำเนินการตามกฎหมาย	วันที่ออกประกาศ	1 ปี นับจากวันที่กระทำความผิด
5. ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเป็นประจำทุกปี	พ.ค. ของทุกปี	ก.ย. ของทุกปี
การบริหารจัดการเผาภาคเกษตร		
- ติดตามสถานการณ์ฝุ่นละออง PM _{2.5} ของกรุงเทพมหานคร	ตลอดปี	
- รณรงค์ให้เกษตรกรลดการเผาฟางข้าว ตอซัง และวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร	ต.ค. ของทุกปี	มี.ค. ของทุกปี
- เฝ้าระวังจุดความร้อนจากการเผาในที่โล่ง/พื้นที่การเกษตรในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	ตลอดปี	
- ร่วมมือกับจังหวัดต้นลม	ต.ค. ของทุกปี	มี.ค. ของทุกปี
- ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเป็นประจำทุกปี	ตลอดปี	

5.5 ด้านบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ

กรุงเทพมหานครมีการพัฒนาพื้นที่สีเขียวในรูปแบบสวนสาธารณะต่าง ๆ ร่วมกับภาคีเครือข่ายให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ ซึ่งกระจายอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร รวมถึงการสนับสนุนให้ปลูกต้นไม้ตามนโยบายปลูกต้นไม้ล้านต้น สร้างพื้นที่สีเขียวและกำแพงกรองฝุ่นทั่วกรุง โดยมียุทธศาสตร์การเพิ่มพื้นที่สีเขียวเพื่อให้ร่มเงาและเป็นกำแพงกรองฝุ่นตลอดจนให้ความสำคัญในการจัดการพื้นที่สีเขียวเชิงอนุรักษ์ พื้นที่ระบบนิเวศ เพิ่มความหลากหลายทั้งด้านพืชพรรณและสิ่งมีชีวิตในเมือง เพื่อให้เกิดความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม เป็นแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติที่ประชาชนสามารถเข้ามาศึกษาเรียนรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ภายใต้กิจกรรม ดังนี้

1) กิจกรรมการเพิ่มพื้นที่สีเขียว ดำเนินการตามนโยบาย P148 และ P155 จัดหาพื้นที่สีเขียวเพิ่มเติมผ่านความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยเฉพาะการเจรจาเพื่อขอใช้ประโยชน์ที่ดินหรือรับบริจาคพื้นที่ที่มีศักยภาพ ตลอดจนการส่งเสริมพื้นที่สีเขียวในพื้นที่ของเอกชนบริเวณหน้าอาคาร บริเวณพื้นที่เศรษฐกิจ (Central Business District: CBD) เช่น โอศก สาทร์ เพลินจิต และพระราม 9 รวมถึงพื้นที่ที่ยังมีข้อจำกัดด้านการเข้าถึงพื้นที่สีเขียว โดยมีเป้าหมาย คือ มีพื้นที่สวนขนาดใหญ่ที่มีพื้นที่มากกว่า 10 ไร่ อย่างน้อย 6 แห่ง ใน 6 กลุ่มเขตของกรุงเทพมหานคร มีการออกแบบและพัฒนาสวนป่าล้อมเมืองโดยใช้หลักการบริหารจัดการ บนพื้นฐานของระบบนิเวศ คำนึงถึงบริบทของพื้นที่และองค์ประกอบของความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น การส่งเสริมการใช้พรรณไม้พื้นถิ่น การฟื้นฟูพื้นที่ชุ่มน้ำ การสร้างแหล่งอาหาร และแหล่งอาศัยของสัตว์ธรรมชาติในเมือง

2) กิจกรรมการฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพและเสริมสร้างความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศเมือง ดำเนินการตามนโยบาย P149 และ P152 พัฒนาและปรับปรุงสวนสาธารณะและพื้นที่สีเขียว ด้วยการเพิ่มพื้นที่ชุ่มน้ำ การเพิ่มความหลากหลายของพรรณไม้ ปลูกต้นไม้เพิ่มเติมจำนวน 2 ล้านต้น ประกอบด้วยไม้ยืนต้น 1 ล้านต้น และไม้พุ่ม 1 ล้านต้น เพิ่มชนิดพันธุ์พืชอาหารและพืชดอกที่เหมาะสมกับผึ้ง ผีเสื้อ และแมลงผสมเกสร ส่งเสริมพื้นที่ที่เป็นมิตรต่อแมลงผสมเกสร การสร้างแหล่งอาหารและแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ธรรมชาติในเมือง รวมถึงการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่ภายในสวนสาธารณะให้เหมาะสมกับกิจกรรมของประชาชนและการดำรงชีวิตของสัตว์ธรรมชาติในเมือง เพื่อสนับสนุนการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลและลดความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสัตว์ธรรมชาติในเมือง

3) กิจกรรมการพัฒนาโครงข่ายพื้นที่สีเขียวและความเชื่อมโยงของระบบนิเวศเมือง ดำเนินการตามนโยบาย P150 และ P151 มุ่งพัฒนาพื้นที่สีเขียวขนาดเล็ก โดยปรับปรุงพื้นที่สวนแนวยาวตามแนวคลอง แนวทางรถไฟ โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม ที่ว่างริมถนน พื้นที่เกาะกลาง และพื้นที่สาธารณะที่มีศักยภาพ ให้เป็นพื้นที่สีเขียวกระจายตัวในชุมชน โดยเพิ่มไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ที่เป็นไม้พื้นถิ่นและพรรณไม้ที่มีคุณค่าทางนิเวศในแนวนอนสายหลัก ออกแบบพื้นที่ปลูกให้เหมาะสม เช่น การขยายกระเบปปลูก การปรับปรุงคุณภาพดิน และการวางตำแหน่งต้นไม้ให้สอดคล้องกับระบบสาหร่ายบึง รวบรวมทั้งบริหารจัดการต้นไม้ริมทาง โดยดำเนินการตามหลักยุทธศาสตร์ ให้ความสำคัญกับการตัดแต่งกิ่งอย่างถูกวิธี การดูแลสุขภาพต้นไม้ และการบริหารความเสี่ยงด้านความปลอดภัย เพื่อเชื่อมโยงพื้นที่สีเขียวที่กระจายตัวให้เป็นโครงข่ายทางนิเวศ ส่งเสริมการเคลื่อนย้ายของสัตว์ การกระจายพันธุ์ของพืช และการแลกเปลี่ยนทางพันธุกรรมของสิ่งมีชีวิต พร้อมทั้งเพิ่มทางเลือกในการเดินและการสัญจรที่ปลอดภัยที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

4) กิจกรรมการสำรวจ ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และพัฒนาฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพ ดำเนินการตามนโยบาย P153 สำรวจและศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ชนิดพันธุ์พืช สัตว์ แมลง และองค์ประกอบของระบบนิเวศเมือง รวมถึงศึกษาปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและการใช้ประโยชน์พื้นที่ที่มีอิทธิพลต่อการกระจายตัวของชนิดพันธุ์และความหลากหลายทางชีวภาพในเขตกรุงเทพมหานคร พร้อมจัดทำฐานข้อมูลกลางเพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์ พื้นที่พื และบริหารจัดการระบบนิเวศบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ ควบคู่กับการขึ้นทะเบียนและคุ้มครองต้นไม้รกรากกรุงเทพมหานคร โดยสำรวจและบันทึกข้อมูลต้นไม้ในพื้นที่สาธารณะ เช่น ชนิดพันธุ์ ขนาด อายุโดยประมาณ สภาพสุขภาพ พิกัดที่ตั้ง และลักษณะสำคัญของต้นไม้ ดูแลรักษาและการตัดแต่งต้นไม้ตามหลักยุทธศาสตร์ กำหนดแนวทางการบริหารจัดการและมาตรการคุ้มครองที่เหมาะสม รวมทั้งกำหนดให้การตัดแต่ง ล้อมย้าย หรือโค่นต้นไม้รกรากต้องผ่านการ

พิจารณาและได้รับอนุญาตจากหน่วยงานที่รับผิดชอบตามหลักวิชาการ เพื่อรักษาทรัพยากรธรรมชาติและคุณค่าทางนิเวศของเมืองอย่างยั่งยืน โดยบูรณาการความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และเครือข่ายภาคประชาชน

5) กิจกรรมการพัฒนาห้องเรียนธรรมชาติและการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพในเมือง จัดทำสื่อการเรียนรู้และนิทรรศการธรรมชาติ ถ่ายทอดข้อมูลเกี่ยวกับชนิดพันธุ์พืช สัตว์ แมลง และระบบนิเวศของพื้นที่ รวมถึงการติดตั้งป้ายสื่อความหมายธรรมชาติ ป้ายชื่อต้นไม้ และป้ายให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของสิ่งมีชีวิตและการให้บริการทางนิเวศ โดยใช้ข้อมูลทางวิชาการที่มีมาตรฐานและเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพของกรุงเทพมหานคร จัดกิจกรรมสื่อสารสาธารณะและกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การเสวนาทางวิชาการ การบรรยาย การอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาธรรมชาติ การเดินสำรวจระบบนิเวศ และกิจกรรมเรียนรู้เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกับสัตว์ธรรมชาติในเมืองอย่างเหมาะสมและปลอดภัย โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาสวนสาธารณะให้เป็นห้องเรียนธรรมชาติอย่างน้อย 1 แห่ง

6) โครงการอนุรักษ์สายพันธุ์กล้วยไม้ในกรุงเทพมหานคร โดยจัดอบรมหลักสูตรด้านการเกษตรในหัวข้อ การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชอย่างง่าย เพื่อส่งเสริมความรู้และพัฒนาทักษะด้านการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชให้แก่ประชาชน โดยมีผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์เป็นวิทยากรให้ความรู้ พร้อมทั้งลงพื้นที่ให้คำแนะนำและถ่ายทอดองค์ความรู้แก่ประชาชน เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์และขยายพันธุ์กล้วยไม้สายพันธุ์ต่าง ๆ ด้วยวิธีการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ

7) โครงการพัฒนายานสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์และกระตุ้นเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่ โดยกรุงเทพมหานครดำเนินการปรับปรุงภูมิทัศน์และพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ อาทิ การจัดทำฐานบันฝัก การสร้างพื้นที่สีเขียวขนาดเล็ก การจัดกิจกรรมเกมเรียนรู้การคัดแยกขยะ และกิจกรรมให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมถึงการจัด Workshop การปลูกผักในกระถางจากวัสดุเหลือใช้ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน สร้างความตระหนักด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวและความหลากหลายทางชีวภาพในเมือง

แผนงานด้านบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ

กิจกรรมสำคัญตามหมวดหมู่ที่มีผลผลิตซึ่งสามารถตรวจสอบได้ (Milestone Activity with a Verifiable Deliverable)	ระยะเวลาดำเนินการ	
	เริ่ม (Start)	เสร็จสิ้น (End)
1. ดำเนินกิจกรรม/โครงการด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ได้แก่ - การเพิ่มพื้นที่สีเขียว - การฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพและเสริมสร้างความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศเมือง - การพัฒนาโครงข่ายพื้นที่สีเขียวและความเชื่อมโยงของระบบนิเวศเมือง - การพัฒนาห้องเรียนธรรมชาติและการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพในเมือง - โครงการอนุรักษ์สายพันธุ์กล้วยไม้ในกรุงเทพมหานคร - โครงการพัฒนายานสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์และกระตุ้นเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่	ต.ค. 69	ก.ย. 73
2. การสำรวจ ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และพัฒนาฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพ	ต.ค. 69	ก.ย. 73

6. ผลที่คาดว่าจะได้รับ (Potential for Result)

1. ผลผลิต (Output)

1) กลไกการมีส่วนร่วมด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของกรุงเทพมหานคร

พัฒนากลไกและกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชน ชุมชน ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และสถาบันการศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมออกแบบ ร่วมดำเนินการ และร่วมติดตามประเมินผล การดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของกรุงเทพมหานครอย่างเป็นระบบ

2) ระบบข้อมูลเปิดด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Open Climate Data Platform)

พัฒนาระบบฐานข้อมูลและแพลตฟอร์มข้อมูลเปิดด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อให้ประชาชนและทุกภาคส่วนสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการ ทันสมัย และนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผน การตัดสินใจ และการติดตามผลการดำเนินงานของกรุงเทพมหานครได้อย่างโปร่งใส

3) เครือข่ายความร่วมมือด้านการพัฒนาเมืองยืดหยุ่น (Bangkok Resilient City Network)

จัดตั้งและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และชุมชน เพื่อบูรณาการองค์ความรู้ ทรัพยากร และนวัตกรรมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศร่วมกัน

4) พื้นที่ต้นแบบการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาเมืองยืดหยุ่น

พัฒนาพื้นที่ต้นแบบที่เปิดโอกาสให้ประชาชนและภาคีเครือข่ายร่วมดำเนินกิจกรรมด้านการปรับตัว ต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการบริหารจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ เพื่อสร้างต้นแบบที่สามารถขยายผลไปยังพื้นที่อื่นของกรุงเทพมหานคร

2. ผลลัพธ์ (Outcome)

1) กรุงเทพมหานครมีศักยภาพในการปรับตัวและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศภายใต้กลไกการมีส่วนร่วมกับประชาชนเพิ่มขึ้น

การดำเนินงานด้านการปรับตัวและการบริหารจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติได้รับการขับเคลื่อนอย่างบูรณาการ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชน ชุมชน และภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง วางแผน และดำเนินการมาตรการรับมือกับความเสี่ยงในพื้นที่ ส่งผลให้กรุงเทพมหานครมีความยืดหยุ่น (Resilience) สามารถเตรียมพร้อม รับมือพื้นที่ และลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้อย่างยั่งยืน

2) ประชาชนมีความตระหนักรู้และมีความสามารถในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเพิ่มขึ้น

ประชาชนได้รับการส่งเสริมให้มีความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และมีความสามารถในการเตรียมความพร้อมและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อลดความเสี่ยงและผลกระทบ ส่งผลให้ประชาชนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้และมีส่วนร่วมในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้อย่างเหมาะสม

3) ประชาชนและทุกภาคส่วนมีบทบาทในการกำหนดทิศทางการพัฒนาเมืองด้านสภาพภูมิอากาศเพิ่มขึ้น

ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูล แสดงความคิดเห็น เสนอแนวทาง และร่วมติดตามผลการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ส่งผลให้การตัดสินใจเชิงนโยบายตอบสนองต่อความต้องการของพื้นที่และเกิดการยอมรับจากสังคมมากขึ้น

7. แผนการดำเนินงาน (Action Plans)

กิจกรรมสำคัญตามหมวดหมู่ที่มีผลผลิตซึ่งสามารถตรวจสอบได้ (Milestone Activity with a Verifiable Deliverable)	ระยะเวลาดำเนินการ	
	เริ่ม (Start)	เสร็จสิ้น (End)
1. ประเมินความเสี่ยงด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและจัดทำฐานข้อมูลกลาง	ต.ค. 69	มิ.ย. 70
2. สื่อสารความเสี่ยงให้ผู้เกี่ยวข้อง พร้อมสำรวจความคิดเห็นและประเมินความเป็นไปได้เบื้องต้นสำหรับคัดเลือกพื้นที่ต้นแบบ	ก.ค. 70	ก.ย. 70
3. พัฒนาพื้นที่ต้นแบบด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยนำร่องทดลองใช้นวัตกรรม/แนวทางการปรับตัวในพื้นที่จริง พร้อมติดตามและประเมินผล	ต.ค. 70	ก.ย. 71
4. พัฒนากลไกการมีส่วนร่วมและจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือด้านการพัฒนาเมืองยืดหยุ่น พร้อมถอดบทเรียนและพัฒนาต่อยอดนวัตกรรม/แนวทางจากการทดลองในพื้นที่ต้นแบบ	ต.ค. 71	ก.ย. 72
5. ขยายผลการดำเนินงานครอบคลุมพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร โดยประยุกต์ใช้นวัตกรรม/แนวทางที่ประสบผลสำเร็จจากพื้นที่ต้นแบบ และส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถ่ายทอดแนวปฏิบัติที่ดีกับเมืองและประเทศอื่น ๆ	ต.ค. 72	ก.ย. 73
6. ดำเนินกิจกรรม/โครงการอย่างต่อเนื่องตามแผนดำเนินงานแต่ละด้าน โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วน	ต.ค. 69	ก.ย. 73
7. ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเป็นประจำทุกปี	ต.ค. 69	ก.ย. 73

8. ข้อมูลเพิ่มเติม

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

<https://www.shorturl.asia/1qzcex>

 พันธกรณี 6 : การปรับตัวและสร้างความยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

โครงการ/กิจกรรมที่ 10 : ภาควิชาความร่วมมือเพื่อการจัดการป่าอย่างมีส่วนร่วมและการเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจฐานธรรมชาติของจังหวัดน่าน

ความเกี่ยวข้องกับคุณค่าของ OGP (Relevance to OGP Values) : ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Relevant Organization) :

- **หน่วยงานเจ้าภาพหลัก :** มูลนิธิฮักเมื่องน่าน (Hug Mueang Nan Foundation)
โดยความร่วมมือกับเครือข่ายขับเคลื่อน Nan Forum ภาคป่าไม้ ทำหน้าที่เป็นเลขานุการของกลไกภาคีและประสานให้ทรัพยากรของทุกฝ่ายลงสู่พื้นที่เดียวกัน
- **หน่วยงานสนับสนุน :**
 - **ภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชน:** RECOFTC, ChangeFusion, มูลนิธิรักษ์ป่า, มูลนิธิรักษ์ไทย, Wyss Academy for Nature
 - **ภาครัฐด้านป่าไม้และที่ดิน:** ศูนย์ป่าไม้น่าน (กรมป่าไม้), สำนักงานจัดการป่าชุมชน, คณะกรรมการป่าชุมชนจังหวัดน่าน, คณะกรรมการ คทช. จังหวัดน่าน, กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (ออป.)
 - **ภาครัฐด้านเศรษฐกิจและพื้นที่:** สำนักงานจังหวัดน่าน (แผนพัฒนาจังหวัด), สำนักงานเกษตรจังหวัดน่าน, สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (สวพส.), การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.), กรมชลประทานและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - **ภาควิชาการและระบบทุนวิจัย:** กระทรวง อว., วช., สกสว., บพท. และสถาบันการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบระบบข้อมูลกลาง มาตรฐานการวัดผล (MRV) และการประเมินผลอิสระ
 - **สถาบันการเงินและภาคเอกชน:** ธ.ก.ส. (สินเชื่อการเปลี่ยนผ่าน), ผู้รับซื้อกาแฟและพืชสมุนไพร, ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน, ผู้รับซื้อไม้และผู้แปรรูป, ผู้ซื้อคาร์บอนเครดิตและผู้สนับสนุน CSR/CSV
 - **ผู้ให้ทุนเชิงกลยุทธ์ (Catalytic / Philanthropic Capital):** ทำหน้าที่เป็นทุนตั้งต้นที่รับความเสี่ยงก่อนเพื่อพิสูจน์แบบจำลองและปลดล็อกงบประมาณภาครัฐและสินเชื่อในระยะถัดไป

หลักการของภาคี: ทุกองค์กรยังคงทำในสิ่งที่ตนถนัด แต่ถูกจัดวางให้ต่อกันเป็นห่วงโซ่เดียว ใช้ข้อมูลชุดเดียวกัน พื้นที่เป้าหมายชุดเดียวกัน และวัดผลด้วยตัวชี้วัดชุดเดียวกัน

2. ที่มาของพันธกรณี (How the Commitment Came to be):

- การประชุมระดมรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ กรุงเทพมหานคร (15 ธันวาคม 2569)
- การประชุมระดมรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ จังหวัดเชียงใหม่ (13 กุมภาพันธ์ 2569)
- การประชุมระดมรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ จังหวัดขอนแก่น (20 กุมภาพันธ์ 2569)

- การประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อต่างแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ภายใต้กรอบการเป็นสมาชิกภาคีเครือข่ายภาครัฐระบบเปิด (Open Government Partnership : OGP) ในประเด็นนโยบายสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม (Climate and Environment) เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2569 ณ ห้องประชุม Function Six AB ชั้น 6 โรงแรม สยาม แอท สยาม ดีไซน์ กรุงเทพฯ และผ่านระบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์
- งานประชุม Open Gov Week Thailand 2026 ภายใต้แนวคิดหลัก “OPEN THAILAND: Co-Creating the Future” เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2569 ผ่านระบบ Zoom และ YouTube Live
- การประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ในฐานะการเป็นสมาชิกภาคีเครือข่ายภาครัฐระบบเปิด (Open Government Partnership : OGP) ของประเทศไทย วันที่ 29 พฤษภาคม 2569 ณ ห้องกมลทิพย์ 1 ชั้น 2 โรงแรมเดอะ สุโกศล กรุงเทพฯ
- การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผน NAP ภายใต้กรอบการเป็นสมาชิก OGP เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2569 ณ ห้องประชุม 201 ชั้น 2 อาคารศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
- การรับฟังความคิดเห็นผ่านแพลตฟอร์มบอกเราถึงรัฐและช่องทางออนไลน์

3. ที่มาและความสำคัญ (Background)

บริบทและสถานการณ์

จังหวัดน่านมีสัดส่วนพื้นที่ป่าสูงมากเมื่อเทียบกับพื้นที่ทั้งหมด แต่เผชิญแรงกดดันจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน การบุกรุกพื้นที่ป่า และความไม่ชัดเจนด้านสิทธิที่ดินของชุมชนที่อยู่ในเขตป่า

ปัญหาเหล่านี้ลดทอนศักยภาพของระบบนิเวศ และกระทบความมั่นคงในการดำรงชีวิตของประชาชนโดยตรง

เหตุผลและความจำเป็น

การขอให้เกษตรกรเลิกปลูกข้าวโพดโดยไม่มีค่าตอบแทนรายได้ระหว่างทาง จะไม่เกิดผลในทางปฏิบัติ รายได้ต่อไร่ขึ้นกับตัวแปรสามตัวพร้อมกัน คือ ผลผลิตต่อไร่ ราคาที่ขายได้ และต้นทุนที่ครัวเรือนแบกรับ หากขยับเพียงตัวใดตัวหนึ่ง ครัวเรือนจะกลับไปสู่พืชเดิมเสมอ

ในเชิงกลไก จังหวัดน่านไม่ได้ขาด “ของดี” มีทั้งกาแฟรักษาป่า ป่าชุมชน ต้นไม้ของเรา (Tree4All) การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ และงานป่าชุมชนที่เข้มแข็ง แต่ทั้งหมดยังทำงานแยกส่วน ใช้ฐานข้อมูลคนละชุด วัดผลคนละแบบ และขยายผลได้จำกัด สิ่งที่ขาดจึงไม่ใช่โครงการใหม่ แต่คือกลไกกลางที่ทำให้ของที่มีอยู่แล้ว ถูกประกอบเข้าด้วยกันเป็นระบบการเปลี่ยนผ่านระดับจังหวัดที่รัฐสามารถรับไปขยายผลต่อได้

ความเชื่อมโยงกับนโยบายและยุทธศาสตร์

- แผนพัฒนาจังหวัดน่านด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และแผนปฏิบัติการประจำปีของจังหวัด
- กรอบการจัดสรรที่ดินป่าไม้ของจังหวัดน่าน 72 / 18 / 10
ซึ่งเป็นกรอบกฎหมายที่ทุกมาตรการในแผนนี้วางตัวอยู่ภายใน
- พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562 นโยบายป่าสงวน และกลไกคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) รวมถึงมาตรา 64 ในพื้นที่อนุรักษ์

- กรอบความร่วมมือ Open Government Partnership (OGP) สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
- เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ข้อ 15 ระบบนิเวศบนบก เชื่อมโยงกับข้อ 1 ความยากจน ข้อ 8 งานที่มีคุณค่า และข้อ 13 การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

4. การดำเนินการที่ผ่านมาเพื่อแก้ไขปัญหา

- RECOFTC และภาคีสนับสนุนงานด้านป่าชุมชนและการอนุรักษ์ป่าไม้ในจังหวัดน่านอย่างต่อเนื่อง เช่น โครงการต้นไม้ของเรา
- มุลินิธิรักษ์ป่า น่าน ดำเนินโครงการติดตามและจัดการป่าในพื้นที่แม่งาน พัฒนาฐานข้อมูลป่าไม้ระดับชุมชน และโครงการป่าชุมชน
- มุลินิธิรักษ์เมืองน่านและมุลินิธิรักษ์ไทยทำงานเป็นพี่เลี้ยงให้คณะกรรมการป่าชุมชนในพื้นที่ รวมถึงงานป้องกันไฟป่าและการจัดการเชื้อเพลิงชีวมวล
- คณะกรรมการป่าชุมชนและคณะกรรมการ คทช. จังหวัดน่านมีการประชุมและขับเคลื่อนการออกเอกสารสิทธิ แต่ยังคงขาดความสม่ำเสมอและการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมอย่างเป็นระบบ
- มีโครงการเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกับการอนุรักษ์ป่าอยู่แล้ว เช่น กาแฟรักษาป่า สมุนไพรและป่าชุมชน การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ และระบบน้ำแล่งป่า แต่ยังดำเนินการแยกส่วนและขยายผลได้จำกัด
- สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (สวพส.) มีฐานปฏิบัติการและระบบจัดระดับชุมชนแบบ A-B-C-D ที่ใช้คัดเลือกและจัดลำดับหมู่บ้านเข้าโครงการได้ทันที ซึ่งเป็นทรัพยากรที่ยังไม่ถูกดึงเข้ามาอย่างเต็มที่
- มีการหารือร่วมกันในเวทีประชุมเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2569 เพื่อวางกรอบการทำงานร่วมกันผ่าน Nan Forum
- ในปี 2569 ภาคีได้จัดทำแผนแม่บทการเปลี่ยนผ่านจังหวัดน่าน ซึ่งประมวลยุทธศาสตร์ระดับแปลงและระดับครัวเรือน โครงสร้างการขับเคลื่อน และตัวชี้วัดร่วมไว้เป็นเอกสารตั้งต้นของ NAP ฉบับนี้

ช่องว่างที่พบร่วมกัน: การทำงานที่ผ่านมาพิสูจน์แล้วว่ารูปแบบใช้ได้ในระดับพื้นที่ทดลอง

สิ่งที่ยังไม่เกิดคือกลไกกลางที่ทำให้ผลสำเร็จเหล่านั้นถูกขยายผลด้วยงบประมาณและกลไกปกติของภาครัฐ

5. ข้อมูลโครงการ (Details of the Commitment)

5.1 เป้าหมายและหลักการ

เปลี่ยน “โครงการที่ดีแต่กระจายกระจาย” ให้เป็น “ระบบการเปลี่ยนผ่านระดับจังหวัด” ที่ทำให้ป่ากลับคืนมาได้ โดยที่คนซึ่งอยู่กับป่ามีชีวิตที่ดีกว่าตอนที่ไม่มีป่า ภายใต้หลักการสี่ข้อ

- ไม่มีปีใดที่ครัวเรือนมีรายได้ต่ำกว่าเดิม ทุกแพ็คเกจต้องออกแบบให้รายได้ไม่ขาดช่วงระหว่างการเปลี่ยนผ่าน
- ไม่สร้างระบบคู่ขนานแข่งกับภาครัฐ แต่ทำให้งบที่มีอยู่แล้วของหลายหน่วยงานลงไปในพื้นที่เดียวกัน
- รักษาป่าที่ยังอยู่ก่อนพื้นที่เสียไปแล้ว เพราะต้นทุนต่อไร่ต่างกันหลายเท่า
- ทุกตัวเลขต้องตรวจสอบได้ ข้อมูลที่ยังไม่ยืนยันต้องระบุสถานะให้ชัด ไม่นำมานับเป็นผลงาน

5.2 แนวทางการดำเนินงาน

1) จัดตั้งกลไกการทำงานร่วมกันในจังหวัดน่าน ประเด็นป่าไม้ “เครือข่ายความร่วมมือเพื่อป่าน่าน” โดยใช้กลไก Nan Forum

- กำหนดวาระร่วมในการขับเคลื่อน และปรับปรุงสถานการณ์คนทำงานว่าใครทำอะไร ที่ไหน เชื่อมกันอย่างไร
- ตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนประเด็นเฉพาะร่วมกัน และสร้างความร่วมมือให้เกิดรูปธรรมเชิงประเด็น
- เชื่อมกลไกภาคีเข้ากับกลไกทางการของจังหวัด โดยเฉพาะคณะกรรมการป่าชุมชนจังหวัดและคณะกรรมการ คทช. จังหวัด เพื่อให้มิติของภาคีเดินต่อไปได้ในระบบราชการ

2) งานด้านข้อมูล Mapping และฐานข้อมูลกลาง (Open Data + ลำดับชั้นข้อมูลที่มีความเปราะบาง)

- กำหนดชุดข้อมูลที่ต้องการร่วมกัน เช่น การจัดการป่า การขึ้นทะเบียนป่าชุมชน การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน ข้อมูลเศรษฐกิจครัวเรือน และการจัดการไฟ
- พัฒนาเป็นฐานข้อมูลสามชั้น คือ ชั้นที่ดินและสถานะทางกฎหมาย ชั้นครัวเรือนและการดำรงชีพ และชั้นผลลัพธ์ทางนิเวศ เพื่อให้การเลือกพื้นที่ ออกแบบแพ็กเกจ และการจ่ายเงินตามผล มีเหตุผลรองรับ
- กำหนดลำดับชั้นการเข้าถึงข้อมูลที่มีความเปราะบาง วิธีการแชร์ การปรับปรุงให้เป็นปัจจุบัน และการใช้ประโยชน์จริง โดยมีพื้นที่นำร่อง (รักษูป่าน่าน, RECOFTC, มูลนิธิริรักษ์ไทย, มูลนิธิฮักเมืองน่าน, ศูนย์ป่าไม้ น่าน และมหาวิทยาลัยในพื้นที่)
- เสนอให้ อว./วช./สกสว./บพท. รับเป็นเจ้าภาพระบบข้อมูลและมาตรฐานการวัดผล (MRV) ของจังหวัด เพื่อให้ระบบนี้อยู่ได้ด้วยกลไกวิจัยเชิงพื้นที่ ไม่ใช่ด้วยงบประมาณโครงการเป็นครั้งคราว

3) ขับเคลื่อนเชิงนโยบาย (ป่าอนุรักษ์ ป่าสงวน ป่าชุมชน คทช.)

- เร่งรัดกลไกที่มีอยู่แล้วให้มีประสิทธิภาพ ประชุมสม่ำเสมอและทันเวลา โดยเฉพาะคณะกรรมการป่าชุมชนและคณะกรรมการ คทช. จังหวัด เพื่อเร่งการขยายแปลงและการรับรองสิทธิ
- กระบวนการทดลองทางนโยบาย (Policy Sandbox) รวบรวมปัญหา วิธีแก้ กำหนดพื้นที่ทดลองและวิธีปลดล็อกเงื่อนไขในพื้นที่ทดลอง เพื่อให้เกิดข้อเสนอทางนโยบายที่ขยายผลจากการทดลองจริง โดยเฉพาะการต่อยอดพื้นที่ที่มีโครงการสำคัญอยู่แล้ว เช่น ป่าชุมชน ระบบน้ำแลกรป่า และต้นไม้ของเรา
- ประเด็นที่ต้องปลดล็อกเป็นลำดับแรก ได้แก่ สิทธิการใช้ประโยชน์ที่ดิน คทช. ให้รองรับไม้ยืนต้นและพืชยืนต้น เงื่อนไขการตัดและเคลื่อนย้ายไม้ที่ปลูกเองในที่ดินที่รัฐจัดให้ และการรับรองป่าชุมชนให้เป็นหน่วยรับงบประมาณและหน่วยวัดผลได้โดยตรง

4) ขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานธรรมชาติ (Nature-Positive Economy)

- ขยายผลโครงการเศรษฐกิจที่มีอยู่แล้วให้ไปสู่พื้นที่อื่นได้กว้างขวางขึ้น (ต้นไม้ของเรา ป่าชุมชน การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ กาแฟรักษาป่า สมุนไพรรักษาป่า ข้าวไร่และพืชเศรษฐกิจบนพื้นที่สูง)
- เชื่อมโยงหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องให้ขับเคลื่อนร่วมกันอย่างเป็นระบบและกำหนดตัวชี้วัดร่วมกันได้ เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด สวพส. ททท. และ อพท. โดยใช้ สวพส. เป็นตัวเร่งและตัวขยายผลด้านเกษตร (กาแฟและพืชสมุนไพร) ซึ่งเป็นภารกิจที่หน่วยงานทำอยู่แล้วบนพื้นที่สูง

- สร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนขนาดใหญ่และผู้ประกอบการในพื้นที่
เพื่อร่วมกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจฐานธรรมชาติ
โดยเฉพาะสัญญาซื้อขายล่วงหน้าซึ่งเป็นเงื่อนไขที่ทำให้สินเชื่อและการลงทุนเกิดขึ้นได้
- สร้างนวัตกรรมและกลไกการเงิน ได้แก่ การจ่ายค่าตอบแทนบริการระบบนิเวศ (PES) คาร์บอนเครดิตภาคป่าไม้
ไม้เศรษฐกิจ กลไกภาษีท้องถิ่น และการเงินเชิงวัฒนธรรมและความเชื่อ (ผ้าป่าเพื่อการจัดการป่าโดยชุมชน)
รวมถึงการบัญชีทุนธรรมชาติเพื่อให้ป่ามีสถานะเป็นสินทรัพย์ของจังหวัด โดยมี ChangeFusion
เป็นผู้ออกแบบโครงสร้างทุนและกลไกการเงินร่วมกับจังหวัดและสถาบันการเงิน

เศรษฐกิจฐานธรรมชาติในแผนนี้ประกอบด้วยเครื่องยนต์สี่ตัวที่ทำงานบนที่ดินผืนเดียวกันและ ครวัเรือนกลุ่มเดียวกัน
แต่ให้ผลคนละจังหวะเวลา จึงต้องมีครบทั้งสี่ตัวจึงจะไม่เกิดช่องว่างรายได้ระหว่างการเปลี่ยนผ่าน

เครื่องยนต์	สาระสำคัญ	ผลต่อครัวเรือน ณ ปีที่ 5	จังหวะที่ให้ผล
1. เกษตรไถ่ไร่ไม้ใหญ่ (กาแฟ + พืชมูลค่าสูง)	แพ็คเกจ 10 ไร่ต่อครัวเรือน: กาแฟ 5 ไร่ พืชยา 2 ไร่ พื้นป่าเดิมพื้นที่ 2 ไร่ และพืชอาหาร 1 ไร่ ปลูกไม้ยืนต้น 100 ต้นต่อไร่ในทุกไร่ที่ลงทุน	กาแฟ 48,000 บาท/ปี พืชยา 22,000 บาท/ปี	พืชยาให้ผลปีที่ 1 กาแฟเต็มที่ปีที่ 5
2. ท่องเที่ยว และสุขภาพ	คิดเป็นคลัสเตอร์ระดับตำบล 1 คลัสเตอร์ (โฮมสเตย์ ไรต์ อาหาร กิจกรรม ผลิตภัณฑ์ชุมชน) พร้อมส่วนแบ่งเข้ากองทุนดูแลป่า	เป็นรายได้ของครัวเรือนที่ไม่ ได้ถือครองที่ดิน ทำกินเต็มแปลง จึงเป็นกลไกปลดพื้นที่ คินป่า	ปีที่ 1-2 เป็นต้นไป
3. ไม้เศรษฐกิจ	เก็บเกี่ยวมูลค่าของไม้ที่ปลูกไปแล้ว โดยเริ่มจากการรวมกลุ่มขายไม้สักใน น่านน้ำให้เป็นล๊อตเดียว คัดเกรด และต่อรองราคา แทนการขายถูกออกนอกจังหวัด ใช้ อป. เป็นพี่เลี้ยงทางเทคนิค	เป็นสินทรัพย์ปลายรอบ ไม่ใช่รายได้ประจำปี จึงไม่นับรวมในรายได้ ปีที่ 5	ปีที่ 15-30

4. การเงินคาร์บอน และ PES	จ่ายให้ “การดูแล” ไม่ใช่ “การผลิต” ผ่าน PES คาร์บอนเครดิตภาคป่าไม้ กองทุนป่าชุมชน และการเงินเชิงวัฒนธรรม	ราว 18,360 บาท/ปี จากพื้นที่ป่า 2 ไร่ และบริการระบบนิเวศ	ปีที่ 1 เป็นต้นไป
---------------------------	--	--	-------------------

ผลรวมระดับครัวเรือน: รายได้สุทธิเพิ่มจาก 10,940 บาทต่อปี เป็นประมาณ 88,360 บาทต่อปี ภายใน 5 ปี โดยปีที่ 1 ครัวเรือนได้ประมาณ 21,500 บาท ซึ่งสูงกว่าฐานเดิมทันที จึงไม่มีปีใดที่รายได้ต่ำกว่าเดิม

5.3 ขอบเขตการดำเนินงาน

โครงการครอบคลุมป่าสามประเภทหลักในจังหวัดน่าน คือ ป่าสงวน ป่าอนุรักษ์ และป่าชุมชน โดยจัดกลุ่มการทำงานตามลักษณะพื้นที่ (Landscape) ซึ่งวางตัวอยู่ภายในกรอบการจัดสรรที่ดิน 72 / 18 / 10 ของจังหวัด ไม่ได้สร้างการจำแนกใหม่

พื้นที่	คำถามที่ต้องตอบ	ชุดมาตรการ	ขนาดเป้าหมาย
L1 แปลงเปลี่ยนผ่าน (คทช. / เกษตรบนที่สูง โซน 18%)	ถ้าไม่ปลูกข้าวโพดแล้วทำอะไร และครัวเรือนอยู่รอดอย่างไร ระหว่างเปลี่ยนผ่าน	แพ็กเกจสี่เครื่องยนต์ในแปลง พร้อมระบบน้ำระดับกลุ่ม สัญญาซื้อขาย และสินเชื่อการเปลี่ยนผ่าน	27,000 ไร่ 3,000 ครัวเรือน
L2 ป่าชุมชน (ส่วนใหญ่อยู่ในโซน 72% มีคณะกรรมการ และ แผนจัดการ ของตนเอง)	ทำอย่างไรให้ป่าที่ชุมชน ดูแลอยู่แล้วไม่หายไป และสร้างรายได้ โดยไม่ต้องตัดไม้	งบดำเนินการดูแลรายแปลง (แนวกันไฟ ลาดตระเวน เฝ้าระวังไฟ อุปกรณ์) ควบคู่กับเศรษฐกิจของป่าที่ไม่ต้อง ตัดไม้	150,000 ไร่
L3 ป่าอนุรักษ์และแนว กันชน (โซน 72%)	ทำอย่างไรให้ไฟไม่ลาม เข้าพื้นที่อนุรักษ์ และป่าสมบูรณ์ ไม่ถูกบุกรุกเพิ่ม	เครือข่าย Forest Guardian: อาสาสมัคร แนวกันไฟ อุปกรณ์ ระบบเฝ้าระวัง และการจัดการเชื้อเพลิงชีวมวล	อาสาสมัคร 500 คน แนวกันไฟราว 600 กม.

L3 เป็นกลไกป้องกันที่ทำงานทับ L1 และ L2 จึงไม่นับพื้นที่ซ้ำ พื้นที่ป่าที่ฟื้นฟูและรักษาได้รวมกันจึงเท่ากับ 177,000 ไร่ (L1 27,000 ไร่ ซึ่งเป็นที่ดินเกษตรตาม คทช. และ L2 150,000 ไร่ ซึ่งอยู่ในเขตป่าสงวน)

พื้นที่นาร่อง: ระยะแรกดำเนินการในระเบียบเมืองจาง-สันติสุข (ตำบลเมืองจาง อำเภอภูเพียง และอำเภอสันติสุข)

ระยะที่สองขยายสู่โซนภูคา (อำเภอปัว สันติสุข และบ่อเกลือ รอบอุทยานแห่งชาติดอยภูคา)

เพื่อทดสอบรูปแบบในพื้นที่อนุรักษ์ตามมาตรา 64 และระยะที่สามขยายทั่วจังหวัด 15 อำเภอ โดยเน้นพื้นที่เสี่ยงเผาสูง

5.4 กิจกรรมหลัก

- กิจกรรมที่ 1: จัดตั้งและดำเนินการ Nan Forum / เครือข่ายความร่วมมือเพื่อป่านาน พร้อมโครงสร้าง บทบาท และระเบียบการทำงานที่เชื่อมกับกลไกทางการของจังหวัด
- กิจกรรมที่ 2: พัฒนาระบบข้อมูลกลางและระบบแชร์ข้อมูล (Open Data + ลำดับชั้นข้อมูลที่มีความเปราะบาง) พร้อมมาตรฐานการวัดผลร่วม (MRV)
- กิจกรรมที่ 3: ขับเคลื่อนเชิงนโยบายและกระบวนการ Sandbox เพื่อปลดล็อกเงื่อนไขในพื้นที่
- กิจกรรมที่ 4: ออกแบบและทดสอบกลไกทางการเงินระยะยาว (PES คาร์บอนเครดิต กองทุนป่าชุมชน การเงินเชิงวัฒนธรรม และการบัญชีทุนธรรมชาติ) รวมถึงกลไกการเงินสมทบระหว่างทุนเชิงกลยุทธ์ งบประมาณรัฐ และสินเชื่อ
- กิจกรรมที่ 5: ขยายผลโครงการเศรษฐกิจฐานธรรมชาติในพื้นที่ (กาแฟรักษาป่า พืชยาและสมุนไพร ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและสุขภาพะ ไม้เศรษฐกิจ) ตามแผนสามระยะ
- กิจกรรมที่ 6: จัดทำและผลักดันชุดงบดำเนินการดูแลป่าชุมชนและไฟป่าให้เป็นรายจ่ายประจำของจังหวัด โดยมีมูลนิธิอีกเมืองน่าน มูลนิธิรักษ์ไทย และ RECOFTC เป็นพี่เลี้ยง และใช้โครงการ Forest Guardian เป็นต้นแบบกลไก

5.5 กลุ่มเป้าหมาย

- ชุมชนและเกษตรกรในพื้นที่ป่าจังหวัดน่าน โดยเฉพาะครัวเรือนที่ปลูกข้าวโพดบนพื้นที่สูงในเขต คทช.
- คณะกรรมการป่าชุมชน และอาสาสมัครป้องกันไฟป่าในพื้นที่
- หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการป่าและการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับจังหวัดและอำเภอ
- ภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานในจังหวัดน่าน
- ภาคเอกชน ผู้ประกอบการ และสถาบันการเงินที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจฐานธรรมชาติ

6. ผลที่คาดว่าจะได้รับ (Potential for Result)

ผลผลิต (Output)

- กลไก Nan Forum ภาคป่าไม้ ที่มีโครงสร้าง บทบาท และระเบียบการทำงานชัดเจน เชื่อมโยงกับคณะกรรมการป่าชุมชนและคณะกรรมการ คทช. ระดับจังหวัดได้อย่างต่อเนื่อง
- ฐานข้อมูลกลางเพื่อการจัดการป่านานที่เข้าถึงได้โดยทุกภาคส่วน พร้อมมาตรฐานการวัดผลร่วมที่ผู้ให้ทุนและหน่วยงานรัฐยอมรับ
- ข้อเสนอเชิงนโยบายจากกระบวนการ Sandbox ในพื้นที่นาร่อง ที่สามารถขยายพื้นที่รูปธรรมของการจัดการป่าแต่ละลักษณะได้อย่างน้อย 10 เท่าภายในสามปี

- กลไกทางการเงินที่เหมาะสมกับจังหวัดน่าน (PES คาร์บอนเครดิต กองทุนป่าชุมชน การเงินเชิงวัฒนธรรม และแนวทางตราสารสีเขียวในระยะยาว) พร้อมเงื่อนไขที่ต้องมีก่อนใช้เครื่องมือแต่ละตัว
- ชุดโครงการเดียวที่บรรจุอยู่ในแผนพัฒนาจังหวัดน่าน
แทนการเสนอเป็นโครงการเดียวหลายโครงการที่แยกกันของงบประมาณ
- แพ้กเงกการเปลี่ยนผ่านระดับแปลงที่พิสูจน์แล้วในพื้นที่จริง
พร้อมคู่มือการขยายผลสำหรับหน่วยงานที่จะรับไปดำเนินการต่อ

ผลลัพธ์ (Outcome)

- ป่าชุมชนและป่าอนุรักษ์ในจังหวัดน่านได้รับการจัดการอย่างมีธรรมาภิบาลและ มีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน
- ชุมชนท้องถิ่นมีความมั่นคงในสิทธิที่ดินและสิทธิในการจัดการทรัพยากร
- เศรษฐกิจฐานธรรมชาติของจังหวัดน่านเติบโตอย่างยั่งยืน สร้างรายได้ให้ชุมชนควบคู่กับการอนุรักษ์
- งบประมาณการดูแลป่าชุมชนและไฟป่าถูกบรรจุเป็นรายจ่ายประจำของจังหวัด แทนการขอเป็นครั้งคราว
- จังหวัดน่านเป็นต้นแบบการจัดการป่าไม้แบบมีส่วนร่วมและเศรษฐกิจฐานธรรมชาติในระดับประเทศ

ตัวชี้วัดหลัก

กลุ่ม	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย ณ ปีที่ 5	สถานะข้อมูล
การเปลี่ยนผ่านทางเศรษฐกิจ	พื้นที่เกษตรที่เปลี่ยนผ่าน	27,000 ไร่	คำนวณจากแบบจำลอง
	ครัวเรือนที่เปลี่ยนผ่านเต็มแพ็กเกจ	3,000 ครัวเรือน	คำนวณจากแบบจำลอง
	รายได้สุทธิครัวเรือน	88,360 บาท/ปี (จาก 10,940)	คำนวณจากแบบจำลอง
	รายได้ไม่ขาดช่วงระหว่างเปลี่ยนผ่าน	ปีที่ 1 ได้ 21,500 บาท สูงกว่าฐานเดิม	คำนวณจากแบบจำลอง
การฟื้นฟูและรักษาป่า	ป่าที่ฟื้นจากการเปลี่ยนแปลงการเกษตร (L1)	27,000 ไร่ · ไม่ยืนต้น 2.7 ล้านต้น	คำนวณจากแบบจำลอง
	ป่าชุมชนที่ได้รับการดูแลต่อเนื่อง (L2)	150,000 ไร่	ข้อมูลทะเบียนราชการ

	รวมพื้นที่ป่าที่ฟื้นฟูและรักษา (L1 + L2)	177,000 ไร่	ไม่นับพื้นที่ซ้ำ
	ลดฝุ่น PM2.5 ที่ต้นทาง	ประมาณ 232 ตัน/ปี	ค่าประมาณเชิงวิศวกรรม

7. แผนการดำเนินงาน (Action Plans)

กิจกรรมสำคัญ (Milestone Activity with a Verifiable Deliverable)	เริ่ม (Start)	เสร็จสิ้น (End)
กิจกรรมที่ 1: จัดประชุมภาคีและจัดตั้งโครงสร้าง Nan Forum อย่างเป็นทางการ พร้อมระเบียบการทำงานและปฏิทินการประชุมร่วมกับคณะกรรมการป่าชุมชนและคทช. จังหวัด	มิ.ย. 2569	ส.ค. 2571
กิจกรรมที่ 2: พัฒนาและเปิดใช้งานฐานข้อมูลกลาง (Open Data Platform) ร่วมกับพื้นที่นำร่อง พร้อมมาตรฐาน MRV ที่ตกลงร่วมกัน	ก.ค. 2569	ธ.ค. 2571
กิจกรรมที่ 3: ดำเนินกระบวนการ Sandbox นโยบาย รวบรวมปัญหาทดลองวิธีแก้ในพื้นที่ และจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายที่ผ่านกลไกจังหวัด	ก.ย. 2569	มี.ค. 2571
กิจกรรมที่ 4: ออกแบบและประเมินกลไกทางการเงิน (PES คาร์บอนเครดิต กองทุนป่าชุมชน การเงินเชิงวัฒนธรรม) และจัดทำข้อเสนอบรรจุเข้าแผนพัฒนาจังหวัด	ต.ค. 2569	มิ.ย. 2571
กิจกรรมที่ 5: ขยายผลโครงการเศรษฐกิจฐานธรรมชาติ (กาแฟรักษาป่า พืชยาและสมุนไพร ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ไม้เศรษฐกิจ) จากพื้นที่นำร่องสู่ระดับจังหวัด	ม.ค. 2570	ธ.ค. 2573
กิจกรรมที่ 6: นำร่องงบดำเนินการดูแลป่าชุมชน พร้อมรายงานต้นทุนจริงต่อแห่ง	ม.ค. 2570	ธ.ค. 2573

8. ข้อมูลเพิ่มเติม

การเชื่อมกับระบบงบประมาณและกลไกภาครัฐ

แผนนี้ไม่ได้สร้างระบบคู่ขนานแข่งกับภาครัฐ แต่เป็นโครงสร้างที่ให้งบที่มีอยู่แล้วของหลายหน่วยงาน ลงไปในพื้นที่เดียวกัน ใช้ข้อมูลชุดเดียวกัน และวัดผลด้วยตัวชี้วัดชุดเดียวกัน โดยมีจุดเชื่อมต่อที่ชัดเจนดังนี้

- งบพัฒนาจังหวัดน่าน — ระบบน้ำระดับกลุ่ม คลัสเตอร์ท่องเที่ยว และงบดูแลป่าชุมชนและไฟฟ้าในฐานรายจ่ายประจำ โดยบรรจุเป็นชุดโครงการเดียวในแผนพัฒนาจังหวัด 5 ปี

- กรมป่าไม้ (คทช. และป่าชุมชน) — สิทธิใช้ประโยชน์ที่ดิน กล้าไม้ การรับรองป่าชุมชน และแนวกันไฟ ผ่านกลไกที่มีอยู่แล้วโดยไม่ต้องออกกฎหมายใหม่
- กรมอุทยานแห่งชาติฯ — พื้นที่แนวกันชนและการดำเนินการตามมาตรา 64 ร่วมกับเครือข่าย Forest Guardian
- กรมชลประทานและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น — โครงสร้างพื้นฐานน้ำ โดยใช้แผนที่แปลงของโครงการเป็นตัวกำหนดลำดับความสำคัญ
- ททท. และ อพท. — คลัสเตอร์ท่องเที่ยวและสุขภาวะ มาตรฐาน และการตลาด
- อว. / วช. / สกสว. / บพท. — ระบบข้อมูลกลาง มาตรฐาน MRV งานวิจัยเชิงพื้นที่ และการประเมินผลอิสระ
- ธ.ก.ส. — ผลิตภัณฑ์สินเชื่อการเปลี่ยนผ่านที่ใช้สัญญารับซื้อล่วงหน้าเป็นหลักประกันรายได้
- ChangeFusion — ออกแบบลำดับการเข้าของทุน (ทุนเชิงกลยุทธ์ที่รับความเสี่ยงก่อน → งบภาครัฐและสินเชื่อ → กลไกตลาดและ PES) จับคู่เครื่องมือการเงินกับลักษณะของแต่ละกิจกรรม และเป็นผู้ประสานทุนเชิงกลยุทธ์และภาคเอกชนเข้าสู่แผนของจังหวัด
- สวพส. — ตัวเร่งและตัวขยายผลด้านเกษตรบนพื้นที่สูง โดยเฉพาะกาแฟและพืชสมุนไพร พร้อมระบบจัดระดับชุมชน A-B-C-D ที่ใช้คัดเลือกพื้นที่ได้ทันที

หมายเหตุ: เอกสารฉบับนี้เสนอเฉพาะสาระของแผน ไม่รวมรายละเอียดกรอบงบประมาณและการเบิกจ่าย ซึ่งแยกอยู่ในเอกสารแผนแม่บทฉบับเต็มและแบบจำลองทางการเงินที่แนบต่างหาก

 พันธกรณี 7 : การแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM2.5)

โครงการ/กิจกรรมที่ 11 : โครงการพัฒนาระบบนิเวศภาครัฐระบบเปิดและการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย (Open Government and Meaningful Participation Ecosystem: OG&MP) เพื่อขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM2.5) ในภาคเกษตรกรรมและภาคป่าไม้ ด้วยฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Data-Driven) ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

ความเกี่ยวข้องกับคุณค่าของ OGP (Relevance to OGP Values) : ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Relevant Organization) :

- หน่วยงานเจ้าภาพหลัก : กรุงเทพมหานคร

- หน่วยงานสนับสนุน :

การแก้ไขปัญหาหมอกพิษทางอากาศและฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM2.5) ซึ่งเป็นวิกฤตการณ์ระดับชาติที่มีความซับซ้อนเชิงโครงสร้าง ไม่สามารถแก้ไขให้ลุกล่วงได้ด้วยกลไกการสั่งการจากบนลงล่าง (Top-Down Approach) เพียงอย่างเดียว การออกแบบโครงการในพื้นที่ปฏิบัติการนวัตกรรมภาครัฐ (Government Innovation Lab) จึงตั้งอยู่บนฐานคิดของการทำงานร่วมกันระหว่าง “รัฐ – เอกชน – ประชาชน” (Public-Private-People Partnership) เพื่อสร้างระบบนิเวศการบริหารจัดการที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีความรับผิดชอบร่วมกัน การบูรณาการข้ามภาคส่วนนี้มุ่งเน้นการทลายเส้นแบ่งเขตอำนาจทางกฎหมายแบบดั้งเดิม เพื่อให้เกิดการทำงานที่ใช้พื้นที่เป็นฐาน (Area-based Management) โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้เสียซึ่งแบ่งตามบทบาทหน้าที่และระดับการมีส่วนร่วมเชิงยุทธศาสตร์ ดังแสดงในตารางที่ 1

ภาคส่วนการดำเนินงาน	หน่วยงานหลักและกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย	บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและขอบเขตการบูรณาการตามโครงการ
หน่วยงานภาครัฐ (ระดับนโยบาย อำนวยการ และการประเมินผล)	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.)	กำหนดทิศทางนโยบายภาครัฐระบบเปิด (Open Government) ขับเคลื่อนพื้นที่ปฏิบัติการนวัตกรรมภาครัฐ (Gov Lab) ออกแบบตัวชี้วัดการประเมินผล และดูแลแพลตฟอร์มการจับคู่ทรัพยากร PM 2.5 Matching
	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)	สนับสนุนงบประมาณการวิจัย แหล่งทุน และองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ในการแก้ปัญหาวิกฤตเร่งด่วน โดยเฉพาะการพัฒนาาระบบฐานข้อมูลและเทคโนโลยีการตรวจวัด
	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.)	กำกับดูแลพื้นที่ป่าอนุรักษ์และป่าสงวนแห่งชาติ อำนวยการดับไฟป่า บังคับใช้กฎหมายตาม พ.ร.บ. อุทยานแห่งชาติ และ พ.ร.บ. ป่าสงวนแห่งชาติ บูรณาการศูนย์สั่งการแบบเบ็ดเสร็จ (Single Command) และประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ

	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กษ.)	สนับสนุนการปรับเปลี่ยนวิถีเกษตรปลอดการเผา (Zero Burn) จัดการเศษวัสดุทางการเกษตร กำหนดมาตรการจูงใจทางเศรษฐศาสตร์ และ กำหนดมาตรการตัดสิทธิการช่วยเหลือภาครัฐ สำหรับเกษตรกรที่กระทำผิดเงื่อนไขการจัดการไฟ
หน่วยงานภาครัฐ (ระดับปฏิบัติการ ควบคุมและ ประสานงาน ในพื้นที่)	จังหวัดเชียงใหม่ / ที่ทำการปกครอง อำเภอแม่แจ่ม และอำเภอเมือง เชียงใหม่	บูรณาการสั่งการและบริหารจัดการสถานการณ์ แบบเบ็ดเสร็จ (Single Command) ในระดับ จังหวัดและอำเภอ บริหารจัดการวิกฤตตาม โครงสร้างเวลา "สูตร 8-3-1" และเป็นแกนกลางใน การบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่
	อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย / กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และ พันธุ์พืช	บริหารจัดการเชื้อเพลิงในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ จัดทำ ฐานข้อมูลการใช้ประโยชน์จากที่ดินร่วมกับชุมชน ตามมาตรา 64 และ 65 แห่ง พ.ร.บ. อุทยาน แห่งชาติ พ.ศ. 2562 และจัดตั้งจุดสกัดเฝ้าระวังไฟป่า
	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในพื้นที่เป้าหมาย	เป็นแกนกลางระดับพื้นที่ในการประสานงานชุมชน สนับสนุนงบประมาณท้องถิ่น จัดทำแผนชุมชน เฝ้า ระวังและระงับเหตุรำคาญจากควันไฟตาม พ.ร.บ. การสาธารณสุข พ.ศ. 2535
	สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศ และภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) (GISTDA)	สนับสนุนเทคโนโลยีภาพถ่ายดาวเทียม ข้อมูลจุด ความร้อน (Hotspots) และวิเคราะห์พื้นที่เผาไหม้ (Burn Scars) เพื่อสร้างฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศ เชิงลึกสำหรับการตัดสินใจเชิงรุก
ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และภาคธุรกิจ	เครือข่ายธุรกิจแพลตฟอร์ม PM 2.5 Matching / สำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI)	สนับสนุนเครื่องจักรกลทางการเกษตร อุปกรณ์ดับ ไฟป่า เทคโนโลยีโดรน และเข้าร่วมมาตรการ ส่งเสริมการลงทุน (BOI) เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้ชีว มวลและลดต้นทุนการจัดการวัสดุเหลือใช้ของ เกษตรกร
	ผู้ประกอบการรับซื้อผลผลิตทางการ เกษตร (อุตสาหกรรมอาหารสัตว์และ พลังงาน)	ขับเคลื่อนนโยบายไม่รับซื้อผลผลิตที่มาจากการเผา (PM2.5 Free Plus) สร้างแรงจูงใจด้านราคาให้ เกษตรกร และรับซื้อชีวมวลอัดแท่งเพื่อใช้เป็น เชื้อเพลิงในโรงงานไฟฟ้า

	สถาบันอุดมศึกษาและนักวิชาการ (เช่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)	วิจัยและพัฒนาระบบเซ็นเซอร์ DustBoy แอปพลิเคชัน Fire-D และประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการผ่านกระบวนการทางวิชาการและวิทยาศาสตร์ที่ตรวจสอบได้ ¹¹
ภาคประชาสังคม กลุ่มเปราะบาง และประชาชน ผู้ปฏิบัติการ	สมาคมหัวใจเชียงใหม่ / มูลนิธิพัฒนาภาคเหนือ / เครือข่ายภาคประชาสังคม	เป็นแกนกลางภาคประชาชนในการสะท้อนปัญหา ติดตามการทำงานของภาครัฐ ตรวจสอบความโปร่งใส และส่งเสริมให้เกิดการจัดการไฟระดับชุมชนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต
	ชุมชนท้องถิ่น (เช่น บ้านม้งดอยปุย) / เกษตรกรในอำเภอแม่แจ่ม / อาสาสมัครพิทักษ์ป่า	ผู้ปฏิบัติการจริงในระดับฐานราก มีหน้าที่จัดการไฟระดับชุมชน ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไฟป่าลาดตระเวนแนวกันไฟ และบริหารจัดการเชื้อเพลิงตามหลักวิชาการ และภูมิปัญญาท้องถิ่น
	อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และกลุ่มเปราะบางทางสุขภาพ	ดำเนินการคัดกรอง เฝ้าระวัง และให้ความช่วยเหลือกลุ่มเปราะบาง (ผู้ป่วยโรคระบบทางเดินหายใจ เด็ก ผู้สูงอายุ) ในชุมชนช่วงภาวะวิกฤต ผ่านกลไกห้องปลอดฝุ่นและระบบสาธารณสุขเชิงรุก

การกำหนดโครงสร้างผู้มีส่วนได้เสียที่ครอบคลุมในลักษณะนี้ สอดคล้องกับหลักการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย (Meaningful Participation) ซึ่งมุ่งเน้นการเปลี่ยนผ่านการรวมศูนย์อำนาจและการใช้อำนาจรัฐเชิงบังคับแต่เพียงฝ่ายเดียว มาสู่การเปิดพื้นที่ให้ชุมชนและผู้มีส่วนได้เสียทุกภาคส่วนได้ร่วมวิเคราะห์ ออกแบบ ตัดสินใจ และรับผลประโยชน์ โดยมีข้อมูลทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นกลไกตัวกลางในการเชื่อมโยงและสร้างความไว้วางใจระหว่างกัน

2. ที่มาของพันธกรณี (How the Commitment Came to be):

- การประชุมระดับชาติรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ กรุงเทพมหานคร (15 ธันวาคม 2569)
- การประชุมระดับชาติรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ จังหวัดเชียงใหม่ (13 กุมภาพันธ์ 2569)
- การประชุมระดับชาติรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ จังหวัดขอนแก่น (20 กุมภาพันธ์ 2569)
- การประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ภายใต้กรอบการเป็นสมาชิกภาคีเครือข่ายภาครัฐระบบเปิด (Open Government Partnership : OGP) ในประเด็นนโยบายสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม (Climate and Environment)

เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2569 ณ ห้องประชุม Function Six AB ชั้น 6 โรงแรม สยาม แอท สยาม ดีไซน์ กรุงเทพฯ และผ่านระบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์

- งานประชุม Open Gov Week Thailand 2026 ภายใต้แนวคิดหลัก “OPEN THAILAND: Co-Creating the Future” เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2569 ผ่านระบบ Zoom และ YouTube Live

- การประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP)

ในฐานะการเป็นสมาชิกภาคีเครือข่ายภาครัฐระบบเปิด (Open Government Partnership : OGP)

ของประเทศไทย วันที่ 29 พฤษภาคม 2569 ณ ห้องกมลทิพย์ 1 ชั้น 2 โรงแรมเดอะ สุโกศล กรุงเทพฯ

- การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผน NAP ภายใต้กรอบการเป็นสมาชิก OGP เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2569 ณ ห้องประชุม 201 ชั้น 2 อาคารศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
- การรับฟังความคิดเห็นผ่านแพลตฟอร์มบอกเราถึงรัฐและช่องทางออนไลน์

3. ที่มาและความสำคัญ (Background)

วิกฤตการณ์มลพิษทางอากาศจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM2.5) ในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดเชียงใหม่ ได้ทวีความรุนแรงและยกระดับกลายเป็นวาระแห่งชาติที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 เป็นต้นมา¹⁵ ปรากฏการณ์นี้ไม่ได้เป็นเพียงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นชั่วคราวตามฤดูกาล แต่เป็นวิกฤตการณ์ที่มีรากฐานเชิงโครงสร้างที่สลับซับซ้อนและหยั่งรากลึก ทั้งในด้านภูมิศาสตร์ ภูมิอากาศ เศรษฐศาสตร์ การเกษตร การใช้ประโยชน์ที่ดิน และความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงทรัพยากรของรัฐ จังหวัดเชียงใหม่มีลักษณะภูมิประเทศเป็นแอ่งกระทะที่ล้อมรอบด้วยเทือกเขาสูงชัน เมื่อเข้าสู่ช่วงฤดูหนาวและฤดูแล้ง (ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคมของทุกปี) สภาพความกดอากาศสูงจะแผ่ลงมาปกคลุมพื้นที่ ทำให้อากาศปิด ลมสงบ และมีความชื้นสัมพัทธ์ต่ำ ปรากฏการณ์ปรากฏการณ์อุณหภูมิผกผัน (Temperature Inversion) ยับยั้งการไหลเวียนของกระแสอากาศในแนวดิ่ง ส่งผลให้ฝุ่นละอองที่เกิดขึ้นไม่สามารถระบายออกไปได้และเกิดการสะสมตัวเหนือเขตเมืองและชุมชนจนเกินค่ามาตรฐานความปลอดภัยในระดับที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

การวิเคราะห์แหล่งกำเนิดหลักของฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM2.5) ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และภาคเหนือตอนบน พบว่าสาเหตุสำคัญประการแรกมาจากการเผาในที่โล่ง (Open Burning) ซึ่งสามารถจำแนกบริบทเชิงพื้นที่ที่ออกเป็น 2 มิติหลัก ได้แก่ มิติที่หนึ่ง คือ การเกิดไฟป่าในพื้นที่ป่าอนุรักษ์และป่าสงวนแห่งชาติ ข้อมูลจากสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (GISTDA) ในช่วงต้นปี พ.ศ. 2567 ระบุชัดเจนว่าจุดความร้อน (Hotspots) ที่พบในพื้นที่ 17 จังหวัดภาคเหนือมีจำนวนสูงถึง 79,859 จุด โดยในจำนวนนี้เกิดในพื้นที่ป่าสูงถึงร้อยละ 86 สะท้อนให้เห็นว่าป่าไม้เป็นแหล่งกำเนิดฝุ่นควันที่ใหญ่ที่สุด สาเหตุของการเกิดไฟป่าส่วนหนึ่งเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตดั้งเดิมที่พึ่งพิงป่า เช่น การจุดไฟเพื่อเก็บหาของป่า การล่าสัตว์ การกำจัดวัชพืชเพื่อขยายพื้นที่ทำกิน และปัญหาความขัดแย้งเชิงพื้นที่ระหว่างชุมชนในป่ากับเจ้าหน้าที่รัฐ

มิติที่สอง คือ การเผาในพื้นที่เกษตรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่สูงที่มีความลาดชันซึ่งมีการปรับเปลี่ยนระบบนิเวศไปสู่การปลูกพืชไร่เชิงเดี่ยว เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ นาข้าว และอ้อยโรงงาน เกษตรกรในพื้นที่สูงมักประสบปัญหาความยากจน ขาดแคลนเทคโนโลยี เครื่องจักรกลทางการเกษตร และทุนทรัพย์ในการบริหารจัดการซากวัชพืชเหลือใช้ทางการเกษตรหลังฤดูเก็บเกี่ยว การใช้วิธีการเผาจึงกลายเป็นทางเลือกที่มีต้นทุนต่ำที่สุดและจัดการได้รวดเร็วที่สุด แม้ว่าจะสร้างภาระทางนิเวศวิทยาก็ตาม

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากวิกฤตการณ์ฝุ่นควันมีความรุนแรงและสร้างความสูญเสียในวงกว้าง ทางด้านสาธารณสุข งานวิจัยและสถิติทางการแพทย์บ่งชี้ว่าประชากรในภาคเหนือ โดยเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่ มีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคระบบทางเดินหายใจ โรคหลอดเลือดหัวใจ และเป็นพื้นที่ที่มีสถิติผู้ป่วยมะเร็งปอดสูงเป็นอันดับต้นๆ ของประเทศ นอกเหนือจากภัยคุกคามต่อชีวิตและสุขภาพแล้ว ผลกระทบเชิงลบต่อระบบเศรษฐกิจระดับภูมิภาคก็มีมูลค่ามหาศาล โดยเฉพาะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นเส้นเลือดใหญ่ของจังหวัดเชียงใหม่ต้องประสบภาวะซบเซาและสูญเสียรายได้ในช่วงฤดูฝุ่นควันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้รัฐบาลต้องสูญเสียงบประมาณจำนวนมากในการระดมกำลังเจ้าหน้าที่ เครื่องจักร และยุทธโศปกรณ์ในการเข้าดับไฟและฟื้นฟูพื้นที่

ที่ผ่านมา ภาครัฐได้พยายามแก้ไขปัญหามาผ่านกลไกการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดและนโยบายการห้ามเผาเด็ดขาด (Zero Burning Policy) ในช่วงเวลาที่กำหนด ทว่า การประเมินผลสัมฤทธิ์ของนโยบายดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า นโยบายที่มุ่งเน้นการปราบปรามและสั่งการจากส่วนกลาง (Top-down) โดยปราศจากการสร้างทางเลือกทางเศรษฐกิจที่จับต้องได้ และขาดการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบวิธีการจัดการที่ดินของตนเอง ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน ในทางตรงกันข้าม การกดดันด้วยกฎหมายกลับนำไปสู่พฤติกรรมการลักลอบเผาในเวลาว่างคันเพื่อหลบหนีการตรวจจับของเจ้าหน้าที่ หรือการเผาแบบฉวยโอกาสที่ไร้การควบคุมแนวกันไฟ ซึ่งส่งผลให้ไฟลุกลามเป็นไฟป่าขนาดใหญ่ที่ยากต่อการควบคุมและสร้างปริมาณควันพิษที่หนาแน่นยิ่งขึ้น ความล้มเหลวเชิงโครงสร้างนี้ตอกย้ำว่าวิกฤต PM2.5 ไม่ใช่เพียงปัญหาทางเทคนิคหรือธรรมชาติ แต่เป็นปัญหาเชิงธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม (Environmental Governance) ที่ต้องได้รับการปฏิรูป

ด้วยตระหนักถึงข้อจำกัดของกระบวนทัศน์การบริหารราชการแบบเดิม ทิศทางการพัฒนาระบบราชการไทยในระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) และในอนาคต จึงมุ่งสู่การปรับเปลี่ยนบทบาทไปสู่การเป็นภาครัฐที่ล้ำหน้า (Digital & Innovative Government) และภาครัฐที่เปิดกว้าง (Open Government) ที่มีความทันสมัย น่าเชื่อถือ มีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.) ในฐานะหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนการปฏิรูประบบราชการ ร่วมกับคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ เกี่ยวกับการส่งเสริมการบริหารภาครัฐระบบเปิดและการมีส่วนร่วม จึงได้ริเริ่มและพัฒนารูปแบบนวัตกรรมเชิงนโยบายที่เรียกว่า "ระบบนิเวศภาครัฐระบบเปิดและการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย (Open Government and Meaningful Participation Ecosystem: OG&MP)" เพื่อบูรณาการทุกภาคส่วนให้เข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหาที่มีความสลับซับซ้อนเกินกว่าหน่วยงานรัฐเพียงหน่วยงานเดียวจะรับมือได้

เพื่อให้การขับเคลื่อนกรอบคิด OG&MP เกิดผลสัมฤทธิ์ในทางปฏิบัติ โครงการนี้จึงได้คัดเลือกจังหวัดเชียงใหม่เป็นพื้นที่เป้าหมาย โดยกำหนดให้มี พื้นที่ปฏิบัติการนวัตกรรมภาครัฐ (Government Innovation Lab หรือ Gov Lab) ใน 2 พื้นที่ยุทธศาสตร์หลักที่มีบริบทและรากเหง้าของปัญหาแตกต่างกันอย่างชัดเจน ได้แก่ (1) อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย ซึ่งเป็นพื้นที่รอยต่อระหว่างสังคมเมืองและระบบนิเวศป่าไม้ มีความเสี่ยงสูงด้านไฟป่าที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อเขตเศรษฐกิจและชุมชนเมืองหลวงของจังหวัดเชียงใหม่ และ (2) อำเภอแม่แจ่ม ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความโดดเด่นและเป็นตัวแทนของความท้าทายด้านการจัดการไฟในพื้นที่เกษตรกรรมบนที่สูงและระบบไร่หมุนเวียน การจัดตั้ง Gov Lab ในทั้งสองพื้นที่จะทำหน้าที่เสมือนห้องปฏิบัติการทดลองทางนโยบายและสังคม เพื่อบูรณาการระบบฐานข้อมูล (Data-Driven) ส่งเสริมการประสานและจับคู่ทรัพยากร (PM 2.5 Matching) และขับเคลื่อนการเปลี่ยนผ่านจากการ "ห้ามเผาแบบเหมารวม" ไปสู่การ "บริหารจัดการเชื้อเพลิงแบบมีส่วนร่วมบนฐานวิชาการ" อันจะเป็นโมเดลต้นแบบ (Prototype) ในการขยายผลสัมฤทธิ์ไปสู่การแก้ไขปัญหาในพื้นที่อื่นๆ ของประเทศไทยต่อไปในอนาคต

4. การดำเนินการที่ผ่านมาเพื่อแก้ไขปัญหา

การจัดการปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM2.5) และไฟฟ้าในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และภาคเหนือตอนบน มีพัฒนาการเชิงนโยบาย นวัตกรรม และการปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง ภาครัฐและผู้มีส่วนได้เสียได้ดำเนินมาตรการที่หลากหลาย ซึ่งสามารถวิเคราะห์ ถอดบทเรียน และจำแนกออกเป็นมิติต่างๆ ดังต่อไปนี้

4.1 การบริหารจัดการภายใต้กลไกสั่งการเบ็ดเสร็จ (Single Command) และกรอบกฎหมาย ที่ผ่านมา จังหวัดเชียงใหม่ได้อาศัยกลไกตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 โดยแต่งตั้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้อำนวยการจังหวัดในระบบศูนย์สั่งการแบบเบ็ดเสร็จ (Single Command) เพื่อสั่งการ อำนวยการ และประสานงานข้ามหน่วยงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างกระทรวงมหาดไทย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการประกาศใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างเข้มข้นเพื่อระงับยับยั้ง และดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด อาทิ การบังคับใช้พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 220 ที่ว่าด้วยการกระทำให้เกิดเพลิงไหม้ และพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ในการประกาศพื้นที่ควบคุมเหตุรำคาญจากฝุ่นควัน อย่างไรก็ตาม บทเรียนที่ได้รับจากการใช้มาตรการทางกฎหมายเพียงมิติเดียวสะท้อนให้เห็นว่า แม้จะสามารถระงับเหตุและสร้างความเกรงกลัวได้ในระดับหนึ่ง แต่การบังคับใช้กฎหมายที่แข็งกร้าวและขาดความยืดหยุ่นได้สร้างสภาวะความหวาดระแวงและความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับชุมชนดั้งเดิม ไม่สามารถแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่เป็นรากเหง้าของการลักลอบเผาได้

4.2 การบริหารจัดการเชิงเวลาและการรับมือสถานการณ์แบบ "สูตร 8-3-1" เพื่อแก้ไขปัญหาการทำงานแบบตั้งรับเฉพาะช่วงเกิดเหตุ ภาครัฐได้ริเริ่มประยุกต์ใช้กลไกการบริหารวงจรภัยพิบัติตามฤดูกาล หรือที่เรียกว่า "สูตร 8-3-1" ซึ่งเป็นโครงสร้างการบริหารจัดการเชิงเวลาที่แบ่งวงรอบการทำงานตลอดทั้งปีออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ (1) ระยะเวลา 8 เดือน สำหรับการเตรียมการและการป้องกันปัญหาล่วงหน้า เช่น การสำรวจพื้นที่เสี่ยง การจัดทำทะเบียนผู้หาของป่า การฝึกอบรมชุดปฏิบัติการอาสาสมัคร การจัดทำแนวกันไฟ และการรณรงค์ให้ความรู้ (2) ระยะเวลา 3 เดือน (ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงพฤษภาคม) สำหรับการเผชิญเหตุและบริหารสถานการณ์วิกฤต ซึ่งเป็นช่วงที่มีการยกระดับการบัญชาการสั่งการดับไฟฟ้า และงดเว้นการเผาในที่โล่ง และ (3) ระยะเวลา 1 เดือน สำหรับการฟื้นฟูเยียวยาผู้ประสบภัยและระบบนิเวศที่ได้รับผลกระทบจากไฟฟ้า แม้ว่าโครงสร้างสูตร 8-3-1 จะเป็นกลไกเชิงแนวคิดที่ยอดเยี่ยม แต่ในทางปฏิบัติพบว่าในระยะ 8 เดือนของการเตรียมการ มักประสบปัญหาการขาดแคลนฐานข้อมูลที่แม่นยำสำหรับการจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่เสี่ยงภัย การกระจายงบประมาณลงสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีความล่าช้า และขาดความต่อเนื่องในการบูรณาการข้ามกระทรวง

4.3 การบูรณาการนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยมีความก้าวหน้าอย่างมากในการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์เข้ามาช่วยสนับสนุนการตัดสินใจในการจัดการมลพิษทางอากาศ เช่น การพัฒนาระบบเซ็นเซอร์ DustBoy ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่พัฒนาโดยสถาบันวิชาการภายในประเทศ เซ็นเซอร์ดังกล่าวได้รับการพิสูจน์แล้วว่ามีความแม่นยำสูงถึงร้อยละ 85 เมื่อเทียบกับเครื่องมาตรฐานสากล (BetaRay) ปัจจุบันมีการติดตั้งเซ็นเซอร์ DustBoy กระจายครอบคลุมทั่วประเทศกว่า 400 จุด ทำหน้าที่เป็นโครงข่ายเฝ้าระวังและรายงานคุณภาพอากาศในระดับจุลภาค (Micro-level) ให้แก่ประชาชน นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาแอปพลิเคชัน Fire-D ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มบริหารจัดการเชื้อเพลิงแบบมีส่วนร่วม ที่อนุญาตให้เกษตรกรและชุมชนสามารถยื่นคำร้องและจองวัน-เวลาในการกำจัดเศษวัสดุทางการเกษตรด้วยการเผาภายใต้การควบคุม (Prescribed Burning) ในช่วงเวลาที่สภาวะอากาศเอื้ออำนวยต่อการระบายอากาศ ผลการทดสอบการใช้งานแอปพลิเคชัน Fire-D ในพื้นที่นำร่องพบว่า สามารถลดการปลดปล่อยฝุ่นละออง PM2.5 และมลพิษทางอากาศได้มากถึงร้อยละ 60 อย่างไรก็ตาม

นวัตกรรมเหล่านี้ยังถูกใช้งานในวงจำกัดและขาดการบูรณาการเชื่อมโยงเข้าเป็นระบบนิเวศข้อมูลศูนย์กลางขนาดใหญ่ (Centralized Data Ecosystem)

4.4 การดำเนินมาตรการยุทธศาสตร์ระดับจังหวัดและข้อตกลงระดับชาติ จังหวัดเชียงใหม่ได้กำหนดแผนปฏิบัติการและร่างมาตรการป้องกันแก้ไขปัญหาไฟป่าประจำป้อย่างเป็นระบบ โดยกำหนดยุทธศาสตร์หลัก 6 ด้าน ประกอบด้วย การบริหารพื้นที่เผาไหม้โดยชุมชน การจัดการที่ดินและป่าไม้ของชุมชน การลดมลพิษในพื้นที่เกษตรกรรม การขับเคลื่อนเมืองคาร์บอนต่ำ การคุ้มครองกลุ่มเปราะบางทางสุขภาพ และการอำนวยความสะดวกในการมีส่วนร่วมของสังคม นอกจากนี้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ยังได้นำร่องมาตรการเชิงรุกในการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการผลิต ส่งเสริมเกษตรปลอดการเผา และเริ่มกำหนดมาตรการจริงจังร่วมกับกระทรวงพาณิชย์เพื่อสร้างช่องทางการตลาดสำหรับสินค้าเกษตรที่ไม่มีกระบวนการผลิตเกี่ยวข้องกับการเผา (PM2.5 Free Plus) ควบคู่ไปกับการพิจารณาตัดสิทธิความช่วยเหลือจากภาครัฐสำหรับเกษตรกรที่ละเมิดข้อตกลง

4.5 การประสานความร่วมมือข้ามภาคส่วนและการทดลองพื้นที่ปฏิบัติการนวัตกรรมภาครัฐ เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างรัฐและเอกชน สำนักงาน ก.พ.ร. ได้ริเริ่มและพัฒนาแพลตฟอร์ม PM 2.5 Matching ซึ่งทำหน้าที่เป็นพื้นที่กลาง (Marketplace) ในระบบดิจิทัล เพื่อนำเสนอข้อมูลความต้องการของพื้นที่เป้าหมาย และเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนหรือธุรกิจที่มีความประสงค์จะสนับสนุนทรัพยากร (เช่น โดรนเพื่อการเกษตร รถอัดฟาง เครื่องสางใบอ้อย ชุดดับไฟป่า) สามารถจับคู่ความต้องการกับชุมชนได้อย่างตรงจุดและโปร่งใส โดยมีการเชื่อมโยงสิทธิประโยชน์และการลดหย่อนภาษีจากการลงทุนผ่านสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ก่อนที่จะขยายผลมาสู่จังหวัดเชียงใหม่ สำนักงาน ก.พ.ร. ได้ทำการทดสอบแนวคิดพื้นที่ปฏิบัติการนวัตกรรมภาครัฐ (Government Innovation Lab) และรูปแบบ OG&MP ในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรีและลำปางในช่วงปี พ.ศ. 2564-2565 จนได้ผลสัมฤทธิ์และบทเรียนสำคัญ ซึ่งนำมาสู่การลงพื้นที่ชุมชนบ้านม้งดอยปุย อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย และอำเภอแม่แจ่ม เพื่อสำรวจและจัดทำฐานข้อมูลเชิงลึกสำหรับการออกแบบโครงการนี้อย่างเต็มรูปแบบ

จากการวิเคราะห์การดำเนินการที่ผ่านมาทั้งหมด บทเรียนที่ตกผลึกสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า กฎเกณฑ์สำคัญที่ยังขาดหายไปและเป็นความท้าทายหลักในการแก้ไขปัญหานี้ คือ "การขาดระบบฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ (Geo-informatics) ที่เชื่อมโยงเป็นเอกภาพ" และ "การขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริงในการออกแบบนโยบาย" โครงการนี้จึงได้รับการรังสรรค์ขึ้นเพื่ออุดช่องโหว่ทางยุทธศาสตร์ดังกล่าว และเปลี่ยนผ่านนโยบายไปสู่การบริหารจัดการที่ยั่งยืน

5. ข้อมูลโครงการ (Details of the Commitment)

5.1 สาระสำคัญของโครงการ

สาระสำคัญของโครงการคือการปฏิวัติกระบวนการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม จากระบบการควบคุมสั่งการแบบรวมศูนย์และการแก้ปัญหาแบบแยกส่วน สู่ "การพัฒนากระบวนนิเวศภาครัฐระบบเปิดและการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย (Open Government and Meaningful Participation Ecosystem: OG&MP)" โดยนำร่องใช้ พื้นที่ปฏิบัติการนวัตกรรมภาครัฐ (Government Innovation Lab) อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย และอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นเสมือนห้องปฏิบัติการทดลองทางนโยบายและนวัตกรรมทางสังคม โครงการนี้ขับเคลื่อนด้วยพลานุภาพของระบบข้อมูลขนาดใหญ่และภูมิสารสนเทศ (Data-Driven & Geo-Informatic Database) โดยยึดหลักการบริหารจัดการความสัมพันธ์ทางอำนาจใหม่ ที่ให้ชุมชนเป็นแกนหลักในการปฏิบัติการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นแกนกลางในการประสานงาน และให้หน่วยงานระดับกรม กระทรวง เป็นเพียงผู้สนับสนุนงบประมาณ ข้อมูลหมาย และองค์ความรู้ เพื่อหาทางออกร่วมกันในประเด็นความขัดแย้งเรื่องการอยู่ร่วมกันระหว่างป่าและคน การเปลี่ยนผ่านจากระบบเกษตรพืช

เชิงเดี่ยวที่พึ่งพาการเผาไปสู่เกษตรกรรมมูลค่าสูงปลอดการเผา และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระดับชาติในการ จัดหาทรัพยากรผ่านนวัตกรรม PM 2.5 Matching ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

5.2 วัตถุประสงค์

โครงการนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อขับเคลื่อนนวัตกรรมการบริหารภาครัฐ โดยมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ใน 4 ประการ ดังนี้

1. **เพื่อสร้างและทดสอบต้นแบบนวัตกรรมการเชิงนโยบาย (Policy Prototype):** มุ่งเน้นการบูรณาการระบบการจัดการไฟฟ้าและการจัดการไฟในพื้นที่เกษตรกรรมผ่านกลไกพื้นที่ปฏิบัติการนวัตกรรมภาครัฐ เพื่อสร้างมาตรฐาน และคู่มือปฏิบัติงานแนวใหม่ที่สามารถนำไปปรับใช้และขยายผล (Scale-up) ไปยังพื้นที่เสี่ยงอื่น ๆ ภายในจังหวัด เชียงใหม่และพื้นที่ใกล้เคียง โดยมีรายละเอียดแนวทางการขยายผลตามที่กำหนดไว้ในข้อ 5.7
2. **เพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลอัจฉริยะแบบบูรณาการ (Smart Data Ecosystem):** โดยการเชื่อมโยงระบบ ฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศ (Geo-Informatics) ข้อมูลการครอบครองและการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อมูลจุดความร้อน ข้อมูลจุดภาคด้านคุณภาพอากาศจากเซ็นเซอร์ (DustBoy) และระบบการบริหารจัดการเชื้อเพลิงแบบดิจิทัล (Fire-D) ให้เป็นศูนย์กลางข้อมูลเดียวที่โปร่งใสสำหรับการตัดสินใจของผู้บริหารและประชาชน
3. **เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย (Meaningful Participation):** เปิดพื้นที่และกระบวนการให้ผู้มีส่วนได้เสียทุกภาคส่วน โดยเฉพาะชุมชนดั้งเดิม เกษตรกร และกลุ่มชาติพันธุ์ ได้เข้ามามีส่วนร่วมวิเคราะห์ปัญหา ร่วม ออกแบบนโยบาย และเป็นเจ้าของแผนการจัดการป่าและแผนการจัดการเศรษฐกิจทางการเกษตรอย่างยั่งยืน
4. **เพื่อสร้างนวัตกรรมเชิงกลไกและแรงจูงใจทางเศรษฐศาสตร์:** ขับเคลื่อนการลดพื้นที่การปลูกพืชไร่เชิงเดี่ยวบนที่ สูงที่พึ่งพาการเผา เปลี่ยนผ่านสู่ระบบเศรษฐกิจปลอดการเผา และเพิ่มมูลค่าขยะชีวมวลผ่านกลไกความร่วมมือกับ ภาคเอกชนบนแพลตฟอร์ม PM 2.5 Matching โดยผนวกสิทธิประโยชน์เพื่อการลงทุน

5.3 ขอบเขตการดำเนินงาน (Operational Boundaries)

เพื่อให้การบริหารจัดการโครงการมีทิศทางที่ชัดเจนและสอดคล้องกับงบประมาณ ได้มีการกำหนดขอบเขตการดำเนินงาน ใน 3 มิติหลัก ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2: ขอบเขตการดำเนินงานของโครงการ

มิติขอบเขตการดำเนินงาน	รายละเอียดและการให้ความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์
1. ขอบเขตเชิงพื้นที่ (Spatial Boundaries)	ดำเนินการใน 2 พื้นที่ยุทธศาสตร์ของจังหวัดเชียงใหม่ที่มีความแตกต่างทางนิเวศวิทยาและสาเหตุของการเผาไหม้: - อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย: เป็นพื้นที่รอยต่อระหว่างระบบนิเวศป่าและเมือง (Urban-Forest Interface) มุ่งเน้นการแก้ปัญหา "ไฟป่า" ในเขตอนุรักษ์ โดยอาศัยมาตรา 64 และ 65 แห่ง พ.ร.บ. อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เป็นเครื่องมือทางกฎหมายในการยินยอมให้ชุมชนทำกินและใช้ประโยชน์ร่วมกับรัฐภายใต้เงื่อนไขการดูแลป่า

	- อำเภอแม่แจ่ม: เป็นพื้นที่ภูเขาสูงชันและป่าต้นน้ำ มุ่งเน้นการแก้ปัญหา "ไฟในพื้นที่เกษตรกรรม" โดยเฉพาะระบบไร่นาไหม้และเพลิงไหม้และการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สนับสนุนการปรับโครงสร้างการผลิตและการสร้างมูลค่าจากเศษวัสดุ
2. ขอบเขตเชิงระบบและฐานข้อมูล (System & Data Boundaries)	ครอบคลุมการบูรณาการเทคโนโลยีและการไหลเวียนของข้อมูลจากบนลงล่างและล่างขึ้นบน ได้แก่ การเชื่อมโยงภาพถ่ายทางดาวเทียมจาก GISTDA ข้อมูลสถานีตรวจวัดภูมิอากาศ ข้อมูลปริมาณเชื้อเพลิงสะสม การประยุกต์ใช้แอปพลิเคชัน Fire-D ในการจองช่วงเวลาการชิงเผา และการผสานข้อมูลดัชนีชี้วัดสุขภาพชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้มีการบูรณาการใช้ข้อมูลใน <u>ระดับจังหวัดเชียงใหม่</u> ในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่า และฝุ่นละออง
3. ขอบเขตเชิงเวลา (Temporal Boundaries)	บริหารจัดการวงจรภัยพิบัติและมลพิษทางอากาศแบบครบวงจรตลอดทั้งปีงบประมาณและต่อเนื่อง ครอบคลุมการบริหารความเสี่ยง การเผชิญเหตุ และการฟื้นฟู โดยยึดกรอบการทำงานตาม "สูตร 8-3-1" เป็นมาตรฐานการออกแบบตารางปฏิบัติงาน

5.4 กิจกรรมหลัก (Key Activities)

กิจกรรมหลักของโครงการถูกออกแบบมาอย่างเป็นระบบเพื่อแก้ไขอุปสรรคเชิงโครงสร้างที่เคยเกิดขึ้นในอดีต และตอบสนองต่อพันธกิจหลักของการเปิดกว้างภาครัฐ โดยจำแนกออกเป็น 4 กิจกรรมหลักที่มีความเชื่อมโยงกันอย่างแยกไม่ออก ดังนี้

กิจกรรมหลักที่ 1: การพัฒนาและบูรณาการระบบฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศเพื่อธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม (Geo-Informatic Database & Platform Development)

กิจกรรมนี้มุ่งเน้นการแปลงข้อมูลเชิงพื้นที่ให้กลายเป็นเครื่องมือในการสื่อสารและลดความขัดแย้ง ประกอบด้วย การลงพื้นที่สำรวจและจัดทำฐานข้อมูลเชิงลึกในระดับหมู่บ้านอย่างละเอียด (อาทิ พิกัดที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน แหล่งน้ำ ชนิดของพืชที่เพาะปลูก และรอบเวลาการใช้ที่ดินในระบบไร่นาไหม้) โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ในการยืนยันขอบเขต การยกระดับและเชื่อมโยงแอปพลิเคชัน Fire-D เข้ากับระบบฐานข้อมูลความเสี่ยงและแผนที่จุดความร้อน (Risk Map) จาก GISTDA เพื่อประเมินขีดความสามารถในการรองรับการระบายมลพิษของชั้นบรรยากาศแบบรายวัน การขยายเครือข่ายติดตั้งเซ็นเซอร์ DustBoy ในชุมชนและจุดเสี่ยงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการเฝ้าระวังมลพิษทางอากาศระดับจุลภาคด้วยตนเอง ตลอดจนการกำหนดตัวชี้วัด (KPIs) รูปแบบใหม่ที่ขับเคลื่อนด้วยฐานข้อมูลจริง เช่น การประเมินสัดส่วนของพื้นที่ที่พบการลักลอบเผาเปรียบเทียบกับพื้นที่ที่มีการเผาอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการเพื่อสะท้อนประสิทธิภาพของการมีส่วนร่วม

กิจกรรมย่อย	รายละเอียดการดำเนินงาน ตามแผนปฏิบัติการ	การประมาณการค่าใช้จ่าย
1.1 การสำรวจและจัดทำ ฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศ ระดับหมู่บ้าน	ลงพื้นที่สำรวจและจัดทำ ฐานข้อมูลเชิงลึกในระดับ หมู่บ้านอย่างละเอียด เช่น พิกัด ที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน แหล่ง น้ำ ชนิดของพืช และรอบเวลา ไถพรวนเวียน ใช้กระบวนการมี ส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นใน การยืนยันขอบเขต	800,000 บาท ประกอบด้วย งบดำเนินงาน (ค่าใช้สอย): ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าที่พัก และค่าพาหนะสำหรับเจ้าหน้าที่ลง พื้นที่สำรวจ งบดำเนินงาน (ค่าวัสดุ): ค่าวัสดุสำนักงาน และวัสดุคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
1.2 การพัฒนาระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศและ เฝ้าระวังระดับจุลภาค	ยกระดับและเชื่อมโยงแอป พลิเคชัน Fire-D เข้ากับระบบ ฐานข้อมูลความเสี่ยงและแผนที่ จุดความร้อน (Risk Map) จาก GISTDA เพื่อประเมินขีด ความสามารถการระบายมลพิษ แบบรายวัน	3,456,000 บาท ประกอบด้วย งบดำเนินงาน (ค่าใช้สอย): ค่าจ้างเหมา บริการพัฒนาระบบและเชื่อมโยงฐานข้อมูล
กิจกรรมหลักที่ 2: การขับเคลื่อนแพลตฟอร์ม PM 2.5 Matching และการสร้างมูลค่าเพิ่มจากเศรษฐกิจหมุนเวียน (Private-Public Resource Matching)		
กิจกรรมนี้เปรียบเสมือนสะพานเชื่อมระหว่างความต้องการทางเทคโนโลยีของท้องถิ่นกับศักยภาพของภาคธุรกิจ โดยมุ่งเน้นการใช้เว็บไซต์แพลตฟอร์ม PM 2.5 Matching เป็นพื้นที่กลางในการรวบรวมและแสดงรายการความต้องการ (Demand) ของชุมชนในพื้นที่ Gov Lab เพื่อจับคู่กับภาคเอกชนที่มีความประสงค์จะบริจาคหรือลงทุน (Supply) กิจกรรมหลักครอบคลุมตั้งแต่การประสานจัดหาเครื่องจักรกลการเกษตรสมัยใหม่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกลุ่มสหกรณ์การเกษตรในพื้นที่อำเภอแม่แจ่ม อาทิ รถตัดและสางใบอ้อย เครื่องอัดฟางข้าว เครื่องอัดใบไม้เพื่อขึ้นรูปเป็นภาชนะ โดรนเพื่อการเกษตร และเครื่องจักรสำหรับผลิตถ่านอัดแท่งชีวมวล การสนับสนุนการวิจัย พัฒนา และแจกจ่ายจุลินทรีย์ชีวภาพสำหรับเร่งกระบวนการย่อยสลายต่อซังข้าวโพดเพื่อลดภาระความจำเป็นที่เกษตรกรจะต้องใช้ไฟในการเตรียมแปลง ไปจนถึงการบูรณาการกลไกเชิงนโยบายร่วมกับมาตรการส่งเสริมการลงทุนของ BOI เพื่อดึงดูดกลุ่มทุนภาคเอกชนให้เข้ามาจัดตั้งโรงงานแปรรูปชีวมวล หรือสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานทางเครื่องจักรกลเพื่อแลกกับสิทธิประโยชน์ทางภาษี ซึ่งเป็นการผลักดันวงจรเศรษฐกิจชีวภาพ (Bio-Economy) อย่างเป็นรูปธรรม		

กิจกรรมย่อย	รายละเอียดการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ	การจำแนกค่าใช้จ่าย (ตามระเบียบงบประมาณ)
2.1 การประสานงานจัดหาเครื่องจักรกลการเกษตรเพื่อลดการเผา	ประสานจัดหาเครื่องจักรกลการเกษตรสมัยใหม่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกลุ่มสหกรณ์การเกษตรในพื้นที่อำเภอแม่แจ่ม จัดหาอุปกรณ์ต่างๆ อาทิ รถตัดและสางใบอ้อย เครื่องอัดฟางข้าว เครื่องอัดใบไม้ โดรนเพื่อการเกษตร และเครื่องจักรผลิตถ่านอัดแท่งชีวมวล	12,000,000 บาท ประกอบด้วย งบลงทุน (ค่าครุภัณฑ์): ค่าจัดซื้อรถตัดเครื่องอัดฟางข้าว โดรนเพื่อการเกษตร และเครื่องจักรกลการเกษตรอื่น ๆ งบดำเนินงาน (ค่าใช้สอย): ค่าขนส่งเครื่องจักรและค่าบำรุงรักษา
2.2 การส่งเสริมนวัตกรรมชีวภาพและการลงทุนแปรรูปชีวมวล	สนับสนุนการวิจัย พัฒนา และแจกจ่ายจุลินทรีย์ชีวภาพสำหรับเร่งกระบวนการย่อยสลายตอซังข้าวโพดเพื่อลดความจำเป็นในการใช้ไฟ บูรณาการมาตรการส่งเสริมการลงทุนของ BOI เพื่อดึงดูดภาคเอกชนตั้งโรงงานแปรรูปชีวมวลแลกกับสิทธิประโยชน์ทางภาษี	1,200,000 บาท ประกอบด้วย งบดำเนินงาน (ค่าวัสดุ): ค่าจัดซื้อหรือผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ชีวภาพเพื่อแจกจ่าย งบดำเนินงาน (ค่าใช้สอย): ค่าใช้จ่ายในการจัดประชุมหารือร่วมกับหน่วยงาน BOI และภาคธุรกิจ
กิจกรรมหลักที่ 3: การบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้และไฟป่าโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Fire Management in Forestry Sector)		
กิจกรรมนี้มุ่งเข้าไปที่การรักษาความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิทธิการดำรงชีพของชุมชนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย ประกอบด้วยการนําร่องการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานเพื่อป้องกันไฟป่าเชิงนิเวศ เช่น การทำแนวป้องกันไฟแบบ "ป่าเปียก" และการสร้างฝายชะลอความชุ่มชื้นรอบแนวกันชนของอุทยาน การจัดสรรทรัพยากรและอุปกรณ์ที่จำเป็นและทันสมัยสำหรับการเฝ้าระวังและระงับเหตุไฟป่าให้แก่ชุดปฏิบัติการในชุมชน เช่น โดรนตรวจจับความร้อนทางอากาศ เครื่องเป่าลม ถังบรรจุน้ำสะพายหลัง วิทยุสื่อสาร และอุปกรณ์ป้องกันความปลอดภัยส่วนบุคคล (PPE) การจัดหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อยกระดับขีดความสามารถ (Capacity Building) ให้แก่อาสาสมัครพิทักษ์ป่าและผู้นำชุมชน เพื่อให้มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในหลักการด้านพฤติกรรมไฟป่า (Fire Behavior) และยุทธวิธีดับไฟอย่างปลอดภัยควบคู่ไปกับการขับเคลื่อนนโยบายเชิงสถาบันผ่านการลงนามข้อตกลงร่วม (MOU) อย่างเป็นทางการเพื่อรับรองสิทธิการใช้ประโยชน์จากที่ดินในเขตป่าอนุรักษ์ตามมาตรา 64 และการอนุญาตให้เก็บหาของป่าตามมาตรา 65 โดยผูกพันกับเงื่อนไขที่ชุมชนจะต้องมีหน้าที่เป็นหน่วยหน้ากากช่วยรัฐดูแลลาดตระเวนและป้องกันไฟป่าในพื้นที่รับผิดชอบของตนเอง		

กิจกรรมย่อย	รายละเอียดการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ	การจำแนกค่าใช้จ่าย (ตามระเบียบงบประมาณ)
3.1 การสร้างโครงสร้างพื้นฐานและจัดสรรอุปกรณ์ป้องกันไฟฟ้า	นำร่องก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานเพื่อป้องกันไฟฟ้าเชิงนิเวศ เช่น การทำแนวป้องกันไฟแบบ "ป่าเปียก" และการสร้างฝายชะลอความชุ่มชื้นรอบแนวกันชนของอุทยาน จัดสรรอุปกรณ์ที่ทันสมัยสำหรับระงับเหตุไฟฟ้า เช่น โดรนตรวจจับความร้อน เครื่องเป่าลม และวิทยุสื่อสาร	24,000,000 บาท ประกอบด้วย งบลงทุน (ค่าสิ่งก่อสร้าง): ค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างฝายชะลอความชุ่มชื้น งบลงทุน (ค่าครุภัณฑ์): ค่าจัดซื้อโดรน ตรวจจับความร้อน เครื่องเป่าลม และวิทยุสื่อสาร งบดำเนินงาน (ค่าวัสดุ): ค่าถังบรรจุน้ำ สะพายหลัง และอุปกรณ์ป้องกันความปลอดภัยส่วนบุคคล (PPE)
3.2 การฝึกอบรมเสริมสร้างศักยภาพและการรับรองสิทธิชุมชน	จัดหลักสูตรฝึกอบรมให้แก่อาสาสมัครพิทักษ์ป่าและผู้นำชุมชนเพื่อให้เข้าใจหลักการด้านพฤติกรรมไฟฟ้าและยุทธวิธีดับไฟอย่างปลอดภัย ขับเคลื่อนการลงนามข้อตกลงร่วม (MOU) อย่างเป็นทางการเพื่อรับรองสิทธิการใช้ประโยชน์จากที่ดิน และการเก็บหาของป่าตามกฎหมาย	480,000 บาท ประกอบด้วย งบดำเนินงาน (ค่าใช้สอย): ค่าตอบแทนวิทยากร ค่าอาหารว่าง อาหารกลางวัน และค่าเช่าสถานที่จัดการฝึกอบรมและพิธีลงนาม MOU
กิจกรรมหลักที่ 4: การยกระดับภาคเกษตรกรรมสู่เศรษฐกิจปลอดการเผาและมาตรการจูงใจ (Transition to Zero-Burn Agricultural Economy)		
กิจกรรมนี้จะมุ่งไปที่การแก้ไขปัญหาโครงสร้างการผลิตในพื้นที่สูง โดยเฉพาะอำเภอแม่แจ่ม ประกอบด้วย การส่งเสริมโมเดล "เกษตรปลอดการเผา" อย่างเข้มข้น ผ่านกระบวนการส่งเสริมและให้ความรู้เกษตรกรในการปรับเปลี่ยนจากการปลูกพืชไร่เชิงเดี่ยวที่ทำลายหน้าดินและพึ่งพาการเผา (เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) มาเป็นระบบเกษตรผสมผสาน การปลูกไม้ผล และพืชที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูงซึ่งมีระบบการจัดการน้ำรองรับ การผลักดันและเชื่อมโยงกลไกการตลาดสำหรับสินค้าเกษตรที่ผลิตภายใต้มาตรฐานปลอดการเผา หรือ "PM2.5 Free Plus" โดยประสานงานกับกระทรวงพาณิชย์และภาคธุรกิจในการรับซื้อผลผลิตดังกล่าวในราคาพรีเมียม เพื่อให้เกษตรกรสามารถหลุดพ้นจากกับดักความยากจนที่เป็นรากเหง้าของการทำเกษตรแบบทำลายล้าง ในขณะเดียวกัน กิจกรรมนี้ยังควบคู่ไปกับการบังคับใช้กลไกเชิงนโยบายอย่างเป็นธรรม โดยเกษตรกรที่มีความจำเป็นทางกายภาพที่จะต้องใช้ไฟในการเตรียมแปลง จะต้องเข้าสู่ระบบการลงทะเบียนและบริหารจัดการไฟตามหลักวิชาการผ่านแอปพลิเคชันที่รัฐกำหนด หากตรวจพบการลักลอบเผาที่ไร้การ		

ควบคุมและสร้างผลกระทบต่อส่วนรวม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จะดำเนินการขึ้นเด็ดขาดในการระงับหรือตัดสิทธิการรับความช่วยเหลือและเงินอุดหนุนต่างๆ จากภาครัฐโดยทันที

กิจกรรมย่อย	รายละเอียดการดำเนินงานตาม แผนปฏิบัติการ	การจำแนกค่าใช้จ่าย (ตามระเบียบงบประมาณ)
4.1 การส่งเสริมการเกษตร ปลอดการเผาและเชื่อมโยง การตลาด	ส่งเสริมเกษตรกรในการปรับเปลี่ยน จากพืชไร่เชิงเดี่ยวที่พึ่งพาการเผา เป็นระบบเกษตรผสมผสาน การปลูก ไม้ผล และพืชที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ สูง ผลักดันกลไกการตลาดสำหรับ สินค้าที่ผลิตภายใต้มาตรฐาน "PM2.5 Free Plus" โดยประสานงาน กระทรวงพาณิชย์และธุรกิจเพื่อรับซื้อ ในราคาพรีเมียม	2,480,000 บาท ประกอบด้วย งบดำเนินงาน (ค่าใช้สอย): ค่าใช้จ่ายใน การจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้และเจรจา จับคู่ธุรกิจ งบดำเนินงาน (ค่าวัสดุ): ค่าวัสดุการเกษตร และกล้าพันธุ์ไม้ผลสำหรับเป็นแปลงสาธิต
4.2 การกำกับดูแลระบบ ลงทะเบียนและการบังคับ ใช้นโยบายรัฐ	กำกับดูแลให้เกษตรกรที่มีความ จำเป็นต้องใช้ไฟเข้าสู่ระบบ ลงทะเบียนและบริหารจัดการไฟตาม หลักวิชาการผ่านแอปพลิเคชันที่รัฐ กำหนด บังคับใช้มาตรการขึ้นเด็ดขาด ในการระงับหรือตัดสิทธิการรับความ ช่วยเหลือและเงินอุดหนุนจากรัฐหาก พบการลักลอบเผาที่ไร้การควบคุม	250,000 บาท ประกอบด้วย งบดำเนินงาน (ค่าใช้สอย): ค่าจ้างเหมา เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลและติดตามผลการ ลงทะเบียน (ใช้งบประมาณจ้างเหมา เดียวกับกิจกรรมย่อยที่ 1.2) งบดำเนินงาน (ค่าวัสดุ): ค่าจัดทำป้าย ประชาสัมพันธ์และคู่มือการลงทะเบียนใช้ งานแอปพลิเคชัน

5.5 งบประมาณ

งบประมาณรวมทั้งสิ้น 44,666,000 บาท (สี่สิบสี่ล้านหกแสนหกหมื่นหกพันบาทถ้วน) โดยหากมีการอนุมัติ
งบประมาณ จะมีการกระจายงบประมาณไปยังหน่วยงานที่เหมาะสมในการดำเนินงานที่สุด

5.6 กลุ่มเป้าหมาย (Target Groups)

โครงการนี้ระบุกลุ่มเป้าหมายเชิงประจักษ์ที่มีส่วนได้ส่วนเสียและคาดว่าจะได้รับผลกระทบทางบวกจากการดำเนิน
โครงการอย่างชัดเจน ดังนี้

1. **ชุมชนดั้งเดิมและกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่นาร่อง:** ได้แก่ ชุมชนชาติพันธุ์และประชาชนที่อยู่อาศัย อาศัยการเก็บหา
ของป่า และทำกินในเขตหรือบริเวณรอยต่ออุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย (เช่น ชุมชนบ้านม้งดอยปุย) ตลอดจน
เกษตรกรผู้ประกอบอาชีพทำนาปลูกข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และทำไร่นาในเขตพื้นที่อำเภอแม่แจ่ม จังหวัด
เชียงใหม่
2. **ประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่ทั้งจังหวัด** ซึ่งจะเป็นพื้นที่ขยายผลหากมีการดำเนินการในพื้นที่นาร่องสำเร็จแล้ว
โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำข้อมูลเชิงระบบและฐานข้อมูล เพื่อประยุกต์ใช้ในระดับจังหวัดเชียงใหม่ต่อไป

3. บุคลากรภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ: ครอบคลุมถึงเจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า ของกรมอุทยานแห่งชาติฯ และกรมป่าไม้ นายกและบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน และสมาชิกชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านในพื้นที่ปฏิบัติการ
4. กลุ่มเปราะบางทางสุขภาพในพื้นที่เสี่ยงภัย: ครอบคลุมถึงประชากรกลุ่มเปราะบาง อันได้แก่ สตรีมีครรภ์ เด็กเล็ก ผู้สูงอายุ และผู้ป่วยที่มีโรคประจำตัวเรื้อรัง (เช่น โรคหอบหืด โรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง และโรคหลอดเลือดหัวใจ) ซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่เขตปฏิบัติการและจะได้รับการคุ้มครองดูแลอย่างเป็นระบบผ่านกลไกศูนย์/ห้องปลอดฝุ่น นวัตกรรมการกระจายอุปกรณ์ป้องกัน และหน่วยบริการสุขภาพเคลื่อนที่เชิงรุกของกระทรวงสาธารณสุข

5.7 แนวทางเสริมเพื่อเพิ่มประสิทธิผลและความยั่งยืนของโครงการ

จากข้อคิดเห็นในการพิจารณาแผน คณะผู้จัดทำได้เพิ่มเติมแนวทางการดำเนินงานใน 4 ประเด็นหลัก เพื่อเสริมให้โครงการมีศักยภาพในการขยายผล ลดอุปสรรคเชิงกฎระเบียบ บูรณาการความร่วมมือกับภาคีในพื้นที่ และเชื่อมโยงกับแผนงานอื่นของจังหวัดเชียงใหม่อย่างเป็นระบบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.7.1 แนวทางการขยายผลการดำเนินการ (Scale-up Strategy)

เพื่อเพิ่มผลลัพธ์ในการแก้ไขปัญหาฝุ่นควันให้เกินกว่าขอบเขตพื้นที่นำร่องทั้งสอง (อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย และอำเภอแม่แจ่ม) โครงการกำหนดแนวทางการขยายผลออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ (1) ระยะถอดบทเรียนและสร้างมาตรฐาน (ปีที่ 1-2) จัดทำคู่มือปฏิบัติงาน (Standard Operating Procedure) และชุดเครื่องมือ (Toolkit) จากบทเรียนของ Gov Lab ทั้งสองพื้นที่ ให้อยู่ในรูปแบบที่หน่วยงานอื่นสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้โดยไม่ต้องเริ่มต้นจากศูนย์ (2) ระยะขยายผลในจังหวัดเชียงใหม่ (ปีที่ 2-3) นำร่องขยายกลไก Gov Lab และแพลตฟอร์ม PM 2.5 Matching ไปยังอำเภอที่มีความเสี่ยงสูงอื่น ๆ ในจังหวัด เช่น อำเภอเชียงดาว อำเภอพร้าว และอำเภอสะเมิง โดยใช้ฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศส่วนกลางที่พัฒนาขึ้นในกิจกรรมหลักที่ 1 เป็นแกนกลาง และ (3) ระยะขยายผลสู่พื้นที่ใกล้เคียง (ปีที่ 3-4) เชื่อมโยงบทเรียนและแพลตฟอร์มไปยังจังหวัดที่มีบริบทปัญหาใกล้เคียงกันในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 (เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน) ผ่านกลไกการประชุมกลุ่มจังหวัดและบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างจังหวัด ทั้งนี้ การขยายผลแต่ละระยะจะมีการประเมินความพร้อมของพื้นที่ปลายทาง (Readiness Assessment) ก่อนเริ่มดำเนินการ เพื่อให้มั่นใจว่าปัจจัยพื้นฐาน เช่น ความร่วมมือของ อปท. และความเข้มแข็งของเครือข่ายภาคประชาชนในพื้นที่นั้นมีความพร้อมเพียงพอ

5.7.2 การปลดล็อกข้อจำกัดด้านกฎระเบียบและกระบวนการ

การถอดบทเรียนจากการดำเนินงานที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่า อุปสรรคสำคัญที่ทำให้การบูรณาการข้ามหน่วยงานเป็นไปอย่างล่าช้า มักเกิดจากข้อจำกัดเชิงกฎระเบียบและขั้นตอนราชการที่ซ้ำซ้อน โครงการจึงเสนอกลไกการปลดล็อกดังนี้ (1) จัดตั้ง "พื้นที่ทดลองเชิงกฎระเบียบ" (Regulatory Sandbox) ในเขต Gov Lab ทั้งสองแห่ง โดยอาศัยอำนาจของคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการในการเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อผ่อนผัน หรือปรับขั้นตอนการอนุมัติงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง และการอนุญาตใช้พื้นที่ป่าให้รวดเร็วขึ้นเป็นการเฉพาะสำหรับโครงการนี้ (2) ผลักดันระบบ "ศูนย์บริการเบ็ดเสร็จจุดเดียว" (Single Window) ระดับจังหวัด สำหรับการขออนุญาตที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเชื้อเพลิง และการเผาในที่โล่ง เพื่อลดจำนวนหน่วยงานที่ประชาชนต้องติดต่อจากหลายหน่วยงานให้เหลือจุดเดียว (3) เสนอมาตรการมอบอำนาจ (Delegation of Authority) จากส่วนกลางลงสู่ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอ ให้สามารถตัดสินใจอนุมัติมาตรการเร่งด่วนในสถานการณ์วิกฤตได้โดยไม่ต้องรอการเห็นชอบจากส่วนกลางในทุกกรณี และ (4) ทบทวนกฎ ระเบียบ และแนวปฏิบัติที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการเชื้อเพลิงแบบมีส่วนร่วม เช่น เงื่อนไขการเบิกจ่ายงบประมาณของ อปท. ที่ไม่เอื้อต่อการดำเนินงานร่วมกับภาคประชาสังคม โดยจัดทำข้อเสนอแก้ไขระเบียบเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในปีแรกของโครงการ

5.7.3 กลไกการบูรณาการความร่วมมือกับภาคีในพื้นที่

เพื่อให้การทำงานร่วมกับภาคีที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เป็นไปอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มิใช่เพียงการประสานงานเฉพาะกิจ โครงการกำหนดให้จัดตั้ง "คณะทำงานบูรณาการความร่วมมือระดับพื้นที่" (Area-based Partnership Committee) ในแต่ละ Gov Lab โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดหรือรองผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับมอบหมายเป็นประธาน และมีองค์ประกอบจากทุกภาคส่วนตามตารางที่ 1 ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ ภาคเอกชนและสถาบันการศึกษา ภาคประชาสังคมและกลุ่มเปราะบาง คณะทำงานนี้มีหน้าที่ประชุมอย่างน้อยไตรมาสละ 1 ครั้งเพื่อติดตามความก้าวหน้า แก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงาน และทบทวนแผนปฏิบัติการประจำปีร่วมกัน นอกจากนี้ ให้จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ที่ระบุบทบาทหน้าที่ ทรัพยากรที่แต่ละภาคีจะสนับสนุน และตัวชี้วัดร่วมของแต่ละหน่วยงานอย่างชัดเจน พร้อมทั้งพัฒนาระบบแบ่งปันข้อมูล (Data Sharing Protocol) บนแพลตฟอร์มฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศกลาง เพื่อให้ทุกภาคีเข้าถึงข้อมูลชุดเดียวกันแบบเรียลไทม์ ลดความซ้ำซ้อนในการเก็บข้อมูลและความคลาดเคลื่อนของข้อมูลระหว่างหน่วยงาน

5.7.4 การเชื่อมโยงกับแผนและโครงการอื่นในจังหวัดเชียงใหม่

เพื่อลดความซ้ำซ้อนของการดำเนินงานและยกระดับผลลัพธ์ให้เกิดการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างคุ้มค่า โครงการจะเชื่อมโยงกับแผนและกลไกที่มีอยู่แล้วในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ (1) แผนพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่และแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด โดยนำยุทธศาสตร์หลัก 6 ด้านด้านการจัดการไฟฟ้าและฝุ่นควันของจังหวัด (ตามข้อ 4.4) มาเป็นกรอบอ้างอิงในการออกแบบตัวชี้วัดร่วม เพื่อไม่ให้เกิดตัวชี้วัดหรือรายงานผลที่ซ้ำซ้อนกัน (2) แผนปฏิบัติการระดับจังหวัดภายใต้โครงสร้าง Single Command และ "สูตร 8-3-1" โดยให้ Gov Lab ทำหน้าที่เป็นกลไกเสริมด้านข้อมูลและการมีส่วนร่วม ไม่ใช่กลไกคู่ขนานที่แยกออกจากระบบสั่งการเดิม (3) แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 และกรอบความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมระดับภูมิภาค เพื่อให้การขยายผลตามข้อ 5.7.1 สอดรับกับทิศทางการพัฒนาเชิงพื้นที่ในระดับกลุ่มจังหวัด และ (4) โครงการและงบประมาณของหน่วยงานอื่นที่ดำเนินงานในพื้นที่เดียวกัน เช่น โครงการของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยจัดทำบัญชีโครงการที่เกี่ยวข้อง (Project Mapping) ในพื้นที่เป้าหมายก่อนเริ่มดำเนินการ เพื่อระบุจุดที่สามารถบูรณาการงบประมาณ บุคลากร และเป้าหมายร่วมกัน และหลีกเลี่ยงการดำเนินกิจกรรมที่ซ้ำซ้อนกับโครงการที่มีอยู่เดิม

6. ผลที่คาดว่าจะได้รับ (Potential for Result)

6.1 ตัวชี้วัด

- ปริมาณความเข้มข้นของฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM2.5) เฉลี่ย 24 ชั่วโมงในพื้นที่เป้าหมายลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 15
- สถิติจำนวนพื้นที่ที่ถูกเผาไหม้และจุดความร้อนในพื้นที่ป่าลดลงร้อยละ 25
- สถิติการเผาในพื้นที่เพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ลดลงร้อยละ 10
- สถิติการเผาในพื้นที่ไร่อื่น ๆ ในพื้นที่อำเภอแม่แจ่มลดลงร้อยละ 15
- จำนวนพื้นที่ (อำเภอ) ในจังหวัดเชียงใหม่และพื้นที่ใกล้เคียงที่ได้รับการขยายผลกลไก Gov Lab และแพลตฟอร์ม PM 2.5 Matching ไม่น้อยกว่า 2 พื้นที่ภายในปีที่ 4 ของโครงการ

6.2 ผลผลิต

การดำเนินโครงการในพื้นที่ปฏิบัติการนวัตกรรมภาครัฐ (Government Innovation Lab) ภายใต้ร่วมเงินของกรอบคิด OG&MP ได้มีการกำหนดเป้าหมายความสำเร็จและผลสัมฤทธิ์ที่คาดว่าจะได้รับอย่างเป็นรูปธรรม ครอบคลุมในหลายมิติ ทั้งในเชิงปริมาณทางสถิติและในเชิงคุณภาพเชิงนโยบาย ดังต่อไปนี้

1) มิติด้านคุณภาพอากาศ สุขภาพ และระบบนิเวศ (Environmental and Health Outcomes) โครงการคาดหวังให้เกิดการยกระดับคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญ โดยอ้างอิงจากมาตรการระดับชาติ ได้แก่:

- ปริมาณความเข้มข้นของฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM2.5) เฉลี่ย 24 ชั่วโมงในพื้นที่เป้าหมาย รวมถึงพื้นที่เขตเมืองเชียงใหม่ มีการปรับตัวลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 15 ตามเป้าหมายคุณภาพอากาศของพื้นที่ 17 จังหวัดภาคเหนือที่ได้ประกาศไว้
- สถิติจำนวนพื้นที่ที่ถูกเผาไหม้ (Burn Scars) และสถิติจุดความร้อน (Hotspots) ที่ตรวจจับโดยระบบดาวเทียมลดลงอย่างเป็นรูปธรรมเมื่อเทียบกับปีฐาน โดยมีการกำหนดเป้าหมายชี้วัดที่ทำนาย ได้แก่ การลดลงของไฟในพื้นที่ป่าร้อยละ 25 และในพื้นที่การเกษตร ได้แก่ การลดการเผาในพื้นที่นาข้าวลงร้อยละ 30 พื้นที่เพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ลดลงร้อยละ 10 และพื้นที่ไร่อ้อยโรงงานลดลงร้อยละ 15
- ระบบนิเวศป่าไม้และความหลากหลายทางชีวภาพในบริเวณอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุยและพื้นที่ลุ่มน้ำแม่แจ่มได้รับการฟื้นฟูและปกป้องจากการถูกทำลายซ้ำจากจากไฟป่ารุนแรง
- กลุ่มเปราะบางและประชาชนในพื้นที่มีอัตราการเข้ารับการรักษาดูแลในสถานพยาบาลด้วยโรคระบบทางเดินหายใจเฉียบพลันลดลง อันเป็นผลจากการแจ้งเตือนล่วงหน้าและการบริหารจัดการความเสี่ยงด้านสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2) มิติด้านนวัตกรรมเชิงนโยบายและธรรมาภิบาลข้อมูล (Governance and Data Ecosystem Outcomes)

- เกิดโครงสร้าง "ฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศแบบบูรณาการระดับชุมชน" ที่มีความแม่นยำและเที่ยงตรง ซึ่งรัฐและประชาชนทุกภาคส่วนสามารถเข้าถึง ตรวจสอบ และนำไปใช้งานร่วมกันได้อย่างโปร่งใส ตามหลักการเปิดเผยข้อมูลแห่งรัฐ (Open Government) ข้อมูลชุดนี้จะเป็นรากฐานอันมั่นคงในการบริหารความขัดแย้งเชิงพื้นที่
- ส่งเสริมให้เกิดการสร้างบรรทัดฐานใหม่ (New Normal) และการปรับกระบวนการทัศน์ในการบริหารจัดการภัยพิบัติแบบบูรณาการ โดยก้าวข้ามเส้นแบ่งเขตปกครองส่วนภูมิภาคและทำลายไซโล (Silo) ของการแบ่งแยกสังกัดกระทรวง โดยยึดหลัก "พื้นที่เป็นตัวตั้ง" (Area-based Management) ในการทำงานร่วมกัน
- เทคโนโลยีดิจิทัลที่พัฒนาขึ้นในประเทศ อาทิ แอปพลิเคชัน Fire-D และแพลตฟอร์ม PM 2.5 Matching ได้รับการทดสอบ พิสูจน์ศักยภาพการทำงานในสภาวะวิกฤต และมีความพร้อมที่จะถูกยกระดับเพื่อขยายผลนำไปใช้เป็นโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัลระดับประเทศในการบริหารจัดการไฟป่าและฝุ่นควัน

3) มิติด้านเศรษฐกิจมหภาคและการดำรงชีพของเกษตรกร (Economic Outcomes)

- สามารถปกป้องมูลค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค โดยเฉพาะการรักษารายได้จากภาคอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ในช่วงฤดูแล้ง และช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายงบประมาณของภาครัฐในการเยียวยา ด้านสาธารณสุขและการระดมกำลังดับไฟป่า
- เกษตรกรในอำเภอแม่แจ่มสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีเพื่อลดต้นทุนการเตรียมแปลงและจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ยิ่งไปกว่านั้นยังสามารถสร้างแหล่งรายได้เสริมใหม่จากการแปรรูปชีวมวล (อาทิ การจำหน่ายฟางอัดก้อน การทำปุ๋ยหมัก หรือเชื้อเพลิงอัดแท่ง) ซึ่งได้รับการสนับสนุนเครื่องจักรจากภาคเอกชนผ่านโครงการ
- เกิดระบบนิเวศทางเศรษฐกิจใหม่ที่สร้างแรงจูงใจทางการตลาดในการผลิตสินค้าการเกษตรภายใต้มาตรฐาน PM2.5 Free Plus ซึ่งเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value-added) ให้แก่ห่วงโซ่อุปทานทางการเกษตรและสนับสนุนกระบวนการส่งออกที่ยั่งยืน

4) มิติด้านความสมานฉันท์ทางสังคมและสถาบัน (Social and Institutional Outcomes)

- ช่วยลดทอนและคลี่คลายสภาวะความขัดแย้ง ความหวาดระแวง และความตึงเครียดระหว่างหน่วยงานภาครัฐผู้บังคับใช้กฎหมายกับชุมชนและประชาชนผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ป่า ก่อให้เกิดความไว้วางใจและการทำงานร่วมกันอย่างมีความหมาย (Meaningful Participation) เปลี่ยนกระบวนการทัศน์จากการมองชาวบ้านเป็นผู้กระทำผิดกฎหมายหรือผู้ก่อมลพิษ มาสู่การเคารพในฐานะ "หุ้นส่วนการพิทักษ์ป่า" (Partners in Conservation)

- ตอกย้ำให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการปฏิรูประบบราชการไทยให้มีความยืดหยุ่น ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์วิกฤตได้อย่างรวดเร็ว และตอบสนองต่อสิทธิมนุษยชนรวมถึงสิทธิชุมชนในการมีสภาพแวดล้อมและอากาศที่สะอาด

6.3 ผลลัพธ์

- เกิดการปรับกระบวนการทัศน์ในการบริหารจัดการภัยพิบัติแบบบูรณาการโดยยึดหลักพื้นที่เป็นตัวตั้ง
- เกิดระบบนิเวศทางเศรษฐกิจใหม่ที่สร้างมูลค่าเพิ่มทางการตลาดให้สินค้าการเกษตรภายใต้มาตรฐาน PM2.5 Free Plus
- ลดทอนสถานะความขัดแย้งและความหวาดระแวงระหว่างหน่วยงานภาครัฐผู้บังคับใช้กฎหมายกับชุมชน
- เกิดความไว้วางใจและการทำงานร่วมกันโดยเปลี่ยนมุมมองมาสู่การเคารพชาวบ้านในฐานะหุ้นส่วนการพิทักษ์ป่า

6.4 ผลกระทบ

เชิงบวก :

- กลุ่มเปราะบางและประชาชนในพื้นที่มีอัตราการเข้ารับการรักษาด่วนในสถานพยาบาลด้วยโรคระบบทางเดินหายใจเฉียบพลันลดลง
- ระบบนิเวศป่าไม้และความหลากหลายทางชีวภาพบริเวณอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุยและพื้นที่ลุ่มน้ำแม่แจ่มได้รับการฟื้นฟูและปกป้อง
- สามารถปกป้องมูลค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจและรักษารายได้จากภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่
- ภาครัฐสามารถลดภาระค่าใช้จ่ายงบประมาณในการเยียวยาด้านสาธารณสุขและการระดมกำลังดับไฟป่า
- เกิดการตอกย้ำความเป็นไปได้ในการปฏิรูประบบราชการไทยให้ยืดหยุ่นและตอบสนองต่อสิทธิชุมชนในการมีอากาศที่สะอาด

เชิงลบ : -

7. แผนการดำเนินงาน (Action Plans)

การดำเนินการตามแผนงาน NAP จะดำเนินการในระยะ 4 ปี ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2570 – 2573 โดยแต่ละกิจกรรมมีการดำเนินงานดังนี้

กิจกรรม	ระยะเวลาที่ดำเนินการ			
	ปีงบประมาณ 2570	ปีงบประมาณ 2571	ปีงบประมาณ 2572	ปีงบประมาณ 2573
กิจกรรมหลักที่ 1 : การพัฒนาและบูรณาการระบบฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศเพื่อธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม (Geo-Informatic Database & Platform Development) กิจกรรมย่อยที่ 1.1 การสำรวจและจัดทำฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศระดับหมู่บ้าน กิจกรรมย่อยที่ 1.2 การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและเฝ้าระวังระดับจุลภาค	✓	✓		
กิจกรรมหลักที่ 2: การขับเคลื่อนแพลตฟอร์ม PM 2.5 Matching และการสร้างมูลค่าเพิ่มจากเศรษฐกิจหมุนเวียน (Private-Public Resource Matching) กิจกรรมย่อยที่ 2.1 การประสานงานจัดหาเครื่องจักรกลการเกษตรเพื่อลดการเผา กิจกรรมย่อยที่ 2.2 การส่งเสริมนวัตกรรมชีวภาพและการลงทุนแปรรูปชีวมวล	✓	✓	✓	✓
กิจกรรมหลักที่ 3: การบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้และไฟป่าโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Fire Management in Forestry Sector) กิจกรรมย่อยที่ 3.1 การสร้างโครงสร้างพื้นฐานและจัดสรรอุปกรณ์ป้องกันไฟป่า กิจกรรมย่อยที่ 3.2 การฝึกอบรมเสริมสร้างศักยภาพและการรับรองสิทธิชุมชน	✓	✓	✓	✓

กิจกรรมหลักที่ 4: การยกระดับภาคเกษตรกรรมสู่เศรษฐกิจปลอดการเผาและมาตรการจูงใจ (Transition to Zero-Burn Agricultural Economy) กิจกรรมย่อยที่ 4.1 การส่งเสริมการเกษตรปลอดการเผาและเชื่อมโยงการตลาด กิจกรรมย่อยที่ 4.2 การกำกับดูแลระบบลงทะเบียนและการบังคับใช้นโยบายรัฐ	✓	✓	✓	✓
8. ข้อมูลเพิ่มเติม (หากมี) -				

 พันธกรณี 8 : การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมทางทะเลแบบมีส่วนร่วม

โครงการ/กิจกรรมที่ 12 : การขับเคลื่อนการจัดการพื้นที่ทางทะเลอย่างเป็นธรรมและยั่งยืนในพื้นที่อ่าวพังงา

ความเกี่ยวข้องกับคุณค่าของ OGP (Relevance to OGP Values) : ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Relevant Organization) :

- หน่วยงานเจ้าภาพหลัก : กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
- หน่วยงานสนับสนุน : กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม สำนักงาน ก.พ.ร.
สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) เครือข่าย 30x30 เครือข่ายการลงทุนเพื่อธรรมชาติ
เครือข่ายการปรับตัวและความยืดหยุ่นต่อสภาพภูมิอากาศ เครือข่ายผู้นำด้านหลักนิติธรรมและการพัฒนา RoLD
Fellows กระทรวงอุตสาหกรรม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การอิสระ ภาคประชาชน และภาคเอกชน

2. ที่มาของพันธกรณี (How the Commitment Came to be):

- การประชุมระดมรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP)
ณ กรุงเทพมหานคร (15 ธันวาคม 2569)
- การประชุมระดมรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP)
ณ จังหวัดเชียงใหม่ (13 กุมภาพันธ์ 2569)
- การประชุมระดมรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP)
ณ จังหวัดขอนแก่น (20 กุมภาพันธ์ 2569)
- การประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP)
ภายใต้กรอบการเป็นสมาชิกภาคีเครือข่ายภาครัฐระบบเปิด (Open Government Partnership : OGP)
ในประเด็นนโยบายสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม (Climate and Environment)
เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2569 ณ ห้องประชุม Function Six AB ชั้น 6 โรงแรม สยาม แอท สยาม ดีไซน์
กรุงเทพ และผ่านระบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์
- งานประชุม Open Gov Week Thailand 2026 ภายใต้แนวคิดหลัก “OPEN THAILAND: Co-Creating
the Future” เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2569 ผ่านระบบ Zoom และ YouTube Live
- การประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP)
ในฐานะการเป็นสมาชิกภาคีเครือข่ายภาครัฐระบบเปิด (Open Government Partnership : OGP)
ของประเทศไทย วันที่ 29 พฤษภาคม 2569 ณ ห้องกมลทิพย์ 1 ชั้น 2 โรงแรมเดอะ สุโกศล กรุงเทพฯ
- การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผน NAP ภายใต้กรอบการเป็นสมาชิก OGP เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2569
ณ ห้องประชุม 201 ชั้น 2 อาคารศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
- การรับฟังความคิดเห็นผ่านแพลตฟอร์มบอกเราถึงรัฐและช่องทางออนไลน์

3. ที่มาและความสำคัญ (Background)

พื้นที่ทางทะเลและชายฝั่งของประเทศไทยเป็นฐานทรัพยากรสำคัญต่อเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงทางอาหารของประเทศ โดยเฉพาะชุมชนชายฝั่งและประมงพื้นบ้านที่พึ่งพาทรัพยากรทางทะเลในการดำรงชีพ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันพื้นที่ทะเลกำลังเผชิญกับแรงกดดันจากการใช้ประโยชน์ที่เพิ่มขึ้น ทั้งด้านประมง การท่องเที่ยว การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานชายฝั่ง การคมนาคมทางทะเล รวมถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเล และเกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงทรัพยากรของกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์ต่าง ๆ

จากการประชุมปฏิบัติการเพื่อ Kick off การพัฒนา National Action Plan (NAP) ภายใต้กรอบ Open Government Partnership (OGP) ณ จังหวัดกระบี่ เมื่อวันที่ 2 - 3 เมษายน 2569 พบว่าการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลในปัจจุบันยังเผชิญกับ ปัญหาข้อมูลที่กระจุกกระจายและปิดบัง การสั่งการแบบบนลงล่างจากส่วนกลาง และขาดการประเมินผลกระทบต่อชุมชน นอกจากนี้ ผลการลงพื้นที่ยังสะท้อนถึงความท้าทายสำคัญ เช่น พื้นที่ทับซ้อนทางอำนาจ กฎหมายที่ไม่ชัดเจน เครื่องมือประมงผิดกฎหมาย และมลพิษทางน้ำ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องจัดทำแผนปฏิบัติการนี้เพื่อ ยกระดับธรรมาภิบาลทางทะเลผ่านหลักการความโปร่งใส การมีส่วนร่วม และความรับผิดชอบของภาครัฐ เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการพื้นที่ทะเลอย่างมีส่วนร่วมและเป็นธรรม

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้ดำเนินการสอบทานเครื่องมือที่จะใช้แก้ไขปัญหาเหล่านี้คือ แนวทางการวางแผนเชิงพื้นที่ทางทะเล (Marine Spatial Planning : MSP) ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการพื้นที่ทะเลแบบบูรณาการ โดยใช้ข้อมูลเชิงวิทยาศาสตร์ร่วมกับกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์พื้นที่ทะเลอย่างเหมาะสม ลดความขัดแย้ง และรักษาสมดุลของระบบนิเวศขณะเดียวกัน แนวคิด Environmental Justice ซึ่งให้ความสำคัญกับการเข้าถึงทรัพยากรอย่างเป็นธรรม การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการกระจายผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างเท่าเทียม โดยเฉพาะกลุ่มชุมชนชายฝั่งและประมงพื้นบ้านที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากความเสื่อมโทรมของทรัพยากรและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และเพิ่มความเป็นธรรมของชุมชนในการใช้ประโยชน์ทรัพยากร โดยอาศัยการขับเคลื่อนพื้นที่จัดการทรัพยากรทางทะเลโดยชุมชน (Locally Managed Marine Areas : LMMAs) เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนชายฝั่ง รวมถึงผู้หญิงและเยาวชน เพื่อกู้คืนรองสิทธิความเท่าเทียมในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรทางทะเล:ซึ่งตรงกับกรอบแนวคิดภาคีเครือข่ายภาครัฐระบบเปิด (Open Government Partnership : OGP) โครงการนี้จึงมุ่งเน้นการยกระดับธรรมาภิบาลทางทะเลผ่านหลักการสำคัญ (1) ด้านความโปร่งใส (Transparency) (2) การมีส่วนร่วมของพลเมือง (Inclusive Participation) และ (3) ความรับผิดชอบของภาครัฐ (Public Accountability)

โครงการนี้จึงมุ่งใช้กลไกพื้นที่จัดการทรัพยากรทางทะเลโดยชุมชน (Locally Managed Marine Areas: LMMAs) เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรทางทะเล ผ่านกระบวนการ MSP ที่เชื่อมโยงองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เข้ากับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนความมั่นคงทางอาหาร (Food Security) การเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Resilience) และการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ โครงการยังสนับสนุนการพัฒนากลไกทางการเงินแบบยั่งยืน (Sustainable Finance) เช่น การจ่ายค่าตอบแทนบริการระบบนิเวศ (Payment for Ecosystem Services : PES) งบประมาณ และมาตรการสนับสนุนด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น เพื่อสร้างแรงจูงใจและความยั่งยืนในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลอย่างสมดุลและเป็นธรรม

การดำเนินการภายใต้กรอบ Open Government Partnership (OGP) นี้ จะเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญในการลดความขัดแย้งเชิงพื้นที่ และสร้างความเชื่อมั่นระหว่างภาครัฐและประชาชน ซึ่งจะนำไปสู่การสร้าง ความมั่นคงทางอาหาร (Food security) และการปรับตัวต่อสภาพภูมิอากาศ (Climate resilience) ที่ยั่งยืน โดยมีการสนับสนุนจากนวัตกรรมทางการเงิน (Innovative Finance) เป็นกลไกขับเคลื่อนสถาบันและชุมชนในระยะยาว

4. การดำเนินการที่ผ่านมาเพื่อแก้ไขปัญหา

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้มีการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในหลายมิติ ทั้งการจัดตั้งพื้นที่คุ้มครองทางทะเล การฟื้นฟูระบบนิเวศชายฝั่ง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน และการจัดร่างแผนเชิงพื้นที่ทางทะเลเชิงบูรณาการในบางพื้นที่นาร่อง เช่น เกาะล้าน เกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี และอ่าวพังงา ครอบคลุม 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดพังงา จังหวัดภูเก็ต และจังหวัดกระบี่

นอกจากนี้กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้ดำเนินการกำหนดแนวทางในการขับเคลื่อนการจัดทำพื้นที่จัดการทางทะเลโดยชุมชน กำหนดแนวทาง หลักเกณฑ์ ขั้นตอนการดำเนินงาน กำกับติดตาม รวมถึงการรวบรวมข้อมูล จัดทำรายงานความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเสนอกรม เพื่อรับรองพื้นที่จัดการทางทะเลโดยชุมชน โดยมีสำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 1-10 (สทช.) เป็นหน่วยรับผิดชอบปฏิบัติงานในพื้นที่ร่วมกับชุมชนชายฝั่ง และองค์กรที่ให้การสนับสนุน ในการประสานความร่วมมือ บูรณาการ และดำเนินการร่วมกับชุมชนชายฝั่ง องค์กร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยมีเป้าหมายประกาศรับรองพื้นที่จัดการทางทะเลโดยชุมชน ในพื้นที่ 24 จังหวัด อย่างน้อยปีละ 10 พื้นที่

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานที่ผ่านมา ยังขาดการบูรณาการข้อมูลเชิงพื้นที่อย่างเป็นระบบ ขาดกลไกการตัดสินใจร่วมที่ครอบคลุมทุกภาคส่วน และยังขาดเครื่องมือทางการเงินที่สนับสนุนการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนในระยะยาว จึงจำเป็นต้องพัฒนา กลไก MSP ที่เชื่อมโยงกับ LMMAs และหลัก Environmental Justice เพื่อให้เกิดระบบการบริหารจัดการทะเลที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น

5. ข้อมูลโครงการ (Details of the Commitment)

สาระสำคัญของโครงการ

โครงการนี้มุ่งเน้นการสร้างระบบการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม โดยการบูรณาการเครื่องมือทางวิชาการและกลไกทางการเงิน เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเชิงพื้นที่และส่งเสริมความยั่งยืนของชุมชนชายฝั่ง ดำเนินการประยุกต์ใช้เครื่องมือ Marine Spatial Planning (MSP) ในการลดความขัดแย้งจากการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลเพื่อส่งเสริมการจัดการทรัพยากรทางทะเลตามหลัก Environmental Justice เสริมสร้างบทบาทของชุมชนกลุ่มต่าง ๆ ผ่านกลไก LMMAs ในการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเล เพื่อสนับสนุนความมั่นคงทางอาหารและการเพิ่มความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของชุมชนชายฝั่ง และพัฒนา กลไก Sustainable Finance สำหรับสนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน เพื่อยกระดับธรรมาภิบาลทางทะเลและสร้างความยั่งยืนในการบริหารจัดการพื้นที่ทะเลอ่าวพังงา โดยหมุดหมายสำคัญ หรือกระดุมเม็ดแรกก็คือ Open Governance Data โดยมีฐานทรัพยากรเป็นตัวตั้ง ใช้เครื่องมือ MSP ในการบริหารจัดการพื้นที่ทะเลแบบบูรณาการ โดยใช้ข้อมูลเชิงวิทยาศาสตร์ร่วมกับกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์พื้นที่ทะเล

อย่างเหมาะสม ลดความขัดแย้ง และรักษาสมดุลของระบบนิเวศ โดยเชื่อมโยงกับชุมชน เสริมสิทธิชุมชน สร้างความมั่นคงทางอาชีพ และความมั่นคงทางอาหาร จึงใช้ LMMAs แต่อย่างไรก็ดีต้องมีความยั่งยืนต้องมีกลไกทางการเงิน Sustainable Finance ในรูปแบบ การจ่ายค่าตอบแทนบริการระบบนิเวศ (Payment for Ecosystem Services : PES) และสุดท้ายต้องมีระบบติดตามประเมินผล โดยรูปแบบการประเมิน เช่น การจัดทำดัชนีคุณภาพมหาสมุทร OHI⁺ และการประเมินความเป็นธรรมทางสิ่งแวดล้อม (Environmental justice)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อใช้เครื่องมือ Marine Spatial Planning ในการจัดการพื้นที่การใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลอย่างเป็นระบบและลดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์
 2. เพื่อส่งเสริมความเป็นธรรมทางสิ่งแวดล้อม (Environmental justice) ให้ชุมชนเข้าถึงและจัดการทรัพยากรได้อย่างเท่าเทียม
 3. เพื่อขับเคลื่อนและดำเนินการจัดทำเขตจัดการพื้นที่ทางทะเลโดยชุมชน LMMAs ให้เป็นไปตามแนวทางที่กรมกำหนด และเกิดผลเป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติ และมีประสิทธิภาพ
 4. เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร (Food security) และเพิ่มขีดความสามารถในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate resilience) ของชุมชน
 5. เพื่อพัฒนากลไก Sustainable Finance สำหรับสนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน
- ขอบเขตการดำเนินงาน
- (๑) พื้นที่อ่าวพังงา ครอบคลุม 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดพังงา จังหวัดกระบี่ และจังหวัดภูเก็ต
 - (๒) พื้นที่ชุมชนชายฝั่งที่มีศักยภาพในการพัฒนา LMMAs
 - (๓) การพัฒนาระบบข้อมูลเชิงพื้นที่และฐานข้อมูล MSP
 - (๔) การพัฒนากลไกทางการเงิน

กิจกรรมหลัก

ประกอบด้วย 5 แผนงานหลัก ได้แก่

- (1) แผนงานการจัดทำ Open Governance Data Platform
- (2) แผนงานการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งโดยใช้เครื่องมือ MSP
- (3) แผนงานด้านการสร้างต้นแบบพื้นที่ LMMAs
- (4) แผนงานด้าน Sustainable Finance โดยการใช้กลไก เช่น PES
- (5) แผนงานด้านการติดตามและประเมินผล

กลุ่มเป้าหมาย

1. ชุมชนชายฝั่งและประมงพื้นบ้าน
2. หน่วยงานภาครัฐด้านทะเลและชายฝั่ง
3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
4. ภาคเอกชนที่ใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเล
5. สถาบันการศึกษาและภาคประชาสังคม

6. ผลที่คาดว่าจะได้รับ (Potential for Result)

ผลผลิต (Output)

1. มีฐานข้อมูลและแผนที่ Marine Spatial Planning ในพื้นที่น่านน้ำ
2. เกิดพื้นที่ LMMAs ต้นแบบ
3. มีกลไกการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเล
4. มีกลไก Sustainable Finance เพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร

ผลลัพธ์ (Outcome)

1. ความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลลดลง
2. ชุมชนมีบทบาทในการตัดสินใจและบริหารจัดการทรัพยากรมากขึ้น
3. ระบบนิเวศทางทะเลมีความสมบูรณ์เพิ่มขึ้น
4. ชุมชนชายฝั่งมีความมั่นคงทางอาหารและมีศักยภาพในการรับมือกับ climate change เกิดระบบการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลที่โปร่งใส เป็นธรรม และยั่งยืน

7. แผนการดำเนินงาน (Action Plans)

กิจกรรมสำคัญตามหมวดหมู่ที่มีผลผลิต ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ (Milestone Activity with a Verifiable Deliverable)	ระยะเวลาดำเนินการ	
	เริ่ม (Start)	เสร็จสิ้น (End)
กิจกรรมที่ 1 : การจัดทำ Open Governance Data Platform	ตุลาคม 2570	ตุลาคม 2571
กิจกรรมที่ 2 : การจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งโดยใช้ เครื่องมือ MSP	ตุลาคม 2570	ตุลาคม 2573
กิจกรรมที่ 3 : การสร้างพื้นที่ต้นแบบ LMMAs	ตุลาคม 2570	ตุลาคม 2573
กิจกรรมที่ 4 : พัฒนากลไก Sustainable Finance	ตุลาคม 2570	ตุลาคม 2573
กิจกรรมที่ 5 : การติดตามและประเมินผล	ตุลาคม 2570	ตุลาคม 2573

8. ข้อมูลเพิ่มเติม

ที่ผ่านมา กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดระเบียบการใช้ประโยชน์ทรัพยากร จึงได้ริเริ่มขับเคลื่อนการบริหารจัดการผ่านกลไกหลัก 2 ส่วน:

(1) ด้านการวางแผนเชิงพื้นที่ทางทะเล (Marine Spatial Planning : MSP) : กรมฯ ได้ดำเนินการจัดทำฐานข้อมูลและวางแผนการใช้ประโยชน์พื้นที่ทางทะเลในบางเขตพื้นที่ แต่ส่วนใหญ่ยังคงเป็น "โครงการนำร่องในพื้นที่ขนาดเล็ก" (Small-scale pilot areas) ซึ่งมุ่งเน้นการจัดเก็บข้อมูลทางกายภาพและชีวภาพเฉพาะจุด ยังไม่ได้มีการขยายผลสู่กรอบการบริหารจัดการในระดับมหภาคที่บูรณาการมิติด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างเต็มรูปแบบ

(2) ด้านการบริหารจัดการโดยชุมชน (LMMAs): มีการส่งเสริมบทบาทของชุมชนชายฝั่งและอาสาสมัครพิทักษ์ทะเลในการดูแลทรัพยากรท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม กระบวนการดังกล่าวยังขาดเครื่องมือที่จะเชื่อมโยงความเป็นธรรมทางสิ่งแวดล้อม (Environmental Justice) และนวัตกรรมทางการเงิน (Innovative Finance) เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว

แม้จะมีการขับเคลื่อนในระดับพื้นที่เล็กๆ มาบ้างแล้ว แต่ยังพบความท้าทายในการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โครงการนี้จึงมุ่งที่จะ "ยกระดับจากโครงการนำร่อง" สู่การเป็นแผนปฏิบัติการระดับชาติที่เน้นความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมตามมาตรฐานการเป็นสมาชิกภาคีเครือข่ายภาครัฐระบบเปิด (Open Government Partnership : OGP)

กิจกรรม	ปีงบประมาณ				ผู้รับผิดชอบหลัก	ผู้รับผิดชอบรอง
	2570	2571	2572	2573		
1. Open Government Data Platform การจัดทำฐานข้อมูลที่ร่วมกันและเชื่อถือได้ เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในการทำงานร่วมกัน รวมถึงการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ที่เข้าใจง่าย ผลิตและเผยแพร่ข้อมูลโครงการ ผลการดำเนินงาน และสถิติชุมชนในรูปแบบสื่อที่เข้าถึงง่ายและเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ และการจัดตั้งระบบรับเรื่องและตอบข้อสงสัยของประชาชน โดยการพัฒนาช่องทางสื่อสารสองทางเพื่อรับฟังข้อเสนอแนะ ชี้แจงข้อสงสัย และสร้างความโปร่งใสในการดำเนินงาน					ทช.	ก.พ.ร., 30x30 Thailand Coalition BDI, GISTDA สำนักงานสถิติฯ, มูลนิธิเพื่อการพัฒนายั่งยืน, WCS Thailand Program
2. Marine Spatial Planning (MSP) การนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนเชิงพื้นที่ทางทะเล ร่วมกันระหว่างรัฐ ภูมิภาค และส่วนกลาง โดยยึดฐานทรัพยากรและระบบนิเวศเป็นที่ตั้ง รวมถึงจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างพื้นที่ (Cross-site Learning) การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นและสะท้อนปัญหา (Community Forum) โดยจัดเวทีชุมชนร่วมกับกลุ่มชาติพันธุ์ ประชาชน และภาคประชาสังคมในพื้นที่อ่าวพังงา เพื่อสะท้อนปัญหาและความต้องการในการดูแลทรัพยากรทางทะเลในพื้นที่จริง การจัดทำฐานข้อมูลและแผนที่ทรัพยากรโดยชุมชน (Resource Mapping) เพื่อสนับสนุนให้ประชาชนและกลุ่มชาติพันธุ์เข้ามามีส่วนร่วมในการสำรวจและจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง					ทช. (กอท.)	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, กรมเจ้าท่า, กรมประมง ศรชล., สผ.

3. Locally Managed Marine Area (LMMA) การส่งเสริมสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากร เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาชีพและอาหาร, Climate resilience, Climate adaptation โดยจัดทำแผนการบริหารจัดการพื้นที่จัดการทางทะเลโดยชุมชน โดยเสนอผ่านคณะกรรมการบริหารจัดการ LMMAs ในพื้นที่ และดำเนินการเสนอแผนดังกล่าวผ่านคณะกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัด (ซึ่งมีผู้แทนหน่วยงานต่างๆ เป็นองค์ประกอบ) เพื่อเสนอให้บรรจุไว้ในแผนจังหวัดเพื่อเชื่อมโยงกับการขอจัดสรรงบประมาณจากจังหวัดต่อไป	←			→	ทช. (กสช.)	กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย,สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กรม สส. RECOFTC Thailand, WWF, IUCN, คณะเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ม.อ.ภูเก็ต,มูลนิธิรักษไทย
4. Sustainable Finance การสร้างกลไกทางการเงินเพื่อความยั่งยืน เช่น Payment for Ecosystem Services (PES) และกลไกการเงินอื่น ๆ	←			→	BEDO	ADB
5. ระบบการประเมิน (Assessment System) - OHI Plus (Ocean Health Index) - ธรรมชาติและความยุติธรรม (Environmental Justice)	←			→	ทช. (กอท.)	Yunus Thailand

 พันธกรณี 8 : การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมทางทะเลแบบมีส่วนร่วม

โครงการ/กิจกรรมที่ 13 : การเพิ่มพูนบริการทางระบบนิเวศและเศรษฐกิจเชิงบวกต่อธรรมชาติ ค้างบางกะเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ

ความเกี่ยวข้องกับคุณค่าของ OGP (Relevance to OGP Values) : ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Relevant Organization) :

- **หน่วยงานเจ้าภาพหลัก :** สถาบันธรรมชาติเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม
- **หน่วยงานสนับสนุน :** สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย , คณะสถาปัตยกรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , กลุ่ม Big Tree, องค์การพัฒนาศักยภาพเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (องค์การมหาชน), สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน), สถาบัน Change Fusion

2. ที่มาของพันธกรณี (How the Commitment Came to be):

- การประชุมระดมรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ กรุงเทพมหานคร (15 ธันวาคม 2569)
- การประชุมระดมรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ จังหวัดเชียงใหม่ (13 กุมภาพันธ์ 2569)
- การประชุมระดมรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ จังหวัดขอนแก่น (20 กุมภาพันธ์ 2569)
- การประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ภายใต้กรอบการเป็นสมาชิกภาคีเครือข่ายภาครัฐระบบเปิด (Open Government Partnership : OGP) ในประเด็นนโยบายสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม (Climate and Environment) เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2569 ณ ห้องประชุม Function Six AB ชั้น 6 โรงแรม สยาม แอท สยาม ดีไซน์ กรุงเทพ และผ่านระบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์
- งานประชุม Open Gov Week Thailand 2026 ภายใต้แนวคิดหลัก “OPEN THAILAND: Co-Creating the Future” เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2569 ผ่านระบบ Zoom และ YouTube Live
- การประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ในฐานะการเป็นสมาชิกภาคีเครือข่ายภาครัฐระบบเปิด (Open Government Partnership : OGP) ของประเทศไทย วันที่ 29 พฤษภาคม 2569 ณ ห้องกมลทิพย์ 1 ชั้น 2 โรงแรมเดอะ สุโกศล กรุงเทพฯ
- การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผน NAP ภายใต้กรอบการเป็นสมาชิก OGP เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2569 ณ ห้องประชุม 201 ชั้น 2 อาคารศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
- การรับฟังความคิดเห็นผ่านแพลตฟอร์มบอกเราถึงรัฐและช่องทางออนไลน์

3. ที่มาและความสำคัญ (Background)

คุ้งบางกะเจ้าถือเป็นระบบนิเวศทางธรรมชาติที่โดดเด่นและแตกต่างจากพื้นที่อื่นโดยทั่วไป ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ อันเกิดจากการสะสมตัวของดินตะกอนปากแม่น้ำ ทำให้พื้นที่คุ้งบางกะเจ้าเป็นพื้นที่เกษตรกรรมและเป็นสวนผลไม้มานานาพรรณที่มีผลผลิตด้านการเกษตรที่มีชื่อเสียง เช่น มะม่วงน้ำดอกไม้ มะพร้าวน้ำหอม กล้วย เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีแหล่งศิลปกรรมที่ควรแก่การอนุรักษ์ อย่างวัดบางน้ำผึ้งนอก และป่าเกด ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่สมัยรัชกาลที่ 3 ตลอดจน ขนบธรรมเนียมวิถีชีวิตดั้งเดิม จนเมื่อปี 2549 นิตยสารTime ได้ยกให้พื้นที่บางกะเจ้าเป็น “The best Urban Oasis of Asia” หรือปอดกลางเมืองที่ดีที่สุดในเอเชีย

ในปัจจุบัน พบว่าพื้นที่คุ้งบางกะเจ้ามีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากพื้นที่เกษตรกรรมหรือพื้นที่สีเขียวเป็นพื้นที่ชุมชนมากขึ้นส่งผลให้พื้นที่สีเขียวเริ่มลดลง เช่น พื้นที่ร่องสวนหลายแห่งถูกปรับโดยใช้ดินถมทับท้องร่องลำประโดง เพื่อให้เป็นพื้นที่ว่างเปล่าขนาดใหญ่สำหรับเตรียมปลูกสร้างบ้านเรือน พื้นที่ติดริมแม่น้ำเจ้าพระยาถูกกว้านซื้อจากนายทุนหรือบุคคลภายนอก เพื่อทำเป็นรีสอร์ท หรืออาคารต่างๆ ทำให้ต้นไม้ที่อยู่ตามป่าชายเลนริมน้ำถูกตัดโค่นจำนวนมาก การก่อสร้างอาคารที่รูกล้ำทางน้ำตามธรรมชาติการขยายตัวของชุมชนเมืองและการกระจายตัวของอุตสาหกรรม เป็นต้น ปัญหาคุกคามต่างๆ เหล่านี้ ย่อมส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศตามธรรมชาติของคุ้งบางกะเจ้าถูกทำลายหรือเปลี่ยนแปลงสภาพไป และก่อให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ตามมา เช่น ปัญหามลพิษทางน้ำ ปัญหาขยะมูลฝอย เป็นต้น รวมทั้งย่อมจะส่งผลให้วิถีชุมชนดั้งเดิมเปลี่ยนแปลงไปอีกด้วย

นอกจากปัญหาการเปลี่ยนแปลงด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน คุ้งบางกะเจ้ายังเผชิญปัญหาหลักสำคัญสองด้านที่เกี่ยวข้องกัน ด้านแรก คือ ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและอุทกพลศาสตร์ของกลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนล่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อิทธิพลของน้ำขึ้นน้ำลง (Tidal Effects) พลวัตการไหลของน้ำและการท่วมขัง (Inundation Dynamics) ตลอดจนผลกระทบของการลงทุนในมาตรการป้องกันน้ำท่วม (Flood Protection Investment) ที่มีผลต่อสังคมและเศรษฐกิจทั้งในระยะสั้น กลาง และยาว ด้านที่สอง คือ ความไม่เป็นธรรมด้านสิ่งแวดล้อม พื้นที่บางกะเจ้าต้องคงสภาพเป็นพื้นที่สีเขียวเพื่อประโยชน์ของกรุงเทพฯ เจ้าของที่ดินในบางกะเจ้าต้องแบกรับภาระและข้อจำกัดในการพัฒนา ในขณะที่ผู้ได้รับประโยชน์ส่วนใหญ่ในเมืองไม่ได้ร่วมรับภาระ

4. การดำเนินการที่ผ่านมาเพื่อแก้ไขปัญหา

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 14 กันยายน 2520 กำหนดให้อนุรักษ์คุ้งบางกะเจ้าเป็นพื้นที่สีเขียว เพื่อเปรียบเสมือน “ปอด” ของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และในวันที่ 24 มิถุนายน 2534 ได้อนุมัติโครงการสวนกลางมหานคร เนื้อที่ 9,000 ไร่ เพื่ออนุรักษ์พื้นที่ดังกล่าวให้เป็นสวนสาธารณะและพื้นที่ท่องเที่ยว และได้ตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณพื้นที่ที่จะเวนคืนในท้องที่บริเวณตำบลบางกะเจ้า ตำบลกอบัว ตำบลบางน้ำผึ้ง ตำบลบางกระสอบ ตำบลทรงคนอง และตำบลบางยอ อำเภอพระประแดง จ.สมุทรปราการ พ.ศ. 2534

ต่อมา เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2534 รัฐบาลได้กำหนดว่าจะไม่เวนคืนที่ดินจากประชาชนหรือเจ้าของสวนเดิมที่อยู่ในพื้นที่โครงการ แต่ให้ดำเนินการจัดซื้อโดยวิธีสมัครใจ รวมทั้ง รัฐบาลจะปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้นโดยเฉพาะการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและชุมชน

ในปี 2562 เพื่อเป็นการรักษาระบบนิเวศตามธรรมชาติของพื้นที่คู้บางกะเจ้า มีให้เปลี่ยนแปลงหรือเสื่อมโทรมลงไป รวมทั้ง การอนุรักษ์พื้นที่สีเขียวและสวนผลไม้ขนาดใหญ่อายุใกล้เมือง และการใช้กลไกทางกฎหมายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงได้ออกกฎกระทรวงกำหนดให้พื้นที่ตำบลบางกะเจ้าตำบลบางกอบัว ตำบลบางน้ำผึ้ง ตำบลบางยอ ตำบลบางกระสอบ และตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2562 โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนต่างๆ ทั้งส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่ ซึ่งคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้ให้ความเห็นชอบ และคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติในหลักการและได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2562 ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 136 ตอนที่ 24 ก ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2562 เป็นต้นไป

ภายใต้กฎกระทรวงเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม มีข้อกำหนดหลายประกาศที่เป็นข้อจำกัดการพัฒนาเพื่อการรักษาระบบนิเวศและพื้นที่สีเขียวในพื้นที่ เช่น กำหนดห้ามก่อสร้าง ห้ามตัดแปลง หรือห้ามเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารใดๆ ให้เป็นอาคารหรือประกอบกิจการโรงงานทุกประเภทหรือทุกชนิดตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน ยกเว้น โรงงานที่จำเป็นต้องก่อสร้างทดแทนโรงงานเดิมที่มีอยู่บนพื้นที่เดิม โรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม ท่าเทียบเรือสำราญและกีฬา เป็นต้น ข้อกำหนดหลักเกณฑ์สำหรับการก่อสร้างหรือตัดแปลงอาคารในเรื่องการกำหนดความสูงของอาคาร ฯลฯ

ในช่วงรัฐบาลนายกรัฐมนตรี นายเศรษฐา ทวีสิน ได้มีการแถลงภายหลังการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2567 ว่านายกรัฐมนตรีได้สั่งการให้กระทรวงการคลัง กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พิจารณาโครงการพื้นที่คู้บางกะเจ้าเป็นพื้นที่นำร่อง Sandbox ให้ได้รับการยกเว้นภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง และสั่งการให้องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จัดทำแผนพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสำหรับคู้บางกะเจ้าเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

5. ข้อมูลโครงการ (Details of the Commitment)

โครงการนี้ใช้ กรอบแนวคิด “เศรษฐกิจเชิงบวกต่อธรรมชาติ” (Nature Positive Economy)¹ ซึ่งเป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในเวทีระหว่างประเทศ มาเป็นกรอบแนวคิดหลักในการขับเคลื่อนโครงการ โดยใช้ “ระบบการจ่ายค่าตอบแทนบริการของระบบนิเวศ” (Payment for Ecosystem Services : PES) เป็นเครื่องมือที่ช่วยสร้างแรงจูงใจให้ชุมชนในพื้นที่ และผู้ที่ได้ประโยชน์จากบริการของระบบนิเวศ ได้ร่วมกันดูแล อนุรักษ์ และฟื้นฟูระบบ

¹ แนวคิด Nature Positive ได้รับการยอมรับในระดับโลกผ่านการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ สมัยที่ 15 (CBD COP15) เมื่อปี ค.ศ. 2022 ซึ่งได้มีการรับรองกรอบงานคุณหมิง-มอนทรีออลว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพของโลก (Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework: KM-GBF) หรือแผนความหลากหลายทางชีวภาพของโลก (The Biodiversity Plan) Nature Positive ถูกกำหนดให้เป็นเป้าหมายระดับโลกที่มุ่งหยุดยั้งและฟื้นฟูการสูญเสียธรรมชาติภายในปี ค.ศ. 2030 โดยใช้ปี ค.ศ. 2020 เป็นฐาน และมุ่งให้เกิดการฟื้นฟูอย่างสมบูรณ์ภายในปี 2050 โดยกำหนดเป้าหมายประกอบด้วย (1) ไม่มีการสูญเสียธรรมชาติเพิ่มเติม (Zero Net Loss) (2) ธรรมชาติเป็นบวกสุทธิ (Net Positive): (3) ฟื้นฟูธรรมชาติอย่างสมบูรณ์ (Full Recovery)

นิเวศ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อการดูแลรักษาและเพิ่มพูนความสมบูรณ์ของระบบนิเวศ การได้รับบริการของระบบนิเวศ (Ecological Services) และสร้างเศรษฐกิจและรายได้ของชุมชนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของโครงการ :

1. เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงบวกต่อธรรมชาติในพื้นที่คู้บางกะเจ้า
2. เพื่อการอนุรักษ์ พื้นที่ชุ่มน้ำ เพิ่มความสมบูรณ์ของระบบนิเวศในพื้นที่คู้บางกะเจ้า โดยใช้ระบบการจ่าย

ค่าตอบแทนบริการของระบบนิเวศ

กิจกรรมในโครงการ

โครงการประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 9 ด้าน ดังนี้

1. การสร้างวิสัยทัศน์อนาคตร่วม (Participatory Foresight & Shared Vision)

- จัดกระบวนการ Participatory Foresight Workshop ร่วมกับชุมชนบางกะเจ้าและภาคีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อร่วมกันสร้างภาพอนาคตร่วมกันของพื้นที่คู้บางกะเจ้า (Shared Future Vision) และใช้เป็นเข็มทิศและกรอบกำหนดทิศทางการดำเนินงานของกิจกรรมอื่นๆ ในโครงการ

2. การคุ้มครองและฟื้นฟูพื้นที่สีเขียว (Green Area Protection & Restoration)

- สำรวจและประเมินสถานะพื้นที่สีเขียวของบางกะเจ้า
- จัดทำยุทธศาสตร์โครงสร้างพื้นฐานสีเขียวและสีน้ำเงิน (Green-Blue Infrastructure) เพื่อคุ้มครองและฟื้นฟูพื้นที่สีเขียว (Green Area) ที่มีอยู่
- ระบุพื้นที่เป้าหมายสำหรับการฟื้นฟูระบบนิเวศ
- เสนอแนวทางการแบ่งเขตและการใช้ประโยชน์ที่ดินที่บูรณาการการจัดการน้ำและการอนุรักษ์

3. กลไกทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์ (PES, TDR & LVC)

- พัฒนาระบบการจ่ายค่าตอบแทนบริการระบบนิเวศ (Payment for Ecosystem Services: PES) ซึ่งประกอบด้วย การประเมินคุณค่าและมูลค่าของการบริการทางระบบนิเวศในพื้นที่คู้บางกะเจ้า , การพัฒนารูปแบบการดูแลฟื้นฟูระบบนิเวศของคู้บางกะเจ้า, รูปแบบการสนับสนุนชุมชนในการดูแลรักษา พื้นที่ระบบนิเวศคู้บางกะเจ้า , พัฒนานาแนวปฏิบัติสำหรับระบบ PES (PES Guideline) ที่เป็นที่ยอมรับจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับมาตรฐานการรายงานด้านความยั่งยืนของภาคเอกชน
- พัฒนารอบการดำเนินงานด้าน Transfer of Development Rights (TDR) ผ่านการกำหนดพื้นที่สงสิทธิ์และพื้นที่รับสิทธิ์การพัฒนา พร้อมศึกษาทางเลือกของกลไก TDR ที่หลากหลายมากกว่ารูปแบบพื้นฐาน
- ศึกษากลไกการเก็บมูลค่าของที่ดิน (Land Value Capture: LVC) ควบคู่กับการออกแบบกรอบเชิงสถาบัน กฎหมาย และการเงิน

4. Green Corridor และกลไกการได้มาซึ่งที่ดิน (Green Corridor & Land Acquisition)

- ออกแบบ Green Corridor เพื่อเชื่อมโยงพื้นที่สีเขียวของรัฐที่กระจายให้ เป็นโครงข่ายที่ต่อเนื่อง
- ศึกษากลไกการได้มาซึ่งที่ดินเอกชนเพื่อสร้างทางเชื่อมต่อ เช่น การรับโอนสิทธิ์การพัฒนา การซื้อสิทธิ์การระจำยอม การจงใจทางภาษี การบริจาคที่ดินพร้อมสิทธิประโยชน์การจัดตั้ง Land Bank เป็นต้น
- วิเคราะห์มิติทางกฎหมาย ความเป็นธรรม และความเป็นไปได้ของแต่ละกลไก

5. การพัฒนาวิชาชีพนิเวศบริการ (ESP)

- พัฒนาวิชาชีพใหม่ “นิเวศบริการ” (Ecosystem Service Practitioner) ซึ่งมีบทบาทเปรียบเสมือนรุกขกร (Arborist) และนักประเมินมูลค่า (Assessor) ของระบบนิเวศ ผ่านการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรม
- การรับรองมาตรฐานวิชาชีพระดับชาติเมื่อหลักสูตรมีความพร้อม โดยเริ่มจากกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่บางกะเจ้า และขยายผลสู่ผู้สนใจทั่วประเทศ

6. ความเสี่ยงและการปรับตัวต่อสภาพภูมิอากาศ (Climate Risk, Adaptation & Resilience)

- วิเคราะห์ความเสี่ยงและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เช่น น้ำท่วม การเพิ่มขึ้นของระดับน้ำทะเล การรุกคืบของน้ำทะเล การกัดเซาะชายฝั่ง เป็นต้น ประกอบกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน
- พัฒนาแบบจำลองอุทกพลศาสตร์ที่ครอบคลุมอิทธิพลของน้ำขึ้นน้ำลงและพลวัตการท่วมขัง
- วิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ของมาตรการป้องกันน้ำท่วมในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว
- จัดทำยุทธศาสตร์การปรับตัวและสร้างความทนทานต่อสภาพภูมิอากาศ (Climate Adaptation & Resilience Strategy) บนฐานธรรมชาติ

7. การเชื่อมต่อและการเคลื่อนที่ (Connection & Mobility)

- จัดทำแผนการเชื่อมต่อกับเมืองและการเดินทางภายในพื้นที่ (Connection & Mobility Plan) ครอบคลุมทั้งการเข้าถึงบางกะเจ้าจากภายนอก เช่น ท่าเรือและจุดเชื่อมต่อระบบขนส่งสาธารณะ และการเดินทางภายในพื้นที่ เช่น ทางจักรยาน ทางเดินเท้า และเส้นทางสีเขียว โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์ระบบนิเวศและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนควบคู่กัน

8. ข้อบัญญัติท้องถิ่นด้านภาษีที่ดิน (Green Tax Incentive)

- ออกแบบ Green Tax Incentive ในรูปแบบข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ส่งเสริมการบังคับใช้พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 เพื่อป้องกันไม่ให้พื้นที่ป่าชายเลนและพื้นที่นิเวศที่มีความเปราะบางถูกจัดประเภทเป็นที่ดินรกร้าง ซึ่งต้องเสียภาษีในอัตราสูงและอาจก่อให้เกิดแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินหรือขายที่ดินให้แก่การพัฒนา
- ออกแบบข้อบัญญัติท้องถิ่นที่สร้างแรงจูงใจที่ส่งเสริมการรักษาพื้นที่สีเขียวและพันธุ์ไม้พื้นเมืองให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม

9. เศรษฐกิจเชิงบวกต่อธรรมชาติ (Nature-Positive Economy)

- ประเมินโครงสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่น และพัฒนากรอบเศรษฐกิจเชิงบวกต่อธรรมชาติ (Nature-Positive Economy) ที่สร้างมูลค่าจากการอนุรักษ์
- พัฒนารูปแบบ โมเดลเศรษฐกิจสีเขียวระดับชุมชน เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco-Tourism) เศรษฐกิจวัฒนธรรม และการจ้างงานสีเขียว (Green Jobs) เพื่อเสริมสร้างความยืดหยุ่น และสร้างความยั่งยืนของการดำรงชีพที่เชื่อมโยงกับบริการระบบนิเวศ

6. ผลที่คาดว่าจะได้รับ (Potential for Result)

- (1) ระบบนิเวศคังบางกะเจ้าได้รับการอนุรักษ์ฟื้นฟู เพิ่มความสมบูรณ์ จากรูปแบบการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนที่ดูแลระบบนิเวศ กับภาคเอกชนและผู้ที่ได้รับประโยชน์จากบริการของระบบนิเวศคังบางกะเจ้า โดยใช้ระบบ PES
- (2) การเพิ่มขึ้นของเศรษฐกิจเชิงบวกต่อธรรมชาติรูปแบบต่างๆ ในพื้นที่คังบางกะเจ้า

7. แผนการดำเนินงาน (Action Plans)

กิจกรรมสำคัญตามหมวดหมู่ที่มีผลผลิต ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ (Milestone Activity with a Verifiable Deliverable)	ระยะเวลาดำเนินการ	
	เริ่ม (Start)	เสร็จสิ้น (End)
กิจกรรมที่ 1, 2, 3	ปีที่ 1	ปีที่ 2
กิจกรรมที่ 4, 5, 6	ปีที่ 1	ปีที่ 3
กิจกรรมที่ 7, 8, 9	ปีที่ 1	ปีที่ 4

8. ข้อมูลเพิ่มเติม -

การมีส่วนร่วม ของประชาชน (Public Participation)

พันธกรณี 9 : การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

โครงการ/กิจกรรมที่ 9 : การแก้ไขปรับปรุงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชน พ.ศ.

ความเกี่ยวข้องกับคุณค่าของ OGP (Relevance to OGP Values) : ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Relevant Organization) :

- หน่วยงานเจ้าภาพหลัก : สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
- หน่วยงานสนับสนุน : กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงอุตสาหกรรม และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. ที่มาของพันธกรณี (How the Commitment Came to be):

- การประชุมระดับรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ กรุงเทพมหานคร (15 ธันวาคม 2569)
- การประชุมระดับรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ จังหวัดเชียงใหม่ (13 กุมภาพันธ์ 2569)
- การประชุมระดับรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ จังหวัดขอนแก่น (20 กุมภาพันธ์ 2569)
- งานประชุม Open Gov Week Thailand 2026 ภายใต้แนวคิดหลัก “OPEN THAILAND: Co-Creating the Future” เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2569 ผ่านระบบ Zoom และ YouTube Live
- การประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ในฐานะการเป็นสมาชิกภาคีเครือข่ายภาครัฐระบบเปิด (Open Government Partnership : OGP) ของประเทศไทย วันที่ 29 พฤษภาคม 2569 ณ ห้องกมลทิพย์ 1 ชั้น 2 โรงแรมเดอะ สุกโศก กรุงเทพฯ
- การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผน NAP ภายใต้กรอบการเป็นสมาชิก OGP เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2569 ณ ห้องประชุม 201 ชั้น 2 อาคารศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
- การรับฟังความคิดเห็นผ่านแพลตฟอร์มบอกเราถึงรัฐและช่องทางออนไลน์

3. ที่มาและความสำคัญ (Background)

การรับฟังความคิดเห็นเป็นกลไกที่สำคัญในการเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายหรือมาตรการของรัฐ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการออกแบบหรือวางแผนการดำเนินโครงการของรัฐ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามความต้องการของประชาชน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดให้รัฐต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนไว้ โดยมีความมุ่งหมาย เพื่อให้การดำเนินการของรัฐที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชนต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่เกี่ยวข้อง โดยต้องคำนึงให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด และต้องเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรมโดยไม่ชักช้า รวมทั้งกำหนดให้รัฐมียุทธศาสตร์เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน โดยให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

ซึ่งกฎหมายดังกล่าวต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึง ตลอดจนการกำหนดกรอบและหลักการสำคัญในการตรากฎหมาย ตามแนวคิดที่ว่าไม่ควรมีกฎหมายเกินความจำเป็น และสร้างหลักประกันให้ประชาชนมีส่วนร่วมและรับรู้ด้วยตั้งแต่ต้น โดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 ได้วางหลักเกณฑ์และวิธีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่งานของรัฐบาลและประชาชน และได้กำหนดให้หน่วยของรัฐต้องจัดให้มีการเผยแพร่ข้อมูล และจะรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยวิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลายวิธีด้วยก็ได้ก่อน การดำเนินโครงการของรัฐ หากการดำเนินโครงการของรัฐเป็นโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชนเป็นส่วนรวมต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนเริ่มดำเนินโครงการ อีกทั้งยังได้กำหนดให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีมีหน้าที่กำกับดูแล ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ และแนะนำหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการตามระเบียบนี้

เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2568 คณะรัฐมนตรีได้มีมติรับทราบรายงานกรณีที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด 5 หน้าที่ของรัฐของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560(เรื่อง แนวทางการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการดำเนินการที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม และสุขภาพของประชาชน) พร้อมข้อเสนอแนะ ตามที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอ ซึ่งมีประเด็นที่เสนอให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีดำเนินการศึกษาและแก้ไขระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 โดยมีประเด็นดังต่อไปนี้ (1) การกำหนดคำนิยาม (2) ระยะเวลาการประชาสัมพันธ์และการปิดประกาศ (3) ช่องทางการประชาสัมพันธ์ (4) รูปแบบการประชาสัมพันธ์ (5) การกำหนดผู้มีส่วนได้เสียและสัดส่วนผู้เข้าร่วม (6) การสร้างความเชื่อมั่น (7) การกำหนดให้มีคนกลางในการแก้ไขปัญหา (8) การกำหนดโทษและคณะรัฐมนตรีได้มีมติมอบหมายให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นหน่วยงานหลักรับข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินในเรื่องนี้ไปพิจารณาร่วมกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีสรุปผลการพิจารณา/ผลการดำเนินการ/ความเห็นในภาพรวมแล้วส่งให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

4. การดำเนินการที่ผ่านมาเพื่อแก้ไขปัญหา

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยศูนย์บริการประชาชนได้ดำเนิน ดังนี้

4.1 ดำเนินโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนากลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี และเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 และนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อใช้เป็นแนวทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการของรัฐ รวมทั้งเป็นเวทีสำหรับแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างหน่วยงานของรัฐ ในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และการดำเนินงานตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 โดยในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการทบทวนความเหมาะสมและพัฒนาปรับปรุงระเบียบได้รวบรวมข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะและปัญหาที่พบ

จากการให้คำปรึกษาหน่วยงานของรัฐ และการตรวจสอบการดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลโครงการของรัฐ และข้อมูลการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่ www.publicconsultation.opm.go.th ซึ่งมีประเด็นที่เป็นปัญหาที่พบบ่อยในหลายประเด็น เช่น การพิจารณาความเป็นโครงการของรัฐว่าเข้าข่ายที่จะต้องดำเนินการตามระเบียบหรือไม่ การพิจารณาความเป็นผู้มีส่วนได้เสียตามระเบียบนี้ การพิจารณาว่าโครงการของรัฐต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนหรือไม่ การพิจารณาความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่รัฐกรณีไม่ปฏิบัติตามระเบียบ เป็นต้น

4.2 ดำเนินการสำรวจความคิดเห็นและข้อเสนอแนะหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 โดยกำหนดประเด็นการสำรวจความคิดเห็นจากปัญหาที่พบจากการบังคับใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 ซึ่งสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้รวบรวมไว้ในหลายประเด็นตามข้อ 4.1 ผลการสำรวจความคิดเห็นและข้อเสนอแนะมีผู้แสดงความคิดเห็นรวมทั้งสิ้น 5,543 รายซึ่งมีประเด็นข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่หลากหลาย เช่น

1) การประกาศข้อมูลเกี่ยวกับโครงการของรัฐ : ควรกำหนดให้เกิดความชัดเจนว่า โครงการประเภทใด วงเงินงบประมาณเท่าใด หรือโครงการที่มีลักษณะอย่างไร ที่ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน รวมทั้งควรกำหนดค่านิยามคำว่า ผลกระทบอย่างกว้างให้ชัดเจนเพื่อลดการใช้ดุลพินิจของหน่วยงานในการพิจารณากำหนดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนการดำเนินโครงการของรัฐ

2) ช่องทางในการประกาศ/เผยแพร่ข้อมูล : ควรเพิ่มเติมช่องทางในการประกาศ/เผยแพร่ข้อมูลโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) และแสดงความคิดเห็นได้โดยเปิดเผย รวมทั้ง ควรกำหนดให้มีแหล่งข้อมูลกลางภาครัฐเพียงแห่งเดียว หรือมีช่องทางหลักเพียงหนึ่งช่องทาง ทั้งนี้ ระบบเครือข่ายสารสนเทศ ที่ สปน. จัดให้มีคือ www.publicconsultation.opm.go.th การประชาสัมพันธ์ยังไม่เป็นที่แพร่หลาย จึงไม่สามารถสื่อสารไปยังประชาชนที่มิได้มีส่วนได้ส่วนเสียในโครงการของรัฐที่เกิดขึ้นได้

3) คำนิยาม “โครงการของรัฐ” : คำว่าผลกระทบรุนแรงไม่มีค่านิยามที่ชัดเจน ซึ่งอาจเป็นช่องทางให้หน่วยงานใช้ดุลพินิจในการพิจารณาจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นหรือไม่จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนได้ และควรกำหนดค่านิยามของคำว่า “ผู้มีส่วนได้เสีย” ให้ชัดเจนว่าเป็นกลุ่มเป้าหมายใด รวมทั้งการให้สัมปทานไม่ควรรวมอยู่ด้วยในระเบียบนี้ เนื่องจากมีลักษณะการปฏิบัติที่แตกต่างกัน

4) การพิจารณากรณีโครงการของรัฐที่มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อประชาชนเป็นส่วนรวม : ควรกำหนดนิยามของคำว่า “ผลกระทบอย่างรุนแรงต่อประชาชนส่วนรวม” ให้ชัดเจน และไม่มีควมจำเป็นต้องแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยปัญหาการรับฟังความคิดเห็น หากหน่วยงานของรัฐนำประเด็นที่เป็นข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไขปัญหาของประชาชนไปพิจารณาและชี้แจงให้ประชาชนทราบ รวมทั้งมีแนวทางการพิจารณากรณีโครงการของรัฐที่จะต้องดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่ชัดเจน

5) การกำหนดมาตรการสำหรับหน่วยงานที่มีได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน : ควรกำหนดมาตรการที่ชัดเจนสำหรับความรับผิดชอบหรือผลที่จะได้รับกรณีของหน่วยงานไม่ได้ดำเนินการตามระเบียบนี้ก่อนเริ่มโครงการของรัฐว่าจะมีมาตรการอย่างไร และผลเป็นประการใด

4.3 ดำเนินการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ เกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และเป็นข้อมูลประกอบการศึกษา วิเคราะห์ ในการปรับปรุงและแก้ไขระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 ประกอบกับเพื่อไม่ให้เกิดการแก้ไขและปรับปรุงระเบียบดังกล่าวไปขัดแย้งกับกฎหมายหรือระเบียบอื่น โดยมีหน่วยงานของรัฐที่แจ้งข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและระดับการมีส่วนร่วมของกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง จำนวน 32 หน่วยงาน โดยมีกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง จำนวน 88 ฉบับ นอกจากนี้ยังได้รวบรวมข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค หรือข้อจำกัดที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว รวมทั้งแนวทางในการแก้ไขปัญหา ซึ่งมีความเห็นที่สอดคล้องกับการดำเนินการสำรวจความคิดเห็นและข้อเสนอแนะหน่วยงานของรัฐตามข้อ 4.2

5. ข้อมูลโครงการ (Details of the Commitment)

5.1 สารสำคัญของโครงการ

ตามที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2568 โดยผู้ตรวจการแผ่นดินมีข้อเสนอแนะให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีดำเนินการศึกษาและแก้ไขระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 นั้น สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้ตระหนักและให้ความสำคัญในการขับเคลื่อนการแก้ไขระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 ซึ่งยังมีประเด็นปัญหาที่พบจากการปฏิบัติตามระเบียบดังกล่าวในหลายประเด็น ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการแก้ไขปรับปรุงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี ประกอบกับระเบียบนี้ได้ใช้บังคับมาเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้วจึงเห็นควรแก้ไขปรับปรุงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 ให้ทันต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติดังกล่าว

5.2 วัตถุประสงค์การดำเนินการ

5.2.1 เพื่อปรับปรุงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 และยกระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เกิดความเหมาะสมและมีแนวทางในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในหลายระดับมากยิ่งขึ้น

5.2.2 เพื่อรวบรวมความคิดเห็นของหน่วยงานของรัฐและประชาชน เพื่อกำหนดแนวทางในการดำเนินงานการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5.3 ขอบเขตการดำเนินการ

5.3.1 จัดประชุมเพื่อพิจารณาดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2568 ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินได้เสนอรายงานเสนอต่อคณะรัฐมนตรีกรณีที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด 5 หน้าที่ของรัฐของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พุทธศักราช 2560 (เรื่อง แนวทางการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการดำเนินการที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน) ซึ่งมีประเด็นข้อเสนอให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีดำเนินการศึกษาและแก้ไขระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548

5.3.2 จัดทำร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นและมีส่วนร่วมของประชาชน พ.ศ. ...

5.3.3 ดำเนินการการรับฟังความคิดเห็นต่อร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมของประชาชน พ.ศ.

5.3.4 สรุปผลการพิจารณา/ผลการดำเนินการ/ความเห็นในภาพรวมส่งให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อนำเสนอ คณะรัฐมนตรีต่อไป

กิจกรรมหลัก

กลุ่มเป้าหมาย สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกระทรวงมหาดไทย กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

6. ผลที่คาดว่าจะได้รับ (Potential for Result)

ผลผลิต (Output) มีร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นและมีส่วนร่วมของประชาชน พ.ศ. ...

ผลลัพธ์ (Outcome) หน่วยงานของรัฐมีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในหลายระดับมากยิ่งขึ้น

7. แผนการดำเนินงาน (Action Plans)

กิจกรรมที่สำคัญตามหมวดหมู่ที่มีผลผลิต ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ (Milestone Activity with a Verifiable Deliverable)	ระยะเวลาดำเนินการ	
	เริ่ม (Start)	เสร็จสิ้น (End)
กิจกรรมที่ 1 ประชุมเพื่อพิจารณาดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี	มกราคม 2569	กันยายน 2569
กิจกรรมที่ 2 จัดทำร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน พ.ศ. ...	กุมภาพันธ์ 2569	สิงหาคม 2569
กิจกรรมที่ 3 รับฟังความคิดเห็นต่อร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน พ.ศ.	กรกฎาคม 2569	สิงหาคม 2569
กิจกรรมที่ 4 สรุปผลการพิจารณา/ผลการดำเนินการ/ความเห็นในภาพรวมส่งให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป	กันยายน 2569	กันยายน 2569
กิจกรรมที่ 5 โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนากลไกการมีส่วนร่วมของประชาชน	มกราคม 2570	กันยายน 2570
กิจกรรมที่ 6 จัดทำ Dashboard ข้อมูลโครงการของรัฐที่เผยแพร่ตามระเบียบที่เว็บไซต์การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน	มกราคม 2570	กันยายน 2570

8. ข้อมูลเพิ่มเติม -

พันธกรณี 9 : การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

โครงการ/กิจกรรมที่ 9 : โครงการพัฒนาช่องทางกลางสำหรับรับฟังความคิดเห็นและข้อร้องเรียน

(อ้างอิงโครงการพัฒนาช่องทางกลางสำหรับรับฟังความคิดเห็นและข้อร้องเรียนตาม (ร่าง) แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2570 -2575)

ความเกี่ยวข้องกับคุณค่าของ OGP (Relevance to OGP Values) : ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Relevant Organization) :

- หน่วยงานเจ้าภาพหลัก :

- 1) สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (เป็นเจ้าภาพพัฒนาระบบแพลตฟอร์มกลาง)
- 2) สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

- หน่วยงานสนับสนุน :

- 1) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ
- 2) ศูนย์ดำรงธรรม
- 3) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ
- 4) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
- 5) สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

2. ที่มาของพันธกรณี (How the Commitment Came to be):

- การประชุมระดมรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ กรุงเทพมหานคร (15 ธันวาคม 2569)
- การประชุมระดมรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ จังหวัดเชียงใหม่ (13 กุมภาพันธ์ 2569)
- การประชุมระดมรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ณ จังหวัดขอนแก่น (20 กุมภาพันธ์ 2569)
- งานประชุม Open Gov Week Thailand 2026 ภายใต้แนวคิดหลัก “OPEN THAILAND: Co-Creating the Future” เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2569 ผ่านระบบ Zoom และ YouTube Live
- การประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Plan : NAP) ในฐานะการเป็นสมาชิกภาคีเครือข่ายภาครัฐระบบเปิด (Open Government Partnership : OGP) ของประเทศไทย วันที่ 29 พฤษภาคม 2569 ณ ห้องกมลทิพย์ 1 ชั้น 2 โรงแรมเดอะ สุโกศล กรุงเทพฯ
- การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผน NAP ภายใต้กรอบการเป็นสมาชิก OGP เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2569 ณ ห้องประชุม 201 ชั้น 2 อาคารศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
- การรับฟังความคิดเห็นผ่านแพลตฟอร์มบอกเราถึงรัฐและช่องทางออนไลน์

3. ที่มาและความสำคัญ (Background)

○ **บริบทและสภาพปัญหา** : ปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐมีช่องทางดิจิทัลสำหรับรับฟังความคิดเห็นและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในหลายรูปแบบ แต่ส่วนใหญ่ดำเนินการแยกตามภารกิจและหน่วยงาน ทำให้ประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ ต้องติดตามข้อมูลจากหลายช่องทาง และอาจเข้าถึงโอกาสในการมีส่วนร่วมได้ไม่ทั่วถึง ขณะเดียวกัน ยังมีโอกาสส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาคการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญให้หลากหลายยิ่งขึ้น รวมถึงเชื่อมโยงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่เกิดจากการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงาน ช่วยให้รัฐรับทราบข้อเสนอแนะความเห็น หรือข้อร้องเรียนของประชาชนทั่วประเทศได้ในทีเดียว และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดนโยบาย วางแผนแก้ปัญหาและบริหารจัดการเสียงของประชาชนได้อย่างตรงจุด จึงจำเป็นต้องมีกลไกกลางในระดับประเทศเพื่อเชื่อมโยงช่องทางและกิจกรรมการมีส่วนร่วม และเปิดพื้นที่ให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมผ่านช่องทางดิจิทัลได้สะดวกและเป็นระบบมากขึ้น โครงการนี้มุ่งพัฒนาช่องทางกลางสำหรับรับฟังความคิดเห็นและข้อร้องเรียน โดยครอบคลุมทั้ง (1) การรับฟังข้อร้องเรียนหรือข้อเสนอแนะทั่วไปเกี่ยวกับงานที่บริหารจัดการโดยภาครัฐ (e-Complaint) และ (2) การรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายหรือกฎหมาย (e-Consultation & e-Decision Making) พร้อมแสดงสถานะการดำเนินการและผลการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ เพื่อยกระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนและสนับสนุนความโปร่งใสในการดำเนินงานของภาครัฐ ทั้งยังเชื่อมโยงกับองค์ประกอบ e-Participation ของ UN EGD

○ **ความเชื่อมโยงเชิงนโยบาย** : สอดคล้องกับองค์ประกอบ e-Participation ของ UN EGD , กรอบแนวทางการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) , พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 , พระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2565 และแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย

4. การดำเนินการที่ผ่านมาเพื่อแก้ไขปัญห

ปัจจุบันประเทศไทยมีช่องทางรับฟังความคิดเห็นหลายช่องทางกระจายอยู่ตามหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่

○ ด้านการร้องเรียนและข้อเสนอแนะบริการ (e-Complaint) มีช่องทางเช่น ศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์ของรัฐบาล 1111 , Traffy Fondue , ศูนย์ดำรงธรรม และระบบรับข้อร้องเรียนของหน่วยงานต่าง ๆ

○ ด้านการแสดงความคิดเห็นเชิงนโยบายหรือกฎหมาย (e-Consultation / e-Decision Making) มีช่องทาง เช่น เว็บไซต์ของรัฐสภา, ระบบ e-Initiative และ Law Portal

ข้อจำกัดที่ยังพบ : แม้ช่องทางเหล่านี้จะช่วยให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้ระดับหนึ่ง แต่ยังมีข้อจำกัดเรื่องการบูรณาการข้อมูลและระบบการติดตามผลร่วมกันระดับชาติ อีกทั้งระบบส่วนใหญ่เน้นการปฏิบัติตามข้อบังคับทางกฎหมายเป็นรายหน่วยงาน ขาด "กลไกกลางในการร่วมออกแบบ (Co-creation)" ขาดการติดตามสถานะข้อเสนอแนะเชิงรุก (Feedback Loop) และยังไม่มีพื้นที่ทดสอบนวัตกรรมพลเมือง (Civic Tech Sandbox) ที่เชื่อมต่อ API ของภาครัฐได้อย่างเป็นระบบ

5. ข้อมูลโครงการ (Details of the Commitment)

○ **วัตถุประสงค์** :

- เพื่อพัฒนาแพลตฟอร์มกลางบนแอปพลิเคชัน “ทางรัฐ” เพื่อเป็นช่องทางแอปพลิเคชันของGCC1111 ที่เชื่อมกับระบบรับข้อร้องเรียนของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนแจ้งทุกปัญหาความเดือดร้อนตรงถึงทุกหน่วยรับแจ้งฯ และติดตามทุกเรื่องได้ในทีเดียว

- เพื่อให้สามารถมองเห็นทุกปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนทั้งประเทศได้ในทีเดียว พร้อมแสดงสถานการณ์ดำเนินการและผลการปรับปรุง และเพื่อความโปร่งใสและตรวจสอบได้

- เพื่อขยายผลจากช่องทางรับข้อร้องเรียนสู่ช่องทางกลางสำหรับรับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากประชาชนที่เชื่อมโยงกับระบบรับฟังความคิดเห็นของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ช่วยให้มองเห็นข้อมูลภาพรวมที่มาจากเสียงของประชาชนทั้งประเทศได้ในทีเดียว เพื่อประโยชน์ในการกำหนดนโยบาย และแก้ปัญหาให้ประชาชนได้อย่างตรงจุด

○ **ขอบเขตการดำเนินงาน :**

ออกแบบและพัฒนาช่องทางกลางให้ใช้งานง่ายสำหรับผู้ใช้ทุกกลุ่ม เชื่อมโยงข้อมูลจากหลายระบบ และกำหนดมาตรฐานกลางในการดำเนินการ รวมถึงกลไกการส่งต่อและติดตามเรื่อง

○ **กิจกรรมหลัก :**

๑. ออกแบบคุณลักษณะช่องทางกลางโดยละเอียด (รายละเอียดตามเอกสารแนบ ๒)

๒. กำหนดแนวทางดำเนินงาน ข้อตกลงการตอบสนอง และกลไกกำกับติดตามร่วมกัน

๓. บูรณาการช่องทางและปรับปรุงระบบเดิม

๔. ขยายการใช้งานไปยังหน่วยงานภาครัฐทั่วประเทศและประชาสัมพันธ์

๕. ติดตามและประเมินผล

๖. บำรุงรักษาและปรับปรุงระบบให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้

○ **กลุ่มเป้าหมาย :**

ประชาชน ผู้ใช้บริการดิจิทัลภาครัฐ หน่วยงานภาครัฐ รัฐบาล และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย กฎหมาย และบริการภาครัฐ

6. ผลที่คาดว่าจะได้รับ (Potential for Result)

○ **ผลผลิต (Output):**

๑. เอกสารกำหนดคุณลักษณะโดยละเอียดของระบบแพลตฟอร์มกลางสำหรับรับฟังความคิดเห็นและข้อร้องเรียนที่รองรับการเชื่อมโยงกับระบบของหน่วยงานรับแจ้งได้

๒. ระบบแพลตฟอร์มกลางที่ทำงานบนแอปพลิเคชัน “ทางรัฐ” สำหรับ GCC1111 เพื่อเป็นช่องทางกลางในการรับฟังความคิดเห็นและข้อร้องเรียนจากประชาชนทั้งประเทศ

○ **ผลลัพธ์ (Outcome) :**

ประชาชนสามารถเข้าถึงและติดตามเรื่องผ่านช่องทางที่เชื่อมโยงกันได้สะดวกขึ้น หน่วยงานสามารถรับเรื่อง คัดกรอง ส่งต่อ และติดตามการดำเนินการได้อย่างเป็นระบบ และภาครัฐมีข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนเพื่อประกอบการปรับปรุงบริการ นโยบาย และกฎหมาย

7. แผนการดำเนินงาน (Action Plans)

แผนการดำเนินงาน	หน่วยงานรับผิดชอบ	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568				ปีงบประมาณ พ.ศ. 2569				ปีงบประมาณ พ.ศ. 2570				ปีงบประมาณ พ.ศ. 2571				ปีงบประมาณ พ.ศ.			
		Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	2572	2573	2574	2575
ออกแบบคุณลักษณะช่องทางการกลางโดยละเอียด โดยคำนึงถึงการใช้งานที่ง่ายสำหรับผู้ใช้งานกลุ่ม และการเชื่อมต่อกับระบบต่างๆ ของหน่วยงานที่ต้องไปดำเนินการต่อ ซึ่งช่องทางการกลางประกอบด้วย 1. การรับฟังข้อร้องเรียนหรือข้อเสนอแนะทั่วไปเกี่ยวกับงานที่บริหารจัดการโดยภาครัฐ 2. การรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายหรือกฎหมาย	ส.ป.น. ส.พ.																				
หน่วยงานเจ้าภาพจัดประชุมหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อหารือร่วมกันถึงแนวทางการดำเนินงาน ระยะเวลาในการดำเนินงาน ข้อตกลงในการตอบสนองต่อความคิดเห็นเพื่อเป็นระเบียบปฏิบัติร่วมกัน รวมถึงกำหนดกลไกกำกับดูแลในการติดตามการส่งเรื่องต่อไปจนถึงติดตามสถานะการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	ส.ป.น. ส.ค.ก. ส.พ. และ สำนักงาน ก.พ.ร. ส.พ.																				
บูรณาการช่องทางการรับฟังความคิดเห็นบนแพลตฟอร์มกลางของบริการภาครัฐ และพัฒนาระบบตามคุณสมบัติสำคัญที่กำหนด	ส.ป.น. ส.พ. และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง																				
ขยายผลการใช้งานช่องทางการกลางกับหน่วยงานภาครัฐทั่วประเทศ และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึง	ส.ป.น.																				
ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่มีการนำช่องทางการกลางไปใช้ รวมถึงประเมินประสิทธิภาพของระบบช่องทางการกลาง และความพึงพอใจของผู้ใช้อย่างต่อเนื่อง	ส.ป.น. ส.ค.ก. ส.พ. และ สำนักงาน ก.พ.ร.																				
ทบทวนหาแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงหรือพัฒนาเพิ่มเติม โดยพิจารณาผลการประเมินประสิทธิภาพการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและแบบอย่างที่ดีใหม่ ๆ ของประเทศชั้นนำ	ส.ป.น. และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง																				

หมายเหตุ: ตัวย่อหน่วยงาน ส.ป.น. คือ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ส.ค.ก. คือ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ส.พ. คือ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ส.พ.ร. คือ สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล สำนักงาน ก.พ.ร. คือ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ สวทช. คือ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ และ ศตธ. คือ ศูนย์ดำรงธรรม

หน่วยงาน: หลัก | สนับสนุน

8. ข้อมูลเพิ่มเติม

- การแบ่งบทบาทหน้าที่ : ควรกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบของหน่วยงานให้ชัดเจน เพื่อให้การขับเคลื่อนมีเอกภาพและมีประสิทธิภาพ อาทิ
 - ด้าน e-Complaint : ส.ป.น. กำกับดูแล ติดตามผลในภาพรวม และกำหนดแนวทางขับเคลื่อนและร่วมกับสำนักงาน ก.พ.ร. กำหนด KPI
 - ด้าน e-Consultation & e-Decision Making : หน่วยงานเจ้าภาพรับผิดชอบตามภารกิจ เช่น สนง.เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรด้านกฎหมายฝ่ายนิติบัญญัติ และ ส.ค.ก. ด้านกฎหมายฝ่ายบริหาร โดยมีมาตรฐานและจุดเชื่อมโยงร่วมกัน
- มีระบบรองรับการเข้าถึงของคนพิการและผู้สูงอายุ (Web/Mobile Accessibility ตามมาตรฐาน WCAG 2.1) เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง (Inclusiveness)
- การออกแบบระบบควรครอบคลุมมาตรฐานกลางด้านการรับเรื่องและการส่งต่อ รวมถึงการกำหนด SOP และตัวชี้วัด เช่น จำนวนเรื่องทั้งหมด ร้อยละเรื่องที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ร้อยละเรื่องค้าง เวลาเฉลี่ยในการตอบรับ และแก้ไข อัตราการส่งเรื่องผิดหน่วยงาน และความพึงพอใจของผู้ใช้ ทั้งนี้ แผนฯ เสนอให้มีแดชบอร์ดสำหรับติดตามผลการดำเนินงานในระดับประเทศ แยกตามช่องทาง หน่วยงาน และพื้นที่ เพื่อสนับสนุนความโปร่งใสและการติดตามตรงจุดและต่อเนื่อง
- การติดตามและประเมินผล : กิจกรรมติดตามประเมินผลการทำงานของระบบ และการทบทวนปรับปรุงระบบ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ จะเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

THAILAND

Open Government Partnership
National Action Plan